

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת ויחי תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

קון הדפסה היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

אותו שכנגדו ו"ל דיני נפשות שאני אי נמי הכא הוי קבלת עדות וקבלת עדות כשעת גמר דין ובשעת גמר דין אמרין פרק שבועת העדות (דף לו, ו)ם) דברי הכל דיינים בישיבה ובעלי דינים בעמידה ואם כן יש ליהרר כשב"ד מושיבין שני בעלי דינים שלא ישבו בשעת קבלת העדות ולא בשעת גמר דין דשעת קבלת העדות כמו גמר דין חשוב: מצוה שאני, וכו' ו"ל א"כ משעת גמר דין דשעת קבלת העדות כמו גמר דין חשוב: המלך שעבר לפני כלה בפרק האשה שנתאמלה (כתובות דף טז), דמישני פרשת דרכים הוא אמאי לא משני מצוה שאני ו"ל דהתם א"כ המצוה כי אם בשביל כבוד החתן והכלה וכבוד מלך עדיף טפי מכבוד החתן וא"כ ליכא מצוה אבל הכא גבי יום מצוה איכא: שפדאו מצער גדול בנים, פי הקונטרס גידול וכו' ו"ל א"כ בשביל ולא מהניא הדיא דאינו צער אלא שמחה כדאמרין (ברכות דף סו.) גבי עונד אדום שכרבו ה' בנינים שכבר הארון שהיה בביתו ועוד לא אבררנה היו לו בנים משקרו וצריך לומר צער של יוסף ואחיו וגלגול ירידת מצרים:

נפנה. שמעון לימינו לידע אם יאמרו כמות: כבשו פניהם. שהיו ריאן ממנו: בעל מחשבות. הקב"ה: ולא חולצין לאשתו. מפני אסורה לנישא: הליצה גנאי היא לו לכא לב"ד ותהא רוקקת לפניו ויביסם גנאי הוא לו לקום על שם אחיו: הא דרב אשי. בפ' קמא דקדושין (דף לב): הא ראיות. ולא חולצין לו אבל עושה של שאלו: לא: מלוא היותו רב נבאי. עושר גדול וקידושין אחרים לא קיבלתי: בעת תת. כשגיעה עת לתתה לדוד נתנה לעזריאל: מלוא ופרומה. מלוא עושר גדול שנתחייבתי לך כשבביל גילת ופרומה שזה חספ שקבלתי ממך בהללו ערלות פלשתים: שאלו סבר דעתיה: לאו קידושין למקדש במלוא דחשיבא הלךך דאם קדושי ניהו ואלו ויהבה לפלטי לך כשבביל גילת ופרומה שזה חספ שקבלתי חבי קרי לה אשתי: האי תנה את אשתי את מיכל. דמשמע זו אשתי ולא מירב אשתי: מאי דרשי ביה. רבי יוסי לא דרש ולא מירב אשתי: דרשי ופרומה: דרשי מקרא מעוררב כדלקמן מה מיכל אשתי אף מירב אשתי: קדושי מיכל לפלטי. פשיטא לן דבעבידה דהא כתיב אשתי מיכל וקיימא לן (קדושין דף טז) דעתיה אפרוטה דבת קידושין היא: ואשתו היהודית. בכלב בן יפונה משתעי קרא יהודית על שם שכפרה בע"ז ותגריה שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי דכתיב (א' ג' א) אל תגבר יהודאין וגו': ירד אביגדור. כולן שמותן של משה הן: מרד. כלב שמרד בעצת מרגלים: תולדות: אהרן ומשה. ומפרש בתריה בני אהרן ולא החובר בני משה שם: שפדאו מצער גדול בנים. שדחול עליו טורח השבטים שעל אברהם היה מוטל אותו טורח דכתיב (בראשית כו) והרביתי את זרעך והוא פדאו: והא כתיב אישית. אלמא בא עליה: שנעשה לה באישה. שהיה מגדלה ומחבבה: הלך וככה אחריה בקושיא קא נסיב לה: דף ע"ח. קרא קא דרשי ואדיל: תוקפו של יוסף ענוותנותו של בועז. דבר גדול של יוסף כדבר קא וקטן שבכעוה תוקף דבר גדול וחמורו ויש לו שם ענוה דבר שאין לו שם שאדם עושה לפי תומה: שנעשה כבשרו אבר: כראשי לפתות נתקשה ולאפי' כביש יצרו ואף על פי שפניה היתה ועמו במיטה אבל יוסף אשת איש היתה ואינה עמו במיטה: תוקפו

נפנה לימינו, כבשו פניהם בפרקע. נפנה לשמאלו, וכבשו פניהם בפרקע. אמר להן שמעון בן שמשה, בעלי מחשבות אתם, יבא בעל מחשבות, ויפרע כסם, מיד בא גבריאל, ותכבן בפרקע ומתו. באותה שעה אמרו, מלך, לא הן ולא דינן אותו, לא מעיד ולא מעידין אותו: לא חולצין ולא חולצין וכו': איני, והאמר רב אשי, אפילו למאן דאמר, נשיא שמחל על כבודו כבודו מחול, מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, שנאמר שום תשים עליך מלך, שתהא איתו עליך. מצוה, שאני: ואין נושאין כו': תניא, אמרו לו רבבי יהודה, נשים הראויות לו מבית המלך. נשים. שאלו תלמידיו את רבי יוסי, ויהי נשא דוד שתי אחיות בתיהן. אמר להן, מיכל אחר מיתת מירב נשאה. רבי יהושע בן קרחה אמר, קידושי מעות היו לו במירב, שנאמר ותנה את אשתי את מיכל אשר ארסתי לי במאה ערלות פלשתים: הוא תלמודא, אמר רב פפא, מיכל אשתי ולא מירב אשתי. מאי קידושי מעות, דכתיב ותנה האישה אשר רכנו ועשנו המלך עשר גדול וגו', אזל קטליה, אמר לו, מלואה אית לך נבאי, והמקדש במלואה אינה מקודשת. אזל יהבה לעזריאל, דכתיב ותנה תת את מירב בת שאול לדוד וגו'. אמר ליה, אי בעית דאמן לך מיכל, זיל איתמי לי מאה ערלות פלשתים. אזל, איתמי ליה. אמר ליה, מלואה ופרוטה אית לך נבאי. שאל סבר, מלואה ופרוטה, דעתיה אמלואה. ודוד סבר, מלואה ופרוטה, דעתיה אפרוטה. ואיבעית אימא, דכולי עלמא, מלואה ופרוטה, דעתיה אפרוטה. שאל סבר, לא חזו ולא מידי. ודוד סבר, חזו לכלבי ושגרי. ורבי יוסי, האי ותנה את אשתי את מיכל, מאי דרשי ביה. רבי יוסי למעמיה, דתניא, רבי יוסי היה דורש מקראות מעורבין, פתיב ו'ויקח המלך את שני בני רצפה בת איה אשר ילדה לשאול את ארמני ואת מפכשת, ואת חמשת בני מיכל אשר ילדה לעזריאל המחלתו וגו', ובי לעזריאל נתנה, והלא לפלטי בן ליש נתנה, דכתיב ו'שאלו נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש וגו'. אלא מקיש קידושי מירב לעזריאל, לקידושי מיכל לפלטי. מה קידושי מיכל לפלטי בעבירה, אף קידושי מירב לעזריאל בעבירה. ורבי יהושע בן קרחה נמי, הכתיב ו'את חמשת בני מיכל בת שאול'. אמר לך רבי יהושע, וכי מיכל ילדה, והלא מירב ילדה. מירב ילדה ומיכל יגדלה, לפיכך נקרא על שמה, ללמדך שכל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הפתוב פאילו ילדו: (תניא) קרא יוחנן ואשתו אלעזר וגאולה ושמואל בלימודי סימן): רבי חנינא אמר, מהכא ו'תקראנה לו השכנות שם לאמר ילד בן נעמי'. וכי נעמי ילדה, והלא רות ילדה. אלא, רות ילדה ונעמי גידלה, לפיכך נקרא על שמה. רבי יוחנן אמר, מהכא ו'אשתו (היהודית) ילדה את ירד אביגדור וגו' אלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח (לו) מרד'. מרד זה כלב, ולמה נקרא שמו מרד, שמרד בעצת מרגלים. וכי בתיה ילדה, והלא יוכבד ילדה. אלא, יוכבד ילדה ובתיה יגדלה, לפיכך נקרא על שמה. רבי אלעזר אמר, מהכא ו'אלת בורע עמך בני יעקב ויוסף סלה'. וכי יוסף ילד, והלא יעקב ילד. אלא, יעקב ילד ויוסף כלכל, לפיכך נקרא על שמו. אמר רבי שמואל בר נחמני, אמר רבי יוחנן, כל המלמד בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב פאילו ילד, שנאמר ו'אלה תולדות אהרן ונשיהו וכתבי ו'אלה שמות בני יוחנן לומר לך, אהרן ילד ומשה לימור, לפיכך נקראו על שמו. לכן מה אמר לא ביה יעקב אשר פדה את אברהם, וכי היך מצינו בעקב שנאמר אברהם. אמר רב יהודה, שפדאו מצער גדול בנים, והיינו דכתיב לא עתה יבוש יעקב וגו'. לא עתה יבוש יעקב מאביו, ולא עתה פנוי יהודי מאביו. כתיב פלטי, וכתבי פלטיאל. אמר רבי יוחנן, פלטי שמו, ולמה נקרא שמו פלטיאל, שפלמו אל מן העבירה. מה עשה, נעץ חרב בינו לבינה, אמר, כל העוסק בדבר זה, ידקר בחרב זה. והכתיב ו'יגדל אתה אישה', שנעשה לה פאישה. והכתיב 'הקד וכוה', על המצוה דאדיל מיציה. 'ער בתרים', שנעשו שניהם כבחורים, שלא מעמו טעם ביאה. אמר רבי יוחנן, תוקפו של יוסף, ענוותנותו של בועז. תוקפו של בועז, ענוותנותו של פלטי בן ליש. תוקפו של יוסף ענוותנותו של בועז, דכתיב ו'יהי פחצי הלילה ויחדר האיש וילפת'. מאי ו'ילפת', אמר רב, שנעשה כשודו פראשי לפתות. תוקפו

המלך שעבר לפני כלה בפרק האשה שנתאמלה (כתובות דף טז), דמישני פרשת דרכים הוא אמאי לא משני מצוה שאני ו"ל דהתם א"כ המצוה כי אם בשביל כבוד החתן והכלה וכבוד מלך עדיף טפי מכבוד החתן וא"כ ליכא מצוה אבל הכא גבי יום מצוה איכא: שפדאו מצער גדול בנים, פי הקונטרס גידול וכו' ו"ל א"כ בשביל ולא מהניא הדיא דאינו צער אלא שמחה כדאמרין (ברכות דף סו.) גבי עונד אדום שכרבו ה' בנינים שכבר הארון שהיה בביתו ועוד לא אבררנה היו לו בנים משקרו וצריך לומר צער של יוסף ואחיו וגלגול ירידת מצרים: ומאי ניהו, מירב ומיכל. שאלו תלמידיו את רבי יוסי, ויהי נשא דוד שתי אחיות בתיהן. אמר להן, מיכל אחר מיתת מירב נשאה. רבי יהושע בן קרחה אמר, קידושי מעות היו לו במירב, שנאמר ותנה את אשתי את מיכל אשר ארסתי לי במאה ערלות פלשתים: הוא תלמודא, אמר רב פפא, מיכל אשתי ולא מירב אשתי. מאי קידושי מעות, דכתיב ותנה האישה אשר רכנו ועשנו המלך עשר גדול וגו', אזל קטליה, אמר לו, מלואה אית לך נבאי, והמקדש במלואה אינה מקודשת. אזל יהבה לעזריאל, דכתיב ותנה תת את מירב בת שאול לדוד וגו'. אמר ליה, אי בעית דאמן לך מיכל, זיל איתמי לי מאה ערלות פלשתים. אזל, איתמי ליה. אמר ליה, מלואה ופרוטה אית לך נבאי. שאל סבר, מלואה ופרוטה, דעתיה אמלואה. ודוד סבר, מלואה ופרוטה, דעתיה אפרוטה. ואיבעית אימא, דכולי עלמא, מלואה ופרוטה, דעתיה אפרוטה. שאל סבר, לא חזו ולא מידי. ודוד סבר, חזו לכלבי ושגרי. ורבי יוסי, האי ותנה את אשתי את מיכל, מאי דרשי ביה. רבי יוסי למעמיה, דתניא, רבי יוסי היה דורש מקראות מעורבין, פתיב ו'ויקח המלך את שני בני רצפה בת איה אשר ילדה לשאול את ארמני ואת מפכשת, ואת חמשת בני מיכל אשר ילדה לעזריאל המחלתו וגו', ובי לעזריאל נתנה, והלא לפלטי בן ליש נתנה, דכתיב ו'שאלו נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש וגו'. אלא מקיש קידושי מירב לעזריאל, לקידושי מיכל לפלטי. מה קידושי מיכל לפלטי בעבירה, אף קידושי מירב לעזריאל בעבירה. ורבי יהושע בן קרחה נמי, הכתיב ו'את חמשת בני מיכל בת שאול'. אמר לך רבי יהושע, וכי מיכל ילדה, והלא מירב ילדה. מירב ילדה ומיכל יגדלה, לפיכך נקרא על שמה, ללמדך שכל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הפתוב פאילו ילדו: (תניא) קרא יוחנן ואשתו אלעזר וגאולה ושמואל בלימודי סימן): רבי חנינא אמר, מהכא ו'תקראנה לו השכנות שם לאמר ילד בן נעמי'. וכי נעמי ילדה, והלא רות ילדה. אלא, רות ילדה ונעמי גידלה, לפיכך נקרא על שמה. רבי יוחנן אמר, מהכא ו'אשתו (היהודית) ילדה את ירד אביגדור וגו' אלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח (לו) מרד'. מרד זה כלב, ולמה נקרא שמו מרד, שמרד בעצת מרגלים. וכי בתיה ילדה, והלא יוכבד ילדה. אלא, יוכבד ילדה ובתיה יגדלה, לפיכך נקרא על שמה. רבי אלעזר אמר, מהכא ו'אלת בורע עמך בני יעקב ויוסף סלה'. וכי יוסף ילד, והלא יעקב ילד. אלא, יעקב ילד ויוסף כלכל, לפיכך נקרא על שמו. אמר רבי שמואל בר נחמני, אמר רבי יוחנן, כל המלמד בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב פאילו ילד, שנאמר ו'אלה תולדות אהרן ונשיהו וכתבי ו'אלה שמות בני יוחנן לומר לך, אהרן ילד ומשה לימור, לפיכך נקראו על שמו. לכן מה אמר לא ביה יעקב אשר פדה את אברהם, וכי היך מצינו בעקב שנאמר אברהם. אמר רב יהודה, שפדאו מצער גדול בנים, והיינו דכתיב לא עתה יבוש יעקב וגו'. לא עתה יבוש יעקב מאביו, ולא עתה פנוי יהודי מאביו. כתיב פלטי, וכתבי פלטיאל. אמר רבי יוחנן, פלטי שמו, ולמה נקרא שמו פלטיאל, שפלמו אל מן העבירה. מה עשה, נעץ חרב בינו לבינה, אמר, כל העוסק בדבר זה, ידקר בחרב זה. והכתיב ו'יגדל אתה אישה', שנעשה לה פאישה. והכתיב 'הקד וכוה', על המצוה דאדיל מיציה. 'ער בתרים', שנעשו שניהם כבחורים, שלא מעמו טעם ביאה. אמר רבי יוחנן, תוקפו של יוסף, ענוותנותו של בועז. תוקפו של בועז, ענוותנותו של פלטי בן ליש. תוקפו של יוסף ענוותנותו של בועז, דכתיב ו'יהי פחצי הלילה ויחדר האיש וילפת'. מאי ו'ילפת', אמר רב, שנעשה כשודו פראשי לפתות. תוקפו

תוקפו של בעז ענותנותו של פלמי. דאילו בעז חרא לילה ופלטי שנים רבות: דורו של משה ויהושע, עסקו בתורה הרבה דורו של חזקיהו יותר מהם כדכתיב (שעיה' י) וחובל על מפני שמן ואמרין בחלק (לקמן דף צ"ד) חובל על של סנהדרין מפני שמנו של חזקיה שחידה דולק בבתי מדרשו עד שבדקו מן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ: מתכבב בפלטי אחת. עניים היה: רבי יהודה אומר לעולם.

נשים לצאת לפני המטה. דכיון דשעת צער הוא ליכא למחש להרהרו וביירושלמי פליגי איכא למאן דאמר לפני המטה לפי שגרמנו מיתה לעולם ואית דנהגו לאחר המטה ואנשים לפני המטה לפי שנגאו לבנות ישראל שיסתכלו בהן אנשים: **לשאהא** מלכות וכו', אף על גב דדרשינן (מדרש רבה פרשת ישחל) ומלכים ממך יצאו זה שאלו רבא ורשאי בושת מיא היה יכול להתקיים במקום אחר ולא היה לו לשהות מלכות בית דוד שגמשת כבר על פי נביאי: **שתי** שנים מוצאה. פי' בקונטרס שכל מלכות ישראל היתה בעתה. ולא נהגה שנים מלכות שאלו למלכות איש בושת ב' שנים ומוצאה היינו שתי שנים ממלכות איש בושת ומוצאה בין מיתה איש בושת למלכות דוד ולא נהירא חדא דלמה נעשש זה שאלו חמש שנה בדרב קמחי איש בושת למלכות דוד הלא קודם מיתותיו חזר אבנר נתנאמן להמליך את דוד כדכתיב (שמואל ב' א) וישלח אבנר מלאכים אל דוד ויעד דכיון דחמש שנים מעדו ביה שאלו מלכות איש בושת דוד א"כ למה נעשש אבנר במה שנתחבק אחרי כן להמליך איש בושת ונהירא לי איפכא דאדחה חצי גזי היתה בין מיתת שאלו למלכות איש בושת ובאותם שנים התחבק אבנר דובר לכל ישראל להמליך איש בושת עד שהמליכו לטוף אותה חצי שנה ומשמתה אש בושת היתה מלכות וצאצא בנים חמש שנים עד שחברך דוד נמצאו ד' שנים ומוצאה שמוך דוד בחברך כדכתיב בהדיא א"ע'ג בדאיך קרא לא חשיב קר' ו' שנים היינו לפי שנוצטער בדארמיון בחלק (לקמן דף ק) ודא דלא חשיב חצי שנה זאת בחשבון בית מלכות ישראל (בחלק) היינו לפי שלא היתה סמוך לה' שנים ולא היה הבטול יחה:

1 **ת'קפו** של בעז ענותנותו של פלמי בן ליש',
2 **ב'ראמון**, אָמַר רבי יוחנן, מאי דכתיב 'רבות בנות
3 עשו חיל ואת עליה על פולגה', 'רבות בנות עשו
4 חיל' זה יוסף ובעז, ואת עליה על פלגה' זה פלמי
5 בן ליש'. אָמַר רבי שמואל בר נחמן, אָמַר רבי יוחנן,
6 מאי דכתיב 'שָׁקַר הַחַן וְהַכֵּל הַיּוֹפִי', 'שָׁקַר הַחַן' זה
7 יוסף, וְהַכֵּל הַיּוֹפִי' זה בעז, וְרֵאתָ הִיא תִתְהַלֵּל' זה
8 פלמי בן ליש'. דָּבַר אַחֵר, 'שָׁקַר הַחַן' זה דורו של
9 משה, וְהַכֵּל הַיּוֹפִי' זה דורו של יהושע, וְרֵאתָ ה'
10 הִיא תִתְהַלֵּל' זה דורו של חזקיה. דָּבַר אַחֵר, 'שָׁקַר
11 הַחַן' זה דורו של משה ויהושע, וְהַכֵּל הַיּוֹפִי' זה
12 דורו של חזקיה, וְרֵאתָ ה' הִיא תִתְהַלֵּל' זה דורו
13 של רבי יהודה ברבי אילעאי. אָמְרוּ עָלָיו זה רבי
14 יהודה ברבי אילעאי, שְׁהָיוּ שֵׁשֶׁה תַלְמוּדִים מִתְכַּסְּפִין
15 בְּטִילִית אַחַת וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה: **בַּשְּׁנָה** מֵת לֹו מֵת,
16 אֵינוֹ יוֹצֵא מִפְּתַח פִּלְטְרוֹן שְׁלוֹ. רבי יהודה אומר, אם
17 רוצה לצאת אחר המיטה, יוצא. שָׁפֵן מְצִינוּ בְּדוֹד
18 שִׁצְאָה אַחֵר מִיִּשְׁתּוֹ שֶׁל אַבְנֵר, שִׁצְאָמֵר וְהַמְלִיךְ דָּוִד
19 הוֹלֵךְ אַחֵר הַמִּיטָה, אָמְרוּ לוֹ, לֹא הִיָּה הַדָּבָר אֶלָּא
20 לְפִיִּים אֵת הָעָם. וְכַשְּׁמַכְרִין אוֹתוֹ, כֹּל הָעָם מְסוּפִין
21 עַל הָאָרֶץ, וְהוּא מֵיִסֵּב עַל הַדְּרָגָשׁ: **נִמְרָא** תְּנוּ רַבְּנָן,
22 מְקוֹם שֶׁנִּהְגּוּ נָשִׁים לְצֵאת אַחֵר הַמִּיטָה, וְיוֹצֵאוֹת. לְפָנֵי
23 הַמִּיטָה, וְיוֹצֵאוֹת. רבי יהודה אומר, לעולם נשים לפני המיטה ויצאות, שָׁפֵן מְצִינוּ בְּדוֹד שִׁצְאָה
24 אַחֵר מִיִּשְׁתּוֹ שֶׁל אַבְנֵר, שִׁצְאָמֵר וְהַמְלִיךְ דָּוִד הוֹלֵךְ אַחֵר הַמִּיטָה. אָמְרוּ לוֹ, לֹא הִיָּה הַדָּבָר
25 אֶלָּא לְפִיִּים אֵת הָעָם, וְנִתְפָּיִסוּ. שְׁהִיָּה דוֹד יוֹצֵא מִבֵּין הָאֲנָשִׁים וְנִכְנָם לְבֵין הַנְּשִׁים, וְיוֹצֵא מִבֵּין
26 הַנְּשִׁים וְנִכְנָם לְבֵין הָאֲנָשִׁים, שִׁצְאָמֵר וְיִדְעוּ כֹּל הָעָם וְכֹל יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא הִיָּה מִהַמְלִיךְ הַלְּמִית
27 אֵת אַבְנֵר. דְּרַשׁ רַבָּא, מאי דכתיב 'ויבא כל העם לתברות את דוד', כתיב 'לתברות', וקרינן
28 'לתברות', בתחלה לתברות, ולבסוף לתברות. אָמַר רב יהודה, אָמַר רב, מִפְּנֵי מַה נִּעְנַשׁ
29 אַבְנֵר, מִפְּנֵי שְׁהִיָּה לוֹ לְמַחֹת בְּשֵׂאוֹל, וְלֹא מִיָּחָה. רבי יצחק אָמַר, מִיָּחָה וְלֹא נִעְנַה. וְשִׁינְיָן
30 מִקְּרָא אֶחָד דְּרִשׁוּ, וְיִקְנִין הַמְּלִיךְ אֶל אַבְנֵר וַיֹּאמֶר הַכַּמּוֹת נָבֵל יְמוֹת אַבְנֵר וְיִדְּךָ לֹא אֶסְרוֹת
31 וְרַגְלֶיךָ לֹא לְנַחְשָׁתִים הִנְשִׂי. מֵאֵן דָּאָמַר לֹא מִיָּחָה, הֵכִי קָאָמַר, וְיִדְּךָ לֹא אֶסְרוֹת וְרַגְלֶיךָ לֹא
32 לְנַחְשָׁתִים הִנְשִׂי, מאי טעמא לא מוחיה, בְּנִפְּלוּ לְפָנֵי כְּנֵי עוֹלָה נְפִלְת'. וּמֵאֵן דָּאָמַר מִיָּחָה
33 וְלֹא נִעְנַה, אִיתְמַהוּי מִתְּמַה, הַכַּמּוֹת נָבֵל יְמוֹת וְיִדְּךָ לֹא אֶסְרוֹת וְרַגְלֶיךָ לֹא לְנַחְשָׁתִים. מִכְּדֵי
34 מַחֲוִי מַחֲוִי, מאי טעמא בְּנִפְּלוּ לְפָנֵי כְּנֵי עוֹלָה נְפִלְת'. לְמֵאֵן דָּאָמַר מִיָּחָה, מאי טעמא אֵעִינֵשׁ.
35 אָמַר רב נחמן [בר] יצחק, שִׁשְׁהָא מְלָכוֹת בֵּית דוֹד שְׁתֵּי שָׁנִים וּמְחַצְהָ: וְכַשְּׁמַכְרִין אוֹתוֹ כו':
36 מאי דרַגְשׁ, אָמַר עוֹלָא, עָרְסָא דְגָדָא. אָמְרוּ לִיה רַבְּנָן לְעוֹלָא, מִי אִיפָא מִיּוֹדֵי דְעַד הָאֵיִדְנָא לֹא
37 אוֹתְבִינְהִי, וְהַשְׁתָּא מִתְּבִינְן לִיה. מִתְּקַן לֵיה רַבָּא, מאי קוּשְׁיָא, דִּילְמָא מִיּוֹדֵי דְהִתְהוּ אֶאֱכִילָה
38 וְשְׁתִּינְהִי, דְעַד הָאֵיִדְנָא לֹא אֶכְלִינְהִי וְלֹא אֶשְׁקִינְהִי, וְהַשְׁתָּא קָא מוֹכְלִינֵי לִיה וְקָא מְשַׁקְּינֵי לִיה.
39 אֶלָּא, אִי קִשְׁיָא, הָא קִשְׁיָא. דְרַגְשׁ אֵינוֹ צָרִיךְ לְכַפּוֹת אֶלָּא זוֹקֵפֵי, וְאִי סִלְקָא דְעִתְקָה, עָרְסָא
40 דְגָדָא, אִמְאֵי אֵינוֹ צָרִיךְ לְכַפּוֹת, וְהַתְּנִיגָה הַכּוּפָה אֵת מִטְּוֹת, וְאִי מִטְּוֹת בְּלָדְךָ הוּא כּוּפָה, אֶלָּא
41 כֹּל מִטְּוֹת שִׁישׁ לוֹ בַּתּוֹךְ בֵּיתוֹ הוּא כּוּפָה, מאי קוּשְׁיָא, דִּילְמָא מִיּוֹדֵי דְהִתְהוּ אִמְפָּה מִיּוֹתְרָת

42 לְכֹלִים, דְקָמֵין אִם הִתְהוּ מִיּוֹתְרָת לְכֹלִים, אֵינוֹ צָרִיךְ לְכַפּוֹתֶיהָ. אֶלָּא אִי קִשְׁיָא הָא קִשְׁיָא, רַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר, דְרַגְשׁ מִתִּיר
43 קְרִיבִיטִין וְהוּא גּוֹפֵל מִזְּאִילֵי. וְאִי סִלְקָא דְעִתְקָה, עָרְסָא דְגָדָא, קְרִיבִיטִין מִי אִית לִיה. אֶלָּא כִּי אֵתָא רַבִּין אָמַר, אָמַר לִי הוּא מְרַבְּנָן,
44 וְכֵן תִּחְלִיפָא שְׁמוּיה, דְהִתְהוּ שְׂכִיבֵי בְּשׂוּקָא דְגִילְדָא, וְאָמַר לִיה, מאי דְרַגְשׁ, עָרְסָא דְצִלָּא. אָמַר רבי יוחנן, דְרַגְשׁ,
סירוט

מלך

מותר וכו', תימה למה נעשו אחאב על גבות ביון שלא רצה למכור לו כרמו ועד דבפרק הבונס צאן לירי (נ"ב דף ט) קאמר דודו שאל אם היה יכול להחליף גדישין של שעורין מישראל לתת בפניו בחמתו וי"ל דבפרשת המלך חתיב (שמואל א ח) יקח ונתן לעבדיו ולא לעצמו וי"ל דבחנם היה יכול ליקח אם היה רוצה אבל כשהיה שואל אחאב שמכרו לו חשב גבות ששאל

סירונו. קשירתו. מותו. שיש נקבים בארכובותיו ותוחבין בהן ראשי רצועות התלויות בעור ועונבים ואין מרכיבין הרצועה על גבי ארכותה המטה: סירונו מעל גבה. החבלים מרכיבין על ארכות המטה שכן ומיכן ואורו והוא סירונו: העירייה. עריסת תינוקות ברי"ן: מששופם בעור הדג. מששופם בעור הדג כדי להחליק הארכות לפרפוח: למה לי שיפת עור הדג

הלא אין זופיה ניכר שהיה מכותות הן תמיד בראש החבלים המסורגין על גבן: משה אעולי ואפוקי בכניניה. בכוזעים ונקבים של ארכות מכניס ומוציא ראש החבל ומסרג: באבקתא. לולאות התלויות בנקבי ארכובותיו ובתן מכניסין ראשי רצועות התלויות ובפת העור: שנקלישיה יוצאין. נקלישיה שני עצים ארוכים ומעמידין יוצאין באמצע דופני המטה אחד מראשותיה ואחד מרגלותיה ומפוצלן הן בראשותיהן ומניחין קנה מזה לזה ועליו פורסין החבלה ויש שמחברין אותן ונקלישין לויכח דהיינו יוצאין שמחברין יוצאין מן המטה ואין יכול לבפותה מפני נקלישיה: זוקפת. על מראשותיה או על מרגלותיה וארכובותיה למעלה דיה: פתני' ופריץ. נדרות אחרים. לעשות לו דרך. לשרדו ולכרמו: חלק בראש. שלש היפה בורר ראשון ונטול מוצא: גמ' נפרשת מלך. בספר שמואל א (ח) בנינים ומנוחים: יקח ויביאם בתו: רב אמר לא נאמרה פרשה. דשמואל אלא לאיים עליהם שתאה אימת מלכם עליהם אבל אינו מותר לעשות: ה"ג רבי יהודה אומר לא נאמרה פרשה זו אלא לאיים עליהם. ולא גרס ליראם ולבהלם דהא לרבי יהודה יפה כיוונו שהרי נצטוו ישראל על כך והבי גרס לה בתוספתא: שלש מצות. להבי נקט שלש הללו שהן תלויות על מלך בלשון כסדרן כדמפרש לקמן בתחלה מלך ואחריה עמלק ואחריה בית הבחירה: בניסבתם. ארצין. דבכלולו חתיב ירושה ושיבה ירושה וישבת בה ואמרת אשימה עלי מלך (דברים יז) ועמלק חתיב (שם כה) ויהיה בחינה ה' וגו' ובגבין בית הבחירה חתיב (שם יב) ועברתם את הירדן וישבתם בארץ וגו' והדר חתיב ויהי עמלק ויהיה רשע: לא נאמרה פרשה זו. דשום תשים עליך מלך משום מצוה אלא כנגד הרעומתם שליו לפניו שעתידים להתעמר על כך ולומר דהיינו גם אנחנו ככל הגוים שצאמר ואמרת אשימה עליהם תשים עליך מלך: ר' יהודה אומר כי לא גרסינן ליה בתוספתא ויתע דשיבוש הוא דהא ק"ל בעירובין (דף יג) דהוה רבי נחמיה הוא רבי הנוראי עמי הארץ קלקלו דאילו זקנים שאלוהו לשופטם ולדרות הסרכבים שבהם אבל עמי הארץ חלו עליו מלחמתיהם שאמרו ויצא בראשינו ונלחם את מלחמתנו בתחילה. קודם שמשא שלמה ששים גויות מלך אף על עליונים: וכשם שמלך על תפסח ועוהו כך מלך על כל העולם כולו. והכי קאמר קרא כי הוא רודה בכל עבר הנדה כמפתח ועד עוזה: על. מקלו. שחשליכו אשמדאי מכסאו כדאמרין

סירונו מותו. מטה, סירונוה מעל גבה. מיתובי, כלי עץ, מאימיתו מקבלין מומיאה. המפה והעירייה, מששופם בעור הדג. ואי מטה מסורגת (היא) מעל גבה, למה לי שיפת עור הדג. אלא, הא והא מותו, מטה אעולי ואפוקי בכניניה, דרשש אעולי ואפוקי באבקתא. אומר רבי יעקב, אומר רבי יהושע בן לוי, הלכה כרובן שמעון בן גמליאל. אומר רבי יעקב בר אבון, מטה שנקלישיה יוצאין, זוקפת ודיו: משנה ומוציא למלחמת הרשות על פי בית דין של שבעים ואחד, ופורץ לעשות לו דרך, ואין ממחה בידו. דרך המלך אין לו שעור, וכל העם בוויין ונותנין לו יהודא

בידו לומר לא אמכור ועי"ל דנעשו לפי ששאל הכרם לעשות ע"ז תרכיב (מלכים א כא) והיה לי לגן ירק כמו מתקדשים ומטריהם אל הגנת (שעריה) חזקין תיירן דאענו מותר רק בשרות הרחוקים מן העיר דלא מעלי כל כך אבל כרם גבות היה אצל היכל אחאב בשומרון ועי"ל דהוקא בשהה מקנה אבל שדה אחוה עירוש מאבותיו לא כמו שהשיב גבות חלילה לי מתיי נחלת אבותי לא אי נמי דפרשת המלך לא נאמרה רק על המלך שגמלך על כל ישראל ויהודה ומאת המקום ואתאב לא מלך על יהודה וגם לא מלך מאת המקום: דאי

במסכת גיטין (דף סח): גנדי. טליונו ובסדר טהרות (כלים פרק טז) פירש רב האי מקדיה הוא מקדיה של חיש ודמונה לו חד אחר (הוא מקדיה ששוחה בה מים: מלך והדיים. ושוב לא חזר למלכות:

סוסיים למה לו. פי' דמשמע תרי הכי גרסינן אי לא כתיב אלא סוס ה"א לכמה סוסיים חד לאו הוא דאיכא כתב דרומנא סוסיים והדר סוס לחלק על כל אחד פי' אי כתיב סוס גבי ולא ירבה הוא אמינא דא סוס אחד בטל הוא עובר בדומכה קרא הדרבות סוס ומי' לכמה סוסיים וכלא חד לאו לכך שינה הכתוב לעבור על לא תעשה על כל סוס וסוס ותיב ספרים משבושים דגרסי

לעבור בעשה ולא תעשה פי' לא ירבה סוסיים
למה לי כולל ולא יתכן דלמען הרבות סוס לאו
עשה הוא אך קאי דלאו ולא שייב.
כתב ליבונאה. י"מ כזה שהאות נעשית מן
הלכן שממלאין החלק דיו הכתב
נעשית מאיליו מנייר חלק ולא נהירא דאין זה
כתב דהוי חק תכות ואל ירבה דאמרין בניתי
(דף כ.) אין כתב לגבי זה וכי הכי דגבי טג אינו
כתב בני ספר תורה נמי אינו כשר ועוד אמאי
לא בחלק כתבא מקרי (וינאלא ה' הרי לא
שנתנה כתיבת האותיות כלל ויה' פ' דשם
מקרי דרשנא ליבונאה וכותבין בו כתב משונה:
ארבעים

על הייחוד. דאשת איש ועל הפניה: שכבש להולמו ולא הולמתו. שתשב בראשו כתר מלכות ולא הולמתו לפי שהיה שרביש של זהב בתוך חללה מדופן לדופן ואינה מתיישבת בראשו אלא למי שיש לו חריץ בראשו והיא ערוד לבית דוד שכל הראוי למלכות הולמתו ומי שאינו ראוי להולמתו אינו הולמתו: **מאי רבותיה**

דחמישים איש לבן מלך. נטולי פחול וחקוקי
פחות הנגלים. נטולי טחול על ידי סם
שהחול מכבידו בלדס וחקוקים כפות
הנגלים אין כשר לפחותם וחקוקים על
הקוצים ועל הברקנין ואינן ניווקין: **מתני'**
אפנינא. שבר חילות מדי שנה בשנה
הכנסתן והיוצאן כמו על השנה נמי' לו.
משמע באים דתרווה דעתו להגדיל ברבוי סוסיים:
הסוסיים הרימם למצרים לארץ ישראל וצריך
לשלוש שלוחים לקנות לו סוסיים ועוברים
בלא תוסיפו לראותם עוד עד עולם (שמות
ד'): בעשה ולא תעשה לא רבתי: הוה
אמינא אפילו כדי רכבו ולא רבתי. הוה
בלא רכב ופרשים מי חשיבא: **לאפשי**. רכב
ופרשים וסוסיים לרכוב בהרווחה ולא
בצמצום. לי' אפודי רבוינן שרכוב סוס
אחד ומושיך סוס אחד אצלו כדי ורכב פעם
על זה ופעם על זה להרגיע את חבירו:
ההרווחה. שלא צמצמם ואם יצטרך לשכור
עוד חילות שיצאה מצוי בידו. **למעוטי**
הדיוטות. דמתרין להרבות נשים:
אצטכלאות. בית גדול למדור הסוסיים:
אירות. הבדלה בין שורה לשורה על פני
הבית: **כאבניו**. חשב מיהא פורתא: לא
נתגלו טעמי תורה. כגון למה נאסרה לבישת
שעטנו ואבילת חזיר וכיוצא בהן: לשת
תורות. לא דשאני מלך מהדיוטות דאילו
היה הייט סגי ליה בחדא ומלך בעי תרת:
משנה. שתיים במשנה: כתב עברי. של בני
עבר הנהר: ליבונאה. אותיות גדולות כען
אתון שכותבין בקמיעות ומזוזות:
וכתב

על הייחוד ועל הפניה. יחוד. דאורייתא הוא. דאמר
רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוידע. רבנו יוחנן
מן התורה מניין. שנאמר פי' וסיקח אחיד בן אמו/
וכי בן אם מסית, בן אב אינו מסית. אלא, לומר
לך, בן מתייחד עם אמו, ואין אחר מתייחד עם כל
עצמות שבתורה. אלא אימא, גזרו על ייחוד דפניה.
ואדניה בן חגית מתנשא לאמור אני אקלף, אמר רב
יהודה אמר רב, תלמוד שביקש להולמו ולא הולמתו.
וינאלא ה' רבך ופרשים וחקמיים איש רצים לפניו.
מחול, וחקוקי פחות רגלים היו: **משנה** לא ירבה
לו סוסיים, אלא כדי מרכבתו. ויכסף וזהב לא ירבה לו מאד, אלא כדי ליתן אספניא.
וכתב לו ספר תורה לשמו. יוצא למלחמה, מוציאה עמו. נכנס הוא. מכניסה עמו. יושב
בדין, היא עמו. מיסב, היא פגגרו. שנאמר ויהי עמו וקרא בו כל ימי תויו: **גמרא** תנו
רבנן, לא ירבה לו סוסיים, וכול אפילו כדי מרכבתו ופרשיו, תלמוד לומר לו'. לו, אינו
מרבה, אכל מרבה הוא כדי רכבו ופרשיו. הא מה אני מקיים 'סוסיים, סוסיים תבטלנין.
מניין שאפילו סוס אחד והוא בטל, שהוא בלא ירבה, תלמוד לומר 'למען הרבות סוס,
וכי מאחר דאפילו סוס אחד והוא בטל, קאי בלא ירבה, 'סוסיים' למה לו. לעבור בלא
תעשה, על כל סוס וסוס. טעמא, דכתב רחמנא לו', הא לאו הכי, הוה אמינא, אפילו
כדי רכבו ופרשיו, נמי לא. לא צריכא, לאפשי: ויכסף וזהב לא ירבה לו' אלא כדי ליתן
אספניא: תנו רבנן, ויכסף וזהב לא ירבה לו', וכול אפילו כדי ליתן אספניא, תלמוד לומר
לו', לו אינו מרבה, אכל מרבה הוא כדי ליתן אספניא. טעמא, דכתב רחמנא לו', הא
לאו הכי, הוה אמינא, אפילו כדי ליתן אספניא, נמי לא. לא צריכא, להרווחה. השתא
דאמרת לו' לדרשה, לא ירבה לו נשים, מאי דרשת ביה. למעוטי הדיוטות. רב יהודה
רמי, פתיב ויהי לשלמה ארבעים אלק ארוות סוסיים (למרכבתו) ולמרכבו ויהי

לשלמה ארבעת אלפים (ארוות) [ארוות] סוסיים. הא ביצד, אם ארבעים אלק איצטכלאות היו, כל אחד ואחד היו בו ארבעת
אלפים ארוות סוסיים. ואם ארבעת אלפים איצטכלאות היו, כל אחד ואחד היו בו ארבעים אלק ארוות סוסיים. (רבי) יצחק רמי,
פתיב אין קסף נחשב בימי שלמה למאומה, וכתוב 'יתן שלמה את הקסף בירושלים פאבניו'. לא קשיא, פאן קודם שנשא
שלמה את בת פרעה, פאן לאחר שנשא שלמה את בת פרעה. אמר רבי יצחק, בשעה שנשא שלמה את בת פרעה, ירד
גבראל ונעץ קנה בים והעלה שירטון, ועליו נבנה כרד גדול שברומי. ואמר רבי יצחק, מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי
שתי מקראות נתגלו טעמן, נכשל בהן גדול העולם. פתיב לא ירבה לו נשים, אמר שלמה, אני ארבה ולא אסור, ופתיב ויהי
לעת קנת שלמה נשיו הפו את לבבו'. ופתיב לא ירבה לו סוסיים' ואמר שלמה, אני ארבה ולא אשיב, ופתיב ויצא מרכבה
ממצרים בשש' וגו': וכתב ספר תורה לשמו: תנא, ובכרד שלא יתעא בשל אבותיו. אמר (רבא) [רבא] אף על פי שהניחו
לו אבותיו לאדם ספר תורה, מצוה לכתוב משלו, שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה'. וכתב רבא, אפני' וכתב לו ספר תורה
לשמו שלא יתעא בשל אחרים, מלך אין, הדיט לא. לא צריכא, לשתי תורות, וכדתנא, וכתב לו את משנה וגו' פותב לשמו
שתי תורות, אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו' ואחת שמונחת לו בבית גזויו. אותה שיוצאה ונכנסת עמו (עושה אותה כמין
קמיע, ותולה בורועו, שנאמר 'שיותי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט'). אינו נכנס בה לא לבית המרחץ ולא לבית הכסא,
שנאמר ויהי עמו וקרא בו', מקום הראוי לקרות בו. אמר רב זוטרא, ואיתימא מר עוקבא, פתחלה, ניתנה תורה לישראל
בכתב עברי ולשון הקודש. הוה ניתנה להם בימי עזרא, בכתב אשורית ולשון ארמי. בידרו להן לישראל פתב אשורית ולשון
הקודש, והניחו להדיוטות פתב עברית ולשון ארמי. מאן הדיוטות, אמר רב חסדא, פותאי. מאי פתב עברית, אמר רב חסדא,
פתב ליבונאה. תנאי, רבי יוסי אומר, ראוי היה עזרא שיתנת תורה על ידו לישראל, אימלא (לא) קדמו משה, במשה הוא אומר
'משה עלה אל האלהים', בעזרא הוא אומר 'הוא עזרא עלה מבבל'. מה עלייה האמור פאן, תורה. אף עלייה האמור להלן,
תורה. במשה הוא אומר 'ואותי צוה בעת ההיא ללמד אתכם חקים וגושפטים', בעזרא הוא אומר 'פי עזרא הכין לכתב לדרוש את
תורת ה' (אלהיו) ולעשות וללמד בישראל חוק וגושפט'. ואף על פי שלא ניתנה תורה על ידו, נשתנה על ידו הפתב, שנאמר

וכתב הנשתותן, כתב שנשתנה והאי קרא בעורא כתיב שהיו כותבין בימיו כתב משונה שנשתנה ע"י מלאך שכתב מנא מנא תקל ופרסין בימי דניאל כתב דארמי ולשון ארמי ואומר לא כהלין כתבא למקרא (דכין חשטאו) לא דזי יבולין לקרות כתב שכתב המלאך בימי בלשצר ודזי שם יהודים הריבא ש"מ שנתנה להם אותו כתב באותו היום: את משנה התורה, רמז לנו משה רבינו שכתב שבימיו עתיד להשתנות מן עברי לאשורית שנתן להם בימי דניאל ובה עורא וכתב בו את התורה בכתב אשורית: בכתב זה נשתנה תורה לישראל, בימי משה רבינו כתבא למקרא דכין חשטאו בבית ראשון ובו את התורה הנפרק להם לרועין לשון תרעין אויב (שמות טו) ששכחוהו: שובו לביצרון, לעיר מבצר

ארבעים יום קודם יצירת הולד, וז"מ מועיל תפלה בתוך יום ימים להופכו) לזכר לא לנקבה כדאמרינן בברכות (דף ס"ז מ' יום קודם יצירת הולד אדם מתפלל על אשתו שתלד זכר אפילו זוג ראשון מתהפך בתפלה כדאייתא במועד קטן (דף י"ח) אין נולדן גשם במועד אבל מארסין שמא יקדמוהו אחר בדרומיה: ר'אבא

וְכִתְבֵי הַנִּשְׁתוֹתוֹן כְּתוּב אֲרָמִית וּמְתוּרָגָם אֲרָמִית/ וְכִתְבֵי לֹא כְהִלִּין כְּתָבָא לְמִקְרָא וּפְרָשָׁא לְהוֹדְעָא לְמַלְכָא/ וְכִתְבֵי וְכִתְבֵי אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת/ כְּתִיב הָרְאוּ לְהִשְׁתַּנּוֹת. לְמַה נִּקְרָא אֲשׁוּרִית/ שְׁעֵלָה עִמָּהֶם מְאֻשׁוֹר. תִּנְיָא, רַבִּי אֱמֵר, בְּתַחֲלָה כְּתִיב זֶה יִתְנַהֵף תּוֹרַת יִשְׂרָאֵל, בִּיּוֹן שְׁחֵטְאוֹ, הִנֵּפֵד לְהוֹן לְרֹעִין. בִּיּוֹן שְׁחֻרוֹ בְּהוֹן, הַחֻרוֹ לְהֵם, שְׁנָאמֵר 'שׁוּבוּ לְבִיצְרוֹן אֲסִירֵי הַתְּקוּהָ גַם הַיּוֹם מִגֵּיד מִשְׁנֵה אֲשִׁיב לְדִי. לְמַה נִּקְרָא אֲשׁוּרִית/ שְׁמָאוֹ שְׁרַת בְּכִתְבֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אֱמֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן פְּרָטָא, שְׁאָמֵר מִשׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַמּוֹדֵב, כְּתִיב זֶה לֹא נִשְׁתַּנָּה כֹּל עֵקֶר, שְׁנָאמֵר וְיוֹי הָעַמּוּדִים, מַה עַמּוּדִים לֹא נִשְׁתַּנּוּ, אֶף וְיוֹם לֹא נִשְׁתַּנּוּ. וְאֵל הַיְהוּדִים כְּתִיבָהֶם וְכַלְשׁוֹנִים, מַה לְשׁוֹנִים לֹא נִשְׁתַּנּוּ, אֶף כְּתִיבָה לֹא נִשְׁתַּנּוּ, אֵלָּא מַה אֲנִי מְקִיִּים אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת/ לְשִׁמְי תּוֹרוֹת, אַחַת שְׁיִצְיָאָה וְנִכְנַסְתָּ עִמּוֹ, וְאַחַת שְׁמִינַחְתָּ לוֹ בְּבֵית גְּזוּיָו. אוֹתָהּ שְׁיִצְיָאָה וְנִכְנַסְתָּ עִמּוֹ, עוֹשֶׂה אוֹתָהּ כְּמִין קְמִיעַ, וְתוֹלְדָה בְּרוּעוֹ, שְׁנָאמֵר 'שְׁוִיתִי ה' לְגַנְדִּי תְּמִיד'. וְאִדְךָ, הַאי 'שְׁוִיתִי' מַאי דְרַשׁ בֵּיהּ. הַהוּא מִיבִיעֵי לִיהּ כְּדָרְבַּ חֲזָה בַר בִּינָא, דְּאָמַר רַב הִנֵּה בַר בִּינָא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲסִידָא, הַמְתַּלְּפֵל צָרִיד שְׂרָאָה עֲצָמוֹ פְּאִילוֹ שְׂכִינָה כְּנַגְדּוֹ, שְׁנָאמֵר 'שְׁוִיתִי ה' לְגַנְדִּי תְּמִיד'. לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּאָמַר כְּתִיב זֶה לֹא נִשְׁתַּנּוּ, מַאי לֹא כְהִלִּין כְּתָבָא לְמִקְרָא. אָמַר רַב, בְּגִמְטְרִיא אִיכְתִּיב לְהוֹן וְשֵׁת אֲרֻד פּוֹתְחָמְט'. מַאי פְּרִישׁ לְהוֹן מִנָּא תַקְל וּפְרַסִּין/ מִנָּא, מִנָּא אֵלָּהּ מְלֻכּוּתָךְ (וְהַשְׁלַמְתָּ לָךְ) (וְהַשְׁלַמְתָּ). תַקְלִי, תַקְלִיתָּ מְלֻכּוּתָא כְּמֵאוּנָא וְהַשְׁתַּכַּחְתָּ חֲסִיר. (פְּרַסִּין) (פְּרַסִּין), פְּרִיסַת מְלֻכּוּתָךְ וַיְהִיבַת לְמִנְדִּי וּפְרַסִּין. וְשִׁמּוּאֵל אָמַר, מְמַתּוּם נִגְקִפִי אֲאֵלְרִין. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, אֲנָם אָנָם לַקַּת נִסְרַפִּי. רַב אֲשִׁי אָמַר, נְמָא תַקַּל פּוֹרְסִין/ מִשְׁנֵה אִין רֻכְבִּין עַל סוּסוֹ וְאִין יוֹשְׁבִין עַל כְּסָאוֹ, וְאִין מִשְׁתַּמְשִׁין בְּשִׁרְבִיטוֹ, וְאִין רוּאִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא מְכַתֵּפֵר, וְלֹא כְּשֶׁהוּא עָרוּם, וְלֹא כְּשֶׁהוּא בְּבֵית הַמּוֹרְחִין, שְׁנָאמֵר 'שׁוּם תִּשִׁים עֲלֶיךָ מִלְּךְ', שְׁתַּהֵא אִימְתוֹ עֲלֶיךָ: גְּמַרְרָא אָמַר רַב יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֲבִישַׁג מוֹתֶרֶת לְשַׁלְמָה, וְאִסְרָה לְאֲדִינָה. מוֹתֶרֶת לְשַׁלְמָה, דְּמִלְךָ הִיָּה, וְמִלְךָ מִשְׁתַּמְשִׁין בְּשִׁרְבִיטוֹ שֶׁל מִלְכָּה. וְאִסְרָה לְאֲדִינָה, דְּהִדְיֹוֹת הוּא. אֲבִישַׁג מַאי הִיא, דְּכִתְבִיב 'הַמְלִיךְ דָּוִד וְגוֹן כָּא בְּיָמִים וַיֵּאמְרוּ עַל עֲבָדֶיךָ יִבְקָשׁוּ/ וְכִתְבִיב יִבְקָשׁוּ עֲנֵהָ יְהִי/ וְכִתְבִיב 'הַנְּעִדָה יְהִי עַד מָאֵד וְתַחֲי לְמִלְכָּה סוֹכְנַת וַתִּשְׁרַתְהוּ/ אֲמַרְהָ, נִיגְסְכֵן. אָמַר לֵהּ, אִסְרִית לִי. אֲמַרְהָ לִיָּה, 'הַסְרִיָּה לְגַנְבָא, נְפִישָׁה לְשַׁלְמָא נְקִיט'. אָמַר לְהוֹ, קְרָא לִי לְבַת שְׁבַע, וְכִתְבִיב יְחַבָּא בַת שְׁבַע אֶל הַמֶּלֶךְ הַחֲדָדִי/ אָמַר רַב יְהוֹדָה אָמַר רַב, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה קִינָהָ בַת שְׁבַע בְּשַׁלְשׁ עֶשְׂרֵה מִפּוֹת. אָמַר רַב שְׁמֹן בַר אֲבָא, בּוֹא וְרֵאָה כְּמָה קִשְׁוִין גִּירוּשָׁין, שְׁתֵּרֵי דָּוִד הַמֶּלֶךְ הַתִּירוֹ לֹא לְיִיחִיד, וְלֹא הַתִּירוֹ לֹא לְגֵרָשׁ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כֹּל הַמְגֵרָשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ רֵאשׁוּנָה, אֲפִילוֹ מִזְבַּח מוֹרִיד עֲלָיו דְּמַעוֹת, שְׁנָאמֵר וְזֹאת שְׁנֵית תַּעֲשֶׂה, פְּסוֹת דְּמַעָּה אֶת מִזְבַּח כְּבִי וְאֶקְדָּה, מֵאִין עוֹד בְּהוֹת אֶל הַמְגֵרָה לְקַחַת רְצוֹן מִדְּכַסִּין/ וְכִתְבִיב 'וְאִמְרַתֶּם עַל מַה, עַל מַה הִעֵז בְּיָדְךָ וְכִן בַּה, וְזֹאת כְּתִיבְתָּהּ וְאִשְׁתּ בְּרִיתְךָ'. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן וַאֲמִיתָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אִין אִשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם כְּמִזְוֹן וְאִין לֹ, שְׁנָאמֵר (ו')אִם אִין לָךְ לְשַׁלֵּם לְמַה יִּקַּח מִשְׁכָּבְךָ מִתְחַתִּיד'. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כֹּל אָדָם שְׁמַתָּה אִשְׁתּוֹ רֵאשׁוּנָה, אֲפִילוֹ מִזְבַּח רֵאשׁוּנָה, וְכִתְבִיב יִבְקָשׁוּ עֲנֵהָ יְהִי עַד מָאֵד וְתַחֲי לְמִלְכָּה וְאִין עוֹתְכֶם מִחֲמַד עֵינִיכֶם. אָמַר רַבִּי אֶלְפִּסְנָדְרִי, כֹּל אָדָם שְׁמַתָּה אִשְׁתּוֹ בְּיָמָיו, עוֹלָם חֲשִׁד בְּעָדוֹ, שְׁנָאמֵר 'אוֹר חֲשִׁד בְּאֵהָלוֹ וְגַר עָלָיו יִדְעֵךְ'. רַבִּי יוֹסִי בַר בִּינָא אָמַר, פְּסִיעוֹתָיו מִתְקַצְרוֹת, שְׁנָאמֵר 'צָרוֹ צַעֲדֵי אוּנָו'. רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר, עֲצוֹת נּוֹפְלַת, שְׁנָאמֵר 'תִּשְׁלִיכְהוּ עֲצוֹת'. אָמַר רַבִּיהָ בַר בַּר חֲזָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, קֶשֶׁה לְזוּגִים כְּקִרְעוֹת יָם סוּף, שְׁנָאמֵר 'אֱלֹהִים מוֹשִׁיב יְחִידִים בֵּיתָה, מוֹצִיא אִסְרִים בְּפוֹשְׁרוֹת', (אֶל תִּיקְרֵי מוֹצִיא אִסְרִים) אֵלָּא מ'מוֹצִיא אִסְרִים', אֵל תִּיקְרֵי 'בְּפוֹשְׁרוֹת' אֵלָּא 'כְּבִי וְשִׁירוֹת'. אִינֵי, וְהָאמַר רַב יְהוֹדָה אָמַר רַב, אַרְבָּעִים יוֹם קוֹדֵם יִצְרַת הַזֶּלֶד, בַּת קוֹל יוֹצֵאת וְאוֹמְרַת בַּת פְּלוּנִי לְפְלוּנִי. לֹא קִשְׂיָא, הָא בְּזוּג רֵאשׁוֹן, הָא בְּזוּג שְׁנִי. אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן, לְכָל יֵשׁ הַמּוֹרָה חוּץ מֵאִשְׁתּ נְעוּרִים, שְׁנָאמֵר 'אִשְׁתּ נְעוּרִים כִּי תִמְאֵס'. מִתְנֵי לָהּ רַב יְהוֹדָה לְרַב יַעֲקֹב בְּרִיהּ, אִין אָדָם מוֹצֵא קוֹרַת רוּחַ אֵלָּא מֵאִשְׁתּוֹ רֵאשׁוּנָה, שְׁנָאמֵר 'הִי מְקוֹרָה כְּרוּךְ וְשִׁמַּח מֵאִשְׁתּ

1 שלכם וירושלים ואביה שני קא מתבא: גם
2 חיים מגיד משנה: מה ששכחת את משנה
3 התורה הזאת: אישיב לך. אחור לך מה
4 ששכחת את משנה התורה הזאת: ווי
5 העמודים. יתרות כסף העשוין כמין אונקולות
6 וקבעם בעמודים שכלם תוחבין ללואות
7 קלעי הוצר והמסך כה אונקולות דומין
8 לוחין אלמא בימי משה עשוין הווין כגון
9 שלנו: העמודים לא נשתנו ליג' לה
10 בתוספתא היג' בתוספתא מה לשונם לא
11 נשתנה דהא ד"ה פ'א אונקולת קודש גאמרה
12 ועדיין בלשון הקודש שיהא: כמו קמיע: קטנה
13 בכתב דק שהיא קלה לשאת: שויתי ה'
14 לגנדי. סיפיה קדרא כי מימיני בל אמוט דוד
15 המלך על שם ספר שמועל שברועה אמר: לא
16 נשתנה כל עיקר. משה עמד לא שכתב מהם
17 כלל דהא עליה דר' אתי לאפילונו ומאי לא
18 כהלין כתבא למקרא: יפת ב"א"ב"ש מנא
19 מניח את ידו וכתב מה שבצד במקום מים
20 כותב ב"ת"ו הסמוכה לה ובמקום ג' מ"ב
21 ט"ח ובמקום א"ל"ף כותב תי"ו: ופרסין. שתי
22 פריסת משמע וזו היא פריסת מלכותו
23 וידיבת למדי פרס: פמתום נקפי אאלרין.
24 עשאן שלש תיבות של המשא אטותיות צירף
25 אטותיות הראשונות של כל תיבה ועשאן
26 תיבה אחת אטות כ"ר צירף השניות
27 ושלישיות: גמ' אסרת לוי. שבע נשאתי
28 שמונת עשרה: חסירה לנגבא נפשיה
29 לשלמא נקמ. כשהגב חסר שאינו מרצא
30 מקום לנגוב מחוקק עצמו בענה איש שלום
31 כלומר מפני שוקת ותושב כחך אתה אומר
32 שאני אסרת לך: קתנה כח שבע, שבע
33 עליה י"ג ביאות ומקנת בין תשמיש
34 לתשמיש ובמקרא זה כתובים שלש עשרה
35 תיבות ותבא בת שבע אל המלך החדר
36 והמלך וקן מאד ואבישע השוממית משרת
37 את המלך: התיירו לו ליחד. עם אבישג
38 ואע"פ שנאסר ייחד של פגריה: ואל התיירו
39 לו לגרש. אתח מ"ח וישנה: אור חשך
40 בחאלה. שבביל אהלו וקא אהלו אלא
41 אשה: יצרו צעדי אונו. בתריה כתיב
42 עבדו

אשת נעוריה אשר אתה בנדרתה
מהם אלא אם כן מכבשין ממנו
כל אדם שמתה אשתו ראשונה,
לא תספד ולא תכהף ולא תבוא דמעתך,
ואין עונכם מחמד עיניכם. אמר רבי אלפסנדרו,
וגר עליו ידעך. רבי יוסי בר בינאי אמר,
ותשליכיהו עצתו. אמר רבה בר רב הנהא אמר רבי יוחנן,
מוציא אסירים בפשוטות, (אל תיקרי מוציא אסירים)
והאמר רב יהודה אמר רב, ארבעים יום קודם יצירת הזלד,
ראשון, הא בזוג שני. אמר רב שמואל בר נחמן,
לה רב יהודה לרב יעקב בריה, אין אדם מוצא קורת רוח
אלא מאשתו ראשונה, שנאמר 'הי מקורך כרוך ושמח מאשת
עוררך

ואימא לא לירבו כלל. תימה דפרע פרע במאי מוקי לה אלא נראה לומר דה"פ אימא לא לירבו שלשים הדינו שיעור פרע אלא יגלחו בבי"ש ומשני אי כתיב לא ישלחו פרע משמע לא ישלחו שיעור פרע אבל השתא דכתיב פרע קאמ לא ישלחו משמע טפי מפרע לא ישלחו:

אלא

גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא. וקשה הרי רב אשי נעצמו סותר דבריו ומיישב דן. קישא דיהזקאל סותר דבריו והראשונים דאמר רב אשי פרועי ראש דלא מחלי עבודה וי"ל ממה שרב אשי אמר גמרא גמירי ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא מתרצי שתי הקשיות דעד דאתי יחזקאל מאן אמרה ומתרצה קישא דלעיל דכיון דגמרא היא מציעו למימר דכ"י גמירי הלכתא למיתה ואחולי עבודה לא גמירי יחזקאל אסמכה אקרא מענין ההלכה אסמכה ויא"ל לא אסמכין לשלוחו דלא ידע דגמרי הלכה כב הוא לעשות הקישא מפרועי ראש לשותיו יין מכל וכל דאין היקש ממצודה

כסום כיסמו. פ"י כעין כוסמת הגדול כך שבלין ראשו של זה בצד עיקרו של זה.

הדרן עלך כהן גדול

הואיל ומשמרות מתחדשות. פהו הדיוט אהד לשלשים יום, דכתיב וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו, כסום ויכסמו את ראשיהם. וילף פרע' פרע' מניור פתיב הכא פרע לא ישלחו, וכתיב התם גדל פרע שער ראשו, מה להלן שלשים, אף פאן שלשים. ותנן נמי, סתם גזרות שלשים יום, והתם, מנא לן. אמר רב מתנה, דאמר קרא קדש יהוה, בגימטריא תלתין הוו. אמר ליה רב פפא לאביי, אימא, לא לירבו כלל. אמר ליה, אי פתיב לא ישלחו פרע, כדקאמרת. השתא דכתיב ופרע, פרע ליהויו. שלוחו, לא לשלחו. אי הכי, האדינא נמי. דימאי דיון, מה יין בזמן ביאה הוא דאסור, שלא בזמן ביאה שרי. אף פרועי ראש, בזמן ביאה אסור, שלא בזמן ביאה שרי. ויין שלא בזמן ביאה שרי, והתני רבי אומר, אומר אני, כהנים אסורין לשתות יין לעולם, אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו. ואמר אביי, כמאן שתי כהני חמרא האדינא, כרבי. מכלל, דרבנן אסרי. התם, היינו טעמא, מתרה יבנה בית המקדש, ובעינן פהו הדיאו לעבודה, וליפא. הכא נמי, בעינא פהו הדיאו לעבודה וליפא. הכא, אפשר דמספר ועייל. התם נמי, אפשר דניים פורתא ועייל. דאמר רב אחא, דרף מיל, ושינה כל שהוא, מפיגין את תיין. ולא איתמר עליה, אמר רב נחמן אמר רבה פר אבות, לא שגו אלא ששתה פדי רביעית. אבל יותר מקדי רביעית, כל שפן דרדף טורדתו ושינה משפרתו. רב אשי אמר, שתויין יין דמחלי עבודה, גזרו בהו רבנן. פרועי ראש דלא מחלי עבודה, לא גזרו בהו רבנן. מיתבי, ואלו שבמיתה, פרועי ראש ושתויין יין. בשלמא שתויין יין, דכתיב יין ושכר הוא תשת אהו ויגיד ולא תמותו, אלא פרועי ראש מנא לן. דאיתקש שתויין יין לפרועי ראש, דכתיב וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו. (וכתיב) יין לא ישתו וגו', מה שתויין יין במיתה, אף פרועי ראש במיתה. ומינה, מה שתויין יין דמחלי עבודה, אף פרועי ראש דמחלי עבודה. קשיא. אמר ליה רבינא לרב אשי, האי, עד דלא אתא יחזקאל, מאן אמרה. ולימטמיה,

עבורי מעבדא במלה. מעברת על מדותיה; גולם היא. קודם שנבעלה. גולם. כלי שלא נגמר קרוי גולם כדתנן גולמי כלי עץ טמא; משמרות. מתחלפות ומתחדשות בשבת זו ויצאה זו ונבנסת וצריך להסתפר מפני שמערת חדשה זו הנבנסת שיראוהו ביופי; לא לירבו כלל. ואפי' עד שלשים. אמר ליה. מפרע מוקי בשלשים יום; אי הוה כתיב לא ישלחו פרע. הוה משמע לא יגלחו פרע עד שיעור פרע השתא דכתיב ופרע לא ישלחו דאמר פרע והדר לא ישלחו משמע פרע שלשים יום ליהוי אבל שלוחי טפי לא לשלחו. דומיא דיון, דסמון ליה ויין לא שרתו בבואם וגו' מקיש פרועי ראש לשותיו יין וכתיב יין בבואם; רבי אומר אומר אני כהן אסור לשותו יין לעולם. רישא דברייתא קתני כון הכוכר משמרתו ומשמרת בית אב שלו אסור ביין כל אותו היום אף בזמן הזה מכיר משמרתו ואינו מכיר רב אב שלו אסור כל אותו שבת אינו מכיר לא משמרתו ולא משמרת בית אב שלו אסור לשותות יין לעולם שמא עכשיו זמנו הוא ויש לחוש שמא יבנה בית המקדש; רבי אומר אומר אני. אם באנו לחוש שמא יבנה אסור ביין לעולם ואפילו הוא מכיר שאינו עכשיו זמנו משמרתו שמא יבנה וכל הקודם ואישתב עייל ועביד. אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו. חורבן רבית שקלקל ועיריב סדר משמרותיהן שהיה אסורן ביין בזמן משמרתו ומתירן שלא בזמן שמרתן הוא תיקל עכשיו ולשתות יין לעולם דלא חיש שמא יבנה פתאום. כמאן שתי האדינא כהני חמרא כרבי. שהרי רוב כהנים אינן בקיאי בזמן משמרותיהן ואסורין לעולם לרבנן. התם היינו טעמא כו'. שניראו דיא ונבנאו הוא גרסינן לה כלומר מדמריי' שרי ורבנן הוא דגזור; ופרכינן הכא נמי מהרה יבנה וכו' שתויין יין פחחלי עבודה. דכתיב (ויקרא) יין ושכר לא ישתו ויהוה יגדל בן חקדש ובין החול משמע בן עבודה קודשה לעבודה מחוללת גזרו בהו רבנן בזמן הזה משום מהרה יבנה; ה"ל אף פרועי ראש מחלי עבודה קשיא; הא עד דלא אתא יחזקאל. ואקשיננה; מאן חסדה. פירוש מהיכא נפקא לן פרועי ראש במיתה; הא דאמר רב חסדא. בזבחים ב' שני דבר זה דכותן על פסול לעבודה; ונכל. כהן שנבנהו מעשיו לאבו שבשמים ונכל לבו וא ערל בשר שמתו אחיו מחמת מילה; יחידאה. נאה ואן דוגמתה; כן אלעשה. תתנו של רבי היה נתן ממון ולמדו לו אותה תספורת:

ועירידי. אמר לו, כגון מאן. אמר לו, כגון אפדי. איני, והא מקרי ליה רב יהודה לרב יצחק בריה ומוציא אני מר ממות את האשה אשר היא מוצדים והרמים. ואמר לו, כגון מאן. ואמר לו, כגון אפדי. מיתקף תקיפא, עיבורי מעבדא במלה. אמר רב שמואל בר אונאי משמיה דרב, אשה גולם היא, ואינה פורתת ברית אלא למו שעשאה כל, שגאמר פי בעולד עושיד צבאות שמו'. תנא, אין איש מת אלא לאשתו, ואין אשה מתה אלא לבעלה. אין איש מת אלא לאשתו, ושגאמר וימת אילמלך ואיש נעמי. ואין אשה מתה אלא לבעלה, שגאמר ואיש בבאי מפדן מתה עלי רחל; אין רואין אותו כו'. תנו רבנן, מלך מסתפר בכל יום, כהן גדול מערב שבת לערב שבת, כהן הדיוט אהד לשלשים יום. מלך מסתפר בכל יום, שגאמר מלך גיפוי תהוינה עיניד; כהן גדול מערב שבת; אמר רב שמואל בר נחמן אמר רבי יוחנן,

הואיל ומשמרות מתחדשות. פהו הדיוט אהד לשלשים יום, דכתיב וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו, כסום ויכסמו את ראשיהם. וילף פרע' פרע' מניור פתיב הכא פרע לא ישלחו, וכתיב התם גדל פרע שער ראשו, מה להלן שלשים, אף פאן שלשים. ותנן נמי, סתם גזרות שלשים יום, והתם, מנא לן. אמר רב מתנה, דאמר קרא קדש יהוה, בגימטריא תלתין הוו. אמר ליה רב פפא לאביי, אימא, לא לירבו כלל. אמר ליה, אי פתיב לא ישלחו פרע, כדקאמרת. השתא דכתיב ופרע, פרע ליהויו. שלוחו, לא לשלחו. אי הכי, האדינא נמי. דימאי דיון, מה יין בזמן ביאה הוא דאסור, שלא בזמן ביאה שרי. אף פרועי ראש, בזמן ביאה אסור, שלא בזמן ביאה שרי. ויין שלא בזמן ביאה שרי, והתני רבי אומר, אומר אני, כהנים אסורין לשתות יין לעולם, אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו. ואמר אביי, כמאן שתי כהני חמרא האדינא, כרבי. מכלל, דרבנן אסרי. התם, היינו טעמא, מתרה יבנה בית המקדש, ובעינן פהו הדיאו לעבודה, וליפא. הכא נמי, בעינא פהו הדיאו לעבודה וליפא. הכא, אפשר דמספר ועייל. התם נמי, אפשר דניים פורתא ועייל. דאמר רב אחא, דרף מיל, ושינה כל שהוא, מפיגין את תיין. ולא איתמר עליה, אמר רב נחמן אמר רבה פר אבות, לא שגו אלא ששתה פדי רביעית. אבל יותר מקדי רביעית, כל שפן דרדף טורדתו ושינה משפרתו. רב אשי אמר, שתויין יין דמחלי עבודה, גזרו בהו רבנן. פרועי ראש דלא מחלי עבודה, לא גזרו בהו רבנן. מיתבי, ואלו שבמיתה, פרועי ראש ושתויין יין. בשלמא שתויין יין, דכתיב יין ושכר הוא תשת אהו ויגיד ולא תמותו, אלא פרועי ראש מנא לן. דאיתקש שתויין יין לפרועי ראש, דכתיב וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו. (וכתיב) יין לא ישתו וגו', מה שתויין יין במיתה, אף פרועי ראש במיתה. ומינה, מה שתויין יין דמחלי עבודה, אף פרועי ראש דמחלי עבודה. קשיא. אמר ליה רבינא לרב אשי, האי, עד דלא אתא יחזקאל, מאן אמרה. ולימטמיה,

הדרן עלך כהן גדול
הא דאמר רב חסדא, דבר זה מתורת משה רבינו לא למינו, עד שבא יחזקאל ולימנו, כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי לשתני, עד דלא בא יחזקאל מאן אמרה. אלא, גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא. הכא נמי, גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא. (וכי גמרי הלכה למיתה, לאחולי עבודה לא גמירי). כסום ויכסמו את ראשיהם, מאי כסום ויכסמו את ראשיהם. תנא, כמין תספורת לוליינית. מאי תספורת לוליינית, אמר רב יהודה אמר שמואל, תספורתא ויחידאה. היכי דמי, אמר רב אשי, ראשו של זה בצד עיקרו של זה. שאלו את רבי, איזהו תספורת של כהן גדול. אמר ליה, צאו וראו מתספורת של בן אלעשה. תנא, רבי אומר, לא על חנם פירר בן אלעשה את מעותיו, אלא כדי להראות בו תספורת של כהן גדול:

זה בורר לו אחד. משמע זה בורר לו ב"ד אחד שוק ג' וזה אחד הרי ששה ושנים בוררין להם עוד אחד הרי ט' ודיינו דקא נתמה מאי זה בורר בו' הא בתלתא סגי נמי הכי קאמר כשזה בורר לו ב"ד אחד וזה בורר לו ב"ד אחד. וכל אחד פוסל אותו ב"ד שבורר חבירו ורצה לרוב לפניה: שניהן בוררין להם אחד. כלומר

מאי זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד. פ"ה דמשמע דלחזו ט' כיצד זה בורר לו ב"ד אחד הרי ג' וזה בורר לו ב"ד אחד הרי ששה ושניהם בוררים להם ב"ד אחד הרי ט' ולהכי נתמה בתלתא סגי ולא נהירא שהי' משמעות הלשון אינו כן דאיכ' היל' להקשות בהריא הא גופא קשיא רישא אספרא אמרת דיני ממונות בשלשה אלמא הא טני וסני קאמר דצריך ט' ונ"ל דאף בתחילה

היה יודע כמו שפירש ח"כ שזה פוסל ב"ד של חבירו וזה פוסל ב"ד של חבירו ולא ישוב כ"א ג' אחרונים בדקאמר המתיר ולא פריך אלא מלישנא דמתני דקמיני זה בורר ב"ד וחבירו לו ולהכי פריך מאי זה בורר לו אחד כלומר לא סגי בלא הכי ומשני ששזה בורר כלומר אין חובה דאי לעשות כן אלא מתני מיידי אם אידע כך בגו' זה דרב רוב חסדי אבא רמי לה מאי קמטרנא לך וכו'. פירש הקונטרס שהיו במקום אחד ולא נהירא דהא אמרי' (עירובין סב) דרב חסדא לא היה מורה לפני רב הונא אפי' ביעתא בכותא וכו' שרדין לא היה עושה בפניו ונ"ל שהיו סמוכים זה לזה חוץ לג' פרסאות:

כדי שיצא הדין לאמתו. פירש הרשב"י שאפילו התיב יפיע ברעון ויאמר קושטא דיניי שאני בעצמי ביריתי האחד ואם היה יכול להפך בוכותי היה מהפך לפום ריהטא משמע כן הפירוש שמתוך שבריר זה שלו וזה שלו השלישי יצא הדין לאמתו בלא עות שהיא הענין שקול ולא ירבו מהפכין לחובה על מהפכין זכות ולא להפך. ואמר

משנה דיני ממונות בשלשה, זה בורר לו אחד, וזה בורר לו אחד, ושניהן בוררין להן עוד אחד, רבי מאיר. והקמים אומרים, שני דינין בוררין להן עוד אחד. זה פוסל דיניו של זה, וזה פוסל דיניו של זה, דברי רבי מאיר. והקמים אומרים, אומתי, גומן שמביא עליהן ראיה שהן קרובין או פסולין. אבל אם היו פשרין, או מומחין מפי בית דין, אינו יכול לפסולין. זה פוסל עדיו של זה, וזה פוסל עדיו של זה, דברי רבי מאיר. והקמים אומרים, אומתי גומן שמביא עליהן ראיה שהן קרובין או פסולין. אבל אם היו פשרין, אינו יכול לפסולין. גמרא מאי זה בורר לו אחד, וזה בורר לו אחד, בתלתא סגי. זה קאמר, כשזה בורר לו בית דין אחד, וזה בורר לו בית דין אחד, שניהן בוררין להן עוד אחד. ואפילו לזה מצי מעבד, והאמר רבי אלעזר לא שנו אלא מלות, אבל לזה פופין אותו ודן בעירו. כדאמר רבי יוחנן, בערקאות שבסוריא שנו. הקא נמו, בערקאות שבסוריא שנו, אבל מומחין לא. רב פפא אמר, אפילו תימא מומחין, גגון בי דינא דרב הונא ודרב חסדא, דקאמר ליה מי קא מטרננא לך. הנו, והקמים אומרים, שני דינין בוררין להן עוד אחד. ואי סלקא דעתך כדקאמרין בית דין, בית דין פתר דפסלי להו, אולו ובררו להו בי דינא אחרני. ועוד, מאי זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד. אלא הכי קאמר, (כש) זה בורר לו דיין אחד, וזה בורר לו דיין אחד, שניהן בוררין להן עוד אחד. מאי שאנא דעבדי הכי, אמרי' כמערכא משמיה דרבי יודא, מתוך שזה בורר לו דיין אחד, וזה בורר לו דיין אחד, ושניהן בוררין להן עוד אחד, יצא הדין לאמתו: והקמים אומרים כו': גימא דרבב' והודה אמר רב קמפילגי. דאמר רב יהודה אמר רב, אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן יודעין מי חותם עמהן. רבי מאיר, לית ליה דרב יהודה אמר רב. ורבנן, אית להו דרב יהודה אמר רב. לא, דכולי עלמא אית להו דרב יהודה אמר רב. ודעת תדרינן, פולי עלמא לא פליגי דבעינו. פי פליגי, דעת פגלי דינו. רבי מאיר סבר, דעת פגלי דינו גמי בעינו. ורבנן סברי, דעת תדרינן בעינו, דעת פגלי דינו גמי בעינו. גופא, אמר רב יהודה אמר רב, אין העדים חותמין על השטר כו'. תניא גמי הכי, כך היה נקני הדעת שבידו שלם עושין, לא היו חותמין על השטר אלא אם כן יודעין מי חותם עמהן, ולא היו יושבין בדין אלא אם כן יודעין מי יושב עמהן, ולא היו נגבסין כפסעודה אלא אם כן יודעין מי מוסב עמהן: זה פוסל דינו כו': כל פמיניה דפסיל דיני? אמר רבי יוחנן, בערקאות שבסוריא שנו. אבל מומחים, לא. הא מוקמתי סיפא, והקמים אומרים אומתי, גומן שמביא ראיה שהן קרובין או פסולין, אבל אם היו פשרין, או מומחין מפי בית דין, אינו יכול לפסולין. מקלל דרבי מאיר, מומחין גמי קאמר. הכי קאמר, אבל אם היו פשרין, נעשו כמומחין מפי בית דין ואינו יכול לפסולין. תא שמע. אמרו לו לרבי מאיר, לא כל הימנו שפוסל דיין שמומחה לרבים. אלא כל הימנו שפוסל דיין שהמוחהו רבים עליהם. תניא גמי הכי, לעולם פוסל והולך עד שקבל עליו בית דין שמומחהו רבים. וזהו רבי מאיר, וזהו רבי מאיר, זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה. תא איתמר עלה, אמר ריש לקיש, פה קרוש יאמר דבר זה, תני 'ערו' 'ערו' למאי, אילמא לקמו, רחמנא פסליה. אי לשבועה הימנו מתיבון כפי תרי. לעולם לקמו, לא צריכא דקפליה עליה כפי תרי. מאי קא משמע לך, דמצי הדר ביה, תנינא, אמר לו נאמן עלי אבא, נאמן עלי אבדי, נאמנין עלי שלשה רועי בקר, רבי מאיר אומר, יכול לחזור בו. והקמים אומרים, אינו יכול לחזור בו.

זה בורר לו אחד. משמע זה בורר לו ב"ד אחד שוק ג' וזה אחד הרי ששה ושנים בוררין להם עוד אחד הרי ט' ודיינו דקא נתמה מאי זה בורר בו' הא בתלתא סגי נמי הכי קאמר כשזה בורר לו ב"ד אחד וזה בורר לו ב"ד אחד. וכל אחד פוסל אותו ב"ד שבורר חבירו ורצה לרוב לפניה: שניהן בוררין להם אחד. כלומר אין יכולין לבחור זה את זה אלא בבוררין ב"ד שיתרוהו בו שניהם. ואפי' לזה מצי מעבד. ר"א. לקמן בסוף פירקין דף לא: לא שנא. ר"א. אמר אמר יתודן כאן ואחד אמר לך לבית הוועד כופין אותו והולך לבית הוועד: ואלא דקאמר מלוה נלך לבית הוועד. דעבר לזה לאיש מלוה: כדאמר ר' יוחנן, לקמן בעשמתין: בערקאות שבסוריא. שלא היו בקיאין בדין תורה הלכך אפילו לזה מצי מעבד: כי דינא דרב הונא ורב חסדא. דתרייהו בחד מקום: ועוד מאי זה בורר. דמשמע דהכי דינא: יצא דין אמת לאמתו. וצייתי בעלוי דינן דסבר החיב הרי אני בעצמי בירתי האחד ואם היה יכול להפך בוכותי היה מהפך והדינין בעצמן נודה דעתן להפך בזכות שניהן מפני ששניהן בירום: אמר"כ יודעין מי חותם עמהן. שמא יחתמו עמהם עד אחד פסול ומבטל עדות כולם ונמצאו אלו בושים: ורבנן אית להו דרב יהודה. הלכך דעת הדינין בעיני שיבררו מי ישב עמהם אדם הגון: ואין נכנסין לפסעודה כו'. שגנאי הוא לתלמידי חכמים לישב אצל עם הארץ כפסעודה: זה פוסל דינו של זה וזה פוסל דינו של זה. תלמוד לרוב לא אחד פסול. (ע"כ) הכי קאמר אבל אם היו כשרין. שאינם קרובין ולא פסולין אף ע"פ שוק יושבי קרנות נעשו כמומחין: עד שיקבל עליו בפני ב"ד מומחה. אלמא במומחה מודה ר"מ: והא עדים כמומחין דמו. אם אינם קרובים או פסולים: דקבלו עליו בתרי. בתלת דבריהם כפלוהו עליהם בשנים: נאמן עלי וכו'. בדינין קמריי מדתני ג' רועי בקר:

ואמר

זה בורר לו אחד. משמע זה בורר לו ב"ד אחד שוק ג' וזה אחד הרי ששה ושנים בוררין להם עוד אחד הרי ט' ודיינו דקא נתמה מאי זה בורר בו' הא בתלתא סגי נמי הכי קאמר כשזה בורר לו ב"ד אחד וזה בורר לו ב"ד אחד. וכל אחד פוסל אותו ב"ד שבורר חבירו ורצה לרוב לפניה: שניהן בוררין להם אחד. כלומר אין יכולין לבחור זה את זה אלא בבוררין ב"ד שיתרוהו בו שניהם. ואפי' לזה מצי מעבד. ר"א. לקמן בסוף פירקין דף לא: לא שנא. ר"א. אמר אמר יתודן כאן ואחד אמר לך לבית הוועד כופין אותו והולך לבית הוועד: ואלא דקאמר מלוה נלך לבית הוועד. דעבר לזה לאיש מלוה: כדאמר ר' יוחנן, לקמן בעשמתין: בערקאות שבסוריא. שלא היו בקיאין בדין תורה הלכך אפילו לזה מצי מעבד: כי דינא דרב הונא ורב חסדא. דתרייהו בחד מקום: ועוד מאי זה בורר. דמשמע דהכי דינא: יצא דין אמת לאמתו. וצייתי בעלוי דינן דסבר החיב הרי אני בעצמי בירתי האחד ואם היה יכול להפך בוכותי היה מהפך והדינין בעצמן נודה דעתן להפך בזכות שניהן מפני ששניהן בירום: אמר"כ יודעין מי חותם עמהן. שמא יחתמו עמהם עד אחד פסול ומבטל עדות כולם ונמצאו אלו בושים: ורבנן אית להו דרב יהודה. הלכך דעת הדינין בעיני שיבררו מי ישב עמהם אדם הגון: ואין נכנסין לפסעודה כו'. שגנאי הוא לתלמידי חכמים לישב אצל עם הארץ כפסעודה: זה פוסל דינו של זה וזה פוסל דינו של זה. תלמוד לרוב לא אחד פסול. (ע"כ) הכי קאמר אבל אם היו כשרין. שאינם קרובין ולא פסולין אף ע"פ שוק יושבי קרנות נעשו כמומחין: עד שיקבל עליו בפני ב"ד מומחה. אלמא במומחה מודה ר"מ: והא עדים כמומחין דמו. אם אינם קרובים או פסולים: דקבלו עליו בתרי. בתלת דבריהם כפלוהו עליהם בשנים: נאמן עלי וכו'. בדינין קמריי מדתני ג' רועי בקר:

ואמר

רבא דאמר כמאן. וליכא למימר דסבירא ליה כ"רש בן לקיש אליבא דר' מאיר חזא כפרוש רש"י דאין לומר שהש"ק רבנן ועבד כ"ר מאיר ועד דהבא פליגי ר' יוחנן ור"ש בן לקיש ורבא פסק סוף פרק ח' (בימות דף לו.) כ"רש בן לקיש בתלמי משמע דבכל שאר מקומות ס"ל ר' יוחנן ולבני הש"ל ליתא למימר הכא טעמיה דנפשיה קאמר כדתידיך לעיל משום דהבא לא קאי אפולגתא

באותן הנשבעין. לפטור עצמן שלא ישלמו דתובע קאמר דור ליה ואני מוחל לך: הנשבעין ונשפלין. השכיב והגול והיציא בהן דנתבע קאמר ליה דור ליה ואתן לך: והא תנא לה רישא. דאוקמת לה באתן לך ותרתי למה ליה תולה ברעת אחרים. אבא ואבין: ברעת עצמון. של חבריו בל דיה. מי יימר דמוכי ליה. ואי היה ידע דמוכי ליה לא היה אמר הלכך הדר: אבל תולה ברעת עצמון. של בעל דין אסיק ארתייה דרואי גדר ליה כדי להשטור דיע ומחיל: לפני גמר דין. לאחר שהפטר בפניהם וקודם ליה דין. ליה לחזור: ה"ג אמרת בשלמא ר' יוחנן הכי קאמר לאחר גמר דין מחלוקת אבל לפני גמר דין אפילו לרבנן חזור: רבא. דפסיק הלכתא דחזור לפני גמר דין ולא לאחר גמר דין דאמר כ"ר יוחנן ואליבא דרבנן: אלא א' אמרת. לר' יוחנן בין בזה ובין בזה מחלוקת: רבא דאמר כמאן:

1 **מאי לאו, באותן הנשבעין ולא משלמין, דהוה ליה**
2 **כ'מחול לך'. לא. באותן הנשבעין ונשפלין, דהוה ליה**
3 **כ'אתון לך'. והא תנא ליה רישא? תנא תולה ברעת**
4 **אחרים, והתא תולה ברעת עצמון. וצריכא, דאי תנא**
5 **תולה ברעת אחרים, בהא קאמר רבי מאיר דמיצי**
6 **הדר ביה, משום דלא גמר וימקי, דאמר מי יימר**
7 **דמיצי ליה. אבל תולה ברעת עצמון, אימא מודי להו**
8 **לרבנן. ואי אשמעינן בהא, בהא קאמרי רבנן, אבל**
9 **בהתיא, אימא מודי ליה רבנן לרבי מאיר, צריכא.**
10 **אמר ריש לקיש, מחלוקת לפני גמר דין, אבל לאחר**
11 **גמר דין דברי הכל אין יכול לחזור בו. ורב יוחנן**
12 **אמר, לאחר גמר דין מחלוקת. איפשיא להו, לאחר**
13 **גמר דין מחלוקת, אבל לפני גמר דין דברי הכל יכול**
14 **לחזור בו, או דילמא בין בזה ובין בזה מחלוקת. תא**
15 **שמעי, דאמר רבא, קיבל עליו קרוב או פסול, לפני**
16 **גמר דין יכול לחזור בו. לאחר גמר דין, אין יכול**
17 **לחזור בו. אי אמרת בשלמא, לאחר גמר דין מחלוקת,**
18 **אבל לפני גמר דין דברי הכל יכול לחזור בו, רבא**
19 **דאמר רבי יוחנן, ואליבא דרבנן. אלא אי אמרת בין**
20 **בזה ובין בזה מחלוקת, רבא דאמר כמאן? אלא לאו,**
21 **שמע מינה לאחר גמר דין מחלוקת, שמע מינה. שלח**
22 **ליה רב נחמן בר רב (חסדא) לרב נחמן בר עקיבא,**
23 **ילמדנו רבינו, לפני גמר דין מחלוקת, או לאחר גמר**
24 **דין מחלוקת. והלכה, דברי מי. שלח ליה, לאחר גמר**
25 **דין מחלוקת, והלכה דברי חכמים. או אשי אמר,**
26 **הכי שלח ליה, ב'אתון לך' מחלוקת, או כ'מחול לך'**
27 **מחלוקת, והלכה, דברי מי. שלח ליה, ב'אתון לך'**
28 **מחלוקת, והלכה דברי חכמים. בסודא, מתנו הכי.**
29 **בפומבדיתא, מתנו הכי. אמר רב הנינא בר שלמיה,**
30 **שלחו ליה מבי רב לשמואל, ילמדנו רבינו, לפני גמר**
31 **דין, יקנו מידי, מאי. שלח להו, אין לאחר קניין פלוס:**
32 **משנה ואלו הן הפסולין, המשחק בקוביא, והמלוה**
33 **ברביית, ומפריחי יונים, וסוחרין שביעית. אמר רבי**
34 **שמעון, בתחילה היו קורין אותן 'אוספי שביעית'.**
35 **משורפו האנסי, חזרו לקרותן 'סוחרין שביעית'. אמר**
36 **רבי יהודה, אימתי, בזמן שאין להן אוגונות אגרא**
37 **הוא. אבל יש להן אוגונות שלא הוא, פשרין: גמורא**

1 דמתני כדלעיל דמשום הכי מפרש לה לעיל
2 טעמיה דנפשיה אבל הכא ליתא למימר טעמיה
3 דנפשיה קאמר: שלח ליה לאחר גמר דין
4 מחלוקת והלכה כדברי חכמים. תנא תולה בהבא
5 משמע דלאחר גמר דין מחלוקת אבל קודם
6 יכול לחזור בו ובפ' י' בתנח"ל (כ"ב דף קכח.
7 ושם) אמרי' אמרו לו עבדי גבת שור טבחת
8 והלה אמרו אתה מברתו ולא אתה נתת לו
9 במתנה רצונך השבע וטול נשבע ואינו יכול
10 לחזור בו משמע מיד שאמרו השבע וטול
11 שחבריו ישבע ואינו יכול לחזור בו אלמא אפי'
12 קודם גמר דין אינו יכול לחזור בו הלכי כ"ר ר"ת
13 ונשבע אינו יכול לחזור בו כלומר אם קפץ זה
14 חבירו ונשבע אינו יכול לחזור בו דכיון דכבר
15 נשבע הוי לאחר גמר דין ואמרי' לאחר גמר דין
16 דהלכה כחכמים:

1 **ואלו הן הפסולין. יש גרוסין עבדים משום**
2 **דסבירא ליה דאין קרא משום הכא פסולי**
3 **הרבנן ודארייתא לא נהירא משום דלא חשיב**
4 **במתני רק סתמיהו דרבנן דלא גולטין לא קתי**
5 **וכל פסולי דמתני' פסולי הרבנן ניהו משחק**
6 **בקוביא אפי' למי' אסמכתא היא אסמכתא לא**
7 **קניא מי' אינו דארייתא כיון שאינו סבור**
8 **לעשות אומר לבא ליה פסול דארייתא ולמי'**
9 **משום ישבו של עולם פשיטא דאינו אלא**
10 **מדרבנן ומלוה ברביית מירי ברביית שאינה**
11 **קוצעה ואפי' מירי ברביית קוצעה לא שמע**
12 **ליה איסור כיון דמדעתיה ידבד ואינו פסול**
13 **לעדות אלא מדרבנן מפריחי יונים מדרבנן**
14 **פסולים אפי' למי' אי תקדימי קתי היינו משחק**
15 **בקוביא ולאידיך דאמר רבי משום דכי שלח**
16 **הוא וסוחרין שביעית מירי בשביעית בזמן הזה**
17 **דאינו אסור אלא מדרבנן ואפי' שביעית**
18 **דארייתא לא חשיב ליה איסור אתה דממציאין**
19 **מעו' לעניין אבל עבדים פסולין מדארייתא**
20 **ניהו ק"ו נאמשה ומה שאין פסולין לבא בקהל**
21 **פסולה להעיד דכתיב (דברים יט) האנשים עבר**
22 **שפסולו וכו' על כן רואה דלא גרסי' עבדים דלא**
23 **מירי אלא בפסולי הרבנן.**

1 דמאי לאו, באותן הנשבעין ולא משלמין, דהוה ליה
2 כ'מחול לך'. לא. באותן הנשבעין ונשפלין, דהוה ליה
3 כ'אתון לך'. והא תנא ליה רישא? תנא תולה ברעת
4 אחרים, והתא תולה ברעת עצמון. וצריכא, דאי תנא
5 תולה ברעת אחרים, בהא קאמר רבי מאיר דמיצי
6 הדר ביה, משום דלא גמר וימקי, דאמר מי יימר
7 דמיצי ליה. אבל תולה ברעת עצמון, אימא מודי להו
8 לרבנן. ואי אשמעינן בהא, בהא קאמרי רבנן, אבל
9 בהתיא, אימא מודי ליה רבנן לרבי מאיר, צריכא.
10 אמר ריש לקיש, מחלוקת לפני גמר דין, אבל לאחר
11 גמר דין דברי הכל אין יכול לחזור בו. ורב יוחנן
12 אמר, לאחר גמר דין מחלוקת. איפשיא להו, לאחר
13 גמר דין מחלוקת, אבל לפני גמר דין דברי הכל יכול
14 לחזור בו, או דילמא בין בזה ובין בזה מחלוקת. תא
15 שמעי, דאמר רבא, קיבל עליו קרוב או פסול, לפני
16 גמר דין יכול לחזור בו. לאחר גמר דין, אין יכול
17 לחזור בו. אי אמרת בשלמא, לאחר גמר דין מחלוקת,
18 אבל לפני גמר דין דברי הכל יכול לחזור בו, רבא
19 דאמר רבי יוחנן, ואליבא דרבנן. אלא אי אמרת בין
20 בזה ובין בזה מחלוקת, רבא דאמר כמאן? אלא לאו,
21 שמע מינה לאחר גמר דין מחלוקת, שמע מינה. שלח
22 ליה רב נחמן בר רב (חסדא) לרב נחמן בר עקיבא,
23 ילמדנו רבינו, לפני גמר דין מחלוקת, או לאחר גמר
24 דין מחלוקת. והלכה, דברי מי. שלח ליה, לאחר גמר
25 דין מחלוקת, והלכה דברי חכמים. או אשי אמר,
26 הכי שלח ליה, ב'אתון לך' מחלוקת, או כ'מחול לך'
27 מחלוקת, והלכה, דברי מי. שלח ליה, ב'אתון לך'
28 מחלוקת, והלכה דברי חכמים. בסודא, מתנו הכי.
29 בפומבדיתא, מתנו הכי. אמר רב הנינא בר שלמיה,
30 שלחו ליה מבי רב לשמואל, ילמדנו רבינו, לפני גמר
31 דין, יקנו מידי, מאי. שלח להו, אין לאחר קניין פלוס:
32 משנה ואלו הן הפסולין, המשחק בקוביא, והמלוה
33 ברביית, ומפריחי יונים, וסוחרין שביעית. אמר רבי
34 שמעון, בתחילה היו קורין אותן 'אוספי שביעית'.

1 **כל כי האי גונא לא אסמכתא היא. פ"ה**
2 **דהייב דמי אסמכתא בנותן אם אוביר ולא**
3 **אעביד אשעל מסיטא וכן משלש את שטר**
4 **דגט פשע (כ"ב דף קכח.) ושם) דכל הני סמיך**
5 **ארתייה וסבור הוא שזה היה מלוה ומורשא**
6 **כי מתני ליה אדעתיה דלא יתיב ליה מתנה אתני**
7 **ליה שטרי סבור הוא שלא יבא ליה כן אבל**
8 **הכא לא אבדו ליה א' סמיך אמדיי ליה לא דעי א'**
9 **נצח א' לא נצח ואפ"ה אתני שי' למדפסקא גמר**
10 **ומקי ולא גזילה היא ומיהו הא (שפיר) דאם**
11 **אוביר ולא אעביד אשעל מסיטא אסמכתא**
12 **היא טעות סופרים הוא זה ובהו לא דבר רש"י**
13 **דאמר ר' א' אוביר אשעל מסיטא אלא אמרשא**
14 **אם אוביר ולא אעביד אשעל אלפא חזי דבפ'**
15 **המקבל (שם דף קד.) קאמר אסמכתא היא ובפ'**
16 **רש"י ית' הכא תובא אם אוביר וכו' על כן מעו'**
17 **סופרים אבל ר"ה רקתה לבי' הקונט' משום**

1 **משחק בקוביא, מאי קא עביד. אמר רבי בר קמא,**
2 **כניא. רב ששש אמר, כל כי האי גונא. לאו אסמכתא היא. אלא, לפי שאין עסקוין ביישובו**
3 **של עולם. מאי בינייהו, איפא בינייהו דגמר אוגונותא אחריתא. [ד'תנן, אמר רבי יהודה,**
4 **אימתי, בזמן שאין להן אוגונות אלא הוא, אבל יש להן אוגונות שלא הוא, (הרי זה) בשרים.**
5 **אלמא, מעמא דמתניתין משום וישבו של עולם הוא, קשיא לרמי בר קמא. וכי תימא,**
6 **פליגי רבנן עליה דרבי יהודה, והאמר רבי יהושע בן לוי, כל מקום שאמר רבי יהודה**
7 **הוא. אבל יש להן אוגונות שלא הוא, פשרין: גמורא**
8 **משחק בקוביא, מאי קא עביד. אמר רבי בר קמא,**
9 **כניא. רב ששש אמר, כל כי האי גונא. לאו אסמכתא היא. אלא, לפי שאין עסקוין ביישובו**
10 **של עולם. מאי בינייהו, איפא בינייהו דגמר אוגונותא אחריתא. [ד'תנן, אמר רבי יהודה,**
11 **אימתי, בזמן שאין להן אוגונות אלא הוא, אבל יש להן אוגונות שלא הוא, (הרי זה) בשרים.**
12 **אלמא, מעמא דמתניתין משום וישבו של עולם הוא, קשיא לרמי בר קמא. וכי תימא,**
13 **פליגי רבנן עליה דרבי יהודה, והאמר רבי יהושע בן לוי, כל מקום שאמר רבי יהודה**
14 **הוא. אבל יש להן אוגונות שלא הוא, פשרין: גמורא**
15 **משחק בקוביא, מאי קא עביד. אמר רבי בר קמא,**
16 **כניא. רב ששש אמר, כל כי האי גונא. לאו אסמכתא היא. אלא, לפי שאין עסקוין ביישובו**
17 **של עולם. מאי בינייהו, איפא בינייהו דגמר אוגונותא אחריתא. [ד'תנן, אמר רבי יהודה,**
18 **אימתי, בזמן שאין להן אוגונות אלא הוא, אבל יש להן אוגונות שלא הוא, (הרי זה) בשרים.**
19 **אלמא, מעמא דמתניתין משום וישבו של עולם הוא, קשיא לרמי בר קמא. וכי תימא,**
20 **פליגי רבנן עליה דרבי יהודה, והאמר רבי יהושע בן לוי, כל מקום שאמר רבי יהודה**
21 **הוא. אבל יש להן אוגונות שלא הוא, פשרין: גמורא**
22 **משחק בקוביא, מאי קא עביד. אמר רבי בר קמא,**
23 **כניא. רב ששש אמר, כל כי האי גונא. לאו אסמכתא היא. אלא, לפי שאין עסקוין ביישובו**
24 **של עולם. מאי בינייהו, איפא בינייהו דגמר אוגונותא אחריתא. [ד'תנן, אמר רבי יהודה,**
25 **אימתי, בזמן שאין להן אוגונות אלא הוא, אבל יש להן אוגונות שלא הוא, (הרי זה) בשרים.**
26 **אלמא, מעמא דמתניתין משום וישבו של עולם הוא, קשיא לרמי בר קמא. וכי תימא,**
27 **פליגי רבנן עליה דרבי יהודה, והאמר רבי יהושע בן לוי, כל מקום שאמר רבי יהודה**
28 **הוא. אבל יש להן אוגונות שלא הוא, פשרין: גמורא**
29 **משחק בקוביא, מאי קא עביד. אמר רבי בר קמא,**
30 **כניא. רב ששש אמר, כל כי האי גונא. לאו אסמכתא היא. אלא, לפי שאין עסקוין ביישובו**
31 **של עולם. מאי בינייהו, איפא בינייהו דגמר אוגונותא אחריתא. [ד'תנן, אמר רבי יהודה,**
32 **אימתי, בזמן שאין להן אוגונות אלא הוא, אבל יש להן אוגונות שלא הוא, (הרי זה) בשרים.**
33 **אלמא, מעמא דמתניתין משום וישבו של עולם הוא, קשיא לרמי בר קמא. וכי תימא,**
34 **פליגי רבנן עליה דרבי יהודה, והאמר רבי יהושע בן לוי, כל מקום שאמר רבי יהודה**
35 **הוא. אבל יש להן אוגונות שלא הוא, פשרין: גמורא**
36 **משחק בקוביא, מאי קא עביד. אמר רבי בר קמא,**
37 **כניא. רב ששש אמר, כל כי האי גונא. לאו אסמכתא היא. אלא, לפי שאין עסקוין ביישובו**
38 **של עולם. מאי בינייהו, איפא בינייהו דגמר אוגונותא אחריתא. [ד'תנן, אמר רבי יהודה,**
39 **אימתי, בזמן שאין להן אוגונות אלא הוא, אבל יש להן אוגונות שלא הוא, (הרי זה) בשרים.**
40 **אלמא, מעמא דמתניתין משום וישבו של עולם הוא, קשיא לרמי בר קמא. וכי תימא,**
41 **פליגי רבנן עליה דרבי יהודה, והאמר רבי יהושע בן לוי, כל מקום שאמר רבי יהודה**
42 **הוא. אבל יש להן אוגונות שלא הוא, פשרין: גמורא**
43 **משחק בקוביא, מאי קא עביד. אמר רבי בר קמא,**
44 **כניא. רב ששש אמר, כל כי האי גונא. לאו אסמכתא היא. אלא, לפי שאין עסקוין ביישובו**
45 **של עולם. מאי בינייהו, איפא בינייהו דגמר אוגונותא אחריתא. [ד'תנן, אמר רבי יהודה,**
46 **אימתי, בזמן שאין להן אוגונות אלא הוא, אבל יש להן אוגונות שלא הוא, (הרי זה) בשרים.**
47 **אלמא, מעמא דמתניתין משום וישבו של עולם הוא, קשיא לרמי בר קמא. וכי תימא,**
48 **פליגי רבנן עליה דרבי יהודה, והאמר רבי יהושע בן לוי, כל מקום שאמר רבי יהודה**
49 **הוא. אבל יש להן אוגונות שלא הוא, פשרין: גמורא**
50 **משחק בקוביא, מאי קא עביד. אמר רבי בר קמא,**
51 **כניא. רב ששש אמר, כל כי האי גונא. לאו אסמכתא היא. אלא, לפי שאין עסקוין ביישובו**
52 **של עולם. מאי בינייהו, איפא בינייהו דגמר אוגונותא אחריתא. [ד'תנן, אמר רבי יהודה,**
53 **אימתי, בזמן שאין להן אוגונות אלא הוא, אבל יש להן אוגונות שלא הוא, (הרי זה) בשרים.**
54 **אלמא, מעמא דמתניתין משום וישבו של עולם הוא, קשיא לרמי בר קמא. וכי תימא,**
55 **פליגי רבנן עליה דרבי יהודה, והאמר רבי יהושע בן לוי, כל מקום שאמר רבי יהודה**
56 **הוא. אבל יש להן אוגונות שלא הוא, פשרין: גמורא**

אימתי וכמה אימתי כגון במתניתין דהכא או במה דברים אמורים: נברא אנברא. דרבי יהושע בן לוי ארמי בר חמא רמי בר חמא סבר אימתי דרבי יהודה לחלוק במ: ההיא דרבי יהודה היא משום רבי טרפון. לעולם אימתי לפרש הוא ורובן דמתניתין לא פליגי עליה ומתניתין דקתני בין שיש לו כו' דמשמע טעמא מידעו

דאמר ה"מ האי מאן דמקבל זוזי מחבירה למובין ליה חמרא ופשע ולא זבין משלם כדאזיל אפרוחא דחולשפט וקאמר התם דאסכתבא היא כו' עד דמקשה הש"ס מאי שזא מאם אוכיר ולא אעביד אשלם מטיבטא ומשני התם גבי אם אוכיר ולא אעביד אשלם במטיבטא משום דהוי בידו לא הויא אסכתבא אלמא דלא הויא בידו חזי טפי

אסכתבא ר' יהודה גופיה אמרה משמיה דרבי טרפון ופליגי אדרבנן דמתניתין דטעמיהו משום יישוב ובמתניתין ר' יהודה מלתיהו דרבנן קא מפרש: אין אחד מן השנים יושבין ואחד עובר זה אומר פלוני העובר נזיר הוא וזה אומר אינו נזיר ואמר אחד הרניני נזיר אם כמותו הוא שהוא נזיר ואבירי אומר הרניני נזיר אם כמותו יונא שאינו נזיר ושניהם מתכוונים לניירות ונמצא כאחד מהם ואמר רבי טרפון אין אחד מן הנזיר עדי הספק אמר דרבי תחילה ואין לו הפלאה כדי לפילא אבירי (וקראו כו' פירש משמע אלמא לר' טרפון דכי תלי תנאה במידי דלאו בכידי ולא ידע לה אפילו הכי הויא אסכתבא ולא אמרין נספיקא גמר ואבירי אומר רביטא פסול לעדות. דקדיל (ב"מ דף עה) המלוה הלווה עוברין בלא תעשה וכיון דחידמו ממונ מעבירו על דת הזה לר' כרשע חידמו דעובר נמי על בלא תעשה לפי חידמו ממונ: מלוה הלאה ברביטא ומשמע אתרווייהו: בר בנייתום. אוחף מלוה: והוה ליה. רבא שהדא רשע דהא אודי ללווה ברביטא: רבא למעמיה בפ"ק דאין אדם משום עצמו כו' אינו יכול לפסול עצמו על פיו דהא אין קרוב מעיד לא לכות ולא לחובה. אגוד קרוב אצל עצמו: רבי מושיה וטופריה: הגדיל שערו וציפורניו לנוול עצמו לעשות תשובה: שני מבירין אותו. דתשובה הדינן לאו עירומי הוא: ויחזיר אביהו. אם ימצא אבידת הכירו דכיון דמחזיר אבידה הוא דהא הדר ביה מחמת ממונ: אי תקדימיה יונק ליון. לוינו אתן כל כך וכי: ארא. אשתליון מלווה להביא יונים ממקומן לבית בעלים על כרחן ויש בהן גזל: טפי רבי שלום בעלים על כרחן ויש בהן גזל: קלטו: ויני שובך רוני עמיר ויני כהן גזל מפני דרבי שלום לוי גזל עמיר דלא ידע בהן בעל השובר דממילא קאתו ורבו לחתם ובגמרא דהשואל (דף קב) גרס לה: תנא תולה בדעת עצמו. והויא אסכתבא וחדר תנא דתולה בדעת יונא:

אימתי ר' יהודה גופיה אמרה משמיה דרבי טרפון ופליגי אדרבנן דמתניתין דטעמיהו משום יישוב ובמתניתין ר' יהודה מלתיהו דרבנן קא מפרש: אין אחד מן השנים יושבין ואחד עובר זה אומר פלוני העובר נזיר הוא וזה אומר אינו נזיר ואמר אחד הרניני נזיר אם כמותו הוא שהוא נזיר ואבירי אומר הרניני נזיר אם כמותו יונא שאינו נזיר ושניהם מתכוונים לניירות ונמצא כאחד מהם ואמר רבי טרפון אין אחד מן הנזיר עדי הספק אמר דרבי תחילה ואין לו הפלאה כדי לפילא אבירי (וקראו כו' פירש משמע אלמא לר' טרפון דכי תלי תנאה במידי דלאו בכידי ולא ידע לה אפילו הכי הויא אסכתבא ולא אמרין נספיקא גמר ואבירי אומר רביטא פסול לעדות. דקדיל (ב"מ דף עה) המלוה הלווה עוברין בלא תעשה וכיון דחידמו ממונ מעבירו על דת הזה לר' כרשע חידמו דעובר נמי על בלא תעשה לפי חידמו ממונ: מלוה הלאה ברביטא ומשמע אתרווייהו: בר בנייתום. אוחף מלוה: והוה ליה. רבא שהדא רשע דהא אודי ללווה ברביטא: רבא למעמיה בפ"ק דאין אדם משום עצמו כו' אינו יכול לפסול עצמו על פיו דהא אין קרוב מעיד לא לכות ולא לחובה. אגוד קרוב אצל עצמו: רבי מושיה וטופריה: הגדיל שערו וציפורניו לנוול עצמו לעשות תשובה: שני מבירין אותו. דתשובה הדינן לאו עירומי הוא: ויחזיר אבידה. אם ימצא אבידת הכירו דכיון דמחזיר אבידה הוא דהא הדר ביה מחמת ממונ: אי תקדימיה יונק ליון. לוינו אתן כל כך וכי: ארא. אשתליון מלווה להביא יונים ממקומן לבית בעלים על כרחן ויש בהן גזל: טפי רבי שלום בעלים על כרחן ויש בהן גזל: קלטו: ויני שובך רוני עמיר ויני כהן גזל מפני דרבי שלום לוי גזל עמיר דלא ידע בהן בעל השובר דממילא קאתו ורבו לחתם ובגמרא דהשואל (דף קב) גרס לה: תנא תולה בדעת עצמו. והויא אסכתבא וחדר תנא דתולה בדעת יונא:

גוים כיון דלאו בידו הוא לגמרי לא גמר ומקיני לחבירה אבל הכא גבי משחק בקוביא דלאו בידו הוא כלל אע"ג דגוים בתנאי שחוק שלו מימ גמר ומקיני דכיון שידע הוא שזא בידו לזרעיה וידוע הוא שאחד מהם רוחו רדאי לא נתכוון להסמך בחבירו על דבר שאינו אלא גמר ומקנה לכך כי האי גונא רדאי לאו אסכתבא היא אבל לא דשלם אלפא זוזי גוים וגם בידו להשלים תנאו יש לנו לומר דנתכוון להסמך ולהטעות בחבירו הויא אסכתבא משום דגזומא קאמר ולא גמר ומקנה ומסתברא דלחכי גוים שהוא סבור ודאי שיעבדנה ועד שבידו הוא ומשום הכי פסק דמשחק בקוביא כשר לעדות דפסקין כו' יהודה לקמן דכיון שיש לו אומנות שלא הוא כשר הוא דפסקין דמשחק בקוביא קני דוקא כשמענות שניהם על פי הדין לפי שהדין הממוקם קני לאותו שיריחו כדי לקנות המעוה אשר עליו אבל המשחקים באמנה אפילו הקנו לא מהני אם לא הקנו בב"ד חשוב כדאי בגמרי (דף כה).

ההיא ר' יהודה משום ר' טרפון. דאמר לא נתנה נזירות אלא להפלאה פ"ה אלמא כיון דמספקא ליה אי חזי רזי או לא מספקא לא משבעדי נפשיה דהבא כגמי מפסיקא לא גמר ומקיני ודקשה הריב"ן מאי דמרמה קני לנזירות שאני נזירות גדלי קרא דכתבי כהי יפילא וי"ל דמיני נילף מיניה בעלמא ור"י פ"י דמיני מייתי שפיר ואין להקשות שאני הכא גדלי קרא דהא לא מפרש בקרא מאי היא הפלאה אלא גלי לן קרא דבעני הפלאה ולא ידענו מה היא הפלאה אלא תיחי לן מסברא מה היא הפלאה והיניש דקאמר התיא רבי יהודה היא דאמר משום רבי טרפון דכיון דכיון ליה חשיב ליה הפלאה איכ ש"מ דעל כרחין הוא דאמר לעיל כבי האי גונא אסכתבא היא מילתא דלא ידע אמר בה הויא יונק הפלאה אע"ג דלא ידע ומדקאמר ר' יהודה לעולם איך אחד מהם יזון ורבי ומכאן הויא הפלאה כי האי גונא אבן שן דמי לעיל דהוי אסכתבא כי האי גונא וקרא דכי יפילא איצטרך משום דידות נזירות כנזירות הלכך אי קרא דכי יפילא הייתי מרבה גם לו לידות נזירות דלא גרע מהם ומשום הכי איצטרך כי יפילא לומר דלא חשיב כידות:

[דף כ' ע"ב]

טעמא דהיין תננייא, ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' (ויקרא כז) מזה תלמוד לומר 'טמאה?' אלא, אפילו טמאה באתו השם.

וקשיא, בדין פתיב (ש) והעמיד והעריך!

רבי זעירא בשם רבי אליעזר לא אמר בן, אלא (ש) ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' – כל שאינה ראויה ליגרב לא פאן ולא במקום אחר – אינה עושה תמורה. יצאת נקיבה שבעוף לעולה, אף על פי שאינה ראויה ליגרב באן, ראויה ליגרב במקום אחר. רבי אבון ורבי בון בעון קומי רבי זעירא: הרי הרובע והנרבע שאינן ראויין ליגרב לא פאן ולא במקום אחר – והרי הן עושין תמורה!

אמר לון: אף אני לא אמרתי אלא טמאה ממש.

וקשיא, בדין פתיב (ש) והעמיד והעריך.

הלכה ה'

מתני' אחת לשלשים יום משערין את הלשבה. כל המקבל עליו לספק סלתות מארבע, עמדו משלש – יספק מארבע. משלש ועמדו מארבע – יספק מארבע; שיד הקדש על העליונה. אם התליעה סולת – התליעה לו. ואם התמיץ יין – התמיץ לו. אינו מקבל מעותיו, עד שיהא הפוזבן מרצה.

גמרא תני בשם רבי שמעון: מייד היו מקבלין את מעותיהן, והפכהים וריזין הן.

הדרן עלה פרק התרומה

[דף כ"א ע"א]

פרק המישי

הלכה א'

מתני' אלו הן הממונים שהיו במקדש: יוחנן בן פנחס – על החותמות. אחיה – על הנסכים. מתתיה בן שמואל – על הפייסות. פתחיה – על הקינין.

פתחיה – זהו מרדכי. ולמה נקרא שמו פתחיה? שהיה פותח דברים ודורשן, וידע בשבעים לשון.

בן אחייה – על חולי מעיים. נהניא – הופר שיחיו. גביני – כרוז. בן גבר – על נעילת שערים. בן בכי – ממונה על הפקיע. בן ארזא – על הצלצל. הוגרם בן לוי – על השיר. בית גרמו – על מעשה לחם הפנים. בית אבטינס – על מעשה הקטורת. ואלעזר – על הפרוכת. ופנחס – המלביש.

גמרא רבי חזקיה אמר רבי סימון, ורבנן. חד אמר: בשירי דור ודור בא למנות עליהן. והורגה אמר: מי שהיה באותו דור מנה מה שבדורו.

מאן דאמר: בשירי כל דור ודור בא למנות, על כולן הוא אומר (משלי י): **זכר צדיק לברכה**. מאן דאמר: מי שהיה באותו דור מנה מה שבדורו, על כולן הוא אומר (שם): **ושם רשעים ירקב**.

ועל מי נאמר **זכר צדיק לברכה**? על בן קמין וחביריו.

אמר רבי יונה: בתיב (ישעיהו): **לבן אחק לו ברבים, ואת עצומים יחלק שלל** – זה רבי עקיבא שהתקין מדרש ההלכות והגדות.

ויש אומרים: אלו – אנשי כנסת הגדולה תיקנו, אלא מה תיקן זה? כללות ופרטות.

אמר רבי אבהו: בתיב (דברי הימים א, ב, נח): **משפחות סופרים ישיבי יעבי**. מה תלמוד לומר **סופרים**? אלא שעשו את התורה ספורות ספורות.

המשה – לא יתרומו תרומה.

המשה דברים – תיבין בחלה.

המש עשרה נשים – פטרות צרותיהן.

שלשים ויש – כריתות בתורה.

שלשה עשר דבר – נאמרו בנבלת העוף הטהור.

ארבעה – אבות גזיקין.

אבות מלאכות – ארבעים חסר אחת.

אמר רבי אלעזר: בתיב (עירא ז'): **לעזרא הבחן הסופר**. מה תלמוד לומר: **סופר**? אלא בשם שהיה סופר בדברי תורה, כך היה סופר בדברי חכמים.

רבי חגי בשם רבי שמואל בר נחמן: הראשונים – הרשו וזרעו, ניכשו, כיסחו, עדרו, קצרו, עמרו, דשו, זרו, ברו, טחנו, הרקדו, לשו, קיטפו, ואפו. ואנו – אין לנו מה לאכול.

רבי אבא בר זמיןא בשם רבי זעירא:

[דף כ"א ע"ב]

אין הוין קדמאין מלאכיו, אגן בני אגש. ואין הוין בני אגש, אגן הקרין.

אמר רבי מנא: בתיא שעתא אמרין, אפילו בכתותיה דרבי פנחס בן יאיר לא אימנינן.

חמרתיה דרבי פנהם בן יאיר, גנבתה ליסטאי בליליא, עבדת סמירא גבון תלתא יומין, ולא טעמה כלום. פתר תלתא יומין אימלכון מהורתה. אמרון, אפקונה מן הכא דלא תימות גבן. אפקונה, אזלת וקמת לה על תרעא דמרה, שריית מנתקת, אמר לון: פתחון להדא עלובתא, דאית לה תלת יומין דלא טעמה כלום.

פתחון לה, ועלת לה. אמר לון: יהבו לה כלום תיכול, יהבון קומה שעורין, ולא בעית למיכל. אמרון ליה: רבי! לא בעית למיכל. אמר לון: מתקנין אינון? אמרו ליה: אינון אמר לון: וארימתון דמיין? אמרון ליה: לא בן אלפון רבי: הלוקח זרע לבהמה, קמח לעורות, שמן לאור – פטור מן הדמאי? אמר לון: מה נעבד לה להדא עלובתא, דהיא מהקורה על גרמה סגין. וארימון דמיין, ואכלת!

*

פתחיה על הקינין. בא וראה מה גדול הוא בזהו של אותו האישי! פותח דברים ודורשן, יודע בשבועים לשון.

תני: סנהדרין שיש בה שנים שיכולין לדבר, וכולן ראיון לשמוע – הרי זו ראיה לסנהדרין. שלשה – הרי זו בינונית. ארבעה – הרי זו חכמה.

וביבנה היו בה ארבעה: בן עזאי, וכן זומא, וכן חכינאי, ורבי אלעזר בן מתתיה. אמר רבי הסדא: פעם אחת יבשה ארץ ישראל, ולא ידעו מהיכן להביא עומר. והנה תמן חד אילם, דהנה יתיב חד ידיה על גגות, וחד ידיה על צריפים. אייתוניה קמיה דפתחיה, אמר להו: אית אתר דמתקריא גגות צריפין? או צריפין גגות? אזלון לתמן ואשכחון. אמר רבי יוסה בי רבי בון: פעם אחת נשדף כל העולם כולו, ולא היו יודעין מהיכן להביא העומר. והנה תמן חד אילם, דהנה יהיב ידיה על עיניה, וידיה על סוכרא. אייתוניה לגבי פתחיה, אמר לון: אית אתר דמיתקריא עין סוכר? או סוכר עין? ואזלון תמן ואשכחון.

שלש נשים הביאו קיניהן, אחת אומרת: "לעינתי". ואחת אומרת: "לפתי". ואחת אומרת: "לזיבתי". זו שאומרת: "לעינתי" – סברין מימר: שופעת כמעין. אמר לון: בעיינא סבנת! זו שאומרת "לפתי" – סברין מימר: שופעת פים. אמר לון: בימח סבנת! זו שאומרת: "לזיבתי" – סברין מימר: זכה ממש. אמר לון: זאב בא ליטול את בנה!

*

בן אחיה וכו'. על ידי שהיו הפהנים מהלכין וחיפים על הרצפה, והיו אוכלין בשר, ושותין מים – היו באין לידי חולי המעים, והנה ידע האי דין חמר טב למעייא, והאי דין חמר סמם למעייא.

*

נחוניא חופר שיהיו. שהיה חופר שיהיו ומערות, וזהו ידע

האי דין ביה מקורר מיא, והאי דין ביה אית ביה שרברובי, ועד היכי שרברובתיה מטייה.

אמר רבי אלעזר: ומת בנו בצמא.

אמר רבי חנינא: מאן דאמר: רחמנא וותרן – יתוותרון בני מעווי, אלא, מאריף רוחיה וגבי דידיה.

אמר רבי אחא: בתיב (תהלים ג): וסביביו

[דף כ"ב ע"א]

נשערה מאד – מדקדק עמהן כחוט השערה.

אמר רבי יוסי בר אבין: לא מטעם הזה, אלא מן מה דבתיב (תהלים פט): ונורא הוא על כל סביביו

– מוראו על הקרובים יותר מן הרחוקים.

רבי חניי בשם רבי שמואל בר נחמן: מעשה בהסיד אחד שהיה חופר בורות שיהיו ומערות לעובדים

ושבים. פעם אחת היתה בתו עוברת להנשא, ושטפה נהר, והיון כל עמא עללין לגביה, בעון

מנחמתיה ולא קיבל עלוי מתנחמא.

עאל רבי פנחס בן יאיר לגביה, בעי מנחמתיה ולא קיבל עלוי מתנחמא. אמר לון: דין הוא חסידכון?

אמרו ליה, רבי! בך וכה הנה עושה, וכה וכה אירע ליה.

אמר: איפשר שהיה מכבד את בוראו במים, והוא מקפחו במים? מיך נפלה הברה בעיר, באת בתו

של אותו האישי! אית דאמרי: בסוכתא איתעריית. ואית דאמרי: מלאך ירד בדמות רבי פנחס בן יאיר

והצילת.

*

גביני, פרזו. שהיה מכריז בבית המקדש.

מה היה אומר? עמדו הכהנים לעבודה, ולזוים לדוכנו, וישראל למעמדו.

אגריפס המלך שמע קולו עד שמונה פרסאות, ונתן לו מתנות הרבה.

*

בן גבר על נעילת שערים. תירגם רב קומי בבית רבי שילא: קרא גברא אכריז פרזא.

אמרי ליה: אמור, קרא תרנגולא! אמר ליה: והתנינו: בן גבר. אית לך למימר: בר תרנגולא?

*

בן בכי על הפקיע. שהיה מוונג את הפתילות.

רבי יוסי עאל לבופרת, בעו ממנייא עלייהון פרנסים ולא קיבלון מינהן. עאל ואמר קומיחון: בן בבי על הפקיע. ומה אם זה שנתמנה על הפתילות – זכה להימנות עם גדולי הדור, אתם שאתם נתמנין על הוי נפשות – לא כל שבין!

*

בן ארזה על הצלצל. כי הא דתנינן תמן: הניף הסגן בסודרין, ותקיש בן ארזה על הצלצל.

*

הוגרם בן לוי על השיר. אמר רבי אחא: נעימה יתירה הוה יודע.

ואמרו עליו על הוגרם בן לוי, שהיה מנעים את קולו בזמר. וכשהיה נועץ גודלו בתוך פיו, הוה מוציא כפה מיני זמר, והיו כל אחיו הכהנים נזקרים לו בבת ראש.

*

בית גרמו על מעשה להם הפנים. בית גרמו היו בקיאיין במעשה להם הפנים וברדייתו, ולא רצו ללמוד. שלחו חכמים והביאו אומנים מאלכסנדריאה שהיו בקיאיין במעשה להם הפנים, וברדייתו לא היו בקיאיין. בית גרמו – היו מסיקין מבפנים ורודין מבחוץ ולא היתה מתעפשת. ואלו – היו מסיקין מבפנים ורודין מבפנים והיתה מתעפשת.

ביון שידיעו חכמים בדבר הזה, אמרו: כל מה שברא הקדוש ברוך הוא – לכבודו ברא, שנאמר (משלי טו): **כל פעל ה' למענהו.**

שלחו אחריהם, ולא רצו לבא, עד שכפלו להם שכרן. שנים עשר מנה היו נומלים, ונתנו להם עשרים וארבע. רבי יהודה אומר: עשרים וארבע היו נומלים, ונתנו להן ארבעים ושמונה.

אמרו להן: מפני מה אין אתם רוצים ללמוד? אמרו להן: מסורת הוא בידינו מאבותינו, שהבית הזה עתיד ליחרב, שלא ילמדו אחרים ויהיו עושין בן לפני עבודה זרה שלחן.

בדברים הללו מזכירין אותן לשבח, שלא יצא ביד בניהם פת נקיה מעולם, שלא יהו אומרים: ממעשה להם הפנים הן אוכלים.

*

בית אבטינס על מעשה הקטורת. של בית אבטינס היו בקיאיין על מעשי פיתום הקטורת, ובמעלה העשן, ולא רצו ללמוד.

שלחו והביאו אומנין מאלכסנדריאה של מצרים, והיו בקיאיין בפיתום הקטורת, ובמעלה עשן לא היו בקיאיין. של בית אבטינס – היתה מתמרת ועולה כמקל ופוסה ויורדת. ושל אלו – היתה פוסה מיד.

ביון שידיעו חכמים בדבר, אמרו: כל מה שברא הקדוש ברוך הוא – לכבודו ברא, שנאמר (ישעיה מג)

כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וגו'.

שלחו אהריהם, ולא רצו לבא, עד שפפלו להן שכרן. שנים עשר מנה היו נוטלין, ונתנו להן עשרים וארבע. רבי יהודה אומר: עשרים וארבע היו נוטלין, ונתנו להן ארבעים ושמונה.
אמרו להן: מפני מה אין אתם רוצין ללמוד? אמרו להן: מסורת היא בידינו מאבותינו, שהבית הזה עתיד ליחרב, שלא ילמדו אחרים ויהיו עושין פן לפני עבודה זרה שלחן.

בדברים הללו מזכירין אותן לשבת, שלא יצאת אשה משל אחד מהן מבושמת מעולם. ולא עוד: אלא בשתיה אחד מהן נושא אשה ממקום אחר – הנה פוסק עמה על מנת שלא תבשם, שלא יהו אומרים: ממעשה פיתום הקמורת הן כותבשמות. לקיים מה שנאמר (במדבר לב) והייתם נקים מה' ומישראל.
אמר רבי יוסי: פעם אחת הייתי עומד בירושלים, ומצאתי תינוק אחד משל בית אבטינס. אמרתי לו בנך, מאיזו משפחה אתה? אמר לי: ממשפחת פלוני. אמרתי לו, בנך, אבותיך, לפי שנתכוונו לרבות כבודן ולמעט כבוד שמים, לפיכך כבודם נתמעט וכבוד

[דף כ"ב ע"ב]

שמים נתרבה.

אמר רבי עקיבא: שח לי שמעון בן לוגא, מלקט הייתי עשבים אני ותינוק אחד משל בית אבטינס, וראיתי אותו שבכה, וראיתי אותו ששחק.

אמרתי לו, בנך, למה בכיתה? אמר לי: על כבוד של בית אבא שנתמעט! ולמה שחקתה? אמר לי: על הכבוד המתוקן לצדיקים לעתיד לבא!

ומה ראית? מעלה עשן לנגדי? נומיתי לו: בנך, הראהו לי! אמר לי: רבי, מסורת בידי מאבותי, שלא להראותו לבירייה.

אמר רבי יוחנן בן נורי: פגע בי זקן אחד משל בית אבטינס, ומגילת ספנים בידו. אמר לי: רבי, לשעבר היו בית אבא צנועין, והיו

מוסרין את המגילה הזאת אלו לאלו, ועכשיו שאינן בית אבא נאמנים, הילך את המגילה והזהר בה, וכשבאתי והרציתי הדברים לפני רבי עקיבא, זלגו עיניו דמעות, ואמר: מעתה אין אנו רשאיין להזכירן לגנאי.

*

אלעזר על הפרוכת. שהיה ממונה על אורגני פרוכת.

פנחס המלביש. שהיה מלביש בגדי כהונה גדולה.

מעשה בבחן אחד שהלביש לאיסטרוטיות אחד, ונתן לו שמונה זהובים. ואית דאמרי: תרי עשר זהב ליה.

הלכה ב'

מתני' אין פוחתין מושבעה אמרפולין, ושלשה גזברין.

ואין עושין שררה על הציבור פחות משנים, הוין מבן אחיה שעל חולי מעיים, ואלעזר שעל הפרוכת, שאותן קיבלו רוב הציבור עליהן.

גמרא אין פוחתין מושלשה גזברין, ומושבעה אמרפולין.

תני: משני בתליקין.

תדא הוא דכתיב (דברי הימים ב, לא, יג): **ויחיאל ועזניהו ונחת** – גזברין. **ועשהאל וירימות ויוזבד ואליאל ויסמכיהו ומחת ובניהו** – אמרפולין. **פקידים מיד פנניהו ושמעי אחיו** – קתיליקין. **במפקד יחזקיהו המלך ועזריהו נגיד בית האלהים** – המלך וכהן גדול.

בשהוא חותם – הגיזבר חותם, ונותנו לאמרפול. אמרפל חותם, ונותנו לקתליקון. קתליקון חותם, ונותנו לכהן גדול. כהן גדול חותם, ונותנו למלך.

וכשהוא מתיר – המלך רואה חותמו ומתיר. כהן גדול רואה חותמו ומתיר. קתליקין רואה חותמו ומתיר. אמרפל רואה חותמו ומתיר. גיזבר רואה חותמו ומתיר.

*

אין עושין שררה על הציבור בממון פחות משנים. רב נחמן בשם רבי מנא: על שם (שמות כח) **והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן**.

אמר רבי חמא בי רבי חנינא: מפסולת של לוחות העשיר משה. תדא הוא דכתיב (שם לא) **פסל לך שני לוחות אבנים**. פסל לך – שתהא הפסולת שלך.

אמר רבי חנין: מהצב של אבנים טובות ומרגליות ברא לו הקדוש ברוך הוא מתוף אהליו, וממנו העשיר משה.

כתיב (שמות לג): **והביטו אחרי משה עד באו האהלה**. תרין אמוראיין, חד אמר לגנאי, וחד אמר לשבת. מאן דאמר לגנאי, חמוז שקין, חמוז פרעין, חמוז קופר, אכיל מן דיהודאי, ושתי מן דיהודאי, כל מדליה מן דיהודאי.

ומן דאמר לשבת, סחמי צדיקיא ומזבי טוביא דזכת למיחמו יתיה.

הלכה ג'

מתני' ארבעה חותמות היו במקדש, וכתוב עליהן: עגל, זכר, גדי, והוטא.

בן עזאי אומר: המשה היה, וארמית פתוב עליהן:

[דף כ"ג ע"א]

עגל, דקר, גדי, חוטא דל, וחוטא עשיר.

עגל – משמש עם נספי בקר גדולים וקטנים, זכרים ונקיבות. גדי – משמש עם נספי צאן גדולים וקטנים, זכרים ונקיבות, חוץ משל אלים. איל – משמש עם נספי אלים בלבד. חוטא – משמש עם נספי שלש בהמות של מצורע.

מי שהוא מבקש נסכים – הולך לו אצל יוחנן שהוא ממונה על החותמות, ונותן לו מעות, ומקבל ממנו חותם. בא לו אצל אחיה שהוא ממונה על הנסכים, ונותן לו חותם, ומקבל ממנו נסכים. ולערב באין זה אצל זה, ואחיה מוציא את החותמות, ומקבל בנגדן מעות. אם פחתו – פחתו לו וישלם יוחנן מביתו. ואם הותירו – הותירו להקדש, שיש הקדש על העליונה.

מי שאבד חותמו – ממתנין לו עד הערב. אם מצאו לו פדי חותמו – נותנין לו. ואם לאו – לא היה נותנין לו. ושם היום פתוב עליהן מפני הרפואין.

גמרא וילבן עזאי, "חוטא דל" לפוח? היה מביא לוגו עמו. ברם פרבנן מביא גדי.

נספי רחל מה? מן מה דתנינן: גדי משמש נספי צאן גדולים וקטנים זכרים ונקיבות, הדיא אמרה: נספי רחל – בנספי גדי.

פתיב (במדבר טו): **פכה יעשה לשור האחד, או לאיל האחד, או לשה בכבשים או בעזים.**

לשור האחד. למה נאמר? מגיד שלא חלק בין ניספי עגל לניספי שור. שהיה בדין, בן הצאן טעון נסכים, ובן הבקר טעון נסכים. אם מצאנו שחלק בין ניספי פכש לניספי איל,

לכך נחלוק בין ניספי עגל לניספי שור. תלמוד לומר: **פכה יעשה לשור האחד.** מגיד: שלא חלק בין ניספי עגל לניספי שור.

או לאיל. למה נאמר? שהיה בדין, אם מצאנו שחלק בין ניספי בן שנה לניספי בן שנתיים, לכך נחלוק בין נספי שנתיים לניספי שלש. תלמוד לומר: **או לאיל האחד.**

או לשה בכבשים. למה נאמר? שהיה בדין, אם מצאנו שחלק בין ניספי פכש לניספי איל לכך נחלוק בין ניספי פשבה לניספי רחל תלמוד לומר **או לשה בכבשים.**

או בעזים. למה נאמר? שהיה בדין, אם מצאנו שחלק בין ניסכי כבש לניסכי איל, לךך נחלוק בין נכפי גדי לניסכי תיש, תלמוד לומר: או בעזים – הקיש קמן שבעיזים לגדול שבתנשים, מה זה – בשלשת לוגין, אף זה – בשלשת לוגין.

ושם היום כתוב כו'. הגע בעצמך, שזיוג אותו היום! שם משמר היה כתוב עליו.

הגע בעצמך, שזיוג אותו המשמר! שם היום, שם שבת, שם חודש היה כתוב עליהן. אפילו רוצה לזווג – אין מצוי לזווג!

[דף כ"ג ע"ב]

הלכה ד'

מתני' שתי לשכות היו במקדש. אחת לשפת השאין, ואחת לשפת הכלים.

לשפת השאין – יריאי המא נותנין לתוכה בחשאי, ועניים בני טובים מתפרנסין מתוכה בחשאי. לשפת הכלים – כל מי שהוא מתנדב כלי, זרקו לתוכה. ואחת לשלשים יום, הגזברין פותחין אותה, וכל כלי שמצאו בו צורך לבדק הבית – מנחין אותו. והשאר – נמכרין, ודמיהן נופלין ללשפת בדק הבית.

גמרא רבי יעקב בר אידי ורב יצחק בן נחמן הוון פרנסים, והוון יתבין לרבי המא אבוי דרבי יהושעיה דינר, והוא יתיב ליה להורגין.

רבי זכריה התניה דרבי לוי, היו הכל מליזין עליו, אמרין: דלא צריך והוא נסב. מן דדמיה, בדיקין ואשכחין דהנה מפליג ליה להורגין.

רבי חיינא בר פפא הנה מפליג מצוה בליליא. חד זמן פגע ביה רבחוון דרונתייא, אמר ליה: לא בן אלפן רבי (דברים ט): **לא תסיג גבול רעהו!** אמר ליה: ולא בן פתיב (משלי כא): **מתן בסתר יכפה אף!** והנה מסתפי מיניה וערק מן קומי.

אמר רבי יונה: **"אשרי נותן דל"** אין פתיב באן, אלא (תהלים מא) **אשרי משכיל אל דל.** זה שהוא מסתפל במצוה היאך לעשותה!

פיצד היה רבי יונה עושה? כשהיה רואה עני בן טובים שיגר מנכסיו, היה אומר לו: בני, בשכיל ששמעתי שנפלה לך ריושה ממקום אחר, טול ואת פורע. מן דהנה נסיב הנה אמר ליה: מתנה היא לך.

הייא בר אדא, אית הנה סבין ביומינו, מאן דהנה יתיב להון מבין ריש שתא לצומא רבא – הוון נסבין, מן בתר בן – לא הוון נסבין. אמרין: דשתן גבן.

נחמיה איש שיהיו פגע בו ירושלמי אחד, אמר ליה: זכה עמי תדא תרנגולתא. אמר ליה: הא לך מומיית דקופד, וזבין קופד ואכיל ומיית, ותיה צווח ואמר, בואו וספדו להרוגו של נחמיה.

נחום איש גם זו תיה מוליק דורון לבית חמיו. פגע בו מוגבה שחין אחד, אמר ליה: זכה עמי ממה דאית גבך. אמר ליה: מיהזור. חור, ואשפחיה מיית. ותוה אמר לקיבליה: עינייא דחמינה ולא יסבון לך – יסתמנין. ידיה דלא פשטן מיפזן לך – יתקטעון. רגלייא דלא רחטן למיפזן לך – יתברון. ומטתיה בן. סליק לגביה רבי עקיבא, אמר ליה: אי לי שאני רואה אותך בכך? אמר ליה: אי לי שאני רואה אותך בכך? אמר ליה: מה את מקללני? אמר ליה: ומה את מבטט בייסורי?

רבי הושעיה רבה תוה רביה דבריה חד סגי נהורא, ותוה יליף אכול עימיה בכל יום. חד זמן תוה ליה אורחין, ולא מטא מיכול עימיה. ברמשא סליק לגביה, אמר ליה: לא יכעוס מרי עלי, בגין דתוה לי אורחין יומא דין, דאמרית דלא ליכזוי ביקרא דמרי יומא דין, בגין בן לא אכלית עם מרי יומא דין. אמר ליה: "אתה פייסתה למאן דמתחמי ולא חמי, דין דחמי ולא מתחמיא יקבל פייסך!"

אמר ליה: תדא מנא לך? אמר ליה, מרבי אליעזר בן יעקב! דרבי אליעזר בן יעקב עאל חד דסגי נהורא לקרתייה, יתב ליה רבי אליעזר בן יעקב לרע מיניה, דיימרון דאילולי דתוה בר נשא רבא לא יתב ליה רבי אליעזר בן יעקב לרע מיניה.

עבדין ליה פרנסא דאיקר. אמר לון: מהו חכין? אמרון ליה: רבי אליעזר בן יעקב יתב לרע מינה. וצלוו עלוי תדא צלותא: "אתה גמלתה חסד למאן דמתחמי ולא חמי, דין דחמי ולא מתחמי וגמול יתך חסד!"

דלמא, רבי חמא בר חנינה ורבי הושעיא רבה הוו מטיילין באילין בגישתא דלוד. אמר רבי חמא בר חנינה לרבי הושעיא: פמה ממון

[דף כ"ד ע"א]

שיקעו אבותי כאן! אמר ליה: פמה נפשות שיקעו אבותיך כאן! לא תוה אית בגי נש דילעון באורייתא?

רבי אבון עבד אילין תרעייח

דסדרא רבא. אתא רבי מנא לגביה, אמר ליה חמי מאי עבדיית, אמר ליה: וישבח ישראל את עשהו ויבן היכלות (הושע ח), לא תוה בגי נש דילעון באורייתא?

תני: קדשי המזבח – מוציאין את הראוי להן מקדשי בך הבית. אין קדשי בך הבית מוציאין את הראוי להן מקדשי מזבח.

והא תנינן: בלי שפצאו בו צורף לך הבית – מניחין אותו, והשאר – נמכרין ודמייהו נופלין לך הבית!

אמר רבי זוקיה: ביני מתניתאי, ללשכת בדק הבית.

הדרן עלה פירק אלו הן הממונים

פירק שישי

הלכה א'

מתני' שלשה עשר שופרות, שלשה עשר שולחנות, שלש עשרה השתתויות, היו במקדש.

של בית רבן גמליאל ושל בית רבי חנניה סגן הכהנים היו משתתוים בארבע עשרה. ותיכן היתה יתירה? כנגד דיר העצים, שפן מסורת בידן מאבותיהן, ששם הארון נגנו.

מעשה ככהן אחד שהיה מתעסק, וראה את הרצפה שהיא משונה מחברותיה, בא ואמר לחבירו, לא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו. וידעו ביחוד, ששם הארון נגנו.

גמרא תני: השופרות הללו – עקומות היו, צרות מלמעלן ורחבות מלמטה, מפני הרמאין.

תני בשם רבי אליעזר: הארון גלה עמקו לבבל. מה מעמא? שנאמר (מלכים ב, כ, יז): **לא יותר דבר אמר ה' – אין דבר אלא שהדיברות לתוכו.** וכן הוא אומר (דברי הימים ב, לו) **ולתשובת השנה שלח**

המלך נבוכדנאצר ויבאהו בבליה עם בלי חמדת בית ה' – איזהו בלי חמדת בית ה'? זה הארון. (תני רבי יהודה בר אילעי): רבי שמעון בן לקיש אומר: במקומו היה הארון נגנו. תדא הוא דכתיב

(מלכים א, ח) **ויארכו הבדים ויראו ראשי הבדים אל הקדש על פני הדביר ולא יראו החוצה.** כתיב: **ויראו, ואת אמר: ולא יראו? אלא: נראין ולא נראין,** בולטין ויוצאין כשני דדי האשה.

ורבנן אמרין: בלישכת דיר העצים היה הארון נגנו.

מעשה ככהן אחד בעל מום, שהיה עומד ומפצל עצים בלשכת דיר העצים, וראה את הריצפה שהיא משתנה מחברותיה. בא ואמר לחבירו, בא וראה את הרצפה הזאת שהיא משתנה מחברותיה. לא

הספיק לגמור את הדבר, עד שיצתה נשמתו. וידעו ביחוד, ששם הארון נגנו.

תני רבי הושעיא: הקיש עליה בקורנם, ויצאת אש ושרפתו.

תני, רבי יהודה בן לקיש אומר: שני ארזות היו מהלכין עם ישראל במדבר. אחד שהיתה

[דף כ"ד ע"ב]

התורה נתונה בתוכה, ואחד שהיו שכרי לזחות נתונין בתוכו. זה שהיתה התורה נתונה בתוכו – היה מונח באהל מועד. תדא הוא דכתיב (במדבר יד): **וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה.**

זה שהיו שכרי לזחות נתונין בתוכו, היה נכנס ויוצא עמקו, ופעמים שהיה מתראה עמקו.

ורבנן אמרי: ארון אחד הוה, ופעם אחת יצא בימי עלי, ונשבה.

קרייא מסייע להו לרבנן, (שמואל א, ד) **אוי לנו מי יצילנו מיד האלהים האדירים האלה** – מילה דלא תמוז מן יומיהון.

קרייא מסייע לרבי יודה בן לקיש, (שם יד) **ויאמר שאול לאחיה הגישה ארון האלהים**. ותלא ארון בקרית יערים הוה! מה עבדון ליה רבנן? הגישה אלי הציץ.

קרייא מסייע לרבי יודא בן לקיש, (שמואל ב, יח) **הארון וישראל ויהודה יושבין בסוכות**. ותלא ארון בציון הוה! מה עבדון ליה רבנן? סבך שהוה כקירווי שעדיין לא נבנה בית הבחירה. משנגנזו הארון – נגנזו עמו צנצנת המון, וצלוהית שמן המשחה, ומקלו של אהרן ופרחיו ושקדיו, וארנזו שהשיבו פלשתים אשם לאלהי ישראל.

מי גנזו? יאשיהו גנזו. ביון שראח שכתוב (דברים כח): **יולך ה' אתך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבותיך** – עמד וגנזו.

תדא הוה דכתיב (דברי הימים ב, לה): **ויאמר ללויים המבינים ולכל ישראל הקדושים לה, תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל, אין לכם משא בכתף** – אמר להם: אם גולה הוא עמכם לככל – אין אתם מחזירין אותו עוד למקומו. אלא (שם) **עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל**.

פיטום שמן המשחה, (שמות ל) **ואתה קח לך וגו' וקדה חמש מאות וגו'** – שהן אסף וחמש מאות מנים. שמן זית היון – שנים עשר לוג שבו שולקין את העיקרין; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: שולקן הוה במים, ונתן שמן על גביהון.

משהוה קולט את תרין – הוה מעבירו בדרך שהפטמין עושין. תדא הוה דכתיב (שמות ל): **שמן משחת קדש וגו'**.

תני, רבי יהודה בי רבי אילעי: שמן המשחה שעשה משה פמודבר – מעשה ניסים נעשה בו מתחילה ועד סוף. שמתחילה לא הוה בו אלא שנים עשר לוג, שנאמר **שמן זית היון**. אם לסוף בו את העיקרין – לא הוה בו ספק, על אחת כמה וכמה שהאזר בולע, והעצים בולעים, והיורה בולעת, ומפנו נמשחו המשכן וכל בליו, השולחן וכל בליו, המנורה וכל בלית. ומפנו נמשחו אהרן פהון גדול ובניו פל שבעת ימי המלוואים, ומפנו נמשחו בהנים גדולים ומלכים.

מלך בתחילה – טעון משיחה. מלך בן מלך – אין טעון משיחה. מה טעמא? קום משחהו פי זה הוה (שמואל א, טז) • זה – טעון משיחה, ואין בנו טעון משיחה.

אָבַל כַּהֵן גָּדוֹל בֶּן כַּהֵן גָּדוֹל, אֶפְיָלוּ עַד עֶשְׂרֵה דוֹרוֹת – טַעוֹן מְשִׁיחָת.

וְכוּלוּ קָיִים לְעֵתִיד לְבֹא, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב (שמות ל): שָׁמֶן מְשַׁחַת קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדוֹרוֹתֵיכֶם.

אִין מוֹשְׁחִין הַמְּלָכִים אֱלָא עַל גְּבֵי הַמַּעֲיִין, שְׁנַאֲמַר (מלכים א, יב) וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְּנֵי עַל הַפְּרָדָה אֲשֶׁר לִי וְהוֹרַדְתֶּם אֹתוֹ אֶל גַּחֲזִין וּמָשַׁח אֹתוֹ שֵׁם צְדוֹק הַכַּהֵן וְנָתַן הַנְּבִיא לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל.

אִין מוֹשְׁחִין מֶלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ, אֱלָא מַפְנֵי הַמַּחְלֻקָּת.

מַפְנֵי מַה נִּמְשַׁח שְׁלֹמֹה? מַפְנֵי מַחְלֻקְתוֹ שֶׁל אֲדוֹנָיָהּ. יוֹאֲשׁ – מַפְנֵי עֲתָלְיָהּ. יְהוֹאֲחָז – מַפְנֵי יְהוֹנָדָה אַחִיו שֶׁהָיָה גָּדוֹל מִמֶּנּוּ שְׁנַיִם שָׁנִים. יְהוּא – מַפְנֵי יוֹרָם.

לֹא בֶן בְּתִיב (שמואל א, טו) קוּם מְשַׁחְהוּ כִּי זֶה הוּא, זֶה – טַעוֹן מְשִׁיחָת, וְאִין מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל טַעוֹנִין מְשִׁיחָת. אֱלָא יְהוֹאֲחָז מַפְנֵי יְהוֹנָדָה אַחִיו שֶׁהָיָה גָּדוֹל מִמֶּנּוּ שְׁנַיִם שָׁנִים.

וְלֹא יֹאשִׁיָּהוּ גְּנָזוּ? הֲדָא אֲמַרְהוּ: בְּאַפְרָסְמוֹן נִמְשַׁח.

אִין מוֹשְׁחִין הַמְּלָכִים, אֱלָא מִן תַּקְרָן.

שְׂאוּל וְיְהוּא נִמְשַׁחוּ מִן הַפֶּה – הִיָּתָה מַלְכוּתָן מַלְכוּת עוֹבְרָת. דָּוִד וְשְׁלֹמֹה נִמְשַׁחוּ מִן תַּקְרָן – הִיָּתָה מַלְכוּתָן מַלְכוּת קַיִמָּת.

אִין מוֹשְׁחִים

[דף כ"ה ע"א]

כַּהֲנָנִים – מְלָכִים. אָמַר רַבִּי יוֹדָה עֲנֵתוֹנְדְרִיָּא: עַל שֵׁם (בראשית מט) לֹא יִסוּר שִׁבְט מִיְהוּדָה.

אָמַר רַב תַּיִיא פַּר אֲדָא: (דברים יז) לְמַעַן יֵאָרִיךְ יָמֶיךָ עַל מַמְלַכְתּוֹ הוּא וּבְנָיו בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל. מַה כַּתִּיב בְּתַרְיָה? לֹא יִהְיֶה לַכַּהֲנָנִים הַלְוִיִּם.

אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן: הוּא יוֹחֲנָן הוּא יְהוֹאֲחָז. וְהָא כַּתִּיב (דברי הימים א, ג, טו): הַבְּכוֹר יוֹחֲנָן! כְּבוֹר – לַמְּלָכוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן: הוּא שְׁלוֹם הוּא צְדָקָהּ. וְהַכַּתִּיב (שם): הַשְּׁלִישִׁי צְדָקָהּ וְהַרְבִּיעִי שְׁלוֹם! שְׁלִישִׁי – לַתּוֹלְדוֹת, רְבִיעִי – לַמְּלָכוֹת.

צְדָקָהּ – שְׂצִידָק עָלָיו מִדַּת הַדִּין. שְׁלוֹם – שְׁבִימּוֹ שְׁלֹמָה מַלְכוּת בֵּית דָּוִד.

רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: לֹא שְׁלוֹם הָוָה שְׁמִיָּה, וְלֹא צְדָקָהּ הָוָה שְׁמִיָּה, אֱלָא מִתְנַיָּה. הֲדָא הוּא דְכַתִּיב (מלכים ב, כז): וַיִּמְלֹךְ מֶלֶךְ בְּבֶל אֶת מִתְנַיָּה דָּוִד תַּחְתָּיו, וַיִּסַּב אֶת שְׁמוֹ צְדָקָהּ.

*

אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן: בְּאַמָּה שֶׁל שְׂשָׁה מַפְּחִים – הָיָה הָאָרוֹן עֲשׂוּי.

מאן תנא באמה של ששה טפחים? רבי מאיר היא. דתנן, רבי מאיר אומר: כל האמות – היו בפנינו. רבי יהודה אומר: אמות הבנין – ששה, של כלים – חמשה.

על דעתיה דרבי מאיר, דו אומר: באמה של ששה טפחים – היה הארון עשוי, אורכו של ארון – חמשה עשר טפחים, דכתיב (שמות כה): **אמותם וחצי ארבו. אמתא – אשיתא, ואמתא – אשיתא, ופלגות אמתא – תלתא.**

וארבעה לוחות היו בו, שנים שלימים ושנים שבורים. דכתיב (דברים י, ב): **אשר שברת ושמתם בארון.** הלוחות היו כל אחד ואחד ארבו – ששה טפחים, רחבו – שלשה. ותן ארבו של לוחות לאורכו של ארון – נשתתיר שם שלשה טפחים.

תן מהם חצי טפח לכל כותל – נשתתיר שני טפחים לספר תורה. רחבו של ארון – תשעה טפחים, דכתיב (שמות כה) **אמה וחצי רחבו. אמתא – אשיתא, ופלגות אמתא – תלתא.** וארבעה לוחות היו בו, שנים שלימים ושנים שבורים. דכתיב (דברים י, ב) **אשר שברת ושמתם בארון.**

הלוחות – היו כל אחת ואחת, ארבו – ששה טפחים, ורוחבו – ששה טפחים. תן רוחבו של לוחות לרוחבו של ארון – נשתתיר שם שלשה טפחים. חצי טפח מכאן לכותל זה, וחצי טפח מכאן לכותל זה, ומפחים לשילוט, מקום שספר תורה מונח.

רבי שמעון בן לקיש אומר: באמה בת חמשה טפחים – היה הארון עשוי. מאן תנא באמה בת חמשה טפחים? רבי יהודה! דתנינן תמן, רבי יהודה אומר: אמת הבנין – ששה של הכלים – חמשה. ויהו ארון – כלי הוא.

על דעתיה דרבי יהודה דו אומר: באמה של חמשה טפחים היה, אורכו – עשוי שנים עשר טפח ומחצה, דכתיב (שמות כה): **אמתם וחצי ארבו. אמתא – חמשה, ואמתא – חמשה, ופלגות אמתא – תרי ופליג.**

וארבעה לוחות היו בו, שנים שלימים ושנים שבורים. דכתיב: **אשר שברת ושמתם בארון.** והלוחות – היה כל אחד ואחד, ארבו – ששה טפחים, ורוחבו – ששה טפחים. תן רחבו של לוחות לאורכו של ארון, ונשתתיר שם חצי טפח, אצבע לכותל מכאן, ואצבע לכותל מכאן.

רוחבו של ארון – שבעה טפחים ומחצה, דכתיב (שמות כה) **אמה וחצי רחבו, אמתא – חמשה, ופלגות אמתא – תרי ופליג.**

וארבעה לוחות היו בו, שנים שלימים ושנים שבורים. דכתיב: **אשר שברת ושמתם בארון.**

הלוחות – היתה כל אחד ואחד, ארכן – ששה טפחים, ורוחבן ששה טפחים. תן ארכן לרוחבו של ארון, ונשתתיר שם טפח ומחצה, אצבע לפותל מכאן, ואצבע לפותל מכאן. הצי טפח מכאן, והצי טפח מכאן לשילוט.

*

ביצד עשה בצלאל את הארון? רבי חנניה בן גמליאל אמר: שלש תיבות עשאו. שתים של זהב ואחת של עץ. נתן של זהב בשל עץ, ושל עץ בשל זהב, וציפהו, דכתיב: (שמות כה): **וצפית אתו זהב טהור מבית ומחוץ**. מה תלמוד לומר **תצפנו**? להביא שפתו העליונה.

רבי שמעון בן לקיש אמר: תיבה אחת עשאו וציפהו, דכתיב: **וצפית אתו זהב טהור מבית ומחוץ**. מה תלמוד לומר **תצפנו**? אמר רבי פנחס: להביא בין נסר לנסר.

*

ביצד היו הלוחות כתובים? רבי חנניה (בן אחיה רבי יהודה) בן גמליאל אמר: חמשה על לוח זה, וחמשה על לוח זה. הדיא הוא דכתיב (דברים ד): **ויכתבם על שני לוחות אבנים** – חמשה על לוח זה, וחמשה על לוח זה.

ורבנן אמרי: עשרה על לוח זה, ועשרה על לוח זה. הדיא הוא דכתיב (שם): **ויגד לכם את בריתו אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים** – עשרה על לוח זה, ועשרה על לוח זה.

רבי שמעון בן יוחאי אמר: עשרים על לוח זה, ועשרים על לוח זה. דכתיב (שמות לב): **ויכתבם על שני לוחות אבנים**. עשרים על לוח זה, ועשרים על לוח זה.

רבי סימאי אמר: ארבעים על לוח זה, וארבעים על לוח זה. דכתיב (שם) **מזה ומזה הם כתובים** – טטרונה.

חנניה בן אחי רבי יהושע אמר: בין כל דיבור ודיבור – דקדוקיה ואותיותיה של תורה, דכתיב (שיר השירים ה): **ממלאים בתרשיש** –

[דף כ"ה ע"ב]

בימא רבא.

רבי שמעון בן לקיש, בד הוה כמי הדיו קרייה, הוה אמר: יפה לפדני חנניה בן אחי רבי יהושע, מה תים תנה, בין גל גדול לגל גדול – גלים קטנים. כה בין כל דיבור ודיבור – דקדוקיה ואותיותיה של תורה.

אָמַר רַבִּי תַנְחֻמָּא: אֵיתְקַשְׁיִית קוּמֵי רַבִּי פְנְחָם, אַתְיָא כְּרַבִּי יְהוּדָה וְלֹא אַתְיָא כְּרַבִּי מַאִיר. מַאי טַעְמָא דְרַבִּי יְהוּדָה? דְכַתִּיב (דְּבָרִים ל"א): לִקְחָ אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשִׁמְתָם אֹתוֹ מִצַּד אַרְזֵן בְּרִית ה' וְגו'.
עַל דְּעֵתִיּה דְרַבִּי יְהוּדָה דְּוֹ אָמַר: הֵיכָן הִיָּה סֵפֶר תּוֹרָה נְתוּן? כְּמִין גְּלוּסְקוּס עֲשׂוּי לֹא מִבְּחֻוּץ, וְהִיָּה סֵפֶר תּוֹרָה נְתוּן בְּתוֹכוֹ.

מַאי טַעְמָא דְרַבִּי מַאִיר? דְכַתִּיב (שְׁמוֹת כ"ה) וְנָתַתְּ אֶת הַכַּפֹּרֶת עַל הָאָרֶץ מִלְּמַעְלָה, וְאֵל הָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אִתְּךָ אֱלֹהֶיךָ. עַל דְּעֵתִיּה דְרַבִּי מַאִיר דְּוֹ אָמַר: אֵין מוּקָדָם וּמַאוּחָר בְּתוֹרָה, אֱלֹא: וְאֵל הָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אִתְּךָ אֱלֹהֶיךָ, וְאִחֵר כִּי: וְנָתַתְּ אֶת הַכַּפֹּרֶת עַל הָאָרֶץ מִלְּמַעְלָה.
רַבִּי פִּינְחָס בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הַתּוֹרָה שְׁנַתָּן לֹא תְקַדֹּשׁ כְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה – נְתִנָּה לֹא אִישׁ לְכַנָּה חֲרוּתָהּ כְּאִשׁ שְׁחֹרָה. הִיא – אִשׁ, מוּבְקָלֶת – כְּאִשׁ, חֲצוּבָה – כְּאִשׁ, וְנִתְּנָה – כְּאִשׁ, דְכַתִּיב (דְּבָרִים ל"ג) מִימִינוֹ אִשׁ דָּת לָמוּ.

הַלְכָה ב'

מִתְנִי' הֵיכָן הָיוּ הַשְּׁתַחֲוּוּיּוֹת? אַרְבַּע בְּצַפּוֹן, וְאַרְבַּע בְּדָרוֹם, שְׁלֹשׁ בְּמִזְרָח, וּשְׁתַּיִם בְּמַעְרָב, כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה שְׁעָרִים.

שְׁעָרִים דְּרוֹמָיִים סְמוּכִים לְמַעְרָב, שְׁעַר הָעֲלִיּוֹן, שְׁעַר הַדֶּלֶק, שְׁעַר הַכְּבוֹרוֹת, שְׁעַר הַפּוֹים.
וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שְׁעַר הַפּוֹים? שְׁבוּ מִכְּנִיסִין צְלוּחִית
שֶׁל נִיסוּף הַפּוֹים כְּהֵנָּה.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר: בּוֹ הַפּוֹים מְפָבִים, וְעֵתִידִין לְהִיּוֹת יוֹצְאִין מִפִּתְחַת מִפְתַּן הַבַּיִת.
לְעוֹמְתָן בְּצַפּוֹן, סְמוּכִים בְּמַעְרָב. שְׁעַר יְכַנְיָה, שְׁעַר הַקְּרָבָן, שְׁעַר הַנְּשִׁים, שְׁעַר הַשִּׁיר.
וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שְׁעַר יְכַנְיָה? שְׁבוּ יְצֵא יְכַנְיָה בְּגִלּוֹתוֹ.

שְׁבַמְזָרְחָ – שְׁעַר נִקְנוֹר, וּשְׁנֵי פִשְׁפְּשִׁין הָיוּ לוֹ, אֶחָד מִימִינוֹ, וְאֶחָד מִשְׂמָאלוֹ, וּשְׁנַיִם בְּמַעְרָב, וְלֹא הָיָה לָהֶן שֵׁם.

גְּמָרָא מִתְנִיתָא – אֲבָא יוֹסֵה בֶּן יוֹחָנָן הִיא! דָּאָמַר: כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה עֲשָׂר שְׁעָרִים. בְּרַם כְּרַבְּנָן – שְׁבַעַה שְׁעָרִים הָיוּ בְּעִזְרָה.

עַל דְּעַת דְּרַבְּנָן הֵיכָן הָיוּ הַשְּׁתַחֲוּוּיּוֹת הַלְלוֹ? כִּי הָיָה דְתַנְיָנָן תַּפּוּן: שְׁלֹשָׁה עֲשָׂר פְּרָצוֹת הָיוּ בּוֹ שְׁפָרְצוּם מִלְכֵי יוֹן, וְהִזְרוּ וּגְדָרוּם כְּנֵי חֲשָׁמוֹנָאִי, וְגִזְרוּ כְּנֶגֶדָן שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה הַשְּׁתַחֲוּוּיּוֹת.

כתיב (זכריה יד): והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם וגו'. תני: מבית קודש הקדשים עד הפרוכת – בקרני סילי וכילוי. מן פרוכת עד מזבח הזהב – בקרני הגבים. ממזבח הזהב עד עזרות – כחוט של שתי. מן העזרות עד מפתח הבית – כחוט של ערב. מיכן ואילך – כמפי הפך.

כתיב (יחזקאל מז): והנה מים מפכים מן הכתר הימנית בצאת האיש קדים וקו בידו וימד אלף באמה ויעברני במים מי אפסים עד קרסולה. (שם) וימד אלף ויעברני במים מי ברניים – עד ברנייא. וימד אלף ויעברני מי מתנים – עד מתנייא. מפאן ואילך, וימד אלף נחל אשר לא אוכל לעבר – אפילו לבירנין גדולה אינה יכולה לעבור בו. מאי טעמא? (ישעיה לה) וצי אדיר לא יעברנו. מפני מה? בי גאו המים, מי שחו. מהו מי שחו? מלשוט. אמר רב הונא: באתרין קרו לשייטא – שחונא.

ויפרש ידיו בקרבם כאשר יפרש השחה לשחות (שם כה). מהו לשחות? אמר רבי יוסי בי רבי בון: מיין

[דף כ"ז ע"א]

דמתמללין בעלמא.

כתיב (זכריה יג): ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דויד ולישבי ירושלם לחטאת ולנדה. רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן: מבית דוד ועד יושבי ירושלם – פשרים לנידה ולחטאת. מפאן ואילך – מי תערובות הם. פשרים לנידה, ופסולים למי חטאת. אמר רבי לעזר: מבית דוד ועד יושבי ירושלם – פשרים לנידה ולחטאת. מפאן ואילך – מו קטפריסות הן, פסולין לנידה ולחטאת.

כתיב (יחזקאל מז): ויאמר אלי המים האלה יוצאים אל הגלילה הקדמונה – זה ים של סמכו. וירדו על הערבה – זה ים של טבריא. ובאו הימה – זה ים המלח. אל הימה המוצאים – זה הים הגדול. ולמה נקרא שמו מוצאים? פנגד שני פעמים שיצא, אחד בדור אנוש, ואחד בדור הפלגה.

רבי לעזר בשם רבי חנינה: בראשונה יצא עד קלבריא, ובשנייה יצא עד פיפי ברבריא. רבי אחא בשם רבי חנינה: בראשונה יצא עד פיפי ברבריא, ובשנייה יצא עד עכו ועד יפו.

(איוב לה) עד פה תבא ולא תוסיף – עד עכו תבא ולא תוסיף. ופה ישית בגאון גליה – עד יפו אשית גאון גליה.

ניחא ימא רבא וימא דמילחא בשביל למיתקן, ימא דטבריא, ימא דסמכו? לרבות דנתם, דכתיב ביה (יחזקאל מז) למינה תהיה דנתם – למיני מינים תהיה דנתם.

תני, אמר רבן שמעון בן גמליאל: מעשה שהלכתי לציידו, והביאו לפני יותר משלש מאות מיני דגים בתמהוי אחד.

ונרפאו המים בצאתו וגבאי ולא ירפאו למלח נתנו (סו). כתיב: ונרפאו המים, ואת אמרת: ולא ירפאו המים? מקום הוא ששמו ז'לא ירפאו.

*

כתיב (סו): ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל, לא יבול עלהו, ולא יתם פרו, לחדשיו ובכר. תני, אמר רבי יהודה: לפי שבעולם הזה – תבואה עושה לששה חדשים, ואילן עושה לשנים עשר חודש. אבל לעתיד לבוא – התבואה עושה לחדש אחד, ואילן עושה לשני חדשים. מאי טעמא? לחדשיו ובכר.

אמר רבי יוסי: לפי שבעולם הזה – התבואה עושה לששה חדשים, ואילן עושה לי"ב חדש, אבל לעתיד לבוא – התבואה עושה למ"ו יום, ואילן עושה לחדש אחד. שבן מצינו שעשת התבואה בימי יואל לחמשה עשר יום וקרב מנחה העומר. מאי טעמא? (יואל ב) ובני ציון גילו ושמחו בה אלהיכם, פי נתן לכם את המורה לצדקה, ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון.

ומה מקנים רבי יוסי לחדשיו ובכר? בכל חודש וחודש יהיה מכבר.

ועלהו לתרופה (יחזקאל סו), רבי יוחנן אמר: תרפיה מציין עליה.

ותרף מוונדה?

רב ושמואל, חד אמר: להתיר פה שלמעלן. וחד אמר: להתיר פה שלמטן.

רבי חנינא ורבי יהושע בן לוי, חד אמר: להתיר פה עקרות. וחכמים אומרים: להתיר פה אלים.

*

ולעמתן בצפון וכו'. את מוצא בשעה שעלה נבוכדנאצר לכאן, בא וישב לו בדופני של אנמוכיה, ויצאה סנהדרין גדולה לקראתו, ואמרה לו: הגיע זמן חפית הזה ליתרב.

אמר להן: אותו שהמלכתי עליכם – תנוחי לי, ואני הולך.

באו ואמרו ליהויכין מלך יהודה: נבוכדנאצר בעי לך.

ביון ששמע מהן כה, נטל מפתחות של בית המקדש, עלה לגגו של היכל. אמר לפניו, רבוננו של עולם! לשעבר – היינו נאמנים לך והיו מפתחותיך מסורין לנו. עכשיו שאין אנו נאמנים – הרי מפתחותיך מסורין לך.

תריז אמוראין, חד אמר:

[דף כ"ז ע"ב]

זרקו, ועוד לא ירדו. וחד אומר: באה כמין יד ונוטלתן מידו.

ביון שראו כל

חורי יהודה בן, עלו לראש גגותיהן, ונפלו ומתו. הדיא הוא דכתיב (ישעיה כב) **משא גיא חזיון, מה לך**

איפוא כי עלית בלך לגגות, תשאות מלאה עיר הומיה וגו'.

הלכה ג'

מתני' שלשה עשר שולחנות היו במקדש, שמונה של שויש בבית המטבחים – שעליהן מדיחין את הקרביים.

ושנים במערב הכבש, אחד של שויש, ואחד של כסף. על של שויש – היו נותנין את האיברים, ועל של כסף – פלי שרת.

ושנים באולם מבפנים על פתח הבית, אחד של שויש ואחד של זהב, על של שויש – נותנין להם הפנים בכניסתו, ועל של זהב – ביציאתו, שמעלין בקודש ולא מורידין.

אחד של זהב מבפנים – שעליו להם הפנים תמיד.

גמרא תני: על של כסף.

(רבי אחי ורבי מישא, ומטו בשם רב שמואל בר רב יצחק). רבי יוסי בשם רבי שמואל בר רב יצחק.

רבי חנניה מטי בה בשם רבי יוחנן: לית באן של כסף, מפני שהוא מרתיה.

לא בן תני: זה אחד מן הנסים שנעשו בבית המקדש, שבשם שהיו מניחין אותו חום, כך היו מוציאים

אותו חום, שנאמר (שמואל א, כא): **לשום להם חם ביום הקלחו.**

רבי יהושע בן לוי אומר: אין מוכירין מעשה נסים.

בעון קומי רבי אילא: לא תיה שם להם, מהו להניחו לשבת הבאה? אומר לון: כתיב (שמות כה): **ונתת**

על השלחן להם פנים לפני תמיד. להם פנים, אפילו פסול.

*

עשרה שולחנות עשה שלמה, דכתיב (דברי הימים ב, ח): **ויעש שלחנות עשרה וינח בהיכל חמשה**

מימין וחמשה משמאל. אין תימר: חמשה בדרום וחמשה בצפון, והלא אין השלחן בשר אלא

בצפון! שנאמר (שמות כו): **והשלחן תתן על צלע צפון!** מה תלמוד לומר: חמשה מימין וחמשה

משמאל? אלא, חמשה מימין שלחנו של משה, וחמשה משמאלו.

אף על פי כן, לא היה מסדר אלא בשל משה בלבד, שנאמר (מלכים א, ו): **את השלחן אשר עליו לחם הפנים.**

רבי יוסי בי רבי יהודה אומר: על כולן היה מסדר, שנאמר (דברי הימים ב, ד): **את השלחנות ועליהם לחם הפנים.**

*

תני: מזרח ומערב היו נתונים; דברי רבי. רבי אלעזר בי רבי שמעון אומר: צפון ודרום היו נתונים. מאן דאמר: מזרח ומערב – ניקח, כולהו ראוויין לשירות.

מאן דאמר: צפון ודרום – נמצא שלחן בדרום

ומנוחה בצפון, והא תני: השלחן – היה נתון מחצי הבית ולפנים משיד מן הכותל שתי אמות ומחצה כלפי הצפון. ומנוחה – כנגדו בדרום. מזהב הזהב – היה נתון באמצע

[דף כ"ז ע"א]

הבית, חולק את הבית מחציו ולפנים משיד קימעה כלפי צפון (חויץ), וכולחן היו נתונים משליש הבית ולפנים!

*

עשר מנורות עשה שלמה, שנאמר (דברי הימים ב, ד): **ויעש את מנורות הזהב עשר כמשפטם, ויתן**

בהיכל חמש מימין וחמש משמאל, אין תימור: חמש בצפון וחמש בדרום, והלא אין המנוחה

כשירה אלא בדרום, שנאמר (שמות כו): **ואת המנחה נכח השלחן על צלע המשכן תימנה.** מה

תלמוד לומר: **חמש מימין וחמש משמאל?** אלא חמש מימין – מנורתו של משה, וחמש משמאלה.

אף על פי כן, לא היה מכעיר אלא של משה בלבד, שנאמר (דברי הימים ב, יג): **ומנורת הזהב ונרתיה**

לבער בערב בערב.

רבי יוסה בי רבי יהודה אומר: על כולן היה מכעיר, שנאמר (שם) **ואת המנורות ונרתיהם לבערם**

כמשפט לפני הדביר זהב סגור, והפרח והנרות והמלקחים זהב הוא מכלות זהב. הן פילו

זהבו של שלמה.

תני רב יהודה בשם אסי: היה שלמה נוטל אלה כפרי זהב, ומכניסן לפור ומוציאן, עד שהוא מעמידן

על אהרן. לקיים מה שנאמר (שמות לו): **כפר זהב טהור עשה אתה וגו'.**

תניא: אמר רבי יוסי בי רבי יהודה: מעשה במנורת זהב שעשה משה במדבר, והיתה יתירה דינר

זהב והכניסה לפור שמונים פעם, ולא חסרה בלום.

וַיֵּאוֹתָ? עַד דְּלֹא יָקוּם עַל בְּרִייה - הַהוּא חֶסֶר. סְגִיזוֹן מִזֵּי דִּי קָיִים עַל בְּרִייה - לֹא חֶסֶר בְּלוּם.

הַלְבָּה ד'

מתני' שלשה עשר שופרות היו במקדש, וכתוב עליהם: א תקלין חרותי, ב ותקלין עתיקי, ג קנין,

ד וגזלי עולה, ה עצים, ו לבונה, ז זהב לכפורת, ח-יג ששה לנדבה.

ותקלין חרותי - שבכל שנה ושנה.

ועתיקי - מי שלא הביא אשתקד, שוקל לשנה הבאה.

קנין - הם תורין. וגזלי עולה - הן בני יונה.

בוֹקֵן עוֹלוֹת; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים: קִינִין - אֶחָד חֲטָאת וְאֶחָד עוֹלָה. גּוֹזְלֵי עוֹלָה - בּוֹקֵן

עולות.

הָאוֹמֵר: "הָרִי עָלַי עֲצִים" - לֹא יִפְחוֹת מִשְׁנֵי גִזְרֵי. "לְבוֹנָה" - לֹא יִפְחוֹת מִקוּמִין. "זָהָב" - לֹא יִפְחוֹת

מדינר זהב.

שֵׁשֶׁת לְנִדְבָה. נִדְבָה מָה הִיוּ עוֹשִׂין בָּהּ? לֹקְחִים בָּהּ עוֹלוֹת. הַבֶּשֶׂר לְשֵׁם, וְעוֹרוֹת לְבִהָנִים.

זֶה מִדְּרַשׁ דְּרַשׁ יְהוּדָה בְּהֵן גְּדוֹל: אֲשֶׁם הוּא אֲשׁוּם אֲשֶׁם לֵה' (ויקרא ה), זֶה הַכֶּלֶל: כֹּל שֶׁהוּא בָּא מִשׁוּם

חֲטָאת וּמִשׁוּם אֲשָׁמָה - יִלְקַח בְּהֵן עוֹלוֹת, הַבֶּשֶׂר - לְשֵׁם, וְהָעוֹרוֹת - לְבִהָנִים. נִמְצְאוּ שְׁנֵי כְּתוּבִין,

קִימִין, אֲשֶׁם לֵה', וְאֲשֶׁם לְבִהָן. וְאוֹמֵר (מלכים ב, יב): כֶּסֶף אֲשֶׁם וְכֶסֶף חֲטָאוֹת לֹא יוֹבֵא בֵּית ה',

לְבִהָנִים יִהְיוּ.

[דף כ"ז ע"ב]

גמרא תניא, אמר רבי יהודה: לא היה שופר של קנין בירושלים, מפני התערבות, שמא תמות

אחת מהן, ונמצאו דמי הטאות מיתות מעורבות בהן.

והתניא, האשה שאמרה: "הרי עלי קן" - מביאה דמי קן ונותנתו בשופר.

ואוכלת בקדשים, ואינה חוששת שמא נתעצל בהן, ואין הכהן חושש שמא דמי הטאות מיתות

מעורבות בהן?

פי קאמרינן בהטאות שמתו בעליהן ודאי.

ואי אמרינן, נברור ארבע זוני ונישדי בנהרא, ואידך - לישתרו;

הא אמרינן בעלמא: רבי יהודה - לית ליה ברירה.

*

רבי יוסה פי רבי בון אמר רבי בא בר מפול בעי: אמר: "הרי עלי עין" - מביא גיזר אֶחָד.

אמר רבי לעזר: מתניתא אמרה כן, שזה קרבן בפני עצמו וזה קרבן בפני עצמו, כהאי דתנינן תמן: שנים בידם שני גזרי עצים. קרבן – לרבות את העצים.

רבי יהושע בן לוי אמר: עוביין – אמה, באמה שותקת, וארפן – באמה גדומה. רבי חוני בשם רבי אמי: במין טורטני.

אמר רבי שמואל בר רב יצחק: לפי שלא היה מקום המערכה אלא אמה על אמה, לפיכך לא היה בו אלא אמה גדומה.

ותני כן: אמה היסוד, אמה סובב, אמה כרכוב, ואמה קרנות, ואמה מערכה.

*

לבונה לא יפחות מקומין. נאמר כן (ויקרא ו): **אזברה**,

[דף כ"ח ע"א]

ונאמר להלן (ויקרא כד, ז): **אזברה**. מה **אזברה** האמור להלן – מלא קומין, אף **אזברה** האמור כן – מלא קומין.

אי מה **אזברה** האמורה להלן – שני קומיין, אף **אזברה** האמורה כן – שני קומיין? אמר רבי אילא: כלום למדו לקומין – אלא מלחם הפנים, מה להלן – קומין החרס פסול. אף כן – קומין החרס פסול. אמר רבי יוסה: מילתא דרבי אילא אמרה, המתנדב לבונה – מביאה בקומצו של כהן גדול. רבי חזקיה חולק עליו, ואומר בשם רבי ירמיה: ואפילו בקומין תבעלים.

*

זהב לא יפחות כו'. אמר רבי אלעזר: והוא שהזכיר צורה. אבל אם לא הזכיר צורה – מביא אפילו צינורה.

*

ששה לנדבה. חזקיה אמר: כנגד ששה פתי אבות.

בר פדיה אמר: כנגד שש בהמות, פר, ועגל, ושעיר, איל, גדי, וטלה.

שמואל אמר: כנגד ששה קרבנות, קיני זכים וקיני זבות, קיני יולדות, הטאות, ואשמות, המנחות, ועשירית האיפה.

אמר רבי יוחנן: על ידי שהנדבה מרובה, ריבו לה שופרות הרבה.

בתיב (דברי הימים ב, כד): **ובכלותם הביאו לפני המלך ויהודע וגו'** – רבי שמעון בר נחמן בשם רבי יונתן אמר: שתי נדבות עשה.

מִסְכַּת תְּרוּמוֹת פָּרָק עֲשִׂירִי

א. גִּרְעִינֵי זִיתִים, גִּרְעִינֵי תְּמָרִים, וְגִרְעִינֵי חֲרוּבִין, כֵּלָן אֵף עַל פִּי שְׂאִין מְכַנְסִין – אֲסוּרִין. וְשֶׁאֵר כֹּל הַגִּרְעִינִין, מְכַנְסִין – אֲסוּרִין, שְׂאִין מְכַנְסִין – מִתְּרִין:

ב. קְלִיפֵי פוֹלִין וְשׁוּמְשָׁמִין, יֵשׁ בָּהֶן אֲכָל – אֲסוּרִין, אִין בָּהֶן אֲכָל – מִתְּרִין. קְלִיפֵי מְלַפְפִּין, אֵף עַל פִּי שְׂאִין בָּהֶן אֲכָל – אֲסוּרִין. גִּרְעִינֵי אֲתָרוּג – מִתְּרִין. קְלִיפֵי אֲתָרוּג אֲסוּרִין מִפְּנֵי שֶׁהַבְּרִיּוֹת אוֹכְלִין מֵהֶן. קְלִיפֵי אֲבִטִיחַ וּמְעִי אֲבִטִיחַ וּקְנוּבַת יֶרֶק שֶׁל תְּרוּמָה – רַבִּי דוֹסָא מְתִיר לְזָרִים, וְחֻכְמִים אוֹסְרִין. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשְׁמוֹ: הַבְּכֹרוֹת וְהַסְּפֹת – אֲסוּרוֹת, בְּאֲמֻצַּע קִיץ – מִתְּרוֹת:

ג. כֶּשֶׁם שֶׁאֲסוּרוֹת לְאָכֹל בְּתְרוּמָה – כֵּן אֲסוּרוֹת בְּטָבֵל וּבְמַעֲשֵׂר טָבֵל, וּבְמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, וּבְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי הַקְּדָשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ. הַמְצוּלוֹת וְהַרְקָבוֹנוֹת שֶׁל תְּרוּמָה – אֲסוּרוֹת, הֶעֱלוּ אֲבָק – מִתְּרוֹת. סִבִּין שֶׁל חֲדָשׁוֹת – אֲסוּרוֹת, שֶׁל יִשְׁנֹת – מִתְּרוֹת. עַד מְתֵי חֲדָשׁוֹת אֲסוּרוֹת? כָּל זְמַן שֶׁבָּנֵי אָדָם רְגִילִין לַחֲבַט בֵּין הַגְּרָנוֹת. רַבִּי אַחָא אוֹמֵר: שְׁלֹשִׁים יוֹם:

ד. תִּלְתָּן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁחָפָה בָּהּ בַּת כֹּהֵן רֵאשָׁה – אִין רֵשָׁאָה בַּת יִשְׂרָאֵל לְחוּף אַחֲרֶיהָ. אֲבָל מְעַנְגַת שְׁעָרָה בְּשְׁעָרָה:

ה. קִטְנִיּוֹת שֶׁל תְּרוּמָה – אִין עוֹשִׂין אוֹתוֹ טַחֲנִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר בְּכַרְשִׁינִין:

ו. כִּמָּה יֵהָא בְּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמָאֵי וְיולִיכְנָה לַכֹּהֵן? אַחַד מִשְׁמוֹנָה שְׁבַשְׁמִינִית. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? בְּשֶׁל דְּמָאֵי, אֲבָל בְּשֶׁל וְדָאֵי, אֶפְלוּ כָּל שֶׁהוּא – אֲסוּר. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? בְּטַמְאָה, אֲבָל בְּטַהוּרָה, אֶפְלוּ כָּל שֶׁהוּא. וְכֵן אֵתָּה אוֹמֵר בְּתְרוּמוֹת מַעֲשֵׂר שְׁבַשְׂאָר כָּל הַפְּרוֹת, אִם יֵשׁ בָּהּ כֶּשֶׁעוֹר – הוּא נוֹתְנָה לַכֹּהֵן, וְאִם לֹא – מְשַׁלְּכָהּ בְּאוֹר וְשׁוֹרְפָה:

ז. פָּרְתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שִׁילְדָה בְּכוֹר – מֵאֲכִילָה כְּרִשְׁיָנִין שֶׁל תְּרוּמָה. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁזָכוּ לָהּ כְּרִשְׁיָנִין. נוֹתֵן אָדָם כְּרִשְׁיָנֵי תְּרוּמָה לְתוֹף שׁוֹכְכוּ וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ:

ח. עֶבֶד כֹּהֵן שֶׁבְּרַח, וְאִשְׁתּוֹ כֹּהֵן שֶׁמְרָדָה – הָרִי אֵלוֹ אוֹכְלִין בְּתְרוּמָה בְּחֻזְקַת שֶׁהֵן קַיְמִין. וְכֵן לֹא יֵצֵא הַרוֹצֵחַ מִחוּץ לַגְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ, בְּחֻזְקַת שֶׁכֹּהֵן גְּדוּל קָיָם:

ט. בְּקָרוֹ שֶׁל כֹּהֵן שֶׁהִיָּה עוֹמֵד אֲצֵל בְּקָרוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְכֵן כִּלְיוֹ שֶׁל כֹּהֵן שֶׁהִיָּה נֹאֲרָג אֲצֵל כִּלְיוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל – הָרִי זֶה מְדַלִּיק עֲלֵיהֶן שְׁמֵן שְׂרָפָה. יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיָּה יוֹשֵׁב בְּחִנּוּתוֹ שֶׁל כֹּהֵן – הָרִי זֶה מְמַלֵּא לוֹ אֶת הַנֵּר. שְׁמֵן שְׂרָפָה עוֹלָה לְעֹלָה וְיוֹרֵד לְדוֹר, לְעֻשׂוֹת צְרָכָיו שֶׁל כֹּהֵן, וְלֹא לְעֻשׂוֹת צְרָכָיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אִם הִיָּה שְׂתָף עִמוֹ בְּחִנּוּת – הָרִי זֶה מֵתָר. וְכֵן כֹּהֵן שֶׁהִיָּה מֵיִסֵּב בְּתוֹף בֵּיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל – הָרִי זֶה מְדַלִּיק לוֹ אֶת הַנֵּר. שְׁמֵן שְׂרָפָה, אֵף עַל פִּי שְׁעֵמֵד כֹּהֵן וְהִלָּף לוֹ – אִין מַחֲיִבִין אוֹתוֹ לְכַבּוֹתוֹ עַד שִׁיתְּכַפֶּה מֵאֲלִיו. יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּכְנַס לְתוֹף בֵּיתוֹ שֶׁל כֹּהֵן לְהַדְלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר, וּמִבְּקֵשׁ לִילָף – טוֹבֵל לוֹ פְּתִילָה בְּשֶׁמֶן שְׂרָפָה. וְכֵן בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּכְנְסָה אֲצֵל בַּת כֹּהֵן, וּמִבְּקֵשׁ לִילָף – טוֹבֵלֶת לָהּ פְּתִילָה בְּשֶׁמֶן שְׂרָפָה. בַּת כֹּהֵן שֶׁהִיָּתָה בְּיָדָהּ נֵר מֵלֵא שְׁמֵן שְׂרָפָה בְּעָרֵב שֶׁבַת עִם חֲשֵׁכָה – הָרִי זֶה נוֹתְנַת לְתוֹכּוֹ חֲלִין כָּל שֶׁהוּא וּמְדַלִּיקוֹ:

י. סֹךְ כֹּהֵן עֲצָמוֹ שְׁמֵן שֶׁל תְּרוּמָה, וּמִבִּיא בֶּן בֵּיתוֹ יִשְׂרָאֵל וּמַעְגָּלוֹ עַל גְּבִיּוֹ. סֹךְ כֹּהֵן עֲצָמוֹ שְׁמֵן שֶׁל תְּרוּמָה, וְנִכְנַס לְמַרְחֵץ, וְאִין הִזָּר נִמְנַע מִלְּשַׁמְשֵׁנוֹ אֵף עַל פִּי שֶׁנִּסְסָה הִימְנוֹ. לֹא יִתֵּן כֹּהֵן שְׁמֵן שֶׁל תְּרוּמָה עַל גְּבִי טָבֵלֵא שֶׁל שֵׁשׁ לְהַתְעַגֵּל עֲלֵיהֶם, רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מְתִיר:

יא. שְׁמֵן שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי – אִין סְכִין אוֹתוֹ בְּיָדִים טְמֵאוֹת. נָפֵל עַל גְּבִי בֶּשֶׂר – מִשְׁפֹּשֵׁף אֶפְלוּ בְּיָדִים טְמֵאוֹת. שְׁמֵן שֶׁל תְּרוּמָה – אִין חוֹסְמִין בּוֹ תַנּוּר וְכִירִים, וְאִין סְכִין בּוֹ

יח. עֲשֶׂרָה אֵין חוֹלְקִין לָהֶם בֵּין הַגְּרָנוֹת. אלו הן: חרש שוטה וקטן, טומטום ואנדרוגינוס, נשים ועבדים, וערל וטמא, והנושא אשה שאינה הוגנת לו. וכלן משלחין להם תרומה מתוך הבית, חוץ מן הטמא. והנושא אשה שאינה הוגנת לו:

מִסְכַּת מַעֲשָׂרוֹת פָּרָק רֵאשׁוֹן

א. ¹וַיִּגְרַנְן לַמַּעֲשָׂרוֹת - חַיֵּב עָלָיו מִשּׁוֹם, טָבַל מִשְׁתַּגְּמַר מְלֹאכְתּוֹ וּמְלֹאכְתּוֹ מְכַנְסוֹתוֹ:

ב. כָּל שֶׁתְּחַלְתּוּ אַכְּל וְסוּפוֹ אַכְּל, כְּגוֹן יָרֵק - חַיֵּב בַּתְּחִלָּתוֹ וְחַיֵּב בְּסוּפוֹ. כָּל שֶׁתְּחַלְתּוּ אַכְּל וְאֵין סוּפוֹ אַכְּל, כְּגוֹן הַמְּקִיָּם זֶרַע לִירֵק - חַיֵּב בַּתְּחִלָּתוֹ וּפְטוּר בְּסוּפוֹ. כָּל שֶׁאֵין תְּחִלָּתוֹ אַכְּל וְסוּפוֹ אַכְּל, כְּגוֹן פְּרוֹת אֵילָן - פְּטוּר בַּתְּחִלָּתוֹ וְחַיֵּב בְּסוּפוֹ. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר מִשּׁוֹם אָבִיו: אֶפְלוֹ לֹא הֵבִיא אִישׁ אֶלֶּא גִרְגִיר אֶחָד בְּאֶשְׁכּוֹל - כָּל הָאֶשְׁכּוֹל כְּלוּ הָרִי זֶה חַיֵּב:

ג. הָאֶלְצָרִין, וְהַאֲפֹרְסָקִין, וְהַאֲסֵרוּבָלִין - מְשִׁיעֵשׂוּ קִלְפָּה. הָאֶגְזוֹזִין, הַשְּׁקָדִין - מְשִׁיעֵשׂוּ מְגוּרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְשִׁיעֵשׂוּ קִלְפָּה. בְּאִיזוֹ קִלְפָּה אָמְרוּ? בְּקִלְפָּה תְּחַתּוּנָה שְׁעַל גֵּב אַכְּל. נְהוּרָא בֶּן שׁוּנְיָא אוֹמֵר מִשּׁוֹם רַבִּי שְׁמַעוֹן: תְּפוּחִין קִטְנִים - פְּטוּרִין. תְּפוּחֵי גְדוּלִים - חַיֵּבִין. תְּפוּחֵי מִילָא - חַיֵּבִין, בֵּין גְּדוּלִים בֵּין קִטְנִים. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּרַבִּי יוֹסִי אָמַר מִשּׁוֹם אָבִיו: שְׁקָדִים הַמְּרִים - חַיֵּבִין בֵּין קִטְנִים בֵּין גְּדוּלִים. שְׁקָדִים מְתוּקִין - מִשְׁתַּפְּרֵשׁ קִלְפָּתָן הַחִיצוֹנָה. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל פּוֹטֵר אֶת הַמְּלַפְפוֹנוֹת בְּקִטְנָן עַד שִׁיקְרָחוּ²:

ד. הַסִּיאָה, וְהָאֲזוּב, וְהַקּוֹרְנִית - מְשִׁינִיצוּ. וְכָל הָאוֹבִים אֲדָמִין - מְשִׁינִיצוּ. הִיתָה שְׁנִיָּה וְנִכְנְסָה שְׁלִישִׁית - הָרִי הֵן שֶׁל שְׁלִישִׁית.

מִנְעַל וְסַנְדַּל. לֹא יִסּוּף אֶת רַגְלָיו וְהוּא בְּתוֹךְ הַמְּנַעַל, וְלֹא יִסּוּף אֶת רַגְלָיו וְהוּא בְּתוֹךְ הַסַּנְדַּל. אֲבָל סָף אֶת רַגְלוֹ וְנִתְּנָה לַמְּנַעַל, סָף אֶת רַגְלוֹ וְנִתְּנָה לַסַּנְדַּל. סָף הַכֶּהֱן עֲצָמוֹ שְׁמֵן שֶׁל תְּרוּמָה, וּמִתְעַגֵּל עַל גְּבִי קְטוּבָלְיָא חֲדָשָׁה וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ:

יב. שְׁמָרִים שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי - אָסוּר, וְשְׁנִי - מִתֵּר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שְׁנִי - בְּנוֹתָן טַעַם. וְשֶׁל תְּרוּמָה, רֵאשׁוֹן וְשְׁנִי - אָסוּר. שְׁלִישִׁי - מִתֵּר. וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שְׁלִישִׁי - בְּנוֹתָן טַעַם. וְשֶׁל חֲדָשׁ, רֵאשׁוֹן וְשְׁנִי וְשְׁלִישִׁי - אָסוּר, וְרַבִּיעִי - מִתֵּר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רַבִּיעִי - בְּנוֹתָן טַעַם. שְׁמָרֵי נְכָרִים שְׁיִבְשׁוּ - אָסוּרִין בַּהֲנָאָה:

יג. חֲרִסִין שֶׁל זָב וְשֶׁל זָבָה, רֵאשׁוֹן וְשְׁנִי - טָמֵא, שְׁלִישִׁי - טָהוֹר. בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁנִּתְּן לְתוֹכוֹ מַיִם, אֲבָל לֹא נִתְּן לְתוֹכוֹ מַיִם, אֶפְלוֹ עַד עֲשִׂירֵי - טָמֵא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: שְׁלִישִׁי אִף עַל פִּי שְׁלֹא נִתְּן לְתוֹכוֹ מַיִם - טָהוֹר:

יד. לוֹקְחִין וְשׁוֹאֲלִין מִימֵי רַגְלִים מִכָּל מְקוֹם, וְאֵין חוֹשֵׁשִׁין שְׁמָא שֶׁל גְּדוֹת הֵן, שְׁלֹא נִחְשְׁדוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת מְכַנְסוֹת מִימֵי רַגְלֵיהֶם בְּשַׁעַר שְׁהֵן גְּדוֹת:

טו. אֵין מְעַרְבִין תְּרוּמַת תְּבוּאָה וְקִטְנִית כְּאֶחָד. אֲבָל מְעַרְבִין שְׁמִשְׁמִין בְּאֶפְיָלִים, בְּעֲדָשִׁים, וְכָל דְּבַר שְׁדַרְפוֹ לִיכְבַּד. מְשַׁחֲרָבָה יְהוּדָה, מְהַרְהָ תְּבַנָּה - הַתְּחִילוֹ לְעַרְבַת תְּבוּאָה בְּתְבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת בְּקִטְנִיּוֹת, אֲבָל לֹא תְבוּאָה בְּקִטְנִיּוֹת וְלֹא קִטְנִיּוֹת בְּתְבוּאָה:

טז. כֵּהֵן שְׁנַתְּנוּ לוֹ תְּרוּמָה וּמְצָא בּוֹ דְּבָרִים אֲחֵרִים - הָרִי אֵלוֹ אָסוּרִין. וְלֹא עוֹד: אֶלֶּא שְׁמִשְׁלִימִין לְבֵית הַדְּמַע:

יז. אֵין מְבִיאִין תְּרוּמָה מִן הַגֶּרֶן לְעִיר, וּמִן הַמְּדַבֵּר לְיִשׁוּב. אֲבָל בְּמְקוֹם שֶׁחִיָּה אוֹכְלָתָהּ וּבִהְמָה אוֹכְלָתָהּ - הַתְּקִינוּ: שְׂיָהָא מְבִיא וְנוֹטֵל שְׁכָרוֹ מִכֵּהֵן, מִפְּנֵי בְדִיוֹן תְּרוּמָה:

1 הַגְּרָא לֹא גָרַם לָהּ הַכָּא, רַק לְהֵלֵן בְּהִלְכָּהּ ד'.
2 שִׁישׁ עַל הַקִּלְפָּה כְּמִין שְׁעָרוֹת, וְנִקְרָחוֹת בְּגַמְר בְּשׁוּלָן.

הַיְתָה עָרַב שְׁבִיעִית וְנִכְנְסָה שְׁבִיעִית - הָרִי הֵן שֶׁל שְׁבִיעִית. רַבֵּן שְׁמֵעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל הַגָּמוֹר - שֶׁהוּא לְשַׁעֲבֵר, וְעַל שְׁלֹא הֵנֵךְ - שֶׁהוּא לְעֵתִיד לְבֹא. עַל מֵה נִחְלְקוּ? עַל הֵנֵךְ, שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמֵר: לְשַׁעֲבֵר. וּבֵית הַלֵּל אוֹמֵר: לְעֵתִיד לְבֹא. גֵּרְנָן לְמַעֲשָׂרוֹת - חֵיב עָלָיו מִשּׁוּם טָבֵל מִשְׁתַּגְּמֵר מְלֹאכְתּוֹ וּמְלֹאכְתּוֹ מִכְנָסָתּוֹ. הָיָה מִפְּקֹס רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן, וּמִשְׁלִיק רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן - אֵינּוּ חֵיב עַד שֵׁיגְמֹר כָּל צָרְכוֹ:

ה. תּוֹרְמִין קְשׁוּאִין וְדְלוּעִין, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא פִיקֶס. אָבִטִּיחִין וּמְלַפְפוֹנוֹת, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא שְׁלֶק. מְלַפְפוֹנוֹת שְׁעִתִּידִין לְעַלּוֹתָן מִן הַיּוֹרָה - אֵינּוּ חֵיב עַד שֵׁיַעֲלֶם מִן הַיּוֹרָה. יֶרֶק שְׁנֹאגְדוֹ בְּשָׂדֵה וְעֵתִיד לְאָגֵד צִינוּקִים קָטָן לְשׁוּק, כִּיּוֹן שְׁאָגְדוֹ בְּשָׂדֵה - הָרִי זֶה חֵיב:

ו. הַמְּלַקֵּט בְּשָׂדֵה, כִּיּוֹן שְׁלַקֵּט כָּל צָרְכוֹ - הָרִי זֶה חֵיב. הַמְּלַקֵּט בְּשָׂדֵה, וְעֵתִיד לְקַלֵּעַ בְּשׁוּם וּלְאָגֵד בְּבָצֵל - אֵינּוּ חֵיב עַד שֵׁיַקְלַע וַיֵּאגֵד. שְׁבָלִין הַפּוֹלְטוֹת מִן הַגֵּרֶן, וּמִחְפּוֹרוֹת שֶׁל כָּרִי, וּקִצְצִין שֶׁל קִטְנִיּוֹת, כִּיּוֹן שְׁנֹת־מֵרַח הַגֵּרֶן - לֹא יֵאכַל עַד שֵׁיַעֲשֶׂר. קִטְנִיּוֹת - מְשִׁיכְבוֹר, אָבֵל נוֹטֵל מִתַּחַת כְּבֵרָה וְאוֹכֵל:

ז. הַמְּקַדֵּשׁ אֶת הַבּוֹר עַד שְׁלֹא שִׁילָה וְקִיפָה, וּפְדָאָה - חֵיב. וּמִשְׁשִׁילָה וְקִיפָה וּפְדָאוֹ - חֵיב. הַקְּדִישׁוֹ עַד שְׁלֹא שִׁילָה וְקִיפָה, וּבֹא גִזְבוֹר וְשִׁילָה וְקִיפָה, וְאַחַר כֵּן פְּדָאוֹ - פְּטוֹר, הוֹאִיל וּבִשְׁעַת חוֹבְתּוֹ הַיְתָה פְּטוֹרָה. הֵיִין - מְשִׁיִּקְפָה. אֵף עַל פִּי שְׁקִיפָה - קוֹלֵט מִן הַגֵּת הָעֵלְיוֹנָה וּמִן הַצְּנוּר וְשׁוֹתָהּ:

ח. הַשְּׁמֵן - מִשִּׁירַד לְעוֹקֵל. אֵף עַל פִּי שִׁירַד - נוֹטֵל מִן הָעוֹקֵל, וּמִן הַמְּלוּל, וּמִבֵּין

הַפְּסִין, וְנוֹתֵן לְחַמִּיטָה וְלִתְמַחוּי. אָבֵל לֹא יִקְבֵּל הַכֵּלִי לְהִיּוֹת מִשְׁתַּמֵּשׁ מִמֶּנּוּ וְהוֹלֵךְ. הָיָה אוֹכֵל וְהוֹתִיר, וְחִשְׁכָה בְּלִיל שַׁבַּת - מִתָּר. אָמַר רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: בְּמֵה דְבָרִים אָמוּרִים? בְּזִמְנֵן שְׁאָכַל וְהוֹתִיר וְחִשְׁכָה בְּלִיל שַׁבַּת. אָבֵל לֹא יִתְכַּוֵּן וַיִּתֵּן לְתוֹךְ אֲנָגְרוֹן הַרְבֵּה בְּשִׁבִיל שְׁיֹתִיר וַיִּכְנִיס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ:

ט. הַמְּקַפָּה בְּעָרְבָה, וְהַמְּקַפָּה בְּכֵלִי - נוֹתֵן לְחַמִּיטָה וְלִתְמַחוּי. הַמְּעָרָה מִמִּיחַם לְמִיחַם, וּמֵאֶלְפֶס לְאֶלְפֶס, וּמִקְדָּרָה לְקְדָרָה - מִתָּר לְתֵן לְשֵׁנִי וְאֶסוּר לְתֵן לְרֵאשׁוֹן:

י. הַסּוֹחֵט עֲנָבִים, לְתוֹךְ יָדוֹ - הָרִי זֶה פְּטוֹר. לְתוֹךְ הַכֵּלִי - הָרִי זֶה חֵיב:

יא. הַבְּדָדִין הַמְּדִלִיקִין מִבֵּד לְבֵד - אֵין חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם גְּזֵלוֹ שֶׁל בְּעַל הַבֵּית, שְׁכָף נִהְגוּ:

יב. הָיָה דָשׁ בְּחֵבִית וּמַעְגָּל בְּמַגּוֹרָה, נִשְׁבְּרָה הַחֵבִית וְנִפְתְּחָה הַמַּגּוֹרָה - אֶסוּר לְאָכַל מֵהֵן עֲרָא. רַבִּי יוֹסִי מִתִּיר, מִפְּנֵי שֶׁהַתַּחְתּוֹנוֹת צְרִיכוֹת לְעֵלְיוֹנוֹת:

מִסְכַּת מַעֲשָׂרוֹת פָּרָק שְׁנִי

א. הַחֲמֵרִין וּבְעֵלֵי הַבֵּית שֶׁהֵיוּ עוֹבְרִין וְשׁוֹבִים מִמְּקוֹם לְמְקוֹם - אוֹכְלִין וּפְטוֹרִין, עַד שֶׁמַּגִּיעִין לְאוֹתוֹ מְקוֹם. אִם יָחַד לָהֵן בְּעַל הַבֵּית בֵּית בְּפָנָי עֲצָמָן, אִם לְנֵין שָׁם - חֵיבִין לְעֵשֶׂר, וְאִם לְאוֹ - פְּטוֹרִין מִלְּעֵשֶׂר:

ב. מַעֲשֵׂה שֶׁהֵלֵךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זְכַאִי לְבָרֵךְ חֵיל, וְהֵיוּ בְּנֵי עִירוֹת מְבִיאִין לָהֶם תְּאֵנִים, אָמַר: מֵה אָנוּ לְעֵשֶׂר? אָמַר לָהֶם: אִם לְנֵין אָנוּ כְּאֵן - אָנוּ חֵיבִין לְעֵשֶׂר, וְאִם לְאוֹ - פְּטוֹרִין מִלְּעֵשֶׂר. הַגִּיעוּ לְמְקוֹם לֵינָה, אֶפְלוּ שְׁתֵּי שְׁעוֹת - צְרִיכִין לְעֵשֶׂר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַגִּיעוּ לְמְקוֹם שְׁבִיתָהּ, אֶפְלוּ בַיּוֹם הַשְּׁנִי - צְרִיכִין לְעֵשֶׂר:

ג. הַתּוֹרֵם גְּרוּגְרוֹת וְעֵתִיד לְדוֹרְסָן, תְּמָרִים וְעֵתִיד לְדוֹשָׁן, רַבִּי אֶלְיעָזָר אוֹמֵר: לֹא יֵאכַל מֵהֵן עֲרָא. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אוֹכֵל מֵהֵן

³ פְּרוּשׁ: אָגוּדָה. מִלְּשׁוֹן הַכְּתוּב (וַיִּרְמִיָּה כַּט, כו):

"וְאֵל הַצִּינֹק".

בין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ - מוֹצִיא עָלֶיךָ תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂוֹת מִשָּׁל בַּעַל הַבַּיִת וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ:

ח. אָמַר לוֹ: 'צֵא וּלְקַט לָךְ עֲשָׂרִים תְּאֵנִים מִתּוֹךְ שְׁלִי, וְאֲנִי אֲמַלֵּא כְּרִסִּי מִתּוֹךְ שְׁלָךְ', הַמְּלַקֵּט בַּמִּנֵּן - חֵיב. הַמְּמַלֵּא כְּרִסוֹ - פְּטוּר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי צְדוּק אָמַר: הַמְּצַרֵּף שֶׁלֹּשׁ תְּאֵנִים בְּתוֹךְ פִּי - פְּטוּר. אַרְבַּע - הָרִי זֶה חֵיב. אָמַר לוֹ: 'צֵא וּלְקַט לָךְ כֹּל־כֶּלֶה גְדוּלָה' - אֵין פְּחוּתָה מִסָּאָה. 'בִּינוּנִית' - אֵין פְּחוּתָה מִתְּרַקֵּב. 'קֶטְנָה' - אֵין פְּחוּתָה מִקְבִּים:

ט. הַמְּבִיא תְּאֵנִים מִן הַשְּׂדֵה לְאֹכְלָן בְּחֶצֶר שְׁפִטוּרָה מִן הַמַּעֲשָׂוֹת, שִׁכַּח וְהִכְנִיסָן לְתוֹךְ בֵּיתוֹ - מוֹצִיאָן לְחֶצֶר וְאוֹכֵל מִהֶן עֲרָאִי:

י. הַמְּבִיא תְּאֵנִים מִן הַשְּׂדֵה לְאֹכְלָן בְּרֹאשׁ גֵּגוֹ, שִׁכַּח וְהִכְנִיסָן לְתוֹךְ בֵּיתוֹ - אוֹכֵל מִהֶן עֲרָאִי. הַמְּבִיא תְּאֵנִים מִן הַשְּׂדֵה, וְהִעֲבִירָן בְּחֶצְרוֹ לְאֹכְלָן בְּרֹאשׁ גֵּגוֹ - לא יֹאכֵל עַד שִׁיעֶשֶׂר; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אָמַר: מַעֲלָן לְרֹאשׁ הַגֵּג וְאוֹכֵל:

יא. הַמוֹצִיא אֶת פּוּעֲלָיו לְשֹׂדְהוֹ - אֵין רִשְׁאֵי לְהֵאֲכִילָן אֲלָא אִם כֵּן עָשָׂר, וְהֵן אֵינָן רִשְׁאֵין לְאֹכֵל אֲלָא אִם כֵּן עָשָׂרוּ. וְאִם הָיָה בַּעַל הַבַּיִת מוֹצִיא וְנוֹתֵן לְפָנֵיהֶן בְּעֵין יָפֵה - אוֹכְלִין וְאֵין צְרִיכִין לְעֶשֶׂר:

יב. הָאוֹמֵר לְחֶבְרוֹ: 'הִילָךְ אֶסֶר זֶה וְתֵן לִי בּוֹ חֲמֵשׁ תְּאֵנִים' - אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפְטוּר. אִם צָרְפָן - חֵיב. הָיָה בַּעַל הַבַּיִת מוֹצִיא וְנוֹתֵן לוֹ - לא יֹאכֵל עַד שִׁיעֶשֶׂר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ - אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפְטוּר. וְאִם צָרְף - חֵיב:

יג. הַלּוֹקֵחַ גְּרוּגְרוֹת מִן הַמְּקַצֵּה - לא יֹאכֵל עַד שִׁיעֶשֶׂר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּלִקְטָה מִתּוֹךְ שְׁלוֹ. אֲבָל בְּלִקְטָה מִתּוֹךְ שֶׁל חֶבְרוֹ - אוֹכֵל וְאֵין צְרִיךְ לְעֶשֶׂר:

עֲרָאִי. מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְחֻכְמִים: בְּתוֹרַם שְׁבָלִין וְעֵתִיד לְעֵשׂוֹתָן גֵּרָן, עֲנָבִים וְעֵתִיד לְעֵשׂוֹתָן יֵין - שִׁיאֲכַל מִהֶן עֲרָאִי. וּמוֹדִים חֻכְמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: בְּכֹל־כֶּלֶה שֶׁתּוֹרַם עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מִלְּאֲכָתָה - שֶׁלֹּא יֹאכֵל מִמֶּנָּה עֲרָאִי. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מִתִּיר מִקַּל וְחֹמֶר. וְיָמָּה אִם בְּשַׁעָה שִׁישׁ עָלֶיךָ זִיקַת שְׁלֹשָׁה מַעֲשָׂוֹת - אוֹכֵל הַיִּמְנָה אַרְעִי, שַׁעָה שְׁאֵין עָלֶיךָ אֲלָא זִיקַת שְׁנֵי מַעֲשָׂוֹת - אֵינוּ דִּין הוּא שִׁיאֲכַל הַיִּמְנָה עֲרָאִי!

ד. הַלּוֹקֵחַ גְּרוּגְרוֹת וְעֵתִיד לְדוֹרְסָן, תְּמָרִים וְעֵתִיד לְדוֹשָׁן, רַבִּי מֵאִיר אָמַר: לא יֹאכֵל מִהֶן עֲרָאִי, וּמַעֲשָׂרָן דְּמֵאִי. וְחֻכְמִים אֲמוּרִים: אוֹכֵל מִהֶן עֲרָאִי, וּמַעֲשָׂרָן וְדֵאִי. מוֹדָה רַבִּי מֵאִיר לְחֻכְמִים: בְּלוֹקֵחַ שְׁבָלִין וְעֵתִיד לְעֵשׂוֹתָן גֵּרָן, עֲנָבִים וְעֵתִיד לְעֵשׂוֹתָן יֵין, זִיתִים וְעֵתִיד לְעֵשׂוֹתָן שְׁמֵן - שְׁאוֹכֵל מִהֶן עֲרָאִי. וּמוֹדִים חֻכְמִים לְרַבִּי מֵאִיר: בְּפִרוֹת שְׁאֵין צְרִיכִין גֵּמֵר מִלְּאֲכָה - שֶׁלֹּא יֹאכֵל מִהֶן עֲרָאִי:

ה. הַבּוֹצֵר כְּרָמוֹ לְשׁוּק, שְׂאֵם לֹא מְצָא לְהֵן שׁוּק מְחֻזְרֵן לְגַת. זִיתִים לְשׁוּק, אִם לֹא מְצָא לְהֵן שׁוּק מְחֻזְרֵן לְבַד - אוֹכֵל מִהֶן עֲרָאִי וּמַעֲשָׂרָן וְדֵאִי:

ו. אָמַר לוֹ: 'צֵא וּלְקַט לָךְ תְּאֵנִים מִן הַתְּאֲנָה' - אוֹכֵל מִהֶן עֲרָאִי וּמַעֲשָׂרָן וְדֵאִי. 'צֵא וּמַלֵּא לָךְ כֹּל־כֶּלֶה זוֹ' - אוֹכֵל מִהֶן עֲרָאִי וּמַעֲשָׂרָן דְּמֵאִי. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּעַם הָאֶרֶץ. אֲבָל בְּחֶבְרוֹ - אוֹכֵל וְאֵין צְרִיךְ לְעֶשֶׂר; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּעַם הָאֶרֶץ. אֲבָל בְּחֶבְרוֹ - לא יֹאכֵל עַד שִׁיעֶשֶׂר, שֶׁלֹּא נִחְשְׁדוּ חֶבְרִין תּוֹרְמִין שֶׁלֹּא מִן הַמְּקַף. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דְּבָרֵי מִדְּבָרֵי אֲבָא, מִטָּב יִתְרַמוּ חֶבְרִין שֶׁלֹּא מִן הַמְּקַף, וְאֵל יֵאֲכִילוּ אֶת עַמִּי הָאֶרֶץ טְבָלִים:

ז. אָמַר לוֹ: 'צֵא וּלְקַט לִי תְּאֵנִים מִן הַתְּאֲנָה' - אוֹכֵל וְאֵינוּ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם גְּזֵל. 'צֵא וּמַלֵּא לִי כֹל־כֶּלֶה זוֹ' - הָרִי זֶה חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם גְּזֵל.

יד. פּוֹעֲלִין שֶׁהֵיוּ מְנַכְשִׁין בַּשָּׂדֶה, וּמַעֲדִרִין בַּשָּׂדֶה - לֹא יֵאָכְלוּ מִן הַיָּזִית וּמִן הַתְּאֲנָה, אֲלֵא אִם כֵּן נִתֵּן לָהֶן בַּעַל הַבַּיִת רְשׁוּת. נִתֵּן לָהֶם בַּעַל הַבַּיִת רְשׁוּת - אוֹכְלִין וּמַצְטַרְפִּין וּפְטוּרִין. בְּמֵה דְבָרִים אֲמֹרִים? בְּזִמְן שְׁאִין לָהֶם עֲלִיו מְזוֹנוֹת. אָבֵל אִם יֵשׁ לָהֶן עֲלִיו מְזוֹנוֹת - אוֹכְלִין וּפְטוּרִין. וְאִם צָרְפוּ - חֵיבִין:

טו. פּוֹעֲלִין שֶׁהֵיוּ עוֹדְרִין בְּתֵאֲנִים, וְגוֹדְרִין בְּתֵמָרִים, וּמוֹסְקִין בְּזֵיתִים - אוֹכְלִין וּפְטוּרִין, שֶׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה לָהֶן רְשׁוּת. לֹא יִסְפוֹת בְּמֵלַח וְיֵאָכְל - אֲלֵא אִם כֵּן נִתֵּן לוֹ בַּעַל הַבַּיִת רְשׁוּת. וְלֹא יֵאָכְל בְּהֵן פְּתוּ - אֲלֵא אִם כֵּן נִתֵּן לוֹ בַּעַל הַבַּיִת רְשׁוּת:

טז. הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְנֶכֶשׁ בַּבְּצָלִים - מְקַרְטֵם עָלָה עָלָה וְאוֹכֵל. לֹא יֵאָחַז קֶלַח בְּיָדוֹ, אֲלֵא מְקַרְטָמוּ בַּמַּחְבֵּר לְקַרְקַע וְאוֹכֵל:

יז. פּוֹעֲלִין שֶׁהֵיוּ עוֹקְרִין בַּבְּצָלִים, וְאוֹגְדִין בַּבְּצָלִים - אוֹכְלִין וּפְטוּרִין, שֶׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה לָהֶן רְשׁוּת:

יח. מְצָא כְּרִיכוֹת בְּרְשׁוֹת הֵיחִיד - אֲסוּרוֹת מִשׁוּם גָּזֵל, וְחֵיבוֹת בַּמַּעֲשָׂרוֹת. בְּרְשׁוֹת הָרַבִּים - מִתְּרוֹת מִשׁוּם גָּזֵל, וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת. וְהָאֵלוּמוֹת, בֵּין בְּרְשׁוֹת הֵיחִיד בֵּין בְּרְשׁוֹת הָרַבִּים - אֲסוּרוֹת מִשׁוּם גָּזֵל וְחֵיבוֹת בַּמַּעֲשָׂרוֹת:

יט. מְצָא תְּבוּאָה מִמְּרַחַת הַעֲשׂוּיָה כְּרִי - אֲסוּרָה מִשׁוּם גָּזֵל. מִפְּזוּת - מִתְּרוֹת מִשׁוּם גָּזֵל. בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף - חֵיבִין בַּמַּעֲשָׂרוֹת וּפְטוּרִין מִתְּרוּמָה גְּדוּלָה. וּבַעַל הַבַּיִת עוֹשֶׂה אוֹתָהּ תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת וְאִינוּ חוֹשֵׂשׁ. מְצָא כֶּלְפֵלָה מְחֻפָּה - אֲסוּרָה מִשׁוּם גָּזֵל וְחֵיבוֹת בַּמַּעֲשָׂרוֹת. עַד הֵיכָן? עַד כְּדֵי שִׁיכוֹל לְתַרֵּם מִן הַמֶּקֶף⁴. לְאַחַר כֶּף - עוֹשֶׂה אוֹתָהּ דָּמִים:

כ. מְצָא קְצִיצוֹת - לֹא יֵהָא קוֹצֵץ וְהוֹלֵךְ וְאוֹכֵל בְּהֵן, לְפִי שֶׁנֶּחֱשְׁדוּ רַב אָדָם עָלֶיהֶן. הַיָּתָה לוֹ עֲרֻמָּה שֶׁל בְּצָלִים, וְשֶׁל גְּרוּגְרוֹת, וְשֶׁל חֲרוּבִים בְּרֹאשׁ גָּגוּ - בּוֹרֵר וְאוֹכֵל, בּוֹרֵר וּמְנִיחַ עַל הַשְּׁלֶחֶן, בּוֹרֵר וּמְשַׁלֵּךְ לְפָנָי בְּהַמְתוֹ בַּחֲצֵר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אָמַר: אֵין בְּהֵמָה אוֹכֵלֶת עֲרֵאֵי בַּחֲצֵר. וְכֵלֵן שֶׁהַכְּנִיסָן מִן הַשָּׂדֶה לְעִיר - לֹא יֵאָכְל מִהֵן עֲרֵאֵי, לְפִי שְׁאִין סוֹפוֹ לְהַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתֵר. לְעוֹלָם מֵאֲכִילָה פְּקִיעֵי עֲמִיר עַד שִׁיעֲשֶׂה חֲבִילוֹת:

כא. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אָמַר מִשׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: כָּל שְׁאָחַד פּוֹתַח וְאָחַד נוֹעַל - פְּטוּר. בְּשָׁנֵי שְׁתַּפִּים בְּשָׁנֵי דִירִים. הַגְּגוֹת - פְּטוּרִין, אֲף עַל פִּי שֶׁהֵן שֶׁל חֲצֵר חֵיבוֹת, מַעֲלִין לְרֹאשׁ הַגָּג וְאוֹכֵל:

כב. בֵּית הַכְּנֶסֶת וּבֵית הַתְּלֻמוֹד, אִם יֵשׁ בְּהֵן בֵּית דִּירָה - אֵין אוֹכֵל בְּהֵן עֲרֵאֵי. וְאִם לֹאוּ - אוֹכֵל בְּהֵן עֲרֵאֵי. הָאוֹרִיּוֹת, וְהָאוֹצְרוֹת שֶׁבַּשָּׂדֶה הַעֲשׂוּיּוֹת לְמַכְנֵס בְּהֵן - אוֹכֵל בְּהֵן עֲרֵאֵי. לְבֵית דִּירָה - אֵין אוֹכֵל בְּהֵן עֲרֵאֵי. רַבִּי נַחֲמִיָּה אָמַר: חֲצֵר הַנְּעֻדְרַת - הָרִי הִיא כְּגִנָּה וְאוֹכֵל בָּהּ עֲרֵאֵי:

כג. סֶכֶת הַיּוֹצְרִים, אֲחֵרִים אוֹמְרִים מִשׁוּם רַבִּי נִתֵּן: הַפְּנִימִית - חֵיבוֹת, וְהַחֲצִיזוּנָה - פְּטוּרָה. תֵּאֲנָה שֶׁבְּגִנָּה וְנוֹטָה לְחֲצֵר - אוֹכֵל כְּדָרְכוּ וּפְטוּר. אִם לְקַט וְהִנִּיחַ עַל הַשְּׁלֶחֶן, אִפְלוּ אַחַת - חֵיב:

כד. אֵילָן שֶׁמְקַצְתוֹ נְטוּעַ בְּאֶרֶץ, וּמְקַצְתוֹ בְּחוּצָה לְאֶרֶץ, הוֹאִיל וּמְקַצְתוֹ נְטוּעַ בְּאֶרֶץ - כָּאֵלוּ כָּלוּ כָּלוּ נְטוּעַ בְּאֶרֶץ; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: חֲצִיו הַנְּטוּעַ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - הָרִי הוּא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. חֲצִיו הַנְּטוּעָה בְּחוּצָה לְאֶרֶץ - הָרִי הוּא כְּחוּצָה לְאֶרֶץ:

מִסְכַּת מַעֲשָׂרוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אָמַר מִשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן: הַמְּהַבֵּה בַּשָּׂדֶה - הָרִי זֶה חֵיב.

⁴ בִּירוּשְׁלָמִי: מִן הַמֶּקֶף.

הַשׁוֹחֵק אֶת הַשּׁוּם וְאֶת הַשְּׁחָלִים בְּשָׂדֶה -
הָרִי זֶה חֵיב:

ב. תִּינוּקוֹת שֶׁטָּמְנוּ תְּאֲנִים לַשַּׁבָּת, שְׁחִירוֹת וּמִצָּאוּ לְבָנוֹת, לְבָנוֹת וּמִצָּאוּ שְׁחִירוֹת -
הָרִי אֵלּוּ אֲסוּרוֹת, שֶׁמִּסְפָּקֵן אֲסוּר. וְכֵל
שׁוֹדָאֵן אֲסוּר - סִפְק מוֹכֵנָן אֲסוּר:

ג. כִּלְכֵּלַת הַשַּׁבָּת - בֵּית שְׂמַאי פּוֹטְרִים,
וּבֵית הַלֵּל מַחִיבִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲלֵל
לְעַצְמוֹ הִיָּה אֲסוּר. הַמֶּלֶקֶט כִּלְכֵּלָה לְשַׁלַּח
לְחִבְרוֹ - לֹא יֵאכֵל עַד שִׁיעֶשֶׂר. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר: הֲלֵל לְעַצְמוֹ הִיָּה אֲסוּר:

ד. הַמַּעֲבִיר פְּרוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם לְקַצִּיעוֹת,
וְקָדַשׁ עָלֵיהֶן הַיּוֹם, לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת לֹא יֵאכֵל
עַד שִׁיעֶשֶׂר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲלֵל לְעַצְמוֹ
הִיָּה אֲסוּר:

ה. סוֹפֵי תְּאֲנִים וּבִהֵן תְּאֲנִים, מַכְבְּדוֹת
תְּמָרָה וּבִהֵן תְּמָרִים, הַכְּנִיסוּם תִּינוּקוֹת אוֹ
פּוֹעֲלִין - פְּטוּרִין, הַכְּנִיסוּם בַּעַל הַבַּיִת -
חַיִּבִין. הַכְּנִיסׁ שְׁבָלִין לְתוֹךְ בֵּיתוֹ לְעִשׂוֹתָן
עֶסֶה - פְּטוּר. לְמוֹלֵלָן בְּמַלְלוֹת - רַבִּי
מַחִיב, וְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר:

ו. הַמִּקְלִיף שְׁעוּרִין, שְׁתִּים - פְּטוּר, שְׁלֹשׁ -
חֵיב. וּבַחֲטִים, שְׁלֹשׁ - פְּטוּר, אַרְבַּע - חֵיב.
אָמְרוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֵיךְ עַל פִּי שֶׁמַּחֲזִירִין
לְמַעֲטָן הַזֶּה - הָרִי הוּא כְּמַחֲזִירִין לְמַעֲטָן
אַחֵר:

ז. כְּסָבֵר שְׁזָרְעָה לְזָרַע, וְחָשַׁב עָלֶיהָ לִירֵק -
מִתְעַשְׂרֵת זָרַע וִירֵק. חֲרָדֵל שְׁזָרְעוֹ לִירֵק,
וְחָשַׁב עָלָיו לְזָרַע - מִתְעַשֵּׂר זָרַע וִירֵק.
בְּכַתְּנִין נִהְגוּ בִירְקוֹת הַתָּר; דְּבָרֵי רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קְבוּסָאֵי: מִיָּמֵי
לֹא נִמְתִּי לְאָדָם לוֹמֵר: צֵא וּלְקַט תְּמָרוֹת
שֶׁל תִּלְתָּן וְשֶׁל חֲרָדֵל וְשֶׁל פּוֹל הַמִּצְרִי, וְהוּי
פְּטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת:

ח. הַמְטָלִיא - לֹא נִהְגוּ בָּהּ חֲכָמִים הַתָּר, לֹא
לְמַעֲשְׂרוֹת וְלֹא לְשַׁבְּיעִית. כִּשְׁהוּא תוֹרֵם -
תוֹרֵם מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד, שְׂאִין תוֹרְמִין מִמֵּין
עַל שְׂאִינוֹ מִינוֹ:

ט. הַעוֹקֵר שְׁתָּלִים מִתּוֹךְ שְׁלוֹ לְטַעֵן בְּחוּצָה
לְאַרְץ, וּלְזָרַע, וְלִהְפָּקִיר, וְלִמּוֹכְרֵן לְנֹכְרִי -
הָרִי זֶה חֵיב, מִפְּנֵי שֶׁמוֹצִיאָן מִדֵּי מַעֲשְׂרוֹת.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן
עֲזַרְיָה: הַמְשַׁלַּח לְחִבְרוֹ שְׁתָּלִין, וְאִטּוּנִין,
וְחִבְלֵי תִלְתָּן - לֹא יֵאכֵל עַד שִׁיעֶשֶׂר וְדֹאֵי,
שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם מְשַׁלְּחִין לְחִבְרֵיהֶן
טְבָלִים. וְהוֹצִיָּה פֶּשֶׁתָּן - מַעֲשֶׂר וְדֹאֵי, מִפְּנֵי
שֶׁנֶּחֱשְׂדוּ רֹב אָדָם עָלֵיהֶן. וְחֲכָמִים
אוֹמְרִים: הָרִי הֵן כֹּכֵל הַפְּרוֹת, וְאִין מַעֲשֶׂרָן
אַלָּא דְמֹאֵי:

י. בְּצָלִים שֶׁהִשְׂרִישׁוּ זֶה בְּזֶה בְּקוֹפּוֹת - הָרִי
זֶה בְּחֻזְקָתָן לְמַעֲשְׂרוֹת וְלְשַׁבְּיעִית. אִם הָיוּ
טְמֵאִים - לֹא עָלוּ יְדֵי טְמֵאָתָן. וּמִתָּר לְתִלְשׁ
מֵהֶן בְּשַׁבָּת. הִשְׂרִישׁוּ זֶה בְּזֶה בְּקִרְקַע עָלֶיהָ
- הָרִי הֵן בְּחֻזְקָתָן לְמַעֲשְׂרוֹת וְלְשַׁבְּיעִית.
וְאִם הָיוּ טְמֵאִין - עָלוּ יְדֵי טְמֵאָתָן. וְאֲסוּר
לְתִלְשׁ מֵהֶן בְּשַׁבָּת. וְאִם תִּלְשׁ - פְּטוּר.
נִפְלָה עָלֵיהֶן מַפְלַת וְהֵן מְגַלִּין - הָרִי אֵלּוּ
כְּנִטוּעִין בְּשָׂדֶה. אֲסוּרִין בְּשַׁבְּיעִית, וְחֵיבִין
בְּמַעֲשְׂרוֹת:

יא. הַלוֹף שְׁבַגּוּמוֹת - בּוֹרֵר גֶּסֶה גֶּסֶה וּמְנִיחַ
בְּתוֹךְ יָדוֹ דִּקְהָ דִּקְהָ. בְּאַרְץ וּבְתוֹךְ יָדוֹ -
הָרִי זֶה פְּטוּר. וּבְכָלִי - הָרִי זֶה חֵיב. אָמַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית
שְׂמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל הַבּוֹרֵר בְּאַרְץ - שֶׁהוּא
פְּטוּר, וְעַל הַבּוֹרֵר בְּכָלִי - שֶׁהוּא חֵיב. עַל
מַה נִּחְלְקוּ? עַל הַבּוֹרֵר בְּיַד - שְׁבִית שְׂמַאי
מַחִיבִין, וּבֵית הַלֵּל פּוֹטְרִין:

יב. הַמִּפְקִיר שְׂדֵהוּ, עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים - יְכוּל
לְחַזֵּר בּוֹ. אִם אָמַר: 'הָרִי שְׂדֵי מִפְקֵרֵת יוֹם
אֶחָד', 'שַׁבָּת אֶחָד', 'חֲדָשׁ אֶחָד', 'שָׁנָה
אַחַת', 'שְׁבוּעַת אַחַת', עַד שְׁלֹשָׁה זָכָה בּוֹ, בֵּין
הוּא בֵּין אַחֵר - יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ. מִשְׁזָכָה בּוֹ,
בֵּין הוּא בֵּין אַחֵר - אֵינּוּ יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ,
וְקוֹשֵׁר אֶת בְּהֵמָתוֹ עַל גְּבֵי הַפָּקֵר. אֲבָל לֹא
עַל גְּבֵי לְקַט שְׁכָחָה וּפְאָה. אֲבָל עוֹקֵר
וּמְשַׁלֵּיף לְפָנֶיהָ:

יג. סוֹפֵי תְּאֲנִים, וּמְשַׁמֵּר שְׂדֵהוּ מִפְּנֵי
עֲנָבִים. סוֹפֵי עֲנָבִים, וּמְשַׁמֵּר שְׂדֵהוּ מִפְּנֵי

יִרְק. אִם הָיוּ פּוֹעֲלִין עוֹבְרִין בִּינֵיהֶן, אִם הָיָה בַעַל הַבַּיִת מִקְפִּיד עֲלֵיהֶן - הָרִי אֱלוֹ חַיְבִין בַּמַּעֲשָׂוֹת, וְאִסּוּרִין מִשׁוּם גְּזֵל. וְאִם לֹא - הָרִי אֱלוֹ מִתְרִין מִשׁוּם גְּזֵל, וּפְטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר:

י.ד. הַזּוֹרֵה תִּבְנוּ סֶתֶם וּלְקַחוּ אַחֵר, אֲפִלּוּ לְהוֹצִיא הֵימָנוּ - פְּטוּר מִתְרוּמָה. אָמַר רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מוֹדִין בַּיִת שִׁמְעֵי וּבֵית הַלֵּל, שְׁלֹא יִמְכּוּ אָדָם גְּדִישׁ שֶׁל תְּבוּאָה, וְעֵבִיט שֶׁל עֲנָבִים, וּמַעֲטָן שֶׁל זֵיתִים, אֲלֵא לְחֵבֵר וּלְעוֹשֶׂה בְּטֶהְרָה. מוֹכֵר לוֹ חֲטָיִם אֶף עַל פִּי שִׂידוּעַ בּוֹ שְׁאִינוֹ גּוֹבֵל עֲסֹתוֹ בְּטֶהְרָה. וְכֵן בֶּן לֹוי שֶׁנִּתְמַנּוּ לוֹ עֲטוּנִים שֶׁל זֵיתִים - הָרִי זֶה מִפְּרִישׁ עֲשׂוּר זֵיתִים וְשִׁמֹן טָבֵל מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ. וְאוֹמֵר: 'מָה שְׁזֵיתִים הָאֵלוֹ רְאוּיִין לַעֲשׂוֹת, מַעֲשֵׂר - בְּדֵרוֹמָן, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר - בְּדֵרוֹם דְּרוֹמָן':

מִסְכַּת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי פָּרָק רִאשׁוֹן

א. מַעֲשֵׂר שְׁנֵי - אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ, וְאֵין מִמְשַׁכְּנִין אוֹתוֹ, וְאֵין מְהַרְהִינִין אוֹתוֹ, וְאֵין מְחַלִּפִּין אוֹתוֹ, וְלֹא שׁוֹקְלִין כְּגַדּוֹ דִּינְרֵי זָהָב אֲפִלּוּ לְחַלֵּל עֲלֵיהֶן מַעֲשֵׂר שְׁנֵי אַחֵר. וְלֹא יִתְּנֵם לְשִׁלְחָנֵי הַתְּהַנְּאוֹת בְּהֵן, וּלְהַלּוּוֹתָן לְהַתְּעַשֵּׂר בְּהֵן. אִם בְּשִׁבִיל שְׁלֹא יַעֲלוּ חִלּוּדָה - הָרִי זֶה מִתֵּר:

ב. כִּיצַד 'אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ'? לֹא יֹאמֵר לוֹ: 'הִילָךְ מֵאֲתִים וְתַן לִי מְנָה שֶׁל חֲלִין'. כִּיצַד 'אֵין מִמְשַׁכְּנִין אוֹתוֹ'? לֹא יִכְנַס לְבֵיתוֹ וּיִמְשַׁכְּנֵנוּ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלוֹ. כִּיצַד 'אֵין מְהַרְהִינִין אוֹתוֹ'? לֹא יֹאמֵר לוֹ: 'הִילָךְ מַעֲשֵׂר זֶה וְיִהְיֶה בִּידָךְ, וְתַן לִי עָלָיו חֲלִין'. כִּיצַד 'אֵין מְחַלִּפִּין אוֹתוֹ'? לֹא יֹאמֵר לוֹ: 'הִילָךְ יֵין וְתַן לִי שְׁמֹן', 'הִילָךְ שְׁמֹן וְתַן לִי יֵין'. אֲלֵא אוֹמֵר לוֹ: 'הִילָךְ יֵין מִפְּנֵי שְׁאִין לִי שְׁמֹן'. וְהִלָּה אוֹמֵר לוֹ: 'הִילָךְ שְׁמֹן מִפְּנֵי שְׁאִין לִי יֵין'. נִמְצְאוּ, מְחַלִּפִּין וְאוֹתוֹ מְחַלִּפִּין וְאוֹתוֹ מְחַלִּפִּין, וְעוֹשִׂין טוֹבָה זֶה עִם זֶה:

ג. מַעֲשֵׂר שְׁנֵי - אֵין נוֹתְנִין אוֹתוֹ לֹא עַל גְּבֵי צִינִית, וְלֹא עַל גְּבֵי חֲזִיזִית, וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ קְמִיעַ:

ד. אֵין מְחַלְלִין מַעֲשֵׂר שְׁנֵי עַל אֲסִימוֹן, וְרַבִּי דוֹסָא מִתֵּר. אֲבָל פְּרוּטוֹת קִטְנוֹת הַנְּתוּנוֹת

י.ד. הַזּוֹרֵה תִּבְנוּ סֶתֶם וּלְקַחוּ אַחֵר, אֲפִלּוּ לְהוֹצִיא הֵימָנוּ - פְּטוּר מִתְרוּמָה. אָמַר רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מוֹדִין בַּיִת שִׁמְעֵי וּבֵית הַלֵּל, שְׁלֹא יִמְכּוּ אָדָם גְּדִישׁ שֶׁל תְּבוּאָה, וְעֵבִיט שֶׁל עֲנָבִים, וּמַעֲטָן שֶׁל זֵיתִים, אֲלֵא לְחֵבֵר וּלְעוֹשֶׂה בְּטֶהְרָה. מוֹכֵר לוֹ חֲטָיִם אֶף עַל פִּי שִׂידוּעַ בּוֹ שְׁאִינוֹ גּוֹבֵל עֲסֹתוֹ בְּטֶהְרָה. וְכֵן בֶּן לֹוי שֶׁנִּתְמַנּוּ לוֹ עֲטוּנִים שֶׁל זֵיתִים - הָרִי זֶה מִפְּרִישׁ עֲשׂוּר זֵיתִים וְשִׁמֹן טָבֵל מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ. וְאוֹמֵר: 'מָה שְׁזֵיתִים הָאֵלוֹ רְאוּיִין לַעֲשׂוֹת, מַעֲשֵׂר - בְּדֵרוֹמָן, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר - בְּדֵרוֹם דְּרוֹמָן':

טו. הַלּוֹקַח שְׂדֵה יִרְק בְּסוּרְיָא, עַד שְׁלֹא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשָׂוֹת - פְּטוּר. מִשְׁבָּאוֹ לְעוֹנַת הַמַּעֲשָׂוֹת - חַיֵּב. מְלַקֵּט כְּדַרְכוֹ, וּפְטוּר; דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אֶף מִשְׁבָּאוֹ לְעוֹנַת הַמַּעֲשָׂוֹת - חַיֵּב לְפִי חֲשׁבוֹן. מוֹדִים חַכְמִים לְרַבִּי עֲקִיבָה: שְׁאִם מָכַר לוֹ תְּבוּאָה לְקַצֵּר, וְעֲנָבִים לְבַצֵּר, וְזֵיתִים לְמִסוּק - שְׁלוֹקֵט כְּדַרְכוֹ וּפְטוּר:

טז. אֵיזָה שׁוּם בַּעַל בְּכִי? כָּל שְׁאִין לוֹ אֲלֵא דוֹר אֶחָד מִקִּיף אֶת הָעוֹמֵד. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שְׁאִין בּוֹ אֲלֵא קִלְפָה אֶחָת. אֵיזָה הוּא בְּצֵל שֶׁל רִכְפָּה? כָּל שְׁעוֹקְצוֹ נִמְעַף לְתוֹכוֹ.

יז. אֱלוֹ הֵן גְּרִיסִין הַקְּלָקִין? אֵלְגוֹסִין הַמְּרַבְּעִין. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין לָךְ מְרַבֵּעַ מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית. אֱלוֹ הֵן עֲדָשִׁין מְצָרִים? אֱלוֹ שְׁגִלְגְלִיהֶן חֲדִים. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שְׁאִין בְּהֵם צוּרוֹת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֶף הַקְּרָקֶס. וְאֱלוֹ הֵן הַקְּרָקֶס: שְׁעוֹקְצִיהֶן מוֹעֲטִין וּלְקִיטָתָן מְרַבִּין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֶף הַקְּטַנִּין וְהֵן שְׁלִמְטָה מֵהֵן, כְּגוֹן אֱלוֹ צְרָכּוֹ חַכְמִים לְתַן בְּהֵן סִימָן, לְפִי שְׁאִין כִּיצַא בְּהֵן בְּאַרְצֵן

לְסִימָן בְּמִרְחָץ - הַכֵּל שׁוֹיֵן שָׁאִין מַחְלָלִין אוֹתוֹ עֲלֵיהֶן:

ה. אֵין מַחְלָלִין אוֹתוֹ לֹא עַל מַטְבַּע מְרוּד, וְלֹא עַל מַטְבַּע שָׁאִינוֹ יוֹצֵא, וְלֹא עַל מַטְבַּע שֶׁל מְלָכִים רֵאשׁוֹנִים, וְלֹא עַל הַמְעוֹת שָׁאִין בְּרִשׁוֹתוֹ. כִּיצַד? הִיוּ לוֹ מְעוֹת כְּזָבוֹת וּמְעוֹת יְרוּשְׁלַמִּיּוֹת - אֵין מַחְלָלִין אוֹתוֹ עֲלֵיהֶן. אִם חָלַל עֲלֵיהֶן - לֹא קָנוּ מֵעֶשֶׂר. אָבֵל מַטְבַּע שֶׁל מְלָכִים הֵרֵאשׁוֹנִים הֵיוּצֵאִין - מַחְלָלִין אוֹתוֹ עֲלֵיהֶן. אֵין מַחְלָלִין אוֹתוֹ, לֹא עַל מְעוֹת שֶׁהֵן בְּכָבֵל וְלֹא עַל מְעוֹת שֶׁבְּכָבֵל וְהֵן כָּאֵן. אָבֵל אִם הָיָה כָּאֵן, וְהִיוּ לוֹ מְעוֹת שֶׁל בָּבֶל - מַחְלָלִין אוֹתוֹ עֲלֵיהֶן. כִּיצַד אֵין מַחְלָלִין עַל הַמְעוֹת שָׁאִין בְּרִשׁוֹתוֹ? הִיוּ לוֹ מְעוֹת בְּגִיסְטְרָא, וּבֵית הַמֶּלֶךְ, אוֹ שֶׁנִּפְּל כִּיסוֹ לְבוֹר, אָף עַל פִּי שְׂדֵדוּעַ שֶׁהוּא שֵׁם - אֵין מַחְלָלִין אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם, וְאִם חָלַל - לֹא קָנָה מֵעֶשֶׂר:

ו. כִּיוֹצֵא בּוֹ, מִי שֶׁבָּא בְּדֶרֶךְ וּבְכִידוֹ מְעוֹת, וְרָאָה אֲנָס בֹּא כְּנִגְדּוֹ לֹא יֵאמֵר: 'פְּרוֹת שֵׁישׁ לוֹ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ מַחְלָלִין עַל מְעוֹת הַלְלוֹ', וְאִם אָמַר: הֲרִי הֵן מַחְלָלִים עַל מְעוֹת שֵׁישׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי, אִם עָשָׂה כֵּן - דְּבָרָיו קָמִים. כִּיוֹצֵא בּוֹ, הִיָּה טְעוֹן כְּדִי יֵיָן וְכְדִי שָׁמֹן, וְרָאָה אוֹתָם שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ, לֹא יֵאמֵר: 'הֲרִי הֵן עֲשׂוּיִין תְּרוּמָה וּמְעֻשְׂרוֹת עַל פְּרוֹת שֵׁישׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי'. אָמַר כֵּן - לֹא אָמַר כְּלוּם. אִם עָשָׂה כֵּן - הֲרִי זֶה אָסוּר:

ז. לֹוקְחִין חֲפֵיָה וְעוֹף לְבָשֶׁר הַתְּאֵוָה, אָבֵל לֹא לְזָבְחֵי שְׁלָמִים. מִשְׁגָּזְרוּ שֵׁיָהָ בָשֶׁר הַתְּאֵוָה מִטְמֵא אֶת הַיָּדַים, אָמְרוּ: אֵין לֹוקְחִין חֲפֵיָה לְבָשֶׁר הַתְּאֵוָה, אָבֵל לֹוקְחִין עוֹף לְבָשֶׁר הַתְּאֵוָה. רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן יְהוּדָה אוֹמַר אִישׁ אֶכְלִים: אָף לֹא בָשֶׁר עוֹף לְבָשֶׁר הַתְּאֵוָה, שֶׁכֵּל הִגַּת שֶׁנַּעֲשָׂה עַל גְּבִי בָשֶׁר הַתְּאֵוָה - טְמֵאָה לְקֹדֶשׁ, וְטְהוֹר לְתְרוּמָה:

ח. הַלּוֹקֵחַ חֲבִית בִּירוּשָׁלַיִם, פְּתוּחָה - צָרִיךְ לְאַכּוֹל כְּנִגְדַּת הַקְּנָקָן. סְתוּמָה - אֵין צָרִיךְ לְאַכּוֹל כְּנִגְדַּת הַקְּנָקָן. בְּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים? בְּשֶׁל יֵיָן. אָבֵל בְּשֶׁל צִיר, וְשֶׁל חֶמֶץ, וְשֶׁל

מּוֹרֵס, וְשֶׁל שָׁמֶן, וְשֶׁל דְּבֶשׁ, בֵּין פְּתוּחָה בֵּין סְתוּמָה - אֵין צָרִיךְ לְאַכּוֹל כְּנִגְדַּת הַקְּנָקָן:

ט. חֶרֶשׁ שֶׁל תְּמָרָה - אֵין צָרִיךְ לְאַכּוֹל כְּנִגְדּוֹ. קְפוֹת, אִם הִיוּ דְרוֹסוֹת שֶׁל תְּמָרָה - אֵין אוֹכֵל כְּנִגְדּוֹ. וְשָׂאָר כָּל הַדְּבָרִים - אוֹכְלִין כְּנִגְדָּן. וְאִינוּ אוֹכֵל, לֹא כְּנִגְדַּת הַחֶרְצָנִין, וְלֹא כְּנִגְדַּת הַזָּגִין, וְלֹא כְּנִגְדַּת הַגִּפְתִּים:

י. הַלּוֹקֵחַ צְבִי חֵי בִירוּשָׁלַיִם - אֵין צָרִיךְ לְאַכּוֹל כְּנִגְדַּת הָעוֹר. שְׁחוּט - צָרִיךְ לְאַכּוֹל כְּנִגְדַּת הָעוֹר:

יא. אֵין מִשְׁכִּירִין בְּתִים בִּירוּשָׁלַיִם, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁל שְׂבָטִים. רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: אָף לֹא הַמְטוֹת. לְפִיכָךְ, עוֹרוֹת שֶׁל קֹדָשִׁים - בְּעַלֵּי אוֹשְׁפִיזִין בָּאֵין וְנוֹטְלִין אוֹתָן בְּזָרוּעַ:

יב. לֹולְבֵי הַזָּרְדִין וְהַחֲרוּבִין, עַד שֶׁלֹא יִמְתִּיקוּ - אֵין נִקְחִין בְּכֶסֶף מֵעֶשֶׂר. מִשְׁיִמְתִּיקוּ - נִקְחִין בְּכֶסֶף מֵעֶשֶׂר. אָבֵל הַלּוֹף, וְהַחֲרָדֵל, וְתוֹרְמָסִין, וְשָׂאָר כָּל הַנִּכְבָּשִׁין, בֵּין מִשְׁיִמְתִּיקוּ, בֵּין עַד שֶׁלֹא יִמְתִּיקוּ - נִקְחִין בְּכֶסֶף מֵעֶשֶׂר:

יג. חִלוֹת חֲרִיעַ - נִקְחוֹת בְּכֶסֶף מֵעֶשֶׂר שָׁנִי, וְאֵין מִטְמֵאוֹת טְמֵאֹת אוֹכְלִין. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בֹּא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אֲצֵל חֵלְפֵתָא, אָמַר לוֹ: חִלוֹת חֲרִיעַ, מַה הֵן שִׁילְקָחוּ בְּכֶסֶף מֵעֶשֶׂר? אָמַר לוֹ: לֹא יִלְקָחוּ. אָמַר לוֹ: אָף אֲנִי אוֹמַר כֵּן, אֲלֵא שֶׁעֲקִיבָה אוֹמַר: שִׁילְקָחוּ:

יד. קוֹר - נִקַּח בְּכֶסֶף מֵעֶשֶׂר. וְאֵין מִטְמֵא טְמֵאֹת אוֹכְלִין. כְּפִנְיוֹת - נִקְחוֹת בְּכֶסֶף מֵעֶשֶׂר, וּמִטְמֵא טְמֵאֹת אוֹכְלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: קוֹר - הֲרִי הוּא פִּעֵץ לְכָל דְּבַר. אֲלֵא, שֶׁנִּקַּח בְּכֶסֶף מֵעֶשֶׂר. כְּפִנְיוֹת - הֲרִי הֵן כְּפִרוֹת לְכָל דְּבַר, אֲלֵא שֶׁפְּטוּרוֹת מִן הַמְעֻשְׂרוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלֵעָזָר: כְּרִכּוּם - אֵין נִקַּח בְּכֶסֶף מֵעֶשֶׂר, לְפִי שָׁאִין בּוֹ טַעַם אֲלֵא לְמִרְאָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בֶּן גְּרוּשׁ דִּין לְפָנֵי רַבִּי אֱלֵעָזָר: שֶׁל

בית אבא היו לוקחין ציר בכסף מעשר. אמר לו: שמא קרבי דגים מערבין בו:

טו. הלוקח בהמה לזבחי שלמים, בשוגג - יחזרו דמיה למקומן. במזיד - תעלה ותאכל במקום. בזמן הזה - תמות. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שמתכונן ולקחה מתחלה לשום שלמים, אבל במתכונן להוציא מעות של מעשר שני לחלין, בין בשוגג בין במזיד - יחזרו דמים למקומן. אם היתה בהמה בעלת מום, בין בשוגג בין במזיד - יחזרו דמים למקומן. אם היו פרות טמאין, בין בשוגג בין במזיד - יחזרו דמים למקומן:

טז. לג יין שנפל לתוכו לג דבש, והרי בו שני לוגין - השבח לפי חשבון. תבשיל של מעשר שני שתבלו בתבלין של חלין - השבח לפי חשבון. ושל חלין שתבלו בתבלין של מעשר שני - אל יוציא מעשר שני שלו לפדיון. קפלוט של מעשר שני ושל חלין שנתבשלו זה עם זה - השבח לפי חשבון:

יז. היתה לו עסה של מעשר שני ואפאה - השבח לשני. נפלה הפת ונקדח התבשיל - הפגם לשני. בורר את החטים וטוחנן ומרקידן, דים שיפדה כשער החטים. רבי יוסי אומר: מקום שמחשבין את ההוצאה פודין את החטים ואין פודין את הפפרות. מקום שאין מחשבין את ההוצאה - אף פודין את הפפרות:

יח. שמן של מעשר שני, וראשי בשמים של חלין, שנתערבו - השבח לפי חשבון. זה הכלל אמר רבי יוסי: כל המותר במדת שבחו נכר - השבח לפי חשבון. לא הותר במדת שבחו נכר - השבח לשני:

מסכת מעשר שני פרק שני

א. תלתן של תרומה שחפה בה בת כהן ראשה - אין בת ישראל רשאי לחף אחריה. אבל מענגת שערה:

ב. תלתן של מעשר - יאכל צומחניו. של תרומה, בית שמאי אומרים: כל מעשיה בטרהה. ובית הלל אומרים: כל מעשיה בטמאה חוץ מחפיפתה; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, בית שמאי אומרים: כל מעשיה בטרהה חוץ מחפיפתה. ובית הלל אומרים: כל מעשיה בטמאה חוץ משריתה:

ג. כרשינין של מעשר שני - יאכלו צמחונין. של תרומה, בית שמאי אומרים: שורין בטרהה, ושפין בטרהה, ומאכילין בטמאה. ובית הלל אומרים: שורין ושפין בטרהה ומאכילין בטמאה; דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, בית שמאי אומרים: שורין ושפין בטרהה ומאכילין בטמאה. ובית הלל אומרים: כל מעשיהן בטמאה. אמר רבי יוסי: זו משנת רבי עקיבא. לפיכך הוא אומר יתננו לכל כהן. וחקמים לא הודו לו:

ד. אין שורין תמרים להוציא מהן שכר תמרים. ולא צמוקים להוציא מהן מי צמוקים. אבל שוחקם ועושה אותן טרימה. בתבלין מתר, מפני שכך הוא מלאכתו. צורר את התבלין ונותנן לתוך התבשיל. אם נפל לקדרה אחרת, אם בטל טעמן - מתרין. ואם לאו - אסורין:

ה. אין עושין את היין אלונתית, ואת השמן ערב. סף את השמן, ואין סף יין וחמץ, שהשמן - דרכו לסיכה, יין וחמץ - אין דרכן לסיכה:

ו. מעות חלין ומעות הקדש שנתפזרו, מה שלקט - לקט להקדש. אחד מעות במעות, פרות בפרות, רמונין ברמונין, וכל דבר שאין דרכו לבלל. אבל דבר שדרכו לבלל, מה שלקט - לקט לשניהם, ומה שהותר - הותר לשניהם:

ז. סלע של מעשר שני ושל חלין שנתערבו - מביא בסלע מעות, ואומר: 'סלע של מעשר שני בכל מקום שהיא - מחללת על

מעוֹת הָאֱלוֹי. בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר: בְּשֵׁתִים. סֹלַע
 שֶׁל חֲלִין וְשֶׁל הַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּתְעַרְבוּ - בּוֹרֵר אֶת
 הַיָּפֶה שֶׁבֵּהֶן וְאוֹמֵר: 'אִם הַקֹּדֶשׁ הוּא - הָרִי
 הוּא הַקֹּדֶשׁ, וְאִם לֹא, הַקֹּדֶשׁ בְּכָל מְקוֹם
 שֶׁהוּא - מִחֻלָּל עַל זֶה'. וְשֵׁנִיָּה, הָרִי הֵיא
 מִתְרַת. וְסֹלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שָׁנִי וְשֶׁל הַקֹּדֶשׁ -
 בּוֹרֵר אֶת הַיָּפֶה שֶׁבֵּהֶן וְאוֹמֵר: 'אִם הַקֹּדֶשׁ -
 הָרִי הַקֹּדֶשׁ, וְאִם לֹא, הַקֹּדֶשׁ בְּכָל מְקוֹם
 שֶׁהוּא - מִחֻלָּל עַל זֶה'. נוֹטֵל אֶת הַשְּׁנִיָּה
 וּמְחַלֵּל אֶת הַמְּעוֹת עֲלֶיהָ. סֹלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר
 שָׁנִי, וְשֶׁל חֲלִין, וְשֶׁל הַקֹּדֶשׁ, שֶׁנִּתְעַרְבוּ -
 מְבִיא בְּסֹלַע מְעוֹת, וְאוֹמֵר: 'סֹלַע שֶׁל
 מַעֲשֵׂר שָׁנִי בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא - מִחֻלָּל עַל
 הַמְּעוֹת הָאֱלוֹי, בּוֹרֵר אֶת הַיָּפֶה שֶׁבֵּהֶן,
 וְאוֹמֵר: 'אִם הַקֹּדֶשׁ הוּא - הָרִי הוּא הַקֹּדֶשׁ,
 וְאִם לֹא, הַקֹּדֶשׁ בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא - מִחֻלָּל
 עַל זֶה'. נוֹטֵל אֶת הַשְּׁנִיָּה וּמְחַלֵּל אֶת
 הַמְּעוֹת עֲלֶיהָ, וְשֵׁלִישִׁית - הָרִי זֶה מִתְרַת,
 מִפְּנֵי שֶׁאֲמָרוּ: מִחֻלָּלִין נִחֲשֶׁת עַל הַכֶּסֶף,
 וְכֶסֶף עַל הַזָּהָב, כֶּסֶף עַל הַנְּחֹשֶׁת מִדְּחַק,
 אָבֵל לֹא זָהָב עַל הַכֶּסֶף. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי
 שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: כֶּשֶׁם שֶׁמִּחֻלָּלִין כֶּסֶף עַל
 נְחֹשֶׁת - כֶּךָ יִחֻלְּלוּ זָהָב עַל כֶּסֶף. אָמַר לוֹ:
 רַבִּי, מִפְּנֵי מַה מִּחֻלָּלִין כֶּסֶף עַל נְחֹשֶׁת?
 שֶׁכֵּן מִחֻלָּלִין כֶּסֶף עַל הַזָּהָב. לֹא יִחֻלְּלוּ זָהָב
 עַל הַכֶּסֶף שְׁאִין מִחֻלָּלִין זָהָב עַל הַנְּחֹשֶׁת? !
 אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: שֶׁכֵּן מַעֲשֵׂר
 שָׁנִי שֶׁל זָהָב - מִחֻלָּלִין אוֹתוֹ עַל הַמְּעוֹת
 שֶׁבִירוּשָׁלַיִם. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל
 וְדָאִי, אָבֵל בְּשֶׁל דְּמָאִי - מִחֻלָּלִין עַל הַכֶּל
 וְעַל הָאוֹכְלִין:

ח. מַעֲשֵׂר שָׁנִי שֶׁל זָהָב שֶׁעֲשָׂאוּ כִּלְיִם - אִין
 לוֹ פְּדִיּוֹן. אִם הִזָּה שֶׁל כֶּסֶף - הָרִי זֶה מִתְרַת.
 מַעֲשֵׂר שָׁנִי שֶׁל דְּמָאִי שֶׁנִּתְעַרְבַּ בְּשֶׁל וְדָאִי -
 יֵאָכְלוּ כַּחֲמוֹר שֶׁבֵּהֶן:

ט. חֲמֹר בְּהַקֹּדֶשׁ שְׁאִין בְּמַעֲשֵׂר שָׁנִי,
 וּבְמַעֲשֵׂר שָׁנִי שְׁאִין בְּהַקֹּדֶשׁ. הַקֹּדֶשׁ -
 מִתְחַלֵּל עַל הַכֶּל, מַעֲשֵׂר שָׁנִי - אִין
 מִתְחַלֵּל אֲלֵא עַל הַמְּעוֹת בְּלִבְד. הַקֹּדֶשׁ -
 נִפְדָּה בְּכָל מְקוֹם וְאִין מַעֲשֵׂר שָׁנִי נִפְדִּית
 מִכָּאן וְאֵילָךְ וּמִכָּאן וְאֵילָךְ. הַקֹּדֶשׁ - נִכְנַס

לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצֵא, מַעֲשֵׂר שָׁנִי - נִכְנַס
 לִירוּשָׁלַיִם וְאִין יוֹצֵא. חֲמֹר בְּהַקֹּדֶשׁ,
 שֶׁהַקֹּדֶשׁ - חָל עַל הַכֶּל, וּמוֹעֲלִין בוֹ, לֹא
 הִתֵּר לְאֲכִילָה אֲלֵא בְּפְדִיּוֹן, מַה שְׁאִין כֵּן
 בְּמַעֲשֵׂר שָׁנִי. חֲמֹר בְּמַעֲשֵׂר שָׁנִי מִבְּתְרוּמָה,
 שֶׁמַּעֲשֵׂר שָׁנִי - קוֹנֶה אֶת הַקֶּנְקֵן, אוֹסֵר דְּמִיּוֹ
 וְעִרוּבֵיּוֹ, סֶפֶק עִרוּבוֹ - כֹּל שֶׁהוּא, אֲסוּר
 לְאוּנָן, וְטַעוֹן בַּעוֹר, וְטַעוֹן וְדוּי, וְלֹא הִתֵּר
 לְאֲכִילָה אֲלֵא בְּפְדִיּוֹן, וְאִין מְדַלִּיקִין בוֹ אֶת
 הַנֵּר, מַה שְׁאִין כֵּן בְּתְרוּמָה. חֲמֹר בְּתְרוּמָה
 מַה שְׁאִין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר שָׁנִי, שֶׁהִתְרוּמָה -
 אֵינָה נִתְרָם אֲלֵא מִן הַמֶּקֶף, וְאֵינָה נִטְלָת
 אֲלֵא מִן הַגְּמוּר, וְאֵינָה נִטְלָת מִן הַטְּהוֹר עַל
 הַטְּמֵא, וּמִדְּמַעַת, וְחִיבִין עֲלֶיהָ חֲמֵשׁ,
 וְנוֹהֲגִת בְּכָל הַשָּׁנִים, מַה שְׁאִין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר
 שָׁנִי:

י. רַבִּי מְאִיר אוֹמֵר: אִין מִחֻלָּלִין כֶּסֶף וּפְרוֹת
 עַל הַכֶּסֶף אֲלֵא אִם כֵּן יֵשׁ עֲמוֹ פְּרוֹטְרוֹט,
 וְחֲכָמִים מִתִּירִין. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשְׁמוֹ:
 שְׁלֹשָׁה דִּינָרִין כֶּסֶף וְדִינָר, הֶרְבִּיעִי - כֶּסֶף,
 וְהִשְׁאָר - מְעוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר
 אוֹמֵר, שְׁמָאִי הִזְקֵן אוֹמֵר: יִנְיַחָהּ בְּחִנּוֹת
 וְיֵאָכֵל כְּגִגְדָה:

יא. הֵיוּ לוֹ שְׁתֵּי מַגְנוֹרוֹת, אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה
 וְאַחַת שֶׁל מַעֲשֵׂר שָׁנִי, וּמִצָּא בִּינֵיהֶן פְּרוֹת,
 קָרוֹב לְתְרוּמָה - יָפְלוּ לְתְרוּמָה, קָרוֹב
 לְמַעֲשֵׂר שָׁנִי - יָפְלוּ לְמַעֲשֵׂר שָׁנִי. מִחֲצָה עַל
 מִחֲצָה - מְטִילִין אוֹתוֹ לְשָׁנִי חוֹמְרִין. רַבִּי
 יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תְּבֵה שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ
 בָּהּ חֲלִין וּמַעֲשֵׂר שָׁנִי, וּמִצָּא בְּתוֹכָהּ מְעוֹת,
 אִם רַב הַנִּיחּוֹ חֲלִין - חֲלִין, אִם רַב הַנִּיחּוֹ
 מַעֲשֵׂר שָׁנִי - מַעֲשֵׂר שָׁנִי. אָמַר לָהֶם רַבִּי
 שְׁמַעוֹן: הָרִי שְׁלָמִים שֵׁישׁ בֵּהֶן חֲזָה וְשׁוֹק
 שֶׁהֵן אֲסוּרִין לְזָרִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה
 אוֹמֵר מִשׁוּם רַבִּי יוֹסִי: כֶּךָ אָמְרוּ בֵּית הַלֵּל
 לְבֵית שְׁמָאִי: אִי אַתֶּם מוֹדִים לָנוּ בְּפְרוֹת
 שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מִלְּאֲכָתָן, שִׁיפְדָה מַעֲשֵׂר שָׁנִי
 שֶׁלָּה וְיֵאָכֵל בְּכָל מְקוֹם, אִף פְּרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה
 מִלְּאֲכָתָן כִּיּוֹצֵא בֵּהֶן. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שְׁמָאִי:
 לֹא! אִם אֲמַרְתֶּם בְּפְרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה
 מִלְּאֲכָתָן, שִׁיכּוֹל לְהַפְקִירָן וּלְפוֹטְרָן מִן

המעשרות, תאמרו בפרות שנגמרה מלאכתן, שאינו יכול להפקירן ולפוטרו מן המעשרות?! אמרו להן בית הלל: אף פרות שנגמרה מלאכתן, יכול להוציא תרומה ומעשרות ממקום אחר עליהן עד שיירמו:

יב. אילן שעומד בפנים ונופו נוטה לחוץ - יש למעשר שני שלו פדיון. החזיר נופו לפנים - אין למעשר שני שלו פדיון. היה עומד בחוץ ונופו נוטה לפנים - אין למעשר שני שלו פדיון. החזיר נופו לחוץ - יש למעשר שני שלו פדיון:

יג. בתים שפתחיהן לפנים וחללן לחוץ, פתחיהן לחוץ וחללן לפנים, בית שמאי אומרים: אין פודין בהן מעשר שני כאלו הן מבפנים, ואין אוכלין בהם קדשים קלים כאלו הן בחוץ. ובית הלל אומרים: מכנגד החומה ולפנים - כלפנים. ומכנגד החומה ולחוץ - כלחוץ. אמר רבי יוסי: זו משנת רבי עקיבה. משנה ראשונה, בית שמאי אומרים: אין פודין בהן מעשר שני כאלו הן מבפנים, ואין אוכלין בהן קדשים קלין כאלו הן מבחוץ. ובית הלל אומרים: הרי הן כלשכות, את שפתחה לפנים - כלפנים. ואת שפתחה לחוץ - כלחוץ:

יד. לשפה בנויה בקדש ופתחה לחול, תוכה - חול, וגגה - קדש. אוכלין בה קדשי קדשים, ואין שוחטין בה קדשים קלים, ואין חייבין עליה משום טמאה. בנויה בחול ופתחה לקדש, אף על פי שאין מקימין פן, תוכה - קדש, וגגה - חול. אוכלין בה קדשי קדשים, ושוחטין בה קדשים קלים, וחייבין עליה משום טמאה. בנויה בקדש ופתחה לחול ולקדש, כלה - קדש. בנויה בחול ופתחה לקדש ולחול, כלה - חול. בנויה בקדש ובחול, ופתחה לקדש ולחול, כגון: בית המוקד, תוכן וגגותיהן, מכנגד הקדש ולקדש - קדש, ומכנגד החול ולחול - חול. רבי יהודה אומר: אם לענין טמאה, מכנגד החומה

ולפנים - כלפנים, מכנגד החומה ולחוץ - כלחוץ. אם לאכול קדשים - הכל הולך אחר פתחה:

טו. היתה בנויה בחומת עזרה - אוכלין בה קדשי קדשים, ושוחטין בה קדשים קלים. היתה בנויה בחומת ירושלים - אוכלין בה קדשים קלים ואין פודין בה מעשר שני:

טז. בית הבנוי בחומה, רבי יהודה אומר: כאלו הוא מבחוץ. רבי שמעון אומר: כאלו הוא מבפנים:

יז. כל הלשכות כלן בנויות בקדש. רבי יוסי אומר: תחומי ארץ ישראל שבכתובים - נדונין כחוצה לארץ. רבי אלעזר ברבי יוסי אומר: נדונין כארץ ישראל:

יח. מעשר שני ששכנס לירושלים ונטמא, בין שנטמא באב הטמאה ובין שנטמא בולד הטמאה, בין מבפנים בין מבחוץ - בית שמאי אומרים: הכל יפדה ויאכל בפנים. ובית הלל אומרים: הכל יפדה ויאכל מבחוץ, חוץ משנטמא באב הטמאה מבפנים; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, בית שמאי אומרים: הכל יפדה ויאכל בפנים, חוץ מה שנטמא באב הטמאה בחוץ. ובית הלל אומרים: הכל יפדה ויאכל בחוץ, חוץ מה שנטמא בולד הטמאה מבפנים. רבי אלעזר אומר: נטמא באב הטמאה, בין מבפנים בין מבחוץ - יפדה ויאכל בחוץ. נטמא בולד הטמאה, בין בפנים בין בחוץ - יפדה ויאכל בפנים. רבי עקיבא אומר: נטמא בחוץ, בין באב הטמאה בין בולד הטמאה, יפדה ויאכל בחוץ. נטמא בפנים, בין באב הטמאה בין בולד הטמאה - יפדה ויאכל בפנים. אמר רבי שמעון בן אלעזר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שנטמא באב הטמאה בחוץ - שיפדה ויאכל בחוץ. ועל שנטמא בולד הטמאה בפנים - שיפדה ויאכל בפנים. על מה נחלקו? על שנטמא באב הטמאה בפנים, ויכולד הטמאה בחוץ, שבית שמאי אומרים: נפדה במקום, ויאכל

במקום. ובית הלל אומרים: נפדה במקום, ויאכל בכל המקומות:

יט. הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא - יפדה. רבי יהודה אומר: יקבר. אמרו לו לרבי יהודה: מחמיר אתה בטפלה יתר מן העקר. אמר להם: מצינו שהחמירו בטפלה יתר מן העקר, שהתמורה - חלה על בעל מום קבוע, הקדש - אין חל על בעל מום קבוע. אמרו לו: ממקום שבאתה, מה להלן, תמימין - אין נפדין, ובעלי מומין - נפדין, אף כאן, טהורין - לא יפדו, טמאין - יפדו:

כ. המשאיל קנקנין למעשר שני, עד שלא גיפן - לא קנה מעשר, ומשגיפן - קנה מעשר. במה דברים אמורים? בשל יין. אבל של ציר ושל חמץ ושל מוריס, של שמן ושל דבש, בין גפם בין שלא גפם - לא קנה מעשר. בין גפם בין שלא גפם - עולים באחד ומאה. בין גפם בין שלא גפם - תורם מאחד על הכל. אימתי אמרו קנה מעשר? בזמן שפלה מעשר. אבל אם הפקיד לתוכה רביעית של חלין, אף על פי שגפם - לא קנה מעשר:

כא. אמר רבי שמעון בן אלעזר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הדורף בחביות, שמפתח ואין צריך לערות. על מה נחלקו? על הדורף בגת, שבית שמאי אומרים: מפתח ומערה לגת. ובית הלל אומרים: מפתח ואין צריך לערות:

מסכת מעשר שני פרק שלישי

א. המוליד פרות מעשר שני ממקום היקר למקום הזול, או ממקום הזול למקום היקר - פודהו כשער מקומו. אמר רבי יהושע בן קרחה: במה דברים אמורים? בשל דמאי. אבל בשל ודאי - פודין אותו כשער המקום הזול:

ב. פודין מעשר שני כשער הזול, כמו שחנוני לוקח אותו יום, ולא כמו שהוא מוכר. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כמו

שחנוני לוקח באותו המין. הפורט דינר כסף למעשר שני - כמו שחנוני לוקח ולא כמו שהוא מוכר. המצרף דינר זהב למעשר שני - כמו ששלחני פורט ולא כמו שהוא מצרף. היה מוליכו ממקום למקום ומשתכר עליו על שויו רבע; דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: עד דינר. מעשר שני שאין לו דמים - דיו שיאמר הוא וחומשו מחלל על איסר זה:

ג. מעשר שני שאין דמיו ידועים - נפדה על פי שלשה לקוחות ולא על פי שלשה שאין לקוחות, אפלו אחד מהן נכרי, ואפילו אחד מהן בעלים - כופין את הבעלים לפתח ראשון. אם אמר: הרי הוא שלי בסלע, ואחד אומר בסלע ואסר - יכול לחזור בו. זה חמור בהקדש מבמעשר שני:

ד. אין פודין מעשר שני אכסרה אלא מעות. כיצד? הניו לו פרות מרקיבין ומעות מחלידין - לא יאמר: 'כמה אדם רוצה לתן בצבור זה, וכמה אדם רוצה לתן בכרי זה', אלא אומר: 'כמה אדם רוצה לקח לו מעות בסלע', ו'כמה אדם רוצה לקח לו פרות בדינר':

ה. סלע, כמה תהא חסרה ולא יהיו מחללין עליה מעשר שני? לסלע - ארבע אסרות. ולדינר - איסר; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: לסלע - ארבע פונדיאות. ולדינר - פונדיון. רבי שמעון אומר: סלע - שמונה פונדיאות. ודינר - שני פונדיאות. יתר על כן - מחללה בשויה. עד כמה תפחת ויהא רשאי לקימה בסלע? סלע - עד שקל, ובדינר - עד רבע. פחות מכן, אפלו איסר - אין רשאין להחל עליה. היתה יוצא לסימון בסלע, ולמטבע בשקל, לסימון בשקל, ולמטבע בסלע - אין למעשר שני אלא כשער המטבע:

ו. המוכר פרות לחברו ונמצאו טבילים - רץ אחריו לתקנן. לא מצאו, בידוע שהן קימין - צריך לעשר על ידו, אם בידוע שאין קימין - אין צריך לעשר על ידו. ספק

שֶׁהַן קָמִין סָפֵק שְׁאִינָן קָמִין - מַעֲשֵׂר
עֲלֵיהֶן וְקוֹרָא שֵׁם לְמַעֲשְׂרוֹתֵיהֶם :

ז. הַמוֹכֵר פְּרוֹת לַחֲבֵרוֹ, הַמוֹכֵר אוֹמֵר:
טְבִלִים מְכַרְתִּי לָךְ, וְהַלּוֹקֵחַ אוֹמֵר: מִתְקַנֵּין
מְכַרְתִּי לִי - כּוֹפִין אֶת הַמוֹכֵר לְתַקֵּן מִשְׁלָם
אֶת שְׁלוֹ. הָרִי שֶׁלְקַחוּ שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶת
גְּרָנוֹ, אִם מַחְמַת הַחֹב - צָרִיךְ לַעֲשׂוֹר עַל
יָדוֹ. אִם מַחְמַת אֲנִס - אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹר עַל
יָדוֹ :

ח. הָאוֹכֵל פְּרוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנִי, בֵּין בְּשׁוּגֵג בֵּין
בְּמִזִּיד - יִזְעַק לְשָׁמַיִם; דְּבָרֵי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּשׁוּגֵג - יִזְעַק
לְשָׁמַיִם. בְּמִזִּיד - יַחֲזֵרוּ דָמַיִם לְמִקְוָמָן. וְאִם
הָיוּ מַעוֹת, שׁוּגֵג - יִזְעַק לְשָׁמַיִם. מִזִּיד -
יַחֲזֵרוּ דָמַיִם לְמִקְוָמָן; דְּבָרֵי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל. רַבִּי אוֹמֵר: בֵּין שׁוּגֵג בֵּין בְּמִזִּיד -
יַחֲזֵרוּ דָמַיִם לְמִקְוָמָן :

ט. הַגּוֹנֵב טְבִלוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ - מִשְׁלָם לוֹ דָּמֵי
טְבִלוֹ; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר: דָּמֵי חֲלִין שָׁבוֹ :

י. יִשְׂרָאֵל שְׁאָכַל פְּרוֹתָיו בְּטְבִלוֹ, אָף עַל פִּי
שְׁמַתְחִיב בִּהֶן לְשָׁמַיִם - אֵין לְכַהֵן בִּהֶן
כְּלוּם, שְׁנֵאמַר (בַּמִּדְבָּר יח, ט): "אֲשֶׁר יִרְיֹמוּ" -
אֵין לְכַהֵן בִּהֶן אֲלֵא עַד שִׁירִימוֹ. וְכֵן בֶּן לִוִּי
שְׁאָכַל מַעֲשְׂרוֹתָיו בְּטְבִלוֹ, אָף עַל פִּי
שְׁמַתְחִיב בִּהֶן לְשָׁמַיִם - אֵין לְכַהֵן בִּהֶן
כְּלוּם, שְׁנֵאמַר בִּהֶן: "וְזֶה אֲשֶׁר יִרְיֹמוּ לַה'" -
אֵין לָךְ בִּהֶן אֲלֵא עַד שִׁירִימוֹ :

יא. הַמְּבִיא פְּרוֹת מִן הַגֵּרִין לְעִיר, הַפְּרִישׁ
תְּרוּמָה וְנִתְּנָה לְכַהֵן, מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן וְנִתְּנוּ
לְלוֹי, מַעֲשֵׂר עֲנִי וְנִתְּנוּ לְעֲנִי - אֵין מַחֲשֵׁב
עִמָּהֶן דָּמֵי הַבָּאָה. אָבֵל אִם קָרָא לָהֶן שֵׁם
בַּגֵּרִין - הָרִי זֶה מַחֲשֵׁב עִמָּהֶן דָּמֵי הַבָּאָה :

יב. הַמוֹכֵר פְּרוֹת לַחֲבֵרוֹ, וְאָמַר לוֹ: פְּרוֹת
שְׁמַכְרְתִי לָךְ טְבִלִין הֵם, בְּשֵׁר בְּכוֹר הוּא, יֵין
נֶסֶךְ הוּא - מַה שְׁאָכְלוּ אָכְלוּ, וַיַּחֲזִיר לָהֶן
אֶת הַדָּמַיִם. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:
דָּבָר שֶׁהִנְפֵּשׁ קֶצֶה בּוֹ - מַה שְׁאָכְלוּ אָכְלוּ
וַיַּחֲזִיר לָהֶן אֶת הַדָּמַיִם. דָּבָר שְׁאֵין הִנְפֵּשׁ

קֶצֶה בּוֹ - מַה שְׁאָכְלוּ אָכְלוּ, וַיִּנְכַּה לָהֶן מִן
הַדָּמַיִם :

יג. אֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי בִירוּשָׁלַיִם בְּזָמַן
הַזֶּה. וְאֵין אוֹכְלִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי בִירוּשָׁלַיִם
בְּזָמַן הַזֶּה. וְאֵין מַחֲלִלִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי
בִירוּשָׁלַיִם בְּזָמַן הַזֶּה. וְאֵין מוֹכְרִין מַעֲשֵׂר
שְׁנִי בִירוּשָׁלַיִם בְּזָמַן הַזֶּה. וְאֵין מוֹצִיאִין
מַעֲשֵׂר שְׁנִי בִירוּשָׁלַיִם בְּזָמַן הַזֶּה. וְאִם
הוֹצִיא - הָרִי אֵלוֹ יִרְקֵבוּ. הַמַּחֲלֵל מַעוֹת עַל
פְּרוֹת בִירוּשָׁלַיִם בְּזָמַן הַזֶּה - בֵּית שְׁמַאי
אוֹמְרִים: זֶה וְזֶה מַעֲשֵׂר שְׁנִי. וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים: הַמַּעוֹת - כְּמוֹת שְׁהִיּוּ, וְהַפְּרוֹת -
כְּמוֹת שְׁהִיּוּ :

יד. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: מִפְּרִישׁ אָדָם מַעֲשֵׂר
רֵאשׁוֹן שֶׁל דְּמַאי, וְתוֹרְמוֹ וְאוֹכְלוֹ, וְאֵין
צָרִיךְ לְהַפְּרִישׁ שְׁנִי. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים:
צָרִיךְ לְהַפְּרִישׁ שְׁנִי, שְׁמַא הוֹרֵם הָרֵאשׁוֹן -
לֹא הוֹרֵם הַשְּׁנִי. וְהִלְכָה כְּדַבְּרֵי בֵּית הַלֵּל :

טו. רָאָה אֶחָד שֶׁהַפְּרִישׁ מַעֲשֵׂר שְׁנִי - נֶאֱמַן
עַל הָרֵאשׁוֹן; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחַכְמַיִם
אוֹמְרִים: נֶאֱמַן עַל הָרֵאשׁוֹן - נֶאֱמַן עַל
הַשְּׁנִי. אֵינוֹ נֶאֱמַן עַל הַשְּׁנִי - אֵינוֹ נֶאֱמַן עַל
הָרֵאשׁוֹן :

טז. הַפְּרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר
שְׁנִי וְאָכְלָן, עַל אוֹתוֹ הֵמִין - נֶאֱמַן, עַל מִין
אַחַר - אֵינוֹ נֶאֱמַן; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.
וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים: אָף עַל אוֹתוֹ הֵמִין - אֵינוֹ
נֶאֱמַן. לֹא כָל הַיִּמְנָנוּ שִׁיתַקִּין אֶת עַצְמוֹ וַיְבֵא
וַיִּקְלַקְלְנוּ :

יז. הָאוֹמֵר: מַעֲשֵׂר שְׁנִי שְׁבַחֲפֵץ זֶה מַחֲלֵל
עַל אִיסֵר זֶה, וְלֹא קָבַע לוֹ מְקוֹם - רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: קָרָא שֵׁם. וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים:
עַד שִׁיאֵמַר: לְצַפּוֹנוֹ אוֹ לְדְרוֹמוֹ. מַעֲשֵׂה
בְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְרַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי
יוֹסִי, שְׁנִכְנְסוּ אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת לְכֹזֵיב,
אָמְרוּ: לֹא נָדַע הַיֵּאֶף בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה מִתְקַן
אֶת פְּרוֹתָיו. כִּיּוֹן שֶׁהִרְגִישׁ בִּהֶן, הִלָּךְ וְהִבִּיא
לְפָנֵיהֶן דְּלוֹסְקִיא מְלֵא דִיגְרִי זָהָב. אָמְרוּ לוֹ:
הַיֵּאֶף אַתָּה מִתְקַן אֶת פְּרוֹתֶיךָ? אָמַר לָהֶם,

כִּד וְכָךְ אָנִי אוֹמֵר: מֵעַשָׂר שְׁנֵי שְׁבַח־פֶּן זֶה
מְחַלְלֵל עַל אִיסֵר זֶה. אָמְרוּ לוֹ: צֵא וְאָכֹל
אֶת פְּרוּתֶיךָ, הַשְּׂתַכְרֵת בְּמַעוֹת, אַבְדָּת
נִפְשׁוֹת:

יח. תְּחַבֵּר שְׁמַת וְהַנִּיחַ פְּרוֹת, אֶפְלוּ בְּאוֹתוֹ
הַיּוֹם כְּנֶגֶז - הָרִי הֵן בְּחִזְקַת מְתַקְנִין:

שלישי

וַיִּרְא יוֹסֵף כִּי־יָשִׁית אָבִיו יַד־יָמִינוֹ עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיִּרַע בְּעֵינָיו וַיִּתְמַךְ יַד־אָבִיו לְהִסִּיר אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ־אֶפְרַיִם עַל־רֹאשׁ מְנַשֶּׁה:
וַחֲזָא יוֹסֵף אֲרִי שׁוֹי אָבוּהִי יָד וַיְמַיְנִיה עַל רִישָׁא דְאֶפְרַיִם וּבְאִישׁ בְּעֵינֹהִי וְסַעֲדָה לִידָא דְאָבוּהִי לְאַעֲדָאָה יְתָה מֵעַל רִישָׁא דְאֶפְרַיִם לְאַנְחִיתָה עַל רִישָׁא דְמְנַשֶּׁה:

וַיִּתְמַךְ יָד אָבִיו – הָרִימָה מֵעַל רֹאשׁ בְּנוֹ וְתִמְכָּה בְיָדוֹ.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָבִיו לֹא־יֵכֵן אָבִי כִּי־זֶה הַבְּכֹר שָׁיִם יְמִינִךָ עַל־רֹאשׁוֹ:
וַאֲמַר יוֹסֵף לְאָבוּהִי לֹא כֵן אָבָא אֲרִי דִין בּוֹכְרָא שׁוֹ יְמִינִךָ עַל רִישִׁיה:

וַיִּמָּאֵן אָבִיו וַיֹּאמֶר יְדַעְתִּי בְנִי יְדַעְתִּי גַם־הוּא יִהְיֶה־לָעַם וְגַם־הוּא יִגְדֵל וְאוּלָם אֲחִיו הִקְטִין וְזָרְעוֹ יִהְיֶה מְלֹא־הַגּוֹיִם:
וְסָרִיב אָבוּהִי וַאֲמַר יְדַעְנָא בְרִי יְדַעְנָא אִף הוּא יְהִי לָעַם וְאִף הוּא יִסְגִי וּבָרַם אֲחִוְהִי זַעֲרָא יִסְגִי מְנִיָּה וּבְנֹהִי יְהוֹן שְׁלִטִין בְּעַמְמִיָּא:

יְדַעְתִּי בְנִי יְדַעְתִּי – שֶׁהוּא הַבְּכוֹר. גַּם הוּא יִהְיֶה לָעַם וְגַם הוּא יִגְדֵל – שְׁעֵתִיד גִּדְעוֹן לְצֵאת מִמִּצְרַיִם, שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה נֶס עַל יְדוֹ. וְאוּלָם אֲחִיו הִקְטִין וְזָרְעוֹ – שְׁעֵתִיד יְהוּשֻׁעַ לְצֵאת מִמִּצְרַיִם, שֶׁנִּחְזַל אֶת הָאָרֶץ, וַיִּלְפַד תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל. וְזָרְעוֹ יִהְיֶה מְלֹא הַגּוֹיִם – כָּל הָעוֹלָם יִתְמַלֵּא בְצֵאת שְׁמֵעוֹ וְשׁוֹמוֹ, כְּשֶׁיִּצְעִיִד מִמֶּה בְּגִבְעוֹן וְיָרֵם בְּעַמְקֵי אֲלִיּוֹן.

וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה וַיִּשָּׂם אֶת־אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶּׁה:
וּבְרִיכְנֹן בְּיוֹמָא הַהוּא לְמִימַר בְּךָ יְבָרִיךְ יִשְׂרָאֵל לְמִימַר יִשְׁוִינִיךָ יְיָ כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה וְשׁוֹי יְת אֶפְרַיִם קִדָּם מְנַשֶּׁה:

בְּךָ יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל – הֵבֵא לְבָרַךְ אֶת בְּנָיו, יְבָרְכֶם בְּבִרְכַתְּם, וַיֹּאמֶר אִישׁ לְבָנוֹ: יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה. וַיִּשָּׂם אֶת אֶפְרַיִם – בְּבִרְכַתּוֹ לִפְנֵי מְנַשֶּׁה, לְהַקְדִּימוֹ בְּדִגְלִים וּבְחֻגְמַת הַנְּשִׂאִים.

וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הִנֵּה אֲנִי מֹת וְהִיָּה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהִשִּׁיב אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם:
וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף הֲאֵנָּה מָאִית וַיְהִי מִימְרָא דִּי בְּסַעֲדָכוֹן וַיְתִיב יְתָכוֹן לְאַרְעֵ אֲבָהֵתְכוֹן:

וַאֲנִי נִתְתִּי לָךְ שְׂכָם אַחַד עַל־אַחִיךָ אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּתַרְבִּי וּבְקִשְׁתִּי:
וְאָנָּה יִהְיֶה לָךְ חוֹלֵק חַד נִתִּיר עַל אַחֶךָ דְנִסִּיבִית מִיַּד דְאֱמֹרָאָה בְּתַרְבִּי וּבְקִשְׁתִּי:

וַאֲנִי נִתְתִּי לָךְ – לְפִי שְׂאֵמָה טוֹרֵם לְהַתְעַסֵּק בְּקַבּוּרְתִּי, וְגַם אֲנִי נִתְתִּי לָךְ נַחֲלָה שְׂתַקְבֵר בָּהּ, וְאִיזוֹ? זוֹ שְׂכָם, שְׂנֵאֲמַר: "וְאֵת עַצְמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר הִעֲלִו [בְּנֵי יִשְׂרָאֵל] מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בְשְׂכָם". שְׂכָם אַחַד עַל אַחִיךָ – שְׂכָם מְמַשׁ, הִיא תִּהְיֶה לָךְ חֵלֶק אַחַד וְתִרָה עַל אַחִיךָ. בְּתַרְבִּי וּבְקִשְׁתִּי – כְּשֶׁהֲרִגוּ שְׂמֵעוֹן וְלוֹי אֶת אֲנָשֵׁי שְׂכָם, נִתְכַּנְּסוּ כָּל סְבִיבוֹתֵיהֶם לְהַזְדַּוֵּג לָהֶם, וְתַגֵּר יַעֲקֹב כְּלִי מִלְחָמָה כְּנָגְדוֹ. דְבַר אַחַר, שְׂכָם אַחַד הוּא הַבְּכוֹרָה, שֶׁיִּשְׁלַח בְּנָיו שְׁנֵי חֲלָקִים, וְשְׂכָם לְשׁוֹן "חֵלֶק" הוּא [כְּמַרְגּוֹמוֹן]. וְהַרְבֵּה יֵשׁ לוֹ דוֹמִים בְּמִקְרָא: "כִּי תִשְׁתַּמּוּ שְׂכָם", תְּשִׁית שׁוֹנָא לִפְנֵי חֲלָקִים; "אֲסַלְקָה שְׂכָם"; "דְרָךְ יִרְצָחוּ שְׂכָמָה"; אִישׁ חֲלָקוֹ; "לְעַבְדוֹ שְׂכָם אַחַד". אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי – מִיַּד עֲשׂוֹ, שְׁעֵשָׂה מַעֲשֵׂה אֱמֹרִי. דְבַר אַחַר, שֶׁהִיָּה צַד אָבִיו בְּאֶמְרֵי פִּיו. בְּתַרְבִּי וּבְקִשְׁתִּי – הִיא חֲכָמְתִּי וְתַפְלְתִּי.

רביעי פְרִישַׁת בְּרִכּוֹת הַשְּׂבָטִים

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל־בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאִגִּידָה לְכֶם אֵת אֲשֶׁר־יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים:
וַיִּקְרָא יַעֲקֹב לְבָנָיו וַאֲמַר אֶתְכֶנְשׁוּ וְאֲחִוִי לְכוּן יְת דִיעַרַע יְתָכוֹן בְּסוֹף יוֹמִיָּא:

וְאִגִּידָה לְכֶם – בְּקִשׁ לְגַלּוֹת אֶת הַקִּץ, וְנִסְמַלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה, וְהִתְחִיל אֹמֵר דְבָרִים אַחֲרִים.

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל־בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאִגִּידָה לְכֶם אֵת אֲשֶׁר־יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים:
אֶתְכֶנְשׁוּ וְשְׂמַעוּ בְנֵי יַעֲקֹב וּקְבִילוּ אֶלְפִן מִן יִשְׂרָאֵל אֲבוּכֹן:

וְרֹאבוֹן בְּכָרִי אֵתָה פְחִי וְרֹאשִׁית אוֹנִי יְתָר שְׂאֵת וַיְתַר עֵז:
וְרֹאבוֹן בּוֹכְרִי אֵתָ חִילִי וְרִישׁ תּוֹקִפִי לָךְ הִנֵּה חֲזִי לְמַסַּב תְּלַתָּא חוֹלְקִין בְּכִירוּתָא כְּהוֹנְתָא וּמְלֻכוּתָא:

וְרֹאשִׁית אוֹנִי – הִיא טָפָה רֹאשׁוֹנָה שְׁלוֹ, שְׁלֹא רָאָה קָרִי מִיָּמָיו. אוֹנִי – פְחִי, כְּמוֹ: "מִצְאֵתִי אוֹן לִי"; "מְרֹוב אוֹנִים"; "וּלְאִין אוֹנִים". יְתָר שְׂאֵת – רֹאשִׁי הֵייתָ לְהִיּוֹת יְתָר עַל אַחִיךָ בְּכַהֲנָה; לְשׁוֹן נְשִׂאוֹת פְּפִים. וַיְתַר עֵז – בְּמִלְכוּת, כְּמוֹ: "וַיִּתֵּן עֵז לְמַלְכוֹ". וְמִי גַרַם לָךְ לְהַפְסִיד כָּל אֵלֶּה? –

פְחִזוּ כְּפִלִים אֶל־תּוֹתָר כִּי עָלִית מִשְׁכְּבֵי אֲבִיךָ אֲז חַלְלַת יְצוּעֵי עֵלָה:
עַל דְאֲזַלְתָּ לְקַבִּיל אַפְדָּה כְּמִיָּא בְרַם לֹא אֶהְיִיתָ חוֹלֵק נִתִּיר לֹא תִסַּב אֲרִי סְלִיקְתָּא בֵּית מִשְׁכְּבֵי אָבוּךָ בְּכִין אֲחִילְתָּא לְשִׁינֵי בְרִי סְלִיקְתָּא:

פְחִזוּ כְּפִלִים – הַפְחִזוּ וְהַבְהִילָה אֲשֶׁר מִתַּרְת לְהִרְאוֹת פְּעֻסָּה, כְּפִמִּים הִלְלוּ הַמְּמַתְרִים לְמִרְצוֹתָם. לְכָךְ – אֵל תּוֹתָר – אֵל תְּרַבָּה לְפַל כָּל הִיתְמַרוֹת הַלְלוּ שְׁהִיו רֹאיוֹת לָךְ. וְמִהוּ הַפְחִזוּ אֲשֶׁר פְּחִזְתָּ? – כִּי עָלִית מִשְׁכְּבֵי אֲבִיךָ. אֲז חַלְלַת – אוֹתוֹ שְׁעָלָה עַל יְצוּעֵי, וְהִיא הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיָּה דְרָכָה לְהִיּוֹת עוֹלָה עַל יְצוּעֵי. פְחִזוּ – שֵׁם דְבַר הוּא; לְפִיכָךְ טַעְמוֹ לְמַעְלָה, וְכָלוּ נְקוּדַת פְּתַח. וְאֵלּוּ הִנֵּה לְשׁוֹן עֵבֶר, הִנֵּה נְקוּדַת חֲצִיזוֹ קִמְצוֹ וְחֲצִיזוֹ פְתַח, וְטַעְמוֹ לְמַטָּה. יְצוּעֵי – לְשׁוֹן מִשְׁכָּב, עַל שֵׁם שְׂמִיעִיעִים אוֹתוֹ עַל יְדֵי לְבָדִין וְסִדְיָנוֹ. וְהַרְבֵּה דוֹמִים לוֹ: "אִם זְכַרְתִּיךָ עַל יְצוּעֵי"; "אִם אֲעֲלָה עַל עָרֶשׁ יְצוּעֵי".

שְׁמֵעוֹן וְלוֹי אֲחִים כְּלֵי חַמָּס מִכְרִיתֵיהֶם:

שְׁמֵעוֹן וְלוֹי אֲחִין גּוֹבְרִין גְּבֻרִין בְּאַרְע תּוֹתְבוֹתֵהוֹן עֲבָדו גְּבוּרָא:

שְׁמֵעוֹן וְלוֹי אֲחִים – בַּעֲצָה אַחַת עַל שְׂכָם וְעַל יוֹסֵף: "וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו.. וְעַתָּה לֵכוּ וְנִמְרְגֶהוּ". מי הם? אִם תֹּאמַר: רְאוּבֵן אוֹ יְהוּדָה, הֲרִי לֹא הִסְכִּימוּ בְּהַרְיָגוֹ. אִם תֹּאמַר: בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת, הֲרִי לֹא הִקְטִימוּ שְׁלֵמָה, שְׁנֵאמַר: "וְהוּא נֶעַר אֶת בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה". יִשְׁשַׁכָּר וְחִבְלוֹן לֹא הָיוּ מְדַבְּרִים בְּפָנָי אֲחֵיהֶם הַגְּדוֹלִים מֵהֶם. עַל פְּרָחַד שְׁמֵעוֹן וְלוֹי; הֵם שְׁקָרָאִם אֲבֵיהֶם "אֲחִים". כְּלֵי חַמָּס – אֲמָנוּת זוֹ שֶׁל רְצִיחָה – חַמָּס הוּא בְּיָדְכֶם; מִבְּרַת עֲשׂוֹ הִיא זוֹ, אֲמָנוּת שְׁלוֹי הִיא וְאַתֶּם חַמָּסְתֶּם אוֹתָהּ הִימְנוּ. מִכְרִיתֵיהֶם – לְשׁוֹן כְּלֵי זֶן, הַסִּיף בְּלִשׁוֹן יְנִי מְכִילֵי. דָּבָר אַחֵר: מִכְרִיתֵיהֶם – בְּאַרְץ מְגוּרָתָם נִגְהוּ עֲצָמָן בְּכֵלֵי חַמָּס, כְּמוֹ: "מִכְרִיתֵיךָ וּמְלֻחֵיךָ"; וְזֶה תִּרְגְּמוּ שֶׁל אוֹנְקְלוֹס [=בְּאַרְע תּוֹתְבוֹתֵהוֹן עֲבָדו גְּבוּרָא], בְּאַרְץ מוֹשְׁבָם עֲשׂוֹ גְבוּרָה].

בְּסֻדָּם אֶל־תִּבְנֵא נַפְשֵׁי בְּקִהְלָם אֶל־תִּתַּד כְּבִדֵי בְּי בְּאַפִּם הֲרָגוּ אִישׁ וּבְרַצְנָם עֲקְרוּ־שׁוּר:

בְּרַזְהוֹן לֹא הָיָה נַפְשֵׁי בְּאַתְכַּנּוּשֵׁיהוֹן לְמַהְרָה לֹא נִחְתִּית מִן יְקָרֵי אַרְי בְּרוּגְזָהוֹן קִטְלוּ קִטּוּל וּבְרַעוּתֵהוֹן תִּרְעוּ שׁוּר סְנֵאָה:

בְּסֻדָּם אֶל תִּבְנֵא נַפְשֵׁי – זֶה מַעֲשֵׂה זְמָרִי. כְּשֶׁנִּתְקַבְּצוּ שְׁבֻטוֹ שֶׁל שְׁמֵעוֹן לְהִבִּיא אֶת הַמְדַּיְנִית לְפָנָי מִשָּׁה, וְאָמְרוּ לוֹ: זֶה אֲסוּרָה אוֹ מִתְרַת? אִם תֹּאמַר אֲסוּרָה, בַּת יִתְרוֹ מִי הִתִּירָה לָךְ? – אֵל יִזְכָּר שְׁמִי בְּדָבָר, [שְׁנֵאמַר:] "זְמָרִי בֵּן סְלוּא נִשְׂאִי בֵּית אָב לְשְׁמֵעוֹנִי", וְלֹא כִּתְבֵי "בֵּן יַעֲקֹב". בְּקִהְלָם – כְּשֶׁיִּקְהַל קִרַּח שֶׁהוּא מִשְׁבֻטוֹ שֶׁל לוֹי אֶת כָּל הָעֵדָה עַל מִשָּׁה וְעַל אֲהָרֹן. אֶל תִּתַּד כְּבִדֵי – שֵׁם אֵל יִתְנַחֵד עִמָּהֶם שְׁמִי, שְׁנֵאמַר: "קִרַּח בֵּן יִצְחָר בֵּן קָהָת בֵּן לוֹי", וְלֹא נֵאמַר "בֵּן יַעֲקֹב". אָבֶל בְּדַבְרֵי הַיָּמִים, כְּשֶׁנִּתְחַסְּסוּ בְּנֵי קִרַּח עַל הַדּוּכָן, נֵאמַר: "בֵּן קִרַּח בֵּן יִצְחָר בֵּן קָהָת בֵּן לוֹי בֵּן יִשְׂרָאֵל". אֶל תִּתַּד כְּבִדֵי – "כְּבֹד" לְשׁוֹן זָכָר הוּא, וְעַל פְּרָחַד אִתָּה צְרִידָה לְפָרֵשׁ כְּמַדְבֵּר אֶל הַכְּבוֹד וְאוֹמֵר: אִתָּה, כְּבוֹדִי, אֵל תִּתְנַחֵד עִמָּהֶם! כְּמוֹ: "לֹא תִסַּד אִתָּם בְּקִבוּרָה". כִּי בְּאַפִּם הֲרָגוּ אִישׁ – אֵלּוּ חֲמוֹר וְאַנְשֵׁי שְׂכָם. וְאַיִן חֲשׁוּבֵינוּ בְּלֵם אֶלָּא כְּאִישׁ אַחַד, וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּגִדְעוֹן: "וְהַפִּיִת אֶת מְדִין כְּאִישׁ אַחַד"; וְכֵן בְּמַצְרַיִם: "סוֹס וְרִכְבוֹ רָמָה בָּיָם". זֶהוּ מְדַרְשׁוֹ, וּפְשׁוּטוֹ, אֲנָשִׁים הִרְבֵּה קוֹרָא אִישׁ, כָּל אַחַד לְעַצְמוֹ: בְּאַפִּם הֲרָגוּ כָּל אִישׁ שֶׁכְּעִסּוֹ עָלָיו; וְכֵן: "וַיִּלְמַד לְטָרֵף טָרֵף, אָדָם אֶכְלֵי". וּבְרַצְנָם עֲקְרוּ שׁוּר – רָצוּ לְעַקֵּר אֶת יוֹסֵף שְׁנִקְרָא "שׁוּר", שְׁנֵאמַר: "בְּכּוֹר שׁוּרוֹ הֲדָר לוֹ". "עֲקְרוּ", אִישִׁירִיטִי"ר [esjarelet = לסירות אגודת השוק] בְּלַעַז, לְשׁוֹן "אֶת סוֹסֵיהֶם תַּעֲקֹר".

אֲרוּר אָפֶם כִּי עָזוּ וְעִבְרָתָם כִּי קִשְׁתָּה אֲחִלְקָם בִּינְעֻלָּב וְאַפִּיצָם בִּישְׂרָאֵל:

לִיט רִוְגְזָהוֹן אַרְי תְּקִיף וְחִימַתְהוֹן אַרְי קִשְׂיָא אֶפְלַגְנוֹן בִּינְעֻלָּב וְאַבְדְּרָנוֹן בִּישְׂרָאֵל:

אֲרוּר אָפֶם כִּי עָזוּ – אֶפְלוּ בְּשַׁעַת תּוֹכַחָה לֹא קָלַל אֶלָּא אָפֶם. וְזֶהוּ שְׁאֵמַר בְּלַעַם: "מָה אֶקַּב לֹא קָבָה אֵל". אֲחִלְקָם בִּינְעֻלָּב – אֲפָרִידִם זֶה מְזֵה, שְׂלֵא יְהֵא לוֹי בְּמַגְנֵן הַשְּׂכֻטִים, וְהָרִי הֵם תְּלוּקִים. דָּבָר אַחֵר: אִין לָךְ עֲנִיִּים וְסוֹפְרִים וּמְלַמְדֵי תִינוּקוֹת אֶלָּא מִשְׁמֵעוֹן, כְּדִי שִׁיְהִיו נְפוּצִים. וְשְׁבֻטוֹ שֶׁל לוֹי, עֲשָׂאוּ מַחְזוֹר עַל הַגְּרָנוֹת לְתַרְוּמוֹת וּלְמַעֲשָׂרוֹת; נִמְן לוֹ תְּפוּצָתוֹ דְרָךְ כְּבוֹד.

יְהוּדָה אִתָּה יוֹדוּהָ אֲחִיךָ יִדְוּ בְּעֶרְפָּה אִיבִיךָ יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אֲבִיךָ:

יְהוּדָה אִתָּה אוֹדִיתָא וְלֹא בְּהִיתָתָא בְּךָ יוֹדוֹן אֲתָךְ יִדְוּ תַתְּמַךָ עַל בְּעֵלֵי דְבְבָךְ יַתְּבְרוּן סְנֵאָה יְהוֹן מַחְזְרֵי קִדְל הַדְּמָךְ יְהוֹן מַקְדָּמִין לְמַשְׂאֵל בְּשִׁלְמָךְ בְּנֵי אֲבוּיךָ:

יְהוּדָה אִתָּה יוֹדוּהָ אֲחִיךָ – לְפִי שֶׁהוֹכִיחַ אֶת הַרְאִשׁוֹנִים בְּקִנְטוּרִים, הַתְּחִיל יְהוּדָה נְסוּג לְאַחֲרָיו [שְׂלֵא יוֹכִיחֶנּוּ עַל מַעֲשֵׂה תְּמָר]; וְקִרְאוּ יַעֲקֹב בְּדַבְרֵי רַצְוִי: יְהוּדָה, לֹא אִתָּה כְּמוֹתֶם. יִדְוּ בְּעֶרְפָּה אִיבִיךָ – בִּימֵי דָוִד, "וְאוֹיְבֵי תַתָּה לִי עֲרָף". בְּנֵי אֲבִיךָ – עַל שֵׁם שִׁיְהִיו מַצְשִׁים הִרְבֵּה, לֹא אָמַר "בְּנֵי אִמֶּךָ" כְּדָרָךְ שְׁאֵמַר יִצְחָק.

גּוֹר אַרְיָה יְהוּדָה מִטָּרֵף בְּנֵי עֲלִית פָּרַע רַבִּץ פְּאַרְיָה וּכְלִבְיָא מִי יְקִימְנוּ:

שְׁלֻטוֹן יְהִי בְּשִׁירֵיָא וּבְסוֹפָא יַתְּרַבָּא מְלָפָא מְדָבִית יְהוּדָה אַרְי מְדִין קִטְלָא בְּרִי נַפְשָׁךְ סְלִיקָתָא יְנוּחַ יִשְׂרָי בְּתַקוּף פְּאַרְיָא וּכְלִיתָא וְלִית מַלְכוּ דְתַזְעֻזְעֵנִיָּה:

גּוֹר אַרְיָה – עַל דָּוִד נִתְנַבֵּא: בְּתַחֲלָה גּוֹר, "בְּהִיּוֹת שְׂאוּל מְלֹךְ עָלֵינוּ אִתָּה הָיִיתָ מְנוּצִיא וְהִמְבִּיא אֶת יִשְׂרָאֵל", וּלְכַסּוֹף אַרְיָה, כְּשֶׁהִמְלִיכוּהוּ עָלֵיהֶם. וְזֶהוּ שִׁתְּרַגְּם אוֹנְקְלוֹס: "שְׁלֻטוֹן יְהִי בְּשִׁירֵיָא", בְּתַחֲלָתוֹ. מִטָּרֵף – מִמָּה שֶׁחֲשָׁדְתִּיךָ בְּ"טָרֵף טָרֵף יוֹסֵף, תִּיָּה רַעַה אֶכְלֵתֶהוּ"; וְזֶהוּ יְהוּדָה, שְׁנִמְשַׁל לְאַרְיָה: בְּנֵי עֲלִית – סְלִיקָתָא עֲצָמָךְ וְאַמְרָתָ: "מָה בַּעֲצֵי" וְגוֹמַר, וְכֵן בְּהַרְיַת תְּמָר, שֶׁהוּדָה: "צְדָקָה מִמֶּנִּי"; לְפִיכָךְ פָּרַע רַבִּץ וְגוֹמַר – בִּימֵי שְׁלֵמָה: "אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ" וְגוֹמַר.

לֹא־יִסוּר שְׁבֻט מִיְהוּדָה וּמִתְחַקֵּךְ מִבְּיַן רַגְלָיו עַד כִּי־יָבֵא שִׁילָה לֹא יַעֲדִי עֲבִיד שׁוֹלְטָן מְדָבִית יְהוּדָה וְסִפְרָא מִבְּנֵי בְנוּהֵי עַד עֲלֵמָא וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים:

לֹא יַעֲדִי עֲבִיד שׁוֹלְטָן מְדָבִית יְהוּדָה וְסִפְרָא מִבְּנֵי בְנוּהֵי עַד עֲלֵמָא עַד דְּיִתִּי מְשִׁיחָא דְדִילִיָּה הִיא מְלְכוּתָא וְלִיָּה יִשְׁתַּמְעוֹן עַמְמֵיָא:

לֹא יִסוּר שְׁבֻט מִיְהוּדָה – מְדוּד וְאֵילָף; אֵלּוּ רְאִשֵׁי גְלִיּוֹת שְׂבָכְבָּל, שְׂרוּדִים אֶת הָעַם בְּשֻׁבְטוֹ, שְׁמַמְנִים עַל פִּי הַמְּלָכוֹת. וּמִתְחַקֵּךְ מִבְּיַן רַגְלָיו – תְּלַמְדִים; אֵלּוּ נְשִׂאֵי אַרְץ יִשְׂרָאֵל. עַד כִּי יָבֵא שִׁילָה – מְלֹךְ הַמְּשִׁיחַ, שֶׁהִמְלִיכָה שְׁלוֹ. וְכֵן תִּרְגְּמוּ אוֹנְקְלוֹס [=עַד דְּיִתִּי מְשִׁיחָא דְדִילִיָּה הִיא מְלְכוּתָא]. וּמְדַרְשׁ אַגְדָּה, שִׁילָה, "שִׁי לוֹי, שְׁנֵאמַר: "יּוֹבִילּוּ שִׁי לְמוֹרָא". וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים – אֲסִיפַת הָעַמִּים. שְׁהִיוֹ"ד עָקָר הִיא בִּיסוּד, כְּמוֹ "יִפְתָּחָה", וּפְעָמִים שְׁנוּפְלַת מִמֶּנּוּ. וְכַמָּה אוֹתוֹת מְשִׁמוֹת בְּלִשׁוֹן זֶה, וְהֵם נִקְרָאִים "עָקָר נוֹפֵל", כְּגוֹן נוֹ"ן שֶׁל "נוֹגַף" וְשֶׁל "נוֹשֵׂד", וְאֶל"ף שֶׁבְ"אֲתוּתֵי בְּאוֹנְיָכֶם" וְשֶׁבְ"אֲבַחַת תִּרְבִּי" וְ"אֲסוּף שְׁמֵן". אַף זֶה, "יִקְהַת עַמִּים" – אֲסִיפַת עַמִּים, שְׁנֵאמַר: "אֵלּוּ גוֹיִם יְדַרְשׁוּ". וְדוּמָה לוֹ: "עֵזֶן תִּלְעַג לְאָב וְתָבוּ לִיקְהַת אִם", לְקַבּוּץ קָמְטִים שֶׁבְּפִיָּה מִפְּנֵי זְקֻנָתָהּ. וּבְגִמְרָא, "דְּתַתְּבֵי וּמְקַהוּ אֲקַתְתָּא בְּשׁוּקֵי דְנַהְרֵדְעָא [ס"א: דְּפוּמְבְּדִיתָא]" בְּמַסְכַּת יְבָמוֹת. וְיָכוֹל תִּיָּה לוֹמַר "קַתְּיַת עַמִּים".

אֲסָרֵי לְגַפְן עִירָה וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֲתַגּוּ כְּפֶס בִּפְלִן לְבִשּׁוֹ וּבְדָם־עַנְבִּים סוּתָה:

יִסְחַר יִשְׂרָאֵל לְקַרְתִּיָּה עַמָּא יִבְנוּן הִיכְלִיָּה יְהוֹן צְדִיקָיָא סְחוּר סְחוּר לִיָּה וְעַבְדֵי אוֹרִיתָא בְּאוּלְפָן עַמִּיָּה יְהִי אַרְגוֹוֹן טַב לְבוּשִׁיָּה וּכְסוּתִיָּה מִיָּלָא מִיָּלָא צְבַע זְהוּרִי וְצַבְעֻנִין:

אֲסָרֵי לְגַפְן עִירָה – נִתְנַבֵּא עַל אַרְץ יְהוּדָה, שֶׁתִּהְיֶה מוֹשְׁבַת יְזֵן כְּמַעֲוֵן: אִישׁ יְהוּדָה יֵאָסֵר לְגַפְן עִיר אַחַד וְיִטְעֶנּוּ מִגְּפָן אַחַת, וּמְשׁוֹרְק אַחַד בֵּן אֲתוֹן אַחַד. שְׂרָקָה – זְמִרָה אֲרָכָה, קוֹרִייד"א [corijede = עִירָה] – לְשׁוֹן מִין כְּגַד הוּא, וְאִין לוֹ דְמִיוֹן בְּמִקְרָא. אֲסָרֵי – כְּמוֹ 'אוֹסֵר', דְּגָמַת "מְקִימֵי מַעְפָּר דָּל"; "הִישִׁבִי בְּשָׂמִים". וְכֵן "בְּנֵי אֲתוֹנוֹ" כְּעַנְוֵן זֶה. וְאוֹנְקְלוֹס תִּרְגְּמוּ בְּמִלָּה הַמְּשִׁיחַ: גָּפֹן הֵם יִשְׂרָאֵל, עִירָה זֶה יְרוּשָׁלַיִם, שְׂרָקָה – יִשְׂרָאֵל: "וְאֵנְכִי נִטְעַמְתִּיךָ שׁוֹרֵק". בְּנֵי אֲתוֹנוֹ – "יִבְנוּן הִיכְלִיָּה", לְשׁוֹן "שִׁעַר הָאִיתוֹן" כְּסִפְרֵי יְחִזְקִיאֵל. וְעוֹד תִּרְגְּמוּ בְּפָנָי אַחֲרִים: גָּפֹן – אֵלּוּ צְדִיקִים; בְּנֵי אֲתוֹנוֹ – "עַבְדֵי אוֹרִיתָא בְּאֵלְפֹן", עַל שֵׁם "רִכְבֵי אֲתוֹנוֹת צַחְרוֹת". כְּפֶס בִּינִין – "יְהֵא אַרְגוֹן טַב לְבוּשִׁיָּה", שְׂצַבּוּעוֹ דוּמָה לְזֵין. "וְצַבְעוֹנִין"

הוא לשון סוטה, שהאשה לובשתן ומסיתה בהן את הזכר לתן עיניו בה. ואף רבותינו פרשו בגמרא לשון הסמת שכרות, במסכת כתובות: "ועל הנין, שגמא תאמר: אינו מרוה? תלמוד לומר סוטה".

תכלילי עינים מיניו ולבן-שנים מתלב:
יסמקון טורוהי בכרמוהי יטופון נעוהי בקמר יתורן בקעתיה
בעבור ובעדרי עניה:

תכלילי – לשון אדם, כתרגומו ["יסמקון טורוהי בכרמוהי יטופון נעוהי בקמר, יתורן בקעתיה בעבור ובעדרי עניה" = יאדימו הריו בכרמיו, יזלו יקביו בנין, ילבינו בקעותיו בתבואה ובעדרי צאן]. וכן: "למי תכלילות עינים"; דרך שותי יין, עיניהם מאדימין. **מתלב** – מרב תלב, שיהא בארצו מרעה טוב לעדרי צאן. וכן פרוש המקרא: אדם עינים יהא מרב יין, ולבן שנים יהא מרב תלב. ולפי תרגומו, **עינים** לשון הרים, שמשמש צופים למרחוק. ועוד תרגמו בפנים אחרים, לשון מעינות וקלות הקבים: "נעוהי" – יקבים שלו. ולשון ארמי הוא, במסכת עבודה זרה, "נעוא ארתחו". "יתורן בקעתיה", תרגם **שנים** לשון "שני הסלעים".

זבולן לחוף ימים ישפן והוא לחוף אגית וירכתו על-צידו:
זבולן על ספר יממא ישרי והוא יכביש מחוזין בספינן וטוב
ימא ייכול ותחומיה יהי מטי עד צידו:

זבולן לחוף ימים – על חוף ימים תהיה ארצו; **חוף** – כתרגומו, "ספר", מר"ק א [סו.לבו=marche] בלעז. והוא יתהי מצוי תדיר אל "חוף אגית", במקום הנמל, שאגיות מביאות שם פרקמטיא. שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא ומציא מזון לשבט יששכר, והם עוסקים בתורה. הוא שאמר משה: "שמח זבולן בצאתה ויששכר באהליה"; זבולן יוצא בפרקמטיא, ויששכר עוסק בתורה באהלים. **וירכתו על צידו** – סוף גבולו יתהי סמוך לצידו. **וירכתו** – סופו, כמו: "וליר כתי המשפן".

יששכר חמר גרם רביץ בין המשפתיים:
יששכר עתיר בנכסין אחסנתיה בין תחומיא:

יששכר חמר גרם – חמר בעל עצמות: סובל על תורה, כחמר חזק שמטעיניו אותו משא כבד. **רביץ בין המשפתיים** – כחמר המהלך ביום ובלילה, ואין לו לינה בבית; וכשהוא רוצה לנית, רובץ בין התחומין, בתחומי העירות שמוליד שם פרקמטיא.

וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס-עבד:
והוא חולקא ארי טב וית ארעא ארי מעבדא פירין וכביש מחוזי
עממא וישיצי ית דיריהון ודששתארו ביהון יהון ליה פלחין
ומסקי מסין:

וירא מנחה כי טוב – ראה לתקו ארץ מברכת וטובה להוציא פרות. **ויט שכמו לסבל** – על תורה. ויהי – ללך אהיו ישראל. **למס עבד** – לספק [ס"א: לפסק] להם הוראות של תורה וסדרי עבדו, וימבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ראשיהם מאתם, מאתם ראשי סנהדראות העמיד, וכל אחיהם על פיהם. **ויט שכמו** – השפיל שכמו, כמו: "ויט שמיים"; "הטו אונכם". ואונקלוס תרגם בפנים אחרים ["והוא יכביש מחוזין בספינן וטוב ימא ייכול", = והוא יכבש גמלים בספינות ואת טוב הים יאכל]: **ויט שכמו לסבל** מלקמות ולכבוש מחוזות; שהם יושבים על הספר, ויהי האויב כבוש תחתיו **למס עבד**.

דן ידיו עמו פאחד שבטי ישראל:
מדבית דן יתבחר ויקום גוברא ביומוהי יתפריק עמיה ובשנוהי
ינוחון כחדא שבטיא דישראל:

דן ידיו עמו – ינקם נקמת עמו מפלשתים; כמו: "כי דין ה' עמו". **פאחד שבטי ישראל** – כל ישראל יהיו כאחד עמו, ואת כלם דין. ועל שמשון נבא נבואה זו. ועוד יש לפרש "פאחד שבטי ישראל" – כפיחד שבשבטים, הוא דוד שבא מיהודה.

יהידן נחש על-ידך שפיפן על-ארח הנשף עקבי-סוס ויפל רכבו אחרו:
יהי גברא דיתבחר ויקום מדבית דן אימתיה תתמי על עממא
ומחתיה תתקף בפלשתאי כחני חורמן ישרי על אורחא וכפתנא
יכמון על שבילא יקטיל גברי משרית פלשתאי פרשין עם
רגלאין יעקר סוסון ורתפין וימגר רכביהון לאחרא:

שפיפן – הוא נחש. ואומר אני שקרוי פן, על שם שהוא נושר, כמו: "ואתה תשופנו עקב". **הנשף עקבי סוס** – כך דרכו של נחש. ותמהו לנחש "הנשף עקבי סוס ויפל רכבו אחרו", שלא נגע בו. ותגמתו מצינו בשמשון: "וילפת.. את שני עמדי התנה" וגומר, ושעל נחש מתו. ואונקלוס תרגם "כחני חורמן", שם מין נחש שאין רפואה לנשיכתו, והוא "צפעוני". וקרוי "חורמן", על שם שעושה הכל חרם. "וכפתנא" – כמו "פסן", "יכמון" – יארב.

לישוועתה קניתי י-הוה:
לפוקרנא סברית יי:

לישוועתה קניתי ה' – נתנבא שניקרו פלשתים את עיניו, וסופו לומר: "תכרני נא ותקני נא אף הפעם" וגומר.

חמישי

גד גדוד יגדו והוא יגד עקב:
דבית גד משרית מזיניו יעברון ית ירדנא גדם אחיהון לקרבא
ובנכסין סגיאין יתובון לארעהון:

גד גדוד יגדו – כלם לשון גדוד הם, וכן חברו מנחם. ואם תאמר: אין 'גדוד' בלא שני דלתי"ן? יש לומר, "גדוד" שם דבר צריך שני דלתי"ן, שכן דרך תבנה בת שתי אותיות להפיל בסופה, ואין יסודה אלא שתי אותיות. וכן אמר: "כצפור לגוד" – מגזרת "ושבועתי גודים"; "שם נפל שדוד" מגזרת "ישוד צהרים". אף "יגד", "יגדוני" ו"גדוד" – מגזרה אחת הם. וכשהוא מדבר בלשון יפעל – אינו כפול, כמו יגוד, נגוד, רום, ישוד, לשוב. וכשהוא מתפעל או מפעיל אחרים הוא כפול, כמו יתגודד, יתרום, יתבולל, יתעודד. ובלשון מפעיל: "יתום ואלמנה יעודד"; "לשובב יעקב אליו". [אף] "יגדוני" האמור כאן, אינו לשון שישפלוהו אחרים, אלא כמו יגוד הימנו, כמו: "בני צאוני", "צאו ממני". "גד גדוד

יגידונו" – גידודים יגדו הימנו; שיעברו הירדן עם אחיהם למלחמה כל חלוץ עד שנכבשה הארץ. והוא יגד עקב – כל גידודיו ישובו על עקבם לנחלתם שלקחו בעבר הירדן, ולא יפקד מהם איש. {ד"ה ברש"י ידיובר=עקב. בדרךם ובמסלותם שהלכו ישובו; כמו: "ועקבותיה לא נדעו", וכן: "בעקבי הצאן"; בלשון לעז טראצ"ש [Hittites = traces].}

מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני-מלך:

דאשר טבא ארעיה והיא מרבית תפנוקי מלכין:

מאשר שמנה לחמו – מאכל הבא מחלקו של אשר יהא שמו, שיהיו זיתים מרבים בחלקו והוא מושד שמו כמעין. וכן ברכו משה, "וטובל בשמן רגלו", כמו ששינינו במנחות, פעם אחת הוצרכו אנשי לודקנא לשמן וכוליה [2].

נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי-שפר:

נפתלי בארע טבא יתמי עדביה ואחסנתיה תהי מעבדא פירין יהון מודן ומברכין עליהון:

אילה שלחה – זו בקעת גינוסר, שהיא קלה לבשל פרותיה, כאילה זו שהיא קלה לרוץ. **אילה שלחה** – אילה משלחת לרוץ. **הנתן אמרי שפר** – כמרגומו ["יהון מודן ומברכין עליהון" = יהיו מודים ומברכים עליהם]. דבר אחר: על מלחמת סיסרא וננבא, [ולקחת עמה עשרת אלפים איש מבני נפתלי] וגומר, והלכו שם בנריות. וכן נאמר שם לשון שלוח, "בעמק שלח ברגליו". **הנתן אמרי שפר** – על ידם שרו דבורה וברק שירה. ורבותינו דרשוהו על יום קבורת עקב, כשערער עשו על המערה, במסכת סוטה. ומרגומו: "יתמי עדבה", יפול חבלו, והוא יודה על חלקו אמרים נאים ושבח.

בן פרת יוסף בן פרת עלי-עין בנות צעדה עלי-שור:

ברי דסגי יוסף ברי דאתברך בגופן דנציב על עינא דמיתא תרין שבטין יפקון מבנוהי יקבלון חולקא ואחסנתא:

בן פרת – בן חו. והוא לשון ארמי, "אפריון נמטיה לרבי שמעון", בסוף בבא מציעא. **בן פרת עלי עין** – חנו נטוי על העין הרואה אותו. **בנות צעדה עלי שור** – בנות מצרים היו צועדות על החומה, להסתפל בנפיו. **בנות הרבה, צעדה** – כל אחת ואחת, במקום שתוכל לראותו משם. **עלי שור** – על ראיתו, כמו: "אשורנו ולא קרוב". ומדרשי אגדה יש רבים, וזה נוטה לישב המקרא. **פרת** – ת"ו שבו הוא תפון הלשון, כמו: "על דברת בני האדם". **שור** – כמו 'לשור'. דבר אחר, **עלי שור** – בשביל לשור. ומרגום של אונקלוס: **בנות צעדה עלי שור** – "תרין שבטין יפקון מבנוהי" וכוליה ["קבלון חולקא ואחסנתא" = שני שבטים יצאו מבניו, יקבלו חלק ונחלה]. וכתב **בנות**, על שם בנות מנשה, בנות צלפחד, שנטלו חלק בשני עברי הירדן. "ברי דסגי יוסף" [=בני שרבה, יוסף]: **פרת** – לשון פריה ורביה. ויש מדרש אגדה בו המתלשבים על הלשון: בשעה שבא עשו לקראת עקב, בקלו קדמו האמהות ללכת לפני בניהן להשתחוות; וברחל פתיב: "נגש יוסף ורחל וישתחווי". אמר יוסף, רשע זה עינו רמה, שפא יתן עיניו באמי; יצא לפניו, ושרבב קומתו לכסותה. והוא שברכו אביו: **בן פרת**, הגדלת עצמך **יוסף** – **עלי עין** של עשו. לפיכך זכית לגדלה: **בנות צעדה עלי שור**, להסתפל בה בצאתך על מצרים. ועוד דרשוהו לענין שלא ישלט בורעו עין הרע; ואף כשברך מנשה ואפרים, ברכם פדגים, שאין עין הרע שולטת בהם.

וימרחו רבוי וישטמהו בעלי חצים:

ואתמררו עמיה ונקמוהי ואעיקו ליה גוברין גברין בעלי פלגותיה:

וימרחו רבוי – וימרחו אהיו; וימרחו פוטיפר ואשתו לאסרו, לשון "וימרחו את חייכם". **רבוי** – נעשו לו אהיו אנשי ריב. ואין הלשון הזה לשון פעלו, שאם כן היה לו לנקד "ורבוי", כמו: "המה מי מריבה אשר רבו" וגומר; ואף אם לשון רבית חצים הוא, כן היה לו לנקד. ואינו אלא לשון פעלו, כמו: "שמו שמם", שהוא לשון 'הושמו', וכן "רומו מעט", שהוא לשון 'הורמו'; אלא שלשון 'הורמו' והושמו – על ידי אחרים, ולשון 'שמו, רמו, רבו' – מאליהם הוא: משוממים את עצמם, נתרוממו מעצמם, נעשו אנשי ריב. וכן "רמו ישיבי אי", כמו 'נדמו'. וכן מרגום אונקלוס. "**וינקמוהי**" – "וינקמוהו, מרגום של "וישטמהו" [בעלי חצים – שלשונם כחץ. ומרגומו "מרי פלגותא" [=בעלי מחלקת], לשון "ותיה המפצה"; אותו שהיו ראויים לחלק עמו ונחלה.

ותשב באיתן קשתו ויפזו זרעי ידיו מידל אביר יעלב משם רעה אבן ישוראל:

ותבת בהון נביותיה על דקנים אוריתא בסתר ושוי תוקפא רותצניה בכון יתרמא דהב על דרעוהי אחסין מלכותא ותקיף דא תות ליה מן קדם אל תקיפא דיעקב דבמימריה זון אבהו ובניו זרעא דישוראל:

ותשב באיתן קשתו – נתישבה בחזק. **קשתו** – חזקו. **ויפזו זרעי ידיו** – זו הוא נתינת טבעת על ידו, לשון "ותב מופז". זאת היתה לו מידי הקדוש ברוך הוא, שהוא **אביר יעלב**. ומשם עלה להיות **רעה אבן ישוראל**, עקרו של ישוראל, לשון "האבן הראשה"; לשון מלכות. ואונקלוס אף הוא פד מרגומו: **ותשב** – "ותבת בהון נביותיה" [=ושבה בהם נבואתו], החלומות אשר חלם להם. "על דקנים אוריתא בסתר" [=על אשר קנים את התורה בסתר] – תוספת הוא, ולא מלשון עברי שבמקרא. "ושוי בתוקפא רותצניה" – מרגום של "באיתן קשתו", וזה לשון מרגום על העברי: ותשב נבואתו, בשביל שאיתנו של הקדוש ברוך הוא היתה לו לקשת ולמבטח. "בכון יתרמא דהב על דרעוהי" – לכה ויפזו זרעי ידיו, לשון "פז". **אבן ישוראל** – לשון נוטריקון, אב וכו', "אבהו ובניו", יעלב ובניו.

מאל אביר ויעזרך ואת ש-די ויברכך ברכת שמלים מעל ברכת תהום רבצת תמת ברכת שדים ורחם:

מימר אלהא דאבוך יהי בסעדה וית ש-די ויברכך ברכו דנתתן מטלא דשמיתא מלעילא ברכו דנגדן מפמעמקי ארעא מלרע ברכתא דאבוך ודאמך:

מאל אביר – היתה לה זאת, והוא **יעזרך**. **ואת ש-די** – ועם הקדוש ברוך הוא היה לכה, כשלא שמעת לדברי אדונתה, והוא **יברכך**. **ברכת ש-דים ורחם** – "ברכתא דאבא ודאמא". כלומר: יתברכו המולידים והיולדות, שיהיו הזכרים מזרעים טפה הראויה להריון, והנקבות לא ישלכו את רחם שלקחו להפיל עבריהן. **ש-דים** – "ירה יירה", מתרגמונו "אשתמהא ושתדי"; אף "ש-דים" כאן, על שם שנתרע יורה כחץ.

ברכת אביר גברו על-ברכת הורי עד-מאות גבעת עולם תהילת לראש יוסף ולקדקד גזיר אחיו:

ברכתא דאבוך יתוספן לך על ברכתא דלי בריכו אבהתי דתמידו להון רברביא דמן עלמא יהון פל אליו לרישא דיוסף גוברא פרישא דאחוהי:

ברכת אביד גברו וגומר – הברכות שבכני הקדוש ברוך הוא גברו והלכו על הברכות שברך את הוריו. **עד מאות גבעת עולם** – לפי שהברכות שלי גברו עד סוף גבולי **גבעת עולם**, שנתן לי ברכה פרוצה בלי מצרים, מצעת עד ארבע קצות העולם, שנאמר: "ופרצת ימה וקדמה" וגומר; מה שלא אמר לאברהם אבינו וליצחק. לאברהם אמר לו: "שא נא עיניך וראה צפונה" וגומר, "כי את כל הארץ אשר אתה רואה לה אתננה"; ולא הראהו אלא ארץ ישראל בלבד. ליצחק אמר לו: "כי לה ולנרעה אתן את כל הארצות האל והקומותי את השבועה" וגומר. וזהו שאמר ישעיהו: "והאכלתיך גחלת יעקב אביד", ולא אמר גחלת אברהם. {ד"ה ברש"י דיבור=מאנת. אשומיי"ל [asomell=חכ], כך חברו מנחם בן סרוק. הוריו – לשון הריון, שהורוני במעי אמי, כמו "הורה גבר". **עד מאות** – עד קצות, כמו: "והתאויתם לכם לגבול קדמה"; "מתאו לבא חמת". **תהיית** – פלם **לראש יוסף**. **זויר אחיו** – "פרישא דאחיה", שנגדל מאחיו; כמו: "והנורו מקדשי בני ישראל"; "נורו אחור". ורבותינו דרשו **ומשב באיתנו קשות** – על פבישת יצרו באשת אדוניו, וקוראו 'קשת', על שם שהרע יורה פחז. **ויפזו זרעי דדיו** – כמו 'ויפוצו', שיצא הנרע מבין אצבעות דיו. "מידי אביר יעקב", שגראתה לו דמות דיוקנו של אביו וכוליה, כדאיתא בסוטה [4]. ואונקלוס תרגם **מאות גבעת עולם** ["דחמידו להון רב ביא דמן עלמא", אשר חמדו להם הגדולים אשר מעולם], לשון מאנה ומקדה, "וגבעות" לשון "מצחי ארץ"; שחמדמן אמו והוקיאתו למבלם.

שישי

בנימין זאב יטרף זאב יטרף – הוא זאב אשר יטרף. נבא על שיהיו עתידין להיות חטפנין, "וחטפתם לכם איש אשתו", בפילגש בגבעה; ונבא על שאול, שיהיה נוצח באויביו סביב, שנאמר: "ושאול לחד המלוכה. ויחכם סביב.. במוצאב.. ובאדום.. ובכל אשר יפנה ירשיע". **בבקר יאכל עד** – לשון בנה ושלל, המתרגם "עצה"; ועוד יש לו דומה בלשון עברית: "אז חלק עד שלל". ועל שאול הוא אומר, שעמד בתחלת בקרו וזריתתו של ישראל. **ולערב יחלק שלל** – אף משתשקע שמשן של ישראל על ידי נבוכדנצר, שיגלם לבבל, יחלק שלל – מרדכי ואסתר, שהם מבנימין. יחלקו את שלל המן, שנאמר: "הנה בית המן נמתי לאסתר". ואונקלוס תרגם על שלל הפתנים בקדשי המקדש.

בנימין זאב יטרף – הוא זאב אשר יטרף. נבא על שיהיו עתידין להיות חטפנין, "וחטפתם לכם איש אשתו", בפילגש בגבעה; ונבא על שאול, שיהיה נוצח באויביו סביב, שנאמר: "ושאול לחד המלוכה. ויחכם סביב.. במוצאב.. ובאדום.. ובכל אשר יפנה ירשיע". **בבקר יאכל עד** – לשון בנה ושלל, המתרגם "עצה"; ועוד יש לו דומה בלשון עברית: "אז חלק עד שלל". ועל שאול הוא אומר, שעמד בתחלת בקרו וזריתתו של ישראל. **ולערב יחלק שלל** – אף משתשקע שמשן של ישראל על ידי נבוכדנצר, שיגלם לבבל, יחלק שלל – מרדכי ואסתר, שהם מבנימין. יחלקו את שלל המן, שנאמר: "הנה בית המן נמתי לאסתר". ואונקלוס תרגם על שלל הפתנים בקדשי המקדש.

כל-אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר-דבר להם אביהם ויברך אותם איש אשר פברכתו ברוך אתם:
כל אליו שבטיא דישראל תרי עסר וזא דמליל להון אבוהון ובריו יתהון גבר פברכתיה ברוך יתהון:

וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם – והלא יש מהם שלא ברכם, אלא קנטרין? אלא כך פרושו: **וזאת אשר דבר להם אביהם**, מה שנאמר בענין. יכול שלא ברוך לראובן שמעון ולוי? תלמוד לומר: **ויברך אותם**, פלם במשמע. **איש אשר פברכתו** – ברכה העתידה לבא על כל אחד ואחד. **ברוך אתם** – לא היה לו לומר אלא 'איש אשר פברכתו ברוך אותו', מה תלמוד לומר **ברך אותם**? לפי שנתן ליהודה גבורת ארי, ולבנימין חטיפתו של זאב, ולנפתלי קלותו של איל; יכול שלא פללן פלם בכל הברכות? תלמוד לומר **ברך אותם**.

ויצו אותם ויאמר אלהם אני נאסף אל-עמי קברו אתי אל-אבתי אליהמערה אשר בשדה עפרון החתי:
ויפקיד יתהון ואמר להון אנא מתפניש לעמי קברו יתי לנת אבהתי במערתא דבחקל עפרון חתאה:

נאסף אל עמי – על שם שמכניסין הנפשות אל מקום גנוזתן. שיש אסיפה בלשון עברי שהיא לשון הכנסה, גנוז: "ואין איש מאסף אותם הביתה"; "ואספתו אל תוך ביתך"; "באספכם את תבואת הארץ", הכנסתם לבית מפני הגשמים; "באספה את מעשיך". וכל אסיפה האמורה במיתה, אף היא לשון הכנסה. **אל אבתי** – עם אבותי.

במערה אשר בשדה המכפלה אשר על-פני-ממרא בארץ פגעו אשר קנה אברהם את-השדה מאת עפרון החתי לאחוזת-קבר:
במערתא דבחקל כפילתא דעל אפי ממרא בארעא דכנען דזבן אברהם ית חקלא מן עפרון חתאה לאחסנת קבורא:

שמה קברו את-אברהם ואת שרה אשתו שמה קברו את-יצחק ואת רבקה אשתו ושמה קברתי את-לאה:
תמן קברו ית אברהם וית שרה אתתיה תמן קברו ית יצחק וית רבקה אתתיה ותמן קברית ית לאה:

מקנה השדה והמערה אשר-בו מאת בני-חזת:
זביני חקלא ומערתא דביה מן בני חתאה:

ויכל יעקב לצות את-בניו ויאסף רגליו אליהמטה ויגע ויאסף אל-עמיו:
ושיצי יעקב לפקדא ית בנוהי וכנש רגלוהי לערסא ואתנגיד ואתכניש לעמיה:

ויאסף רגליו – הכניס רגליו. ויגע ויאסף – ומיתה לא נאמרה בו; ואמרו רבותינו זכרונם לברכה: יעקב אבינו לא מת.

ויפל יוסף על-פני אביו ויבך עליו וישקלו:
ונפל יוסף על אפי אבוהי ובכא עלוהי ונשיק ליה:

ויצו יוסף את-עבדיו את-הרפאים לחנט את-אביו ויחנטו הרפאים את-ישראל:
ויפקיד יוסף ית עבדוהי ית אסנתא למחנט ית אבוהי וחנטו אסנתא ית ישראל:

לחנט את אביו – ענן מרקחת בשמים הוא.

וימלאו-לו ארבעים יום פי כן ימלאו ימי החנטים ויבכו אותו מצרים שבעים יום:
ושלימו ליה ארבעין יומין ארי כן שלמין יומי חניטיא ובכו יתיה מצראי שבעין יומין:

וימלאו לו – השלימו לו ימי חגיגתו עד שמלאו לו ארבעים יום. ויבכו אתו מצרים שבועים יום – ארבעים לחגיגתו ושלישים לבכיה; לפי שבאה להם ברכה לרגלו, שפלה הרעב, והיו מי גילוס מתברכין.

ויעברו ימי בכיתו וידבר יוסף אלי בית פרעה לאמר אמנא מצאתי חן בעיניכם דברו נא באזני פרעה לאמר:
ועברו ימי בכיתיה ומליל יוסף עם בית פרעה למימר אם פען אשכחית רחמין בעיניכון מלילו כען קדם פרעה למימר:

אבי השביעני לאמר הנה אנכי מת בקברי אשר פריתי לי בארץ פנעו שמה תקברני ועמה אעלה נא ואקברה את אבי ואשובה:
אבא קיים עלי למימר האנא מאית בקברי דאתקניית לי בארעא דכנען ממן תקברוני וכען אסק כען ואקבר ית אבא ואתוב:

אשר פריתי לי – בפשוטו, כמו "כי יקרה איש". ומדרשו עוד מת'שלב על הלשון, כמו "אשר קניתי"; אמר רבי עקיבא: כשהלכתי לכרפי הים, היו קורין למכירה פירה. ועוד מדרשו לשון כרי, דגור; שנטל יעקב כל כסף ונתב שהביא מבית לבן ועשה אותו כרי, ואמר לעשו: טל זה בשביל חלקה במערה.

ויאמר פרעה צלה וקבר את אביה באשר השביעך:
ואמר פרעה סק וקבר ית אבוי כמא דקיים עלך:

באשר השביעך – ואם לא בשביל השבועה, לא הייתי מניחה. אבל נרא לומר: עבר על השבועה, שלא יאמר: אם פן, אעבר על השבועה ששבעתי לך שלא אגלה על לשון הקדש, שאני מפיר עודף על שבעים לשון ואתה אינך מכיר בו, כדאיתא במסכת סוטה.

וינעל יוסף לקבר את אביו וינעלו אתו כל עבדי פרעה זקני ביתו וכל זקני ארץ מצרים:
וסליק יוסף למקבר ית אבוהי וסליקו עמיה כל עבדי פרעה סבי ביתיה וכל סבי ארעא דמצרים:

וכל בית יוסף ואחיו ובית אביו רק טפם וצאנם ובקרום עזבו בארץ גושן:
וכל בית יוסף ואחיו ובית אביו רק טפם וצאנם ובקרום עזבו ושבקו בארעא דגושן:

וינעל עמו גם מרכב גם פרשנים ויהי המהנה כבוד מאד:
וסליק עמיה אף רתפין אף פרשין והות משריתא סגיאה לתדא:

ויבאו עד גרון האטד אשר בעבר הירדן ויספדו שם מספד גדול וכבוד מאד ויעשו לאביו אבל שבעת ימים:
ואתו עד בית אדרי דאטד דבעברא דירדנא וספדו ממין מספד רב ותקיה לתדא ועבד לאבוהי אבלא שבועא יומין:

גרון האטד – מקור אטדיו (=קוצים) היה. ורבותינו דרשו על שם המארע, שבאו כל מלכי כנען ונשיאי' שמעאל למלחמה; וכיון שראו פתרו של יוסף תלוי בארוננו של יעקב, עמדו פלו ותלו בו כתריהם, והקיפוהו פתרים כגון המקור סג של קוצים.

ויבא יושב הארץ הפנעני את האבל בגרון האטד ויאמרו אבל כבוד זה למצרים על פן קרא שמה אבל מצרים אשר בעבר הירדן:
וחזא יתיב ארע פנענאה ית אבלא בבית אדרי דאטד ויאמרו אבל תקיה דין למצראי על פן קרא שמה אבל מצרים דבעברא דירדנא:

ויעשו בניו לו כן כאשר צוהם:
ועבדו בנוהי ליה כן כמא דפקידונו:
כאשר צוהם – מהו אשר צוהם? –

וישאו אתו בניו ארצה פנעו ויקברו אתו במערת שזיה המכפלה אשר קנה אברהם את השדה לאחוזת קבר מאת עפרון החתי על פני מגרא:
ונטלו יתיה בנוהי לארעא דכנען וקברו יתיה במערת חקל כפלתא דזבן אברהם ית חקלא לאחסנת קבורא מן עפרון חתמאה על אפי מגרא:

וישאו אתו בניו – ולא בני בניו, שכה צוה: אל ישאו משתי, לא איש מצרי, ולא אחד מבניכם, שהם מבנות כנען, אלא אתם. וקבע להם מקום, שלישה למזרח, וכן לארבע רוחות; וקסדרן למסע ומנהג של דגלים נקבעו כפון. לוי לא ישא, שהוא עמיד לשאת את הארון, ויוסף לא ישא, שהוא מלך; מנשה ואפרים יהיו חתמים. והיו על דגלו באותות", באות שמוסר להם אביהם לשא משתו.

וינשב יוסף מצרימה הוא ואחיו וכל העלים אתו לקבר את אביו אחרי קברו את אביו:
ותב יוסף למצרים הוא ואחיהי וכל דסליקו עמיה למקבר ית אבוהי בתר דקבר ית אבוהי:

הוא ואחיו וכל העלים אתו – בחזרתן פאן הקדים אחיו למצרים העולים אתו; ובהליכתן הקדים מצרים לאחיו, שבאמר: "וינעלו אתו כל עבדי פרעה" וגומר, ואחר כך "כל בית יוסף ואחיו"? אלא לפי שראו הפכוד שעשו מלכי כנען, שנתלו כתריהם בארוננו של יעקב, נהגו בהם כבוד.

ויבאו אחיי יוסף כיימת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב לשיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אתו:
וחזו אחי יוסף ארי מית אבוהון ויאמרו דלמא ישר לנא דבבו יוסף ואתבא יתיב לנא ית כל בשתא דגמלנא יתיה:

ויבאו אחי יוסף כי מת אביהם – מהו ויראו? הכירו במיתתו אצל יוסף; שהיו רגילים לסעד על שלחנו של יוסף, והנה מקרבן בשביל כבוד אביו, ומשמת יעקב לא קרבן. לוי ישטמנו – שמה ישטמנו. "לוי מתחלק לענגנים הרבה. יש "לוי" משמש בלשון בקשה ולשון "הלוואי", כגון: "לוי יהי כדברך"; "לוי שמעני"; "ולוי הואלנו"; "לוי מתנו". ויש "לוי"

משמש בלשון "אם" ו"אולי"^[5], כגון: "לו חכמו"; "לו הקשבת למצותי"; "ולו אנכי שוקל על כפי". ויש "לו" משמש בלשון "שמא": "לו יששכנו, ואין לו עוד דומה במקרא. והוא לשון "אולי", כמו: "אולי לא תלך האשה אתרי", לשון "שמא" הוא. ויש "אולי" לשון בקשה, כגון: "אולי יראה ה' בעיני"; "אולי ה' אותי", הרי הוא כמו "לו יהי כדברך". ויש "אולי" לשון "אם": "אולי יש חמשים צדיקים".

ויצו אלי יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמר: ופקידו לנת יוסף למימר אביך פקיד קדם מותיה למימר:

ויצו אל יוסף – כמו "ויצונו אל בני ישראל": צוה למשה ולאהרן להיות שליחים אל בני ישראל. אף זה, ויצויו אל שלוחם להיות שליח אל יוסף לומר לו פן. ואת מי צוה? את בני בלקה, שהיו גיילון אצלו, שנאמר: "והוא נער את בני בלקה". אביך צוה – שנו בדבר מפני השלום; כי לא צוה יעקב פן, שלא נחשד יוסף בעיניו.

כזה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך ותשאתם פירעה גמלוך ועתה שא נא לפשע עבדי א-להי אביך ויבך יוסף בדברם אליו: כדני תימרו ליוסף בבועו שבוק פעו לחובי אהך ולתשאיהו ארי בשתא גמלוך וכעו שבוק פעו לחובי עבדי אלהא דאבוך ובכא יוסף במלתהו עמיה:

שא נא לפשע עבדי א-להי אביך – אם אביך מת, א-להיו קדם והם עבדיו.

ויכלו גם אחיו ויפלו לפניו ויאמרו הגנו לך לעבדים: ויכלו גם אחיו – מוסר [ספרים אחרים: מוסב] על השליחות.

ויאמר אלהם יוסף אלי תתח א-להים אני: ויאמר להו יוסף לא תדחלון ארי דחלא די אנא:

כי תתח א-להים אני – שמא במקומו אני, בתמיה? אם הייתי רוצה לתרע לך, כלום אני יכול? והלא אתם בלכם "תשבתם עלי רעה" ונקדוש ברוד הוא "תשבה לטובה", והאדא אני לבדי יכול לתרע לך?

ואתם תשבתם עלי רעה א-להים תשבה לטובה למען עשה פיום תזה להחית עם רב: ואתון תשבתון עלי בישא מן קדם יי אתחשיבת לטבא בדיל למעבד כיומא הדין לקימא עם סגי:

שביעי

ועתה אלי תיראו אנכי אכלל אתכם ואת טפכם וינתם אותם ויזכר על-לכם: וכעו לא תדחלון אנא אזון יתכון ונת טפלכון ונחיים יתהוון ומליל תנחומין על לבהו:

ויזכר על לם – דברים המתקבלים על הלב: עד שלא ירדכם לטון – היו מרגישים עלי שאני עבד, ועל ידיכם נודע שאני בן חורין; ואני הורג אתכם, מה תבריות אומרות? פת של בחורים ראה, ונשמעת בהם ואמר: אחי הם, ולבסוף הרג אותם. יש לה אח שהורג את אחיו? דבר אחר, עשרה גרות לא יכלו לכפות גר אחד וכוליה.

וישב יוסף במצרים הוא ובית אביו ויחי יוסף מאה ועשר שנים: ויטיב יוסף במצרים הוא ובית אביו ויחיה יוסף מאה ועשר שנים:

וירא יוסף לאפרים בני שלשים גם בני מכיר בן-מנשה ילדו על-ברכי יוסף: וחזא יוסף לאפרים בנין תליתאין אף בני מכיר בר מנשה אתילידו ורבי יוסף:

על ברכי יוסף – כתר גומו, גדלן בין ברכיו.

ויאמר יוסף אל-אחיו אנכי מת וא-להים פקד יפקד אתכם וקעלה אתכם מ-הארץ הזאת אל-הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב: ויאמר יוסף לאחיו אנא מאית ויי מדכר דכיר יתכון ויסיק יתכון מן ארעא הדא לארעא דקניים לאברהם ליצחק וליעקב:

וישבע יוסף את-בני ישראל לאמר פקד יפקד א-להים אתכם והעלתם את-עצמתי מזה: ואומי יוסף ית בני ישראל למימר מדכר דכיר יי יתכון ותסקוון ית גרמי מפא:

וימת יוסף בן-מאה ועשר שנים ויחנטו אתו וישם בארון במצרים: ומית יוסף בר מאה ועשר שנים ויחנטו יתיה וישמוהי בארונא במצרים:

**תזק תזק תזק ונתתזק!!!
מ'הייבט אן 'פון יעצט'...**

כא וישפב יהושפט עם־אבתיו ויקבר עם־אבתיו בעיר דגיד וימלך יהורם בנו תחתיו: ולו־אחיים בני יהושפט עזריה וזכריה ועזריהו ומיכאל ושפטניהו כל־אלה בני יהושפט מלך־ישראל: ויתנו להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנות עם־ערי מצרות ביהודה ואת־הממלכה נתן ליהורם כִּי־הוא הבכור: ויָקָם יהורם עלי־ממלכת אביו ויתחזק ויהרג את־כל־אחיו בחרב וגם משרי ישראל: בן־שלשים ושתים שנה יהורם במלכו ושמונה שנים מלך בירושלם: וילך בדרך מלכי ישראל כאשר עשו בית אחאב כי בת־אחאב היתה לו אשה ויעש הרע בעיני י־הוה: ולא־אבה י־הוה להשחית את־בית דגיד למען הברית אשר פרת לדגיד וכאשר אמר לתת לו גיר ולבניו כל־הימים: הבימו פשע אדום מתחת ידי־הוה וימליכו עליהם מלך: ויעבר יהורם עם־שריו וכל־הרכב עמו ויהי קם לילה ויך את־אדום הסובב אליו ואת שרי הרכב: ויפשע אדום מתחת ידי־הוה עד היום הנה אז תפשע לבנה בעת שהיא מתחת ידו כי עזב את־י־הוה א־להי אבתיו: גם־הוא עשה־במות בהרי יהודה ויזן את־ישבי ירושלם ויזח את־יהודה: ויבא אליו מכתב מאליהו הנביא לאמר פה אומר י־הוה א־להי דגיד אביך פתת אשר לא־הלכת בדרכי יהושפט אביך ובדרכי אסא מלך־יהודה: ומלך בדרך מלכי ישראל ותזנה את־יהודה ואת־ישבי ירושלם פהזנות בית אחאב וגם את־אחיה בית־אביך הטובים ממך הרגת: הנה י־הוה נגף מגפה גדולה בעמך ובבניך ובנשיך ובכל־רכושך: ואתה בחללים רבים במחלה מעיך עדי־יצאו מעיך מן־חלי ימים עלי־ימים: ויער י־הוה עלי־הורם את רוח הפלשתים והערבים אשר עלי־יד פושים: ויעלו ביהודה ויבקעוה וישפו את כל־הרכוש הנמצא לבית־המלך וגם־בניו ונשיו ולא נשאר־לו בן כי אם־יהואחז קטן בניו: ואתרי כל־זאת נגפו י־הוה במעיו לחלי לאיו מרפא: ויהי לימים מימים וכעת צאת הקץ לימים א שנים יצאו מעיו עם־חליו וימת בתחלאים רעים ולא־עשו לו עמו שרפה כשרפת אבתיו: בן־שלשים ושתים הנה במלכו ושמונה שנים מלך בירושלם וילך בלא

חמדה ויקברהו בעיר דגיד ולא בקברות המלכים: כב וימליכו יושבי ירושלם את־אחזיהו בנו הקטן תחתיו כי כל־הראשנים הרג הגדוד הבא בערבים למחנה וימלך אחזיהו בן־יהורם מלך יהודה: בן־ארבעים ושתים שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת מלך בירושלם ושם אמו עתליהו בת־עמרי: גם־הוא הלך בדרך בית אחאב כי אמו היתה יועצתו להרשיע: ויעש הרע בעיני י־הוה בבית אחאב כִּי־המה היו־לו יועצים אחרי מות אביו למשחית לו: גם בעצתם הלך וילך את־יהורם בן־אחאב מלך ישראל למחמה על־חזאל מלך־ארגם ברמות גלעד ויפו הרמים את־יורם: וישב להתרפא ביזרעאל כי המפיים אשר הפהו ברמה בהלחמו את־חזאל מלך ארגם ועזריהו בן־יהורם מלך יהודה ירד לראות את־יהורם בן־אחאב ביזרעאל הוא: ומא־להים היתה מבוסת אחזיהו לבוא אל־יורם ובבאו יצא עם־יהורם אל־יהוא בן־נמשי אשר משחו י־הוה להכרית את־בית אחאב: ויהי פהשפט יהוא עם־בית אחאב וימצא את־שרי יהודה ובני אחי אחזיהו משרתים לאחזיהו ויהרגם: ויבקש את־אחזיהו וילפדהו והוא מתחבא בשמרון ויבאהו אל־יהוא וימיתהו ויקברהו כי אמרו בן־יהושפט הוא אשר דרש את־י־הוה בכל־לבבו ואין לבית אחזיהו לעצר פח לממלכה: ועתליהו אם אחזיהו ראתה כי מת בנה ותקם ותדבר את־פל־גורע הממלכה לבית יהודה: ונתקח יהושבעת בת־המלך את־יואש בן־אחזיהו ותגנב אתו מתוך בני־המלך המומתים ותתן אתו ואת־מינקתו בתוך המטות ומסתירהו יהושבעת בת־המלך יהורם אשת יהויכד הפלן כי היא היתה אחות אחזיהו מפני עתליהו ולא המיתתהו: ויהי אתם בבית הא־להים מתחבא שש שנים ועתליה מלכת על־הארץ:

כג ובשנה השבעית התחזק יהויכד ויקח את־שרי המאות לעזריהו בן־ירחם ולישמעאל בן־הוחזן ולעזריהו בן־עובד ואת־מעשניהו בן־עזניהו ואת־אלישפט בן־זכרי עמו בבית: ויסבו ביהודה ויקבצו את־הלוים מפל־ערי יהודה וראשי האבות

לְיִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל־יְרוּשָׁלַם׃ וַיִּכְרַת כָּל־הַקֶּהֶל בְּרִית
בְּבֵית הָאֱלֹהִים עִם־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לָהֶם הִנֵּה בֶן־הַמֶּלֶךְ
יִמְלֹךְ כַּאֲשֶׁר דָּבַר יְיָ הִנֵּה עַל־בְּנֵי דָוִד׃ זֶה הַדָּבָר
אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ הַשְּׁלִישִׁית מִכֶּם בְּאֵי הַשָּׁבֹת לִפְהַגִּים
וּלְלוּיִם לְשַׁעְרֵי הַסָּפִים׃ וְהַשְּׁלִישִׁית בְּבֵית הַמֶּלֶךְ
וְהַשְּׁלִישִׁית בְּשַׁעַר הַיְסוּד וְכָל־הָעָם בְּחֻצוֹת בֵּית
יְיָ הִנֵּה׃ וְאֵל־יָבֹאוּ בֵּית־יְיָ הִנֵּה כִּי אִם־הַפְּהַגִּים
וְהַמְּשֻׁרְתִּים לְלוּיִם הָמָּה יָבֹאוּ כִּי־קָדַשׁ הָמָּה וְכָל־
הָעָם יִשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת יְיָ הִנֵּה׃ וְהִקִּיפוּ הַלוּיִם אֶת־
הַמֶּלֶךְ סָבִיב אִישׁ וְכָלְיוּ בִּידוֹ וְהִבָּא אֶל־הַבַּיִת יוֹמֵת
וְהָיוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ בָּבֹאוּ וּבִצְאָתוֹ׃ וַיַּעֲשׂוּ הַלוּיִם וְכָל־
יְהוּדָה כְּכָל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיִּקְחוּ אִישׁ אֶת־
אֲנָשָׁיו בְּאֵי הַשָּׁבֹת עִם יוֹצְאֵי הַשָּׁבֹת כִּי לֹא פָטַר
יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת־הַמַּחְלָקוֹת׃ וַיִּתְּמוּ יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן
לְשָׂרֵי הַמַּאֲוֹת אֶת־הַחַנּוּתִים וְאֶת־הַמַּגְנָוֹת וְאֶת־
הַשְּׁלֹטִים אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ דָּוִד אֲשֶׁר בֵּית הָאֱלֹהִים׃
וַיַּעֲמֵד אֶת־כָּל־הָעָם וְאִישׁ ׀ שִׁלְחוּ בִּידוֹ מִכַּתֵּף הַבַּיִת
הַיְמָנִית עַד־כַּתֵּף הַיְמָנִית הַשְּׂמָאלִית לַמִּזְבֵּחַ וּלְבַיִת עַל־
הַמֶּלֶךְ סָבִיב׃ וַיּוֹצִיאוּ אֶת־בֶּן־הַמֶּלֶךְ וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת־
הַנֶּזֶר וְאֶת־הָעֵדוּת וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ וַיִּמְשַׁחֻהוּ יְהוֹיָדָע
וּבָנָיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ׃ וַתִּשְׁמַע עֲתַלְיָהוּ אֶת־קוֹל
הָעָם הַרְצִיִם וְהִמְסִלְלִים אֶת־הַמֶּלֶךְ וַתָּבוֹא אֶל־הָעָם
בֵּית יְיָ הִנֵּה׃ וַתֵּרָא וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ עוֹמֵד עַל־עַמּוּדוֹ
בְּמִבְּוֹא וְהַשָּׂרִים וְהַחֻצְצֹרוֹת עַל־הַמֶּלֶךְ וְכָל־עַם
הָאָרֶץ שָׂמֵחַ וְתוֹקֵעַ בְּחֻצְצֹרוֹת וְהַמְּשׁוֹרְרִים בְּכָל־י
הַשִּׁיר וּמוֹדִיעִים לְהַלֵּל וּתְקַרַע עֲתַלְיָהוּ אֶת־בְּגָדֶיהָ
וַתֹּאמֶר קֹשֶׁר קֹשֶׁר׃ וַיּוֹצֵא יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת־שָׂרֵי
הַמַּאֲוֹת ׀ פְּקוּדֵי הַחֵיל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוֹצִיאוּהָ אֶל־
מִבֵּית הַשְּׂדֵרוֹת וְהִבָּא אַחֲרֶיהָ יוֹמֵת בְּחֶרֶב כִּי אָמַר
הַכֹּהֵן לֹא תִמִּיתוּהָ בֵּית יְיָ הִנֵּה׃ וַיִּשְׁיִמוּ לָהּ יָדַיִם
וַתָּבוֹא אֶל־מִבְּוֹא שַׁעַר־הַסּוּסִים בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיִּמִּיתוּהָ
שָׁם׃ וַיִּכְרַת יְהוֹיָדָע בְּרִית בִּינּוֹ וּבֵין כָּל־הָעָם וּבֵין
הַמֶּלֶךְ לְהַנּוֹת לְעָם לִי־הִנֵּה׃ וַיָּבֹאוּ כָל־הָעָם בֵּית־
הַבַּעַל וַיִּתְּצוּהוּ וְאֶת־מִזְבְּחֹתָיו וְאֶת־צִלְמֵי שִׁבְרוּ וְאֶת־
מַתָּן כַּהֵן הַבַּעַל הָרְגוּ לִפְנֵי הַמִּזְבְּחוֹת׃ וַיִּשְׁם יְהוֹיָדָע
פְּקוּדוֹת בֵּית יְיָ הִנֵּה בְּיַד הַפְּהַגִּים הַלוּיִם אֲשֶׁר תָּלַק
דָּוִד עַל־בֵּית יְיָ הִנֵּה לְהַעֲלוֹת עֲלוֹת יְיָ הִנֵּה כַּפְּתוּב
בְּתוֹרַת מֹשֶׁה בְּשִׁמְחָה וּבְשִׁיר עַל יְדֵי דָּוִד׃ וַיַּעֲמֵד

הַשְּׁוֹעֲרִים עַל־שַׁעְרֵי בֵּית יְיָ הִנֵּה וְלֹא־יָבֹאוּ טָמְאִים לְכָל־
דָּבָר׃ וַיִּקַּח אֶת־שָׂרֵי הַמַּאֲוֹת וְאֶת־הַאֲדִירִים וְאֶת־
הַמּוֹשְׁלִים בָּעָם וְאֶת ׀ כָּל־עַם הָאָרֶץ וַיּוֹרֵד אֶת־הַמֶּלֶךְ
מִבֵּית יְיָ הִנֵּה וַיָּבֹאוּ בְּתוֹד־שַׁעַר הָעֲלִיּוֹן בֵּית הַמֶּלֶךְ
וַיּוֹשִׁיבוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ עַל כִּסֵּא הַמַּמְלָכָה׃ וַיִּשְׁמְחוּ כָל־
עַם־הָאָרֶץ וְהַעִיר שִׁקְטָה וְאֶת־עֲתַלְיָהוּ הַמִּיתוּ בְּחֶרֶב׃
כַּד ׀ בֶּן־שֶׁבַע שָׁנִים יָאֵשׁ בְּמִלְכוֹ וְאַרְבַּעִים שָׁנָה מֶלֶךְ
בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ צְבִיָה מִבְּאֵר שֶׁבַע׃ וַיַּעֲשֵׂה יוֹאָשׁ
הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינָיו יְיָ הִנֵּה כָל־יְמֵי יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן׃ וַיִּשְׁאֲלוּ
יְהוֹיָדָע נְשִׁים שָׂתִים וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיְהִי אַחֲרָיִי
כִּן הָיָה עִם־לֵב יוֹאָשׁ לְתַדְּשׁ אֶת־בֵּית יְיָ הִנֵּה׃ וַיִּקְבְּצוּ
אֶת־הַפְּהַגִּים וְהַלוּיִם וַיֹּאמֶר לָהֶם צְאוּ לַעֲרֵי יְהוּדָה
וּקְבְּצוּ מִכָּל־יִשְׂרָאֵל כֶּסֶף לְתַזְקָ ׀ אֶת־בֵּית אֱלֹהֵיכֶם
מִדְּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְאַתֶּם תִּמְתְּרוּ לְדָבָר וְלֹא מִתְּרוּ
הַלוּיִם׃ וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לַיהוֹיָדָע הָרֹאשׁ וַיֹּאמֶר לוֹ
מִדְּוַע לֹא־דַרְשַׁת עַל־הַלוּיִם לְהָבִיא מִיְהוּדָה
וּמִירוּשָׁלַם אֶת־מִשְׁאֵל מִזְּשָׁה עֶבֶד־יְיָ הִנֵּה וְהַקֶּהֶל
לְיִשְׂרָאֵל לְאֵהֶל הָעֵדוּת׃ כִּי עֲתַלְיָהוּ הַמְּרַשֵּׁעַת בְּנִיָה
פָּרַצוּ אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים וְגַם כָּל־קְדָשָׁי בֵּית־יְיָ הִנֵּה
עָשׂוּ לְבַעֲלִים׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲשׂוּ אַרְוֹן אַחֲדָה
וַיִּתְּנָהוּ בְּשַׁעַר בֵּית־יְיָ הִנֵּה חוֹצָה׃ וַיִּתְּנוּ־קוֹל בִּיהוּדָה
וּבִירוּשָׁלַם לְהָבִיא לִי־הִנֵּה מִשְׁאֵל מִזְּשָׁה עֶבֶד־
הָאֱלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל בְּמִדְּבָר׃ וַיִּשְׁמְחוּ כָל־הַשָּׂרִים
וְכָל־הָעָם וַיָּבִיאוּ וַיִּשְׁלִיכוּ לְאַרְוֹן עַד־לְכַלְהָ׃ וַיְהִי
בַּעַת יָבִיא אֶת־הָאַרְוֹן אֶל־פְּקֻדַת הַמֶּלֶךְ בְּיַד הַלוּיִם
וְכִרְאוֹתָם כִּי־רַב הַכֶּסֶף וּבָא סוּפֵר הַמֶּלֶךְ וּפְקִיד כַּהֵן
הָרֹאשׁ וַיַּעֲרוּ אֶת־הָאַרְוֹן וַיִּשְׂאֵהוּ וַיִּשְׁיבֵהוּ אֶל־מְקוֹמוֹ
כֹּה עָשׂוּ לְיוֹם בְּיוֹם וַיִּאֲסְפוּ־כֶסֶף לָרֹב׃ וַיִּתְּנָהוּ
הַמֶּלֶךְ וַיְהוֹיָדָע אֶל־עוֹשֵׂה מְלָאכָת עֲבוֹדַת בֵּית־יְיָ הִנֵּה
וַיְהִיו שָׂכָרִים חֻצְבִים וְתַרְשִׁים לְתַדְּשׁ בֵּית יְיָ הִנֵּה וְגַם
לְחַרְשֵׁי בְרֹזֶל וּנְחָשֶׁת לְתַזְקָ אֶת־בֵּית יְיָ הִנֵּה׃ וַיַּעֲשׂוּ
עֲשֵׂי הַמְּלָאכָה וַתַּעַל אַרְוֶכָה לַמְּלָאכָה בְּיָדָם וַיַּעֲמִידוּ
אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים עַל־מַתְּכָתוֹ וַיִּאֲמָצוּהוּ׃ וַיִּכְכְּלוּתָם
הִבִּיאוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיְהוֹיָדָע אֶת־שֹׂאֵר הַכֶּסֶף וַיַּעֲשֵׂהוּ
כְּלִים לְבֵית־יְיָ הִנֵּה כְּלֵי שָׂרָת וְהַעֲלוֹת וּכְפּוֹת וְכָל־יְהִי
וְכֶסֶף וַיְהִיו מַעֲלִים עֲלוֹת בְּבֵית־יְיָ הִנֵּה תְּמִיד כָּל יְמֵי
יְהוֹיָדָע׃ וַיִּזְקֹן יְהוֹיָדָע וַיִּשְׁבַּע נְמִים וַיִּמָּת בֶּן־מֵאָה
וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּמוֹתוֹ׃ וַיִּקְבְּרֵהוּ בְּעִיר־דָּוִד עִם־

המלכים פיעשה טובה בישראל ועם האלהים
וביתו: ואתרי מות יהודע באו שרי יהודה וישתתו
למלך אז שמע המלך אליהם: ויעזבו את-בית
יהודה אלהי אבותיהם ויעבדו את-האשרים ואת-
העצבים ויהי קצף עלי-יהודה וירושלם באשמתם
זאת: וישלח בהם נבאים להשיבם אל-יהודה ויעידו
בם ולא האזינו: ונרית אלהים לבשה את-זכריה בן-
יהודע הפלן ויעמד מעל לעם ויאמר להם פה | אמר
הא-להים למה אתם עברים את-מצות יהודה ולא
תצליחו פיעזבתם את-יהודה ויעזב אתכם:
וויקשרו עליו וירגמהו אבן במצות המלך בחצר בית
יהודה: ולא-זכר יואש המלך החסד אשר עשה
יהודע אביו עמו ויהרג את-בנו וכמותו אמר ירא
יהודה וידרש: ויהי | לתקופת השנה עלה עליו חיל
ארם ויבאו אל-יהודה וירושלם וישחיתו את-פל-
שרי העם מעם וכל-שללם שלחו למלך דרמשק: כפי
במצער אנשים באו | חיל ארם ויהודה נתן בידם חיל
לרב מאד פי עזבו את-יהודה אלהי אבותיהם ואת-
יואש עשו שפטים: ובלכתם מננו פיעזבו אתו
במחלים רבים התקשרו עליו עבדו בדמל בני
יהודע הפלן ויהרגהו על-מטתו וימת ויקברהו
בעיר דויד ולא קברהו בקברות המלכים: ואלה
המתקשרים עליו זבד בן-שמעת העמונית ויהוזבד
בן-שמרית המואבית: ובניו ירב המשא עליו ויסוד
בית הא-להים הנם פתובים על-מדרש ספר המלכים
וימלך אמציהו בנו תחתיו:

כה בן-עשרים ותמש שנה מלך אמציהו ועשרים
ותשע שנה מלך בירושלם ושם אמו יהועדן
מירושלים: ויעש הישר בעיני יהודה רק לא בלבב
שלם: ויהי פאשר חזקה הממלכה עליו ויהרג את-
עבדיו המפים את-המלך אביו: ואת-בניהם לא
המית פי כפתוב בתורה בספר משה אשר-צוה יהודה
לאמר לא-ימותו אבות על-בנים ובנים לא-ימותו
על-אבות פי איש בחטאו ימותו: ויקבץ אמציהו
את-יהודה ויעמידם לבית-אבות לשרי האלפים
ולשרי המאות לכל-יהודה ובנימן ויפקדם למבן
עשרים שנה ומעלה וימצאם שלש-מאות אלף בחור
יוצא צבא אחז רמח וצנה: וישפר מישראל מאה

אלף גבור חיל במאה כפר-כסף: ואיש הא-להים בא
אליו לאמר המלך אל-יבוא עמך צבא ישראל פי אין
יהודה עם-ישראל כל בני אפרים: פי אמ-בא אתה
עשה חזק למלחמה וכשילך הא-להים לפני אויב פי
יש-פח בא-להים לעזור ולהכשיל: ויאמר אמציהו
לאיש הא-להים ומה-לעשות למאת הפפר אשר
נתתי לגדוד ישראל ויאמר איש הא-להים יש
לי-הנה לתת לך הרבה מנה: ויבדילו אמציהו
להגדוד אשר-בא אליו מאפרים ללכת למקומם ויחר
אפם מאד ביהודה וישובו למקומם בחר-אף:
וואמציהו התחזק וינהג את-עמו וילך גיא המלח ויך
את-בני-שעיר עשרת אלפים: ויעשרת אלפים חיים
שבו בני יהודה ויביאום לראש הסלע וישליכום
מראש-הסלע וכלם נבקעו: ובני הגדוד אשר השיב
אמציהו מלכת עמו למלחמה ויפשוטו בערי יהודה
משמרון ועד-בית חורון ויפו מהם שלשת אלפים
ויבזו בנה רבה: ויהי אחרי בוא אמציהו מהפוח
את-אדומים ויבא את-א-להי בני שעיר ויעמידם לו
לא-להים ולפניהם ישתחוה ולהם יקטר: ויחר-אף
יהודה באמציהו וישלח אליו נביא ויאמר לו למה
דרשת את-א-להי העם אשר לא-הצילו את-עמם
מיך: ויהי | בדברו אליו ויאמר לו הליועץ למלך
נתבוח חדל-לך למה יכוח ויתחל הנביא ויאמר ידעתי
פי-יעץ אלהים להשחיתך פי-עשית זאת ולא
שמעת לעצתי: ויועץ אמציהו מלך יהודה וישלח
אל-יואש בן-יהואחז בן-יהוא מלך ישראל לאמר
לכה נראה פנים: וישלח יואש מלך-ישראל אל-
אמציהו מלך-יהודה לאמר החוח אשר בלבנון שלח
אל-הארז אשר בלבנון לאמר תנה-את-בתך לבני
לאשה ותעבר חית השדה אשר בלבנון ותרמס את-
החוח: אמרת הנה הפית את-אדום וישאך לבך
להכביד עתה שבה בביתך למה תתגרה ברעה ונפלת
אתה ויהודה עמך: ולא-שמע אמציהו פי
מהא-להים היא למען תתם ביד פי דרשו את א-להי
אדום: ויעל יואש מלך-ישראל ויתראו פנים הוא
ואמציהו מלך-יהודה בבית שמש אשר ליהודה:
וינגף יהודה לפני ישראל וינסו איש לאהלו: ואת
אמציהו מלך-יהודה בן-יהואחז תפש

יֹאשׁ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל בְּבֵית שָׁמֶשׁ וַיְבִיאֵהוּ יְרוּשָׁלַם
וַיִּפְרֹץ בַּחֹמַת יְרוּשָׁלַם מִשְׁעַר אֶפְרַיִם עַד־שְׁעַר
הַפּוֹנֶה אַרְבַּע מֵאוֹת אַמָּה: ^כוְכָל־הַזֶּהָב וְהַכֶּסֶף וְאֵת
כָּל־הַכֶּלִים הַנִּמְצָאִים בְּבֵית־הָאֱלֹהִים עִם־עַבְדֵי אֲדוֹם
וְאֵת־אוֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת בְּנֵי הַמַּעֲרָבוֹת וַיָּשֻׁב
שָׁמְרוֹן: ^{כא}וַיְהִי אֲמֻצָּהוּ בֶן־יֹאשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה אַחֲרֵי
מוֹת יֹאשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה
שָׁנָה: ^{כב}וַיֵּתֶר דְּבָרֵי אֲמֻצָּהוּ הֵרָאשְׁנִים וְהַאֲחֵרוֹנִים
הֵלֵא הֵנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל:
^{כג}וַיִּמְלֹךְ אֲשֶׁר־סָר אֲמֻצָּהוּ מֵאַחֲרָיִי יְהוּדָה וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו
קֶשֶׁר בִּירוּשָׁלַם וַיָּנֹס לְכִישָׁה וַיִּשְׁלַח אַחֲרָיו לְכִישָׁה
וַיְמִיתָהוּ שָׁם: ^{כד}וַיִּשְׁאַהֲוּ עַל־הַסּוּסִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ
עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר יְהוּדָה:

כו ^אוַיִּקְחֻוּ כָּל־עַם יְהוּדָה אֶת־עֲזִיָּהוּ וְהוּא בֶן־שֵׁשׁ
עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיִּמְלִיכוּ אֹתוֹ תַּחַת אָבִיו אֲמֻצָּהוּ: ^בהוּא
בָּנָה אֶת־אֵילוֹת וַיִּשְׁיֵבָה לְיְהוּדָה אַחֲרֵי שִׁקְבַּת־הַמֶּלֶךְ
עִם־אֲבֹתָיו: ^גבֶּן־שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה עֲזִיָּהוּ בְּמִלְכוֹ
וַחֲמֻשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשָׁם אִמּוֹ
יְכֻלְיָה מִן־יְרוּשָׁלַם: ^דוַיַּעַשׂ הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיִי יְהוּדָה כְּכָל
אֲשֶׁר־עָשָׂה אֲמֻצָּהוּ אָבִיו: ^הוַיְהִי לְדָרָשׁ אֱלֹהִים
בִּימֵי זְכַרְיָהוּ הַמַּבִּין בְּרֹאֵת הָאֱלֹהִים וּבִימֵי דָרְשׁוֹ
אֶת־יְהוָה הַצְּלִיחוֹ הָאֱלֹהִים: ^ווַיֵּצֵא וַיִּלְחַם
בְּפִלְשְׁתִּים וַיִּפְרֹץ אֶת־חֹמַת גֹּת וְאֵת חֹמַת יְבֻנָה וְאֵת
חֹמַת אֲשָׁדוּד וַיִּבְנֶה עָרִים בְּאֲשָׁדוּד וּבְפִלְשְׁתִּים:
^זוַיַּעֲזְרֵהוּ הָאֱלֹהִים עַל־פְּלִשְׁתִּים וְעַל־הָעַרְבִים
הַיֹּשְׁבִים בְּגוֹר־בְּעַל וְהַמְּעוֹנִים: ^חוַיִּתְּנוּ הָעַמּוֹנִים
מִנְחָה לְעֲזִיָּהוּ וַיִּלְךְ שָׁמוֹ עַד־לְבֹא מִצְרַיִם כִּי הִחֲזִיק
עַד־לְמַעְלָה: ^טוַיִּבֶן עֲזִיָּהוּ מִגְדָּלִים בִּירוּשָׁלַם עַל־שְׁעַר
הַפֶּנֶה וְעַל־שְׁעַר הַגֵּיָא וְעַל־הַמַּקְצוֹעַ וַיִּתְּזֵקֵם: ^יוַיִּבֶן
מִגְדָּלִים בְּמִדְבָר וַיַּחֲצֵב בְּרוֹת רַבִּים כִּי מִקְנֵה־רֵב הָיָה
לוֹ וּבִשְׁפֵלָה וּבַמִּישׁוֹר אֶפְרַיִם וְכַרְמִים בְּהָרִים
וּבְכַרְשִׁים בְּנָה בִּירְגִיזוֹת וּמִגְדָּלִים: ^{יא}וְהוּא גִלְחָם עִם־
מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיִּחַזֵּק עֲלֵיהֶם וַיִּתְּנוּ־לוֹ בְּנֵי־עַמּוֹן
בְּשָׁנָה הַהִיא מֵאֵה כֶּסֶף־כֶּסֶף וְעֶשְׂרֵת אֲלָפִים פְּרִים
חֲטָיִים וּשְׁעוֹרִים עֶשְׂרֵת אֲלָפִים זֹאת הִשְׁיִבוּ לוֹ בְּנֵי
עַמּוֹן וּבְשָׁנָה הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית: ^{יב}וַיִּתְּחַזֵּק יוֹתָם כִּי
הִכִּין דָּרְכָיו לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו: ^{יג}וַיֵּתֶר דְּבָרֵי יוֹתָם
וְכָל־מַלְחַמְתָּיו וְדַרְכָּיו הֵנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־
יִשְׂרָאֵל וְיְהוּדָה: ^{יד}בֶּן־עֶשְׂרִים וַחֲמֵשׁ שָׁנָה הָיָה בְּמִלְכוֹ

מַגְנִים וְרַמְחִים וְכוּכְעִים וְשָׂרִיזוֹת וּקְשָׁתוֹת וּלְאֲבָנֵי
קֶלְעִים: ^{טו}וַיַּעַשׂ בִּירוּשָׁלַם חֲשִׁבְנוֹת מִחֻשְׁבַּת חוֹשֵׁב
לְהָיוֹת עַל־הַמְּגִדָּלִים וְעַל־הַפְּנּוֹת לִירוֹא בַחֲצִיִּים
וּבְאֲבָנִים גְּדִלוֹת וַיֵּצֵא שָׁמוֹ עַד־לְמַרְחֹק כִּי־הִפְלִיא
לְהַעֲזֹר עַד כִּי־חֲזַק: ^{טז}וּכְחֻזְקָתוֹ גָּבַהּ לְבוֹ עַד־לְהַשְׁתִּית
וַיִּמְעַל בִּי־הוּא אֱלֹהֵי וַיִּבְאֵ אֶל־הַיִּכָּל יְהוָה
לְהַקְטִיר עַל־מִזְבַּח הַקְּטָרֶת: ^{יז}וַיִּבְאֵ אַחֲרָיו עֲזַרְיָהוּ
הַכֹּהֵן וְעַמּוֹ כַּהֲנָנִים לִי־הוּא שְׁמוֹנִים בְּנֵי־חֵיל:
^{יח}וַיַּעֲמְדוּ עַל־עֲזַרְיָהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־לָךְ עֲזַרְיָהוּ
לְהַקְטִיר לִי־הוּא כִּי לַכַּהֲנָנִים בְּנֵי־אֶהֱרֹן הַמְּקַדְּשִׁים
לְהַקְטִיר צָא מִן־הַמְּקַדֵּשׁ כִּי מַעֲלָת וְלֹא־לָךְ לְכַבּוֹד
מִי־הוּא אֱלֹהִים: ^{יט}וַיִּזְעַף עֲזַרְיָהוּ וַיִּבְדֹּד מִקְטָרֶת
לְהַקְטִיר וּבִזְעָפוֹ עִם־הַכַּהֲנָנִים וְהַצָּרְעַת זָרְחָה בְּמִצְחֹ
לִפְנֵי הַכַּהֲנָנִים בְּבֵית יְהוָה מַעַל לְמִזְבַּח הַקְּטָרֶת: ^כוַיִּפֹּן
אֵלָיו עֲזַרְיָהוּ כִּהְיוֹ הָרֹאשׁ וְכָל־הַכַּהֲנָנִים וְהִנֵּה־הוּא
מִצְרַע בְּמִצְחֹו וַיִּבְהַלּוּהוּ מִשָּׁם וְגַם־הוּא גִדְתָּף לְצֵאת
כִּי נִגְעָו יְהוָה: ^{כא}וַיְהִי עֲזַרְיָהוּ הַמֶּלֶךְ מִצְרַע | עַד־יּוֹם
מוֹתוֹ וַיָּשֻׁב בֵּית הַחֲפְשִׁית מִצְרַע כִּי נִגְזַר מִבֵּית יְהוָה
וַיּוֹתֵם בְּנוֹ עַל־בֵּית הַמֶּלֶךְ שׁוֹפֵט אֶת־עַם הָאָרֶץ:
^{כב}וַיֵּתֶר דְּבָרֵי עֲזַרְיָהוּ הֵרָאשְׁנִים וְהַאֲחֵרוֹנִים כְּתוּבִים
וַיִּשְׁעִיָּהוּ בֶן־אֲמוּץ הַנְּבִיא: ^{כג}וַיִּשְׁכַּב עֲזַרְיָהוּ עִם־אֲבֹתָיו
וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עִם־אֲבֹתָיו בַּשָּׂדֶה הַקְּבוּרָה אֲשֶׁר
לְמַלְכִים כִּי אָמְרוּ מִצְרַע הוּא וַיִּמְלֹךְ יוֹתָם בְּנוֹ
תַּחֲתָיו:

כו ^אבֶּן־עֶשְׂרִים וַחֲמֵשׁ שָׁנָה יוֹתָם בְּמִלְכוֹ וּשְׁשֵׁי־עֶשְׂרֵה
שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשָׁם אִמּוֹ יְרוּשָׁה בַת־צְדוֹק:
^בוַיַּעַשׂ הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיִי יְהוּדָה כְּכָל אֲשֶׁר־עָשָׂה עֲזַרְיָהוּ
אָבִיו וְקָ לֹא־בָא אֶל־הַיִּכָּל יְהוָה וְעוֹד הָעַם
מִשְׁחִיתִים: ^גהוּא בָּנָה אֶת־שְׁעַר בֵּית־יְהוָה הָעֶלְיוֹן
וּבַחֹמַת הָעֶפְלָה בְּנָה לָרֵב: ^דוְעָרִים בָּנָה בְּהַר־יְהוּדָה
וּבְכַרְשִׁים בְּנָה בִּירְגִיזוֹת וּמִגְדָּלִים: ^הוְהוּא גִלְחָם עִם־
מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיִּחַזֵּק עֲלֵיהֶם וַיִּתְּנוּ־לוֹ בְּנֵי־עַמּוֹן
בְּשָׁנָה הַהִיא מֵאֵה כֶּסֶף־כֶּסֶף וְעֶשְׂרֵת אֲלָפִים פְּרִים
חֲטָיִים וּשְׁעוֹרִים עֶשְׂרֵת אֲלָפִים זֹאת הִשְׁיִבוּ לוֹ בְּנֵי
עַמּוֹן וּבְשָׁנָה הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית: ^ווַיִּתְּחַזֵּק יוֹתָם כִּי
הִכִּין דָּרְכָיו לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו: ^זוַיֵּתֶר דְּבָרֵי יוֹתָם
וְכָל־מַלְחַמְתָּיו וְדַרְכָּיו הֵנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־
יִשְׂרָאֵל וְיְהוּדָה: ^חבֶּן־עֶשְׂרִים וַחֲמֵשׁ שָׁנָה הָיָה בְּמִלְכוֹ

וּשְׁש־עָשָׂרָה שָׁנָה מִלֶּדֶד בִּירוּשָׁלַם: וַיִּשְׁכַּב יוֹתָם עִם־
אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּגִיד וַיִּמְלֹךְ אַחֲזוּ בְּנוֹ
תַחְתָּיו:

כח בן־עשרים שנה אחז במלכו ושש־עשרה שנה
מלך בירושלם ולא־עשה הישר בעיני י־ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'
אביו: וַיִּלְךְ בְּדַרְכֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם מַסְכּוֹת עָשָׂה
לְבַעֲלִים: וְהוּא הִקְטִיר בְּגִיא בֶן־הַגָּם וַיִּבְעַר אֶת־בְּנָיו
בְּאֵשׁ פְּתַעְבוֹת הַגֹּלִים אֲשֶׁר הָרִישׁ י־ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'
יִשְׂרָאֵל: וַיִּזְבַּח וַיִּקְטֹר בַּבָּמֹת וְעַל־הַגְּבָעוֹת וְתַחַת
כָּל־עֵץ רַעֲנָן: וַיִּתְנַהוּ י־ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'
וַיִּפְּוּבוּ וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׁבִיחַ גְּדוּלָה וַיָּבִיאוּ דָרְמִשְׁק
וְגַם בְּנֵד־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נָמֹן וַיִּדְּבוּ מִפֶּה גְּדוּלָה: וַיִּהְיֶה־ג'
פֶּקֶח בֶּן־רַמְלִיָּהוּ בִּיהוּדָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף בָּנִים
אֶחָד הַכֹּל בְּנֵי־חֵיִל בְּעֶזְבָּם אֶת־י־ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'
וַיִּהְיֶה־ג' זַכְרִי וְגַבְוֹר אֶפְרַיִם אֶת־מַעֲשֵׂיהֶו בֶּן־הַמֶּלֶךְ
וְאֶת־עֲזַרְיָהוּ בְּגִיד הַבַּיִת וְאֶת־אֶלְקָנָה מִשְׁנֵה הַמֶּלֶךְ:
וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֲחֵיהֶם מֵאֵלֶּף גְּנָשִׁים
בָּנִים וּבָנוֹת וְגַם־שָׁלַל רַב בְּזָזוּ מֵהֶם וַיָּבִיאוּ אֶת־הַשָּׁלַל
לְשֹׁמְרוֹן: וְשָׁם הָיָה נָבִיא לִי־ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'
לִפְנֵי הַצָּבָא הַבָּא לְשֹׁמְרוֹן וַיֹּאמֶר לָהֶם הִנֵּה בַחֲמַת
י־ה'
וְתַהֲרֹגוּבָם בְּזַעַף עַד לְשָׁמַיִם הִגִּיעַ: וְעַתָּה בְּנֵי־
יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם אַתֶּם אֲמַרִים לְכַפֵּשׁ לְעַבְדִים
וְלִשְׁפָחוֹת לָכֶם הֲלֹא רַק־אַתֶּם עִמָּכֶם אֲשַׁמּוֹת לִי־ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'
אֶ־לְהִיכֶם: וְעַתָּה שְׁמַעוּנִי וְהַשִּׁיבוּ הַשְׁבִּיחַ אֲשֶׁר
שְׁבִיתֶם מֵאֲחֵיכֶם פִּי חֲרוֹן אַף־י־ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'
אֲנָשִׁים מֵרַאשֵׁי בְנֵי־אֶפְרַיִם עֲזַרְיָהוּ בֶן־יְהוֹחָנָן
בְּרַכְיָהוּ בֶן־מִשְׁלֹמֹת וַיַּחְזְקִיהוּ בֶן־שֹׁלֵם וְעַמְשָׂא בֶן־
חַדְלָי עַל־הַבָּאִים מִן־הַצָּבָא: וַיֹּאמְרוּ לָהֶם לֹא־
תָּבִיאוּ אֶת־הַשְׁבִּיחַ הַזֶּה פִּי לְאֲשַׁמַּת י־ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'
אַתֶּם אֲמַרִים לְהַסִּיף עַל־חַטָּאתֵנוּ וְעַל־אֲשַׁמְתָּנוּ פִּי־
רַבָּה אֲשַׁמָּה לָנוּ וְחֲרוֹן אַף עַל־יִשְׂרָאֵל: וַיַּעֲזֹב
הַחֲלוּץ אֶת־הַשְׁבִּיחַ וְאֶת־הַבָּזָה לִפְנֵי הַשָּׂרִים וְכָל־
הַקָּהָל: וַיִּקְמוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־נָקְבוּ בַשְּׁמוֹת וַיַּחְזִיקוּ
בַשְּׁבִיחַ וְכָל־מַעֲרַמֵיהֶם הִלְבִּישׁוּ מִן־הַשָּׁלַל וַיִּלְבָּשׁוּ
וַיַּנְעִלוּ וַיֹּאכְלוּם וַיִּשְׁקוּם וַיִּסְכּוּם וַיִּנְהַלּוּם בַּחֲמַרִים
לְכָל־כּוֹשֵׁל וַיָּבִיאוּם יְרֵחוֹ עִיר־הַתְּמָרִים אֲצֶל אֲחֵיהֶם
וַיִּשְׁבּוּ שֹׁמְרוֹן: בָּעֵת הַהִיא שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחֲזוּ עַל־

מַלְכֵי אֲשׁוּר לַעֲזֹר לוֹ: וַיַּעֲזֹד אֲדוּמִים בָּאוּ וַיָּכּוּ
בִּיהוּדָה וַיִּשְׁבּוּ־שְׁבִי: וַיִּפְלְשׁוּתִים פִּשְׁטוֹ בְּעָרֵי
הַשְּׂפֵלָה וְהַנָּגֶב לִיהוּדָה וַיִּלְכְּדוּ אֶת־בֵּית־שֹׁמֶשׁ וְאֶת־
אֶלְלוֹן וְאֶת־הַגְּדְרוֹת וְאֶת־שׁוֹכוֹ וּבְנוֹתֵיהָ וְאֶת־תַּמְנָה
וּבְנוֹתֵיהָ וְאֶת־גַּמְזוֹ וְאֶת־בְּנֹתֵיהָ וַיִּשְׁבּוּ שָׁם: כִּי־
הִכְנִיעַ י־ה'
הַפְּרִיעַ בִּיהוּדָה וּמַעֲזוֹל מַעַל בִּי־ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'
תִּלְגַּת פִּלְגַּאֲסָר מֶלֶךְ אֲשׁוּר וַיִּצַר לוֹ וְלֹא חָזְקוּ: כִּי־
חָלַק אַחֲזוּ אֶת־בַּיִת י־ה'
וַיִּתֵּן לְמֶלֶךְ אֲשׁוּר וְלֹא לַעֲזָרָה לוֹ: וַיִּבְעַת הַצָּר לוֹ
וַיּוֹסֶף לְמַעֲזוֹל בִּי־ה'
לֹא־לֵהִי דָרְמִשְׁק הַמַּקִּים בּוֹ וַיֹּאמֶר פִּי אֶ־לֵהִי מַלְכֵי־
אֲרָם הֵם מַעֲזָרִים אַתֶּם לָהֶם אֲזַבַּח וַיַּעֲזַרוּנִי וְהֵם הָיוּ־
לוֹ לְהַכְשִׁילוֹ וְלְכָל־יִשְׂרָאֵל: וַיִּצְאֶסֶף אַחֲזוּ אֶת־כָּל־י
בַּיִת־הָאֶ־לְהִים וַיִּקְצֹץ אֶת־כָּל־י בַּיִת־הָאֶ־לְהִים וַיִּסְגֹר
אֶת־דְּלָתוֹת בַּיִת־י־ה'
בִּירוּשָׁלַם: וַיִּבְכְּ־עִיר וְעִיר לִיהוּדָה עָשָׂה בַמּוֹת
לְקַטֵּר לֹא־לְהִים אֲחֵרִים וַיִּכְעַס אֶת־י־ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'
אֲבֹתָיו: וַיִּתֵּר דְּבָרָיו וְכָל־דְּרָכָיו הִרְאִישׁוּם
וְהִאֲחֲרוּגִים הֵגַם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יְהוּדָה
וַיִּשְׂרָאֵל: וַיִּשְׁכַּב אַחֲזוּ עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּעִיר
בִּירוּשָׁלַם פִּי לֹא הָבִיאוּהוּ לְקַבְּרֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ
יַחְזַקְיָהוּ בְּנוֹ תַחְתָּיו:

כט יחזקיהו מלך בן־עשרים וחמש שנה ועשרים
ותשע שנה מלך בירושלם ושם אמו אביה בת־
זכריהו: וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי י־ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'
דָּגִיד אָבִיו: הוּא בַשְּׁנָה הִרְאִישׁוֹנָה לְמַלְכוֹ בַּחֲדָשׁ
הָרִאשׁוֹן פָּתַח אֶת־דְּלָתוֹת בַּיִת־י־ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'
אֶת־הַכְּהֻנִים וְאֶת־הַלְוִיִּם וַיֹּאסְפֶם לְרַחֲוֹב הַמִּזְרָח:
וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמַעוּנִי הַלְוִיִּם עֲתָה הִתְקַדְּשׁוּ וַקְדִּישׁוּ
אֶת־בַּיִת י־ה'
מִן־הַקְּדָשׁ: כִּי־מַעֲלוּ אֲבֹתֵינוּ וַעֲשׂוּ הֲרַע בְּעֵינֵי
י־ה'
וַיִּתְּנוּ־עֶרְף: גַּם סָגְרוּ דְלָתוֹת הָאוֹלָם וַיִּכְבּוּ אֶת־
הַגְּדְרוֹת וַקְטִירָת לֹא הִקְטִירוּ וְעַלָּה לֹא־הָעִלוּ בַקְּדָשׁ
לֹא־לֵהִי יִשְׂרָאֵל: וַיִּהְיֶה קֶצֶף י־ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'ה'
וִירוּשָׁלַם וַיִּתְּנֶם לְזַעֲוָה לְשֹׁמָה וְלִשְׂרָקָה פֹאֲשֶׁר אַתֶּם
רְאִים בְּעֵינֵיכֶם: וְהַגָּה נָפְלוּ אֲבֹתֵינוּ בַּחֲרָב וּבְגִינוּ

ובנותינו ונשינו בשבי על־זאת: עתה עם־לבבי
לקרות ברית לי־הוה א־להי ישראל וישב ממנו תרון
אפו: בני עתה אל־תשלו כִּי־בכם בחר הוה לעמד
לפניו לשרתו ולהיות לו משרתים ומקטרים: וינקמו
הלויים ממת בן־עמשי ויואל בן־עזריהו מן־בני
הקהל ומן־בני מררי קיש בן־עבדי ועזריהו בן־
יהלאל ומן־הגרשני יואח בן־זמה ועזן בן־יואח:
ומן־בני אליצפון שמרי ועיאל ומן־בני אסף זכריהו
ומתניהו: ומן־בני הימן יחיאל ושמעני ומן־בני
ידותון שמעיה ועזיאל: ויאספו את־אחיהם
ויתקדשו ויבאו כמצות־המלך בדברי הוה לטהר
בית הוה: ויבאו הפהגים לפנימה בית־הוה
לטהר ויוציאו את פל־הטמאה אשר מצאו בהיכל
הוה לחצר בית הוה ויקבלו הלויים להוציא
לנחל־קדרון חוצה: ויחלו באחד לחדש הראשון
לקדש וביום שמונה לחדש באו לאולם הוה
ויקדשו את־בית־הוה לימים שמונה וביום ששה
עשר לחדש הראשון פלו: ויבואו פנימה אל־
חזקיהו המלך ויאמרו טהרנו את־פל־בית הוה את־
מזבח העולה ואת־פל־פלו ואת־שלתן המערכת
ואת־פל־פלו: ואת פל־הפלים אשר הזניח המלך
אחו במלכותו במעלו הכנו והקדשנו והנם לפני
מזבח הוה: וישפם חזקיהו המלך ויאסף את שרי
העיר ויעל בית הוה: ויביאו פרים־שבעה ואילים
שבעה וכבשים שבעה וצפירי עזים שבעה לחטאת
על־הממלכה ועל־המקדש ועל־יהודה ויאמר לבני
אהרן הפהגים להעלות על־מזבח הוה: וישחטו
הבקר ויקבלו הפהגים את־הדם ויזרקו המזבחה
וישחטו האלים ויזרקו הדם המזבחה וישחטו
הכבשים ויזרקו הדם המזבחה: ויגישו את־שעירי
החטאת לפני המלך והקהל ויסמכו ידיהם עליהם:
וישחטום הפהגים ויחטאו את־דמם המזבחה לכפר
על־פל־ישראל כי לכל־ישראל אמר המלך העולה
והחטאת: ויעמד את־הלויים בית הוה במצלתים
בגבלים ובכנרות במצות דניד וגד חזה־המלך ונתן
הנביא פי ביד־הוה המצוה ביד־נביאיו: ויעמדו
הלויים בכלי דויד והפהגים בתצצרות: ויאמר
חזקיהו להעלות העולה להמזבח ובעת החל העולה

החל שיר־י־הוה והתצצרות ועל־ידי פלי דניד מלך־
ישראל: וכל־הקהל משתחיים והשיר משורר
והתצצרות מחצרים הפל עד לכלות העלה: וככלות
להעלות פרעו המלך וכל־הנמצאים אתו וישתחוו:
ויאמר יחזקיהו המלך והשרים ללויים להלל לי־הוה
בדברי דניד ואסף החזה ויהללו עד־לשמתה ויקדו
וישתחוו: ויען יחזקיהו ויאמר עתה מלאתם ידכם
לי־הוה גשו והביאו זבחים ותודות לבית הוה
ויביאו הקהל זבחים ותודות וכל־גדיב לב עלות:
ויהי מספר העלה אשר הביאו הקהל בקר שבעים
אילים מאה פבשים מאתים לעלה לי־הוה פל־אלה:
והקדשים בקר שש מאות וצאן שלשת אלפים:
הרק הפהגים הנו למעט ולא יכלו להפשיט את־פלי־
העלות ויחזקום אחיהם הלויים עד־פלות המלאכה
ועד יתקדשו הפהגים כי הלויים ישרי לבב להתקדש
מהפהגים: וגם־עלה לרב בחלבי השלמים ובנסכים
לעלה ותפון עבודת בית־הוה: וישמח יחזקיהו
וכל־העם על ההכין הא־להים לעם כי בפתאם הנה
הדבר:

ל וישראל יחזקיהו על־פל־ישראל ויהודה וגם־
אגרות כתב על־אפרים ומנשה לבוא לבית־הוה
בירושלם לעשות פסח לי־הוה א־להי ישראל:
וייעץ המלך ושריו וכל־הקהל בירושלם לעשות
הפסח בחדש השני: כי לא יכלו לעשותו בעת ההיא
כי הפהגים לא־התקדשו למדי והעם לא־נאספו
לירושלם: וישער הדבר בעיני המלך ובעיני פלי־
הקהל: ויעמידו דבר להעביר קול בכל־ישראל
מבאר־שבע ועד־דון לבוא לעשות פסח לי־הוה
א־להי־ישראל בירושלם כי לא לרב עשו פפתוב:
ויילכו הרצים באגרות מי־המלך ושריו בכל־ישראל
ויהודה וכמצות המלך לאמר בני ישראל שובו אל־
הוה א־להי אברהם יצחק וישראל וישב אל־
הפליטה הנשארת לכם מבפך מלכי אשור: ואל־תהיו
פאבותיכם וכאחיכם אשר מעלו בי־הוה א־להי
אבותיהם ויתנם לשמה כאשר אתם ראים: עתה
אל־תקשו ערפכם פאבותיכם תנוי־ד לי־הוה ובאו
למקדשו אשר הקדיש לעולם ועבדו את־הוה
א־להיכם וישב מפם תרון אפו: כי בשובכם על־

י-הוה אחיכם ובניכם לרחמים לפני שוביהם ולשוב לארץ הזאת כיתנו ורחום י-הוה א-להיכם ולא יסיר פנים מכם אם תשובו אליו: ויהיו הרצים עברים מעיר לעיר בארץ-אפרים ומנשה ועד-זבלון ויהיו משחיקים עליהם ומלעגים בם: «אך-אנשים מאשר ומנשה ומזבלון גכנעו ויבאו לירושלם: גם ביהודה היתה יד הא-להים לתת להם לב אחד לעשות מצות המלך והשרים בדבר י-הוה: ויאספו ירושלם עם-רב לעשות את-תג המצות בחדש השני קהל לרב מאד: וינקמו ויסירו את-המזבחות אשר בירושלם ואת פל-המקטרות הסירו וישליכו לגחל קדרון: וישחטו הפסח בארבעה עשר לחדש השני והפנהגים והלויים נכלמו ויתקדשו ויביאו עלות בית י-הוה: ויעמדו על-עמדם כמשפטם בתורת משה איש-הא-להים הפנהגים זרקים את-הדם מיד הלויים: כפי-רבת בקהל אשר לא-התקדשו והלויים על-שחיטת הפסחים לכל לא טהור להקדיש לי-הוה: כי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה יששכר וזבלון לא הטהרו כפי-אכלו את-הפסח בלא כפתוב פי התפלל יחזקיהו עליהם לאמר י-הוה הטוב יכפר בעד: פל-לבבו הכין לדרוש הא-להים י-הוה א-להי אבותיו ולא פטהרת הקדש: וישמע י-הוה אל-יחזקיהו וירפא את-העם: ויעשו בני-ישראל הנמצאים בירושלם את-תג המצות שבעת ימים בשמחה גדולה ומהללים לי-הוה יום ביום הלויים והפנהגים בכל-יעז לי-הוה: וינדבר יחזקיהו על-לב פל-הלויים המשפילים שכל-טוב לי-הוה ויאכלו את-המועד שבעת הימים מזבחים זבחי שלמים ומתודים לי-הוה א-להי אבותיהם: ויועצו פל-הקהל לעשות שבעת ימים אחרים ויעשו שבעת ימים שמחה: כי חזקיהו מלך-יהודה הרים לקהל אלה פרים ושבעת אלפים צאן והשרים הרימו לקהל פרים אלה וצאן עשרת אלפים ויתקדשו כהנים לרב: וישמחו פל-קהל יהודה והפנהגים והלויים וכל-הקהל הבאים מישראל והגרים הבאים מארץ ישראל והיושבים ביהודה: ונתתי שמחה גדולה בירושלם כי מימי שלמה בן-דויד מלך ישראל לא כזאת בירושלם: וינקמו הפנהגים הלויים ויברכו את-

העם וישמע בקולם ותבוא תפלתם למעון קדשו לשמים: לא וככלות פל-זאת יצאו כל-ישראל הנמצאים לערי יהודה וישברו המצבות ויגדעו האשרים וינתצו את-הבמות ואת-המזבחות מפל-יהודה ובנימן ובאפרים ומנשה עד-לכלה וישובו פל-בני ישראל איש לאחוזתו לעריהם: ויעמד יחזקיהו את-מחלקות הפנהגים והלויים על-מחלקותם איש | כפי עבודתו לפנהגים וללויים לעלה ולשלמים לשרת ולהקות ולהלל בשערי מחנות י-הוה: ומנת המלך מן-רכושו לעלות לעלות הבקר והערב והעלות לשבתות ולחדשים ולמעדים כפתוב בתורת י-הוה: ויאמר לעם ליושבי ירושלם לתת מנת הפנהגים והלויים למען יחזקו בתורת י-הוה: וכפרץ הדבר הרבו בני-ישראל ראשית דגן תירוש ויצהר ודבש וכל תבואת שדה ומעשר הפל לרב הביאו: ובני ישראל ויהודה היושבים בערי יהודה גם-הם מעשר בקר וצאן ומעשר קדשים המקדשים לי-הוה א-להיהם הביאו ויתנו ערמות ערמות: בחדש השלשי החלו הערמות ליסוד ובחדש השביעי פלו: ויבאו יחזקיהו והשרים ויראו את-הערמות ויברכו את-י-הוה ואת עמו ישראל: וינדש יחזקיהו על-הפנהגים והלויים על-הערמות: ויאמר אליו עזריהו הפתח הראש לבית צדוק ויאמר מהחל התרומה לביא בית-י-הוה אכול ושבוש והותר עד-לרוב פי י-הוה ברך את-עמו והנותר את-ההמון הזה: ויאמר יחזקיהו להכין לשכות בבית י-הוה ויביאו את-התרומה והמעשר והקדשים באמונה ועליהם נגיד פנניהו הלוי ושמעי אחיהו משנה: ויחיל אל ועזריהו ונתת ועשהאל וירימות ויוזבל ואליאל ויסמכיהו ומחת ובניהו פקידים מיד פנניהו ושמעי אחיו במפקד יחזקיהו המלך ועזריהו נגיד בית-הא-להים: וקורא בן-ימנה הלוי השוער למזרחה על גדות הא-להים לתת תרומת י-הוה וקדשי הקדשים: ועל-ידו עדן ומנימן וישוע ושמעיהו אמריהו ושכניהו בערי הפנהגים באמונה לתת לאחיהם במחלקות פגדול פקטון: מלבד התנחשם לזכרים מן שלוש שנים ולמעלה לכל-הבא לבית-

וְהָיָה לְדַבְרֵי-יוֹם בְּיוֹמוֹ לַעֲבוֹדַתְם בְּמִשְׁמְרוֹתֵם
כַּמִּתְלַקוֹתֵיהֶם: וְאֵת הַתִּיחָשׁ הַפְּהֻגִים לְבֵית
אֲבוֹתֵיהֶם וְהַלּוּיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה
בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בְּמִתְלַקוֹתֵיהֶם: וְלֹהֵתִיחָשׁ בְּכָל-טַפְּסָם
נִשְׁיֵיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם לְכָל-קֹהֵל פִּי בְּאֲמוֹנַתְם
יִתְקַדְּשׁוּ-קֹדֶשׁ: וְלִבְנֵי אֶהְרֹן הַפְּהֻגִים בְּשָׂדֵי מִגְרָשׁ
עָרֵיהֶם בְּכָל-עֵיר וְעִיר אֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמוֹת
לְתֵת מְנוֹת לְכָל-זָכָר בְּפִהֻגִים וְלְכָל-הַתִּיחָשׁ בְּלוּיִם:
וַיַּעַשׂ כִּזְוֹת יִחְזַקְיָהוּ בְּכָל-יְהוּדָה וַיַּעַשׂ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר
וְהָאֱמֻת לִפְנֵי י-הוָה א-לֵהוּ: וַיִּבְכְּלוּ מֵעֲשֵׂה אֲשֶׁר-
הִחֵל בַּעֲבוּרָת בֵּית-הָא-לֹהִים וּבַתּוֹרָה וּבַמִּצְוָה
לְדַרְשׁ לֹא-לֵהוּ בְּכָל-לִבָּבוֹ עֲשֵׂה וְהַצְּלִית:

לִב אֲחֵרֵי הַדְּבָרִים וְהָאֱמֻת הָאֵלֶּה בָּא סִנְחָרִיב מֶלֶךְ-
אֲשׁוּר וַיָּבֵא בִיהוּדָה וַיִּתֵּן עַל-הָעָרִים הַבְּצֻרוֹת וַיֹּאמֶר
לְבַקְעָם אֶלְיוֹ: וַיִּרְא יִחְזַקְיָהוּ כִּי-בָא סִנְחָרִיב וּפְנָיו
לְמַלְחָמָה עַל-יְרוּשָׁלָּם: וַיִּנְעֹץ עִם-שָׂרָיו וַגְּבָרָיו
לְסָתוֹם אֶת-מִימֵי הָעֵינֹת אֲשֶׁר מִחוּץ לְעִיר
וַיַּעֲזְרוּהוּ: וַיִּקְבְּצוּ עִם-רַב וַיִּסְתְּמוּ אֶת-כָּל-הַמְּעִינֹת
וְאֶת-הַנְּחֹל הַשּׁוֹטֵף בְּתוֹךְ-הָאָרֶץ לֵאמֹר לָמָּה יָבוֹאוּ
מַלְכֵי אֲשׁוּר וּמִצְאוּ מַיִם רַבִּים: וַיִּתְחַזַּק וַיִּבֶן אֶת-כָּל-
הַחוֹמָה הַפְּרוּצָה וַיַּעַל עַל-הַמְּגִדְלוֹת וּלְחוּצָה הַחוֹמָה
אֲחֵרָת וַיִּתְחַזַּק אֶת-הַמְּלוֹא עֵיר דָּגִיד וַיַּעַשׂ שְׁלַח לְרַב
וּמַגְנִים: וַיִּתֵּן שָׂרֵי מַלְחָמוֹת עַל-הָעָם וַיִּקְבְּצֵם אֵלָיו
אֶל-רְחוֹב שַׁעַר הָעִיר וַיְדַבֵּר עִלְיָלְבָבָם לֵאמֹר: יִחְזַקוּ
וְאִמְצוּ אֶל-תִּירָאוֹ וְאֶל-תַּחַתּוֹ מִפְּנֵי מֶלֶךְ אֲשׁוּר
וּמִלִּפְנֵי כָּל-הַהֲמוֹן אֲשֶׁר-עִמּוֹ כִּי-עִמָּנוּ רַב מֵעַמּוֹ:
עִמּוֹ זָרוּעַ בְּשָׂר וְעִמָּנוּ י-הוָה א-לֵהֵינוּ לְעֲזָרָנוּ
וְלִהְלַחֵם מַלְחַמַּתָּנוּ וַיִּסְמְכוּ הָעָם עַל-דְּבָרֵי יִחְזַקְיָהוּ
מֶלֶךְ-יְהוּדָה: אַחֵר זֶה שְׁלַח סִנְחָרִיב מֶלֶךְ-אֲשׁוּר
עֲבָדָיו יְרוּשָׁלַיִמָּה וְהוּא עַל-לְכִישׁ וְכָל-מְמַשְׁלָתוֹ עִמּוֹ
עַל-יִחְזַקְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְעַל-כָּל-יְהוּדָה אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלָּם לֵאמֹר: כֹּה אָמַר סִנְחָרִיב מֶלֶךְ אֲשׁוּר עַל-
מָה אַתֶּם בֹּטְחִים וַיִּשְׁבְּחִים בְּמִצְוֹר בִּירוּשָׁלָּם: הֲלֹא
יִחְזַקְיָהוּ מָסִית אֶתְכֶם לְתֵת אֶתְכֶם לְמוֹת בְּרָעַב וּבְצָמָא
לֵאמֹר י-הוָה א-לֵהֵינוּ יַצִּילָנוּ מִכַּף מֶלֶךְ אֲשׁוּר:
הֲלֹא-הוּא יִחְזַקְיָהוּ הִסִּיר אֶת-בְּמִתּוֹ וְאֶת-מִזְבְּחֹתָיו
וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלָּם לֵאמֹר לִפְנֵי מִזְבַּח אֲחָד
תִּשְׁתַּחֲוּוּ וְעָלְיוֹ תִקְטִירוּ: הֲלֹא תִדְעוּ מָה עָשִׂיתִי אֲנִי

וְאֲבוֹתַי לְכָל עַמֵּי הָאָרְצוֹת הַיְכֹזֵל יִכְלוּ א-לֵהֵלִי גוֹי
הָאָרְצוֹת לְהַצִּיל אֶת-אָרְצָם מִיָּדִי: מִי בְּכָל-א-לֵהֵי
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִחְרִימוּ אֲבוֹתַי אֲשֶׁר יָכוֹל לְהַצִּיל
אֶת-עַמּוֹ מִיָּדִי כִּי יוֹכֵל א-לֵהֵיכֶם לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדִי:
וַיַּעֲתָה אֶל-יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ וְאֶל-יִסָּיִת אֶתְכֶם
כִּזְוֹת וְאֶל-תַּאֲמִינוּ לוֹ כִּי-לֹא יוֹכֵל כָּל-א-לֹהֵי כָּל-גּוֹי
וּמִמְלָכָה לְהַצִּיל עִמּוֹ מִיָּדִי וּמִיָּד אֲבוֹתַי אִם כִּי
א-לֵהֵיכֶם לֹא-יַצִּילוּ אֶתְכֶם מִיָּדִי: וַיַּעֲזוּ דְבָרוֹ עֲבָדָיו
עַל-י-הוָה הָא-לֹהִים וְעַל יִחְזַקְיָהוּ עֲבָדָיו: וַיִּסְפְּרִים
כְּתָב לְחֵרֶף לִי-הוָה א-לֵהֵי יִשְׂרָאֵל וְלֵאמֹר עָלְיוֹ לֵאמֹר
כֹּה-לֵהֵי גוֹיֵי הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר לֹא-הִצִּילוּ עִמָּם מִיָּדִי כִּי
לֹא-יַצִּיל א-לֵהֵי יִחְזַקְיָהוּ עִמּוֹ מִיָּדִי: וַיִּקְרְאוּ בְּקוֹל-
גָּדוֹל יְהוּדִית עַל-עַם יְרוּשָׁלָּם אֲשֶׁר עַל-הַחוֹמָה
לִירְאֵם וּלְבַהֲלֵם לְמַעַן יִלְפְּדוּ אֶת-הָעִיר: וַיַּיַּדְּבְרוּ
אֶל-א-לֵהֵי יְרוּשָׁלָּם כְּעַל א-לֵהֵי עַמֵּי הָאָרֶץ מֵעֲשֵׂה
יָדֵי הָאָדָם: וַיִּתְפַּלֵּל יִחְזַקְיָהוּ הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁעִיָּהוּ בֶן-
אֲמוּץ הַנְּבִיא עַל-זֹאת וַיִּנְעֻקוּ הַשָּׁמַיִם: וַיִּשְׁלַח
י-הוָה מַלְאָךְ וַיִּכְחַד כָּל-גְּבוּר תֵּיל וַנְּגִיד וְשָׂר בְּמִחְנֵה
מֶלֶךְ אֲשׁוּר וַיִּשְׁבַּב בְּבִשְׁת פָּנִים לְאָרְצוֹ וַיָּבֵא בֵּית
א-לֵהֵי וּמִיִּצְיָאֵי מַעְיֹ שָׁם הִפִּילָהוּ בְּחֶרֶב: וַיִּוָּשַׁע
י-הוָה אֶת-יִחְזַקְיָהוּ וְאֵת יִשְׁבַּי יְרוּשָׁלָּם מִיָּד סִנְחָרִיב
מֶלֶךְ-אֲשׁוּר וּמִיָּד-כָּל וַיִּנְהַלֵּם מִסְבִּיב: וַיִּרְבִּים
מְבִיָּאִים מִנְחָה לִי-הוָה לִירוּשָׁלָּם וּמִגְדָּנוֹת לִיִּחְזַקְיָהוּ
מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּנְשָׂא לְעֵינָי כָּל-הַגּוֹיִם מֵאֲחֵרֵי-כּוּן:
בְּיָמֵם הָהֵם חָלָה יִחְזַקְיָהוּ עַד-לְמוֹת וַיִּתְפַּלֵּל אֶל-
י-הוָה וַיֹּאמֶר לוֹ וּמוֹפֵת גָּתוּן לוֹ: וְלֹא-כִגְמַל עָלְיוֹ
הַשִּׁיב יִחְזַקְיָהוּ כִּי גָבַהּ לָבוֹ וַיְהִי עָלָיו קֶצֶף וְעַל-
יְהוּדָה וִירוּשָׁלָּם: וַיִּכְנַע יִחְזַקְיָהוּ בְּגָבַהּ לָבוֹ הוּא
וַיִּשְׁבַּי יְרוּשָׁלָּם וְלֹא-בָא עֲלֵיהֶם קֶצֶף י-הוָה בְּיָמֵי
יִחְזַקְיָהוּ: וַיְהִי לִיִּחְזַקְיָהוּ עֲשָׂר וְכַבּוּד הַרְבֵּה מְאֹד
וְאֲצָרוֹת עָשָׂה-לוֹ לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְאַבְנֵי יָקָרָה
וּלְבִשְׂמִים וּלְמַגְנִים וּלְכָל כְּלֵי תְמֻדָּה: וַיִּמְסַכְּנוֹת
לְתַבּוּאֹת דָּגָן וְתִירוֹשׁ וַיִּצְהָר וְאָרוֹת לְכָל-בְּהֵמָה
וּבְהֵמָה וְעֲזָרִים לְאֹרוֹת: וַיַּעֲרִים עֲשָׂה לוֹ וּמִקְנֵה-צֹאן
וַיִּבְקַר לְרֹב כִּי גָתוּן-לוֹ א-לֵהֵי רְכוּשׁ רַב מְאֹד: וְהוּא
יִחְזַקְיָהוּ סָתַם אֶת-מוּצָא מִיָּמֵי גִיתוֹן הָעֲלִיּוֹן וַיִּישָׂרֵם
לְמִטָּה-מֵעֲרָבָה לְעִיר דָּגִיד וַיִּצְלַח יִחְזַקְיָהוּ בְּכָל-
מַעֲשָׂהוּ: וַיִּכֹּן בְּמִלְיָצֵי שָׂרֵי כָּבָל הַמְּשַׁלְּחִים עָלָיו

לְדָרֵשׁ הַמּוֹפֵת אֲשֶׁר הָיָה בָאָרֶץ עִזְבוּ הָאֱלֹהִים
לְנִסּוֹתָיו לְדַעַת כָּל־בְּלִבָּבוֹ: וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יַחֲזִקִיהוּ
וַחֲסָדָיו הֵנָּם פְּתוּבִים בַּחֲזוֹן יִשְׁעֶיהוּ בֶן־אֲמוּיָן הַנְּבִיא
עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל: וַיִּשְׁכַּב יַחֲזִקִיהוּ
עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֵהוּ בַּמַּעֲלָה קִבְּרֵי בְנֵי־דָוִד וְכַבּוֹד
עָשׂוּ־לוֹ בְּמוֹתוֹ כָּל־יְהוּדָה וַיִּשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם וַיִּמְלֹךְ
מִנְּשֵׂה בְנוֹ תַחֲתָיו:

לג בן־שְׁתַּיִם עָשְׂרָה שָׁנָה מִנְּשֵׂה בְּמַלְכוֹ וַחֲמִשִּׁים
וַחֲמִשׁ שָׁנָה מַלְךְ בִּירוּשָׁלַם: וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינָי יְהוָה
כְּתוֹעֲבוֹת הַגּוֹלִים אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל: וַיִּשְׁב וַיִּבֶן אֶת־הַבָּמוֹת אֲשֶׁר נָתַן יַחֲזִקִיהוּ
אָבִיו וַיִּקָּם מִזְבְּחוֹת לַבַּעַלִּים וַיַּעַשׂ אֲשֵׁרוֹת וַיִּשְׁתַּחֲוֶה
לְכָל־צַבָּא הַשָּׁמַיִם וַיַּעֲבֹד אֹתָם: וַבַּגָּה מִזְבְּחוֹת בְּבַיִת
יְהוָה אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה בִּירוּשָׁלַם יִהְיֶה־שְׁמִי
לְעוֹלָם: וַיִּבֶן מִזְבְּחוֹת לְכָל־צַבָּא הַשָּׁמַיִם בְּשֵׁתֵי
חֲצָרוֹת בֵּית־יְהוָה: וְהוּא הֶעֱבִיר אֶת־בְּנָיו בְּאֵשׁ בְּגֵי
בֶן־הַנֶּזֶם וְעוֹגֵן וְנַחֲשׁ וְכַשְׁף וְעָשָׂה אוֹב וַיִּדְעוּנִי הַרְּבֵה
לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינָי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ: וַיִּשָּׂם אֶת־פֶּסֶל
הַסָּמֶל אֲשֶׁר עָשָׂה בְּבַיִת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים
אֶל־דָּוִד וְאֶל־שְׁלֹמֹה בְנוֹ בְּבַיִת הַזֶּה וּבִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר
בְּחַרְתִּי מִכָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשִׁים אֶת־שְׁמִי לְעִלּוּם:
וְלֹא אֲסִיף לְהַסִּיר אֶת־רַגְלִי יִשְׂרָאֵל מֵעַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר הִעֲמַדְתִּי לְאַבוֹתֵיכֶם רַק אִם־יִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת
אֶת פְּלִיאָתָאֲשֶׁר צִוִּיתִים לְכָל־הַתּוֹרָה וְהַחֲקִים
וְהַמִּשְׁפָּטִים בְּיַד־מֹשֶׁה: וַיִּתַּע מִנְּשֵׂה אֶת־יְהוּדָה
וַיִּשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לַעֲשׂוֹת רָע מִן־הַגּוֹלִים אֲשֶׁר הִשְׁמִיד
יְהוָה מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מִנְּשֵׂה
וְאֶל־עַמּוֹ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ: וַיִּבֵּא יְהוָה עֲלֵיהֶם אֶת־
שָׁרֵי הַצַּבָּא אֲשֶׁר לְמַלְךְ אַשּׁוּר וַיִּלְכְּדוּ אֶת־מִנְּשֵׂה
בַּחֲתִים וַיֹּאסְרֵהוּ בְּנַחֲשֵׁתִים וַיִּלְיַכְהוּ בְּבִלְהָ: וַיִּכְהַצֵּר
לוֹ חֲלָה אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֶל־לִהְיוֹ וַיִּכְנַע מֵאֵד מִלְּפָנָי
אֶל־לֵהִי אֲבֹתָיו: וַיִּתְּפֹל אֵלָיו וַיַּעֲתֵר לוֹ וַיִּשְׁמַע
תַּחֲנָתוֹ וַיִּשְׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַם לְמַלְכוּתוֹ וַיַּדַּע מִנְּשֵׂה כִּי
יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים: וְאַחֲרֵי־כֵן בָּנָה חוּמָה
חִיצוֹנָה לְעִיר־דָּוִד מֵעַרְבָּה לְגִיחוֹן בְּנַחַל וּלְבוֹא
בְּשַׁעַר הַדְּגִים וְסָבַב לְעַפְלָל וַיִּגְבִּיהָ מֵאֵד וַיִּשָּׂם שָׁרֵי־
חֵיל בְּכָל־הָעָרִים הַבְּצֻרוֹת בֵּיהוּדָה: וַיִּסֶּר אֶת־אֶל־לֵהִי
הַנֶּכֶר וְאֶת־הַסָּמֶל מִבַּיִת יְהוָה וְכָל־הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר

בָּנָה בְּהַר בֵּית־יְהוָה וּבִירוּשָׁלַם וַיִּשְׁלַךְ תּוֹצֵה לְעִיר:
וַיִּבֶן אֶת־מִזְבַּח יְהוָה וַיִּזְבַּח עָלָיו זִבְחֵי שְׁלָמִים
וַתוֹדָה וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל: אֲבָל עוֹד הָעָם זִבְחִים בַּבָּמוֹת רַק לִי־הוּא
אֱלֹהֵיהֶם: וַיִּתֵּר דְּבָרֵי מִנְּשֵׂה וַתְּפַלְתּוּ אֶל־לֵהִי
וּדְבָרֵי הַחַזִּים הַמְּדַבְּרִים אֵלָיו בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל הֵנָּם עַל־דְּבָרֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: וַתְּפַלְתּוּ
וְהַעֲתֵר־לוֹ וְכָל־חַטָּאתוֹ וּמַעֲלוֹ וְהַמַּקְמוֹת אֲשֶׁר בָּנָה
בְּהֵם בָּמוֹת וְהָעֵמִיד הָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסָלִים לְפָנָי הַכְּנַעַנִי
הֵנָּם פְּתוּבִים עַל דְּבָרֵי חוֹזֵי: וַיִּשְׁכַּב מִנְּשֵׂה עִם־
אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֵהוּ בֵּיתוֹ וַיִּמְלֹךְ אֲמוּן בְּנוֹ תַחֲתָיו: בֶּן־
עָשָׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אֲמוּן בְּמַלְכוֹ וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מַלְךְ
בִּירוּשָׁלַם: וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינָי יְהוָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה
מִנְּשֵׂה אָבִיו וְלְכָל־הַפְּסָלִים אֲשֶׁר עָשָׂה מִנְּשֵׂה אָבִיו
זָבַח אֲמוּן וַיַּעֲבֹדָם: וְלֹא נִכְנַע מִלְּפָנָי יְהוָה כַּהַכְּנַעַנִי
מִנְּשֵׂה אָבִיו כִּי הוּא אֲמוּן הַרְּבֵה אֲשָׁמָה: וַיִּקְשְׁרוּ
עָלָיו עֲבָדָיו וַיִּמִּיתֵהוּ בְּבֵיתוֹ: וַיִּכּוּ עִם־הָאָרֶץ אֶת
כָּל־הַקְּשָׁרִים עַל־הַמַּלְךְ אֲמוּן וַיִּמְלִיכוּ עִם־הָאָרֶץ
אֶת־יֹאשִׁיָּהוּ בְנוֹ תַחֲתָיו:

לד בן־שְׁמוֹנֶה שָׁנִים יֹאשִׁיָּהוּ בְּמַלְכוֹ וּשְׁלָשִׁים וְאַחַת
שָׁנָה מַלְךְ בִּירוּשָׁלַם: וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינָי יְהוָה וַיִּלְךְ
בְּדַרְכֵי דָוִד אָבִיו וְלֹא־סָר יָמִין וּשְׂמֹאלוֹ: וּבְשִׁמּוֹנֶה
שָׁנִים לְמַלְכוֹ וְהוּא עוֹדְנוֹ נֶעַר הִחַל לְדַרְוֹשׁ לֹא־לֵהִי
דָּוִד אָבִיו וּבְשֵׁתִים עָשְׂרָה שָׁנָה הִחַל לְטַהֵר אֶת־
יְהוּדָה וּירוּשָׁלַם מִן־הַבָּמוֹת וְהָאֲשָׁרִים וְהַפְּסָלִים
וְהַמַּסְכּוֹת: וַיִּנְתְּצוּ לְפָנָיו אֶת מִזְבְּחוֹת הַבַּעַלִּים
וְהַחֲמָנִים אֲשֶׁר־לְמַעַלָה מֵעֲלֵיהֶם גִּדְּעָ וְהָאֲשָׁרִים
וְהַפְּסָלִים וְהַמַּסְכּוֹת שִׁבְרָ וְהִזִּק וַיִּזְרַק עַל־פְּנֵי
הַקְּבָרִים הַזִּבְחִים לָהֶם: וַעֲצָמוֹת כְּהִנִּים שָׂרַף עַל־
מִזְבְּחוֹתָם וַיִּטַּהַר אֶת־יְהוּדָה וְאֶת־ירוּשָׁלַם: וּבְעָרֵי
מִנְּשֵׂה וְאַפְרָיִם וּשְׁמַעוֹן וְעַד־נִפְתָּלִי בְּחַרְבַתִּיהֶם
סָבִיב: וַיִּנְתַּן אֶת־הַמִּזְבְּחוֹת וְאֶת־הָאֲשָׁרִים וְהַפְּסָלִים
כַּתַּת לְהִזִּק וְכָל־הַחֲמָנִים גִּדְּעָ בְּכָל־אָרֶץ יִשְׂרָאֵל
וַיִּשָּׁב לִירוּשָׁלַם: וּבְשָׁנַת שְׁמוֹנֶה עָשְׂרָה לְמַלְכוֹ
לְטַהֵר הָאָרֶץ וְהַבָּיִת שָׁלַח אֶת־שָׁפָן בֶּן־אֲצַלְיָהוּ וְאֶת־
מַעֲשִׂיָּהוּ שֹׁר־הָעִיר וְאֶת יוֹאָח בֶּן־יוֹאָחִז חַמְזָפִיר
לְחִזֵּק אֶת־בַּיִת יְהוָה אֶל־לֵהִי: וַיִּבְאוּ אֶל־חִלְקִיָּהוּ וְ
הַפְּתָן הַגָּדוֹל וַיִּתְּנוּ אֶת־הַפֶּסֶף הַמּוֹבָא בֵּית־אֱלֹהִים

אֲשֶׁר אֶסְפוּ-הַלְוִיִּם שְׁמֵרֵי הַסֶּף מִיַּד מְנַשֶּׁה וְאַפְרַיִם
וּמִכַּל שְׂאֲרֵי־יִשְׂרָאֵל וּמִכָּל-יְהוּדָה וּבְנֵימָן וַיָּשׁוּבוּ
יְרוּשָׁלַם׃ וַיִּתְּנוּ עַל-יַד עֹשֶׂה הַמְּלֶאכֶה הַמִּפְקָדִים
בְּבֵית-י-הוָה וַיִּתְּנוּ אֹתוֹ עוֹשֵׂי הַמְּלֶאכֶה אֲשֶׁר עוֹשִׂים
בְּבֵית-י-הוָה לְבָדוֹק וּלְתִזְק הַבַּיִת׃ וַיִּתְּנוּ לְחָרְשֵׁים
וּלְבָנִים לְקִנּוֹת אַבְנֵי מַחְצָב וְעֹצִים לְמַחְבְּרוֹת וּלְקִרוֹת
אֶת-הַבַּתִּים אֲשֶׁר הִשְׁחִיתוּ מֶלֶכִי יְהוּדָה׃ וְהָאֲנָשִׁים
עוֹשִׂים בְּאֻמוֹנָה בַּמְּלֶאכֶה וְעַלֵּיהֶם מְפַקְדִים יָחַת
וְעַבְדָּהּוּ הַלְוִיִּם מִן-בְּנֵי מְרָרִי וּזְכַרְיָה וּמִשְׁלֵם מִן-בְּנֵי
הַקְּהָתִים לְנֹצַח וְהַלְוִיִּם כָּל-מִבִּין בְּכִלְי-שִׁיר׃ וְעַל
הַסֹּבְלִים וּמְנַצְחִים לְכֹל עֹשֶׂה מְלֶאכֶה לְעַבְדָּהּ
וְעַבְדָּהּ וּמַהְלְוִים סוֹפְרִים וְשֹׁטְרִים וְשׁוֹעָרִים׃
וְיִבְהוּצִיָּאם אֶת-הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית-י-הוָה מִצָּא
חִלְקִיהוּ הַפְּהֶן אֶת-סֵפֶר תּוֹרַת-י-הוָה בְּיַד-מִשֶּׁה׃
וַיַּעַן חִלְקִיהוּ וַיֹּאמֶר אֶל-שֹׁפֶן הַסּוֹפֵר סֵפֶר הַתּוֹרָה
מִצָּאתִי בְּבֵית-י-הוָה וַיִּתֵּן חִלְקִיהוּ אֶת-הַסֵּפֶר אֶל-
שֹׁפֶן׃ וַיָּבֵא שֹׁפֶן אֶת-הַסֵּפֶר אֶל-הַמֶּלֶךְ וַיֵּשֶׁב עוֹד
אֶת-הַמֶּלֶךְ דָּבָר לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר-גָּתוּ בְּיַד-עַבְדֶּיךָ הֵם
עוֹשִׂים׃ וַיִּתִּיכּוּ אֶת-הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּבֵית-י-הוָה
וַיִּתְּנוּהוּ עַל-יַד הַמִּפְקָדִים וְעַל-יַד עוֹשֵׂי הַמְּלֶאכֶה׃
וַיֵּאָד שֹׁפֶן הַסּוֹפֵר לְמֶלֶךְ לֵאמֹר סֵפֶר גָּתוּ לִי חִלְקִיהוּ
הַפְּהֶן וַיִּקְרָא-בּוֹ שֹׁפֶן לְפָנָי הַמֶּלֶךְ׃ וַיְהִי כִשְׁמַע
הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וַיִּקְרַע אֶת-בְּגָדָיו׃ וַיִּצַּו
הַמֶּלֶךְ אֶת-חִלְקִיהוּ וְאֶת-אַחִיקָם בֶּן-שֹׁפֶן וְאֶת-עַבְדּוֹן
בֶּן-מִיכָה וְאֵת שֹׁפֶן הַסּוֹפֵר וְאֵת עֲשִׂיָה עַבְד-הַמֶּלֶךְ
לֵאמֹר׃ לָכוּ דַרְשׁוּ אֶת-י-הוָה בְּעָדִי וּבְעַד הַנְּשֹׂאֵר
בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה עַל-דְּבָרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר נִמְצָא כִּי-
גְדוּלָה חִמַּת-י-הוָה אֲשֶׁר גָּתָה בָּנוּ עַל אֲשֶׁר לֹא-
שָׁמְרוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת-דְּבָר-י-הוָה לַעֲשׂוֹת כְּכֹל-הַפְּתוּב
עַל-הַסֵּפֶר הַזֶּה׃ וַיִּלְךְ חִלְקִיהוּ וְאֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ אֶל-
חִלְדָּה הַנְּבִיאָה אִשְׁתּוֹ שְׁלָם בֶּן-תְּקֵהַת בֶּן-חַסְרָה

שׁוֹמֵר הַבְּגָדִים וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלַם בַּמִּשְׁנָה
וַיְדַבְּרוּ אֵלֶיהָ כִּזְאֵת׃ וַתֹּאמֶר לָהֶם כֹּה-אָמַר י-הוָה
א-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲמָרוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר-שָׁלַח אֶתְכֶם אֵלַי׃
כֹּה אָמַר י-הוָה הִנְנִי מְבִיא רָעָה עַל-הַמְּקוֹם הַזֶּה
וְעַל-יֹשְׁבָיו אֵת כָּל-הָאֱלוֹת הַפְּתוּבוֹת עַל-הַסֵּפֶר
אֲשֶׁר קָרְאוּ לְפָנָי מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ תַּחַת אֲשֶׁר עָזְבוּנִי
וַיִּקְטְרוּ לֹא-לֵהִים אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְּעִיסֵנִי בְּכֹל מַעֲשֵׂי
יְדֵיהֶם וַתִּתֵּן חִמַּתִּי בַּמְּקוֹם הַזֶּה וְלֹא תִכְבֶּה׃ וַאֲל-
מֶלֶךְ יְהוּדָה הִשְׁלַח אֶתְכֶם לְדָרוֹשׁ בִּי-הוָה כֹּה תֹאמְרוּ
אֵלָיו כֹּה-אָמַר י-הוָה א-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
שָׁמַעְתָּ׃ לָעַן רַף-לְבָבְךָ וּתִפְנֹעַ מִלְּפָנָי א-לֵהִים
בְּשִׁמְעֶךָ אֶת-דְּבָרָיו עַל-הַמְּקוֹם הַזֶּה וְעַל-יֹשְׁבָיו
וּתִפְנֹעַ לְפָנָי וּתִקְרַע אֶת-בְּגָדֶיךָ וּתִבְדֹּךְ לְפָנָי וְגַם-אֲנִי
שָׁמַעְתִּי גָאִם-י-הוָה׃ הִנְנִי אֹסֵף אֶל-אַבְתְּיָךְ
וְנֹאסַפְתָּ אֶל-קְבֻרוֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְלֹא-תִרְאֶינָה עֵינֶיךָ
בְּכֹל הַרְעָה אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא עַל-הַמְּקוֹם הַזֶּה וְעַל-
יֹשְׁבָיו וַיֵּשִׁיבוּ אֶת-הַמֶּלֶךְ דָּבָר׃ וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיֹּסֵף
אֶת-כָּל-זִקְנֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם׃ וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ בֵּית-
י-הוָה וְכָל-אִישׁ יְהוּדָה וַיֵּשְׁבִי יְרוּשָׁלַם וְהַפְּהֶנִים
וְהַלְוִיִּם וְכָל-הָעָם מִגְּדוֹל וְעַד-קָטָן וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵיהֶם
אֶת-כָּל-דְּבָרֵי סֵפֶר הַבְּרִית הַנִּמְצָא בֵּית-י-הוָה׃
וַיַּעֲמֵד הַמֶּלֶךְ עַל-עַמּוּדוֹ וַיִּכְרַת אֶת-הַבְּרִית לְפָנָי
י-הוָה לְלַכֵּת אַחֲרַי י-הוָה וּלְשַׁמֹּר אֶת-מִצְוֹתָיו
וְעַדוֹתָיו וְחֻקָּיו בְּכָל-לְבָבוֹ וּבְכָל-נַפְשׁוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת-
דְּבָרֵי הַבְּרִית הַפְּתוּבִים עַל-הַסֵּפֶר הַזֶּה׃ וַיַּעֲמֵד אֵת
כָּל-הַנִּמְצָא בִירוּשָׁלַם וּבְנֵימָן וַיַּעֲשׂוּ יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם
כַּבְּרִית א-לֵהִים א-לֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם׃ וַיִּסֶּר יֹאשִׁיָהוּ
אֶת-כָּל-הַתְּעֻבוֹת מִכָּל-הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיַּעֲבֹד אֵת כָּל-הַנִּמְצָא בְּיִשְׂרָאֵל לְעַבְדוֹת אֶת-י-הוָה
א-לֵהִים כָּל-יְמֵיו לֹא סָרוּ מֵאַחֲרַי י-הוָה א-לֹהֵי
אֲבוֹתֵיהֶם׃

הלכות טמאת צרעת פרק ד

ד, א הפסיון מטמא בכל שהוא והוא, שיהיה הפסיון מאחד ממראות הנגעים; אבל אם היה הפסיון מראה בנק, אינו פסיון. ואין הפסיון סימן טמאה, עד שיפסח הויץ לנגע; אבל אם פסח לתוך הנגע, הרי הוא כמות שהיה.

ד, ב פיצוד: בהרת ובתוכה בשר חי פחות מבעדשה, והסגירה, ובסוף השבוע נתמעטה המחיה ממה שהיתה, או שחלק הבשר החי בלו אין זה פסיון: שאין הבהרת פוסח לתוכה, אלא להוציאה לה.

ד, ג אין הפסיון סימן טמאה, עד שיהיה אחר הסגר; אבל אם בא בתחלה, וראה הויהן את הנגע שהוא פוסח והולך אינו מחליט; אלא מסגירו עד סוף השבוע, ויראה.

ד, ד אין הבהרת פוסח לתוך השחין, ולא לתוך המבונה, ולא לתוך מחית השחין, ולא לתוך מחית המבונה; ולא לראש ולא לזקן, אף על פי שנקרחו וחלק השער מהו: שנאמר "ואם-פשה תפשה המספחת בעור". אבל הבהרת שפסת לתוך הבהק, הרי זה פסיון.

ד, ה השחין והמבונה והבהק ומחית השחין ומחית המבונה, שהיו חולקין בין האם לפסיון אינו סימן טמאה; הסגירו, והלכו להן עד שנמצא הפסיון כמנהג לאם הרי זה מחלט.

ד, ו בהרת בגדים, ופסתה כחצי גרים ועוד, וחלק מן האם כחצי גרים אף על פי שהנותר מן האם עם הפסיון יתר מבגדים, הרי זה טהור; היתה בגדים, ופסת בגדים ועוד, והלכה לה האם תראה בתחלה, ויסגיר שבוע אחר שבוע.

ד, ז היתה בו בהרת והסגירו, והלכה הבהרת בסוף ימי הסגר, וחזרה בהרת במקומה פמות שהיתה הרי היא פמות שהיתה; נתמעטה בתוך ימי הסגר, ופסתה וחזרה פמות שהיתה, או שפסתה ונתמעט הפסיון, וחזרה פמות שהיתה הרי זה יסגיר.

ד, ח בהרת בגדים, ופסתה בגדים, ונלד בפסיון מחיה או שער לבן, והלכה לה האם תראה בתחלה. היתה בו בהרת בגדים והסגירו, ובסוף השבוע והרי היא פסלע ספק שהיא היא, ספק שאחרת באה תחתיה הרי זה טמא.

ד, ט בהרת בגדים, וחוט יוצא ממנה אם יש בו רחב שתי שערות זקקה לשער לבן ולפסיון, אבל לא למחיה: שאין המחיה סימן טמאה עד שתקוף אותה הבהרת, ויהיה בין סוף המחיה וסוף הבהרת רחב צמיחת שתי שערות. היו שתי בהרות, וחוט יוצא מזה לזה אם יש בו רחב שתי שערות, מצרפון ואם לאו, אינו מצרפון.

ד, י הסגירו שבוע אחר שבוע, ולא נלד לו סימן טמאה ופטריו, ולאחר הפטר פסח הנגע, כל שהוא הרי זה מחלט. בהרת שטהרה מתוך הסגר, או מתוך החלט שהלכנו ממנה סימני הטמאה אין מסגירין בה לעולם. בהרת שפנסה אחר הפטר, ופסתה לכמות שהיתה, או שפסתה, וחזרה לכמות שהיתה הרי הוא בטוהרתו.

ד, יא בהרת בגדים, ובה מחיה בעדשה, ושער לבן בתוך המחיה, והחליטו, ולאחר החלט הלכה המחיה טמא, מפני שער לבן; חלק השער הלבן טמא, מפני המחיה. היה השער הלבן בתוך הבהרת, וחלק השער הלבן טמא, מפני המחיה; הלכה המחיה טמא, מפני שער לבן. ד, יב בהרת, ובה מחיה ופסיון הלכה המחיה טמא, מפני הפסיון; חלק הפסיון טמא, מפני המחיה. וכן בשער לבן ובפסיון.

ד, יג החליטו בשער לבן, וחלק השער, וחזר בו שער לבן אחר, או שנלדה לו מחיה, או פסיון; או שהחליטו במחיה, והלכה המחיה, ונלדה לו מחיה אחרת, או שער לבן, או פסיון; או שהחליטו בפסיון, וחלק הפסיון, וחזר פסיון אחר, או שנלדה בו מחיה, או שער לבן; הרי זה בטמאתו, פמות שהיה.

ד, יד אחד הטמא שהחלט בתחלה, או שהחלט בסוף שבוע ראשון, או בסוף שבוע שני, או אחר הפטר הואיל והחלט מכל מקום אינו טהור, עד שלא ישאר בו סימן טמאה: לא סימן שהחלט בו, ולא סימן אחר.

הלכות טמאת צרעת פרק ה

ה, א מי שהיתה מכה בעור בשרו, ונפשט העור מחמת המכה אם היתה המכה מחמת האש, פגון שנכבה פנחלת או פרמין או בכרזל שלפנו באש ובאבן שלפנה באש וכיוצא בהן הרי זו נקראת מכה. ואם היתה המכה שלא מחמת האש בין שלקה באבן או בעץ וכיוצא בהן, בין שהיתה המכה מחמת חלי הגוף,

בגוף גרם או חזוית שהפסיד העור, או שחפת וקדחת או דלקת וכיוצא בהן שהשחיתו העור הרי זה נקרא שחין.

הגב לבן שפוד והכה בו אם היה ראשו מברז, הרי זה מבוה; ואם היה ראשו חד, הרי זה ספק אם הוא מבוה או שחין. לקח במי טבריה, או בגפת, וכיוצא בהן הרי זה שחין.

הג השחין והמבוה כל זמן שהן מפות טריות הן הנקראין מורדין, ואינן מטמאין בנגעים כלל. היו השחין והמבוה, ונתרפאו רפוי גמור אף על פי שהמקום צלקת, ואינו דומה לשאר העור הרי הן בעור הפשר לכל דבר, ומטמאין בשלושה סימניו, ויש בהן הסגר שני שבועות כמו שבארנו.

הג התחילו השחין והמבוה לחיות ולהתרפאות, ונעשת עליהן קלפה בקלפת השום זו היא "צרכת השחין" האמורה בתורה, ו"מחית המבוה" האמורה שם; ומטמאות בשני סימניו בשער לבן או בפסיון, ואין בהן הסגר אלא שבוע אחד.

הג כיצד: בהרת שהיתה בצרכת השחין או במחית המבוה אם היה בה שער לבן, יחליט. לא היה בה שער לבן יסגיר שבוע אחד, ויראה בסוף השבוע: אם נלד בה שער לבן, או פסת יחליט. ואם לא נלד בה פלום, יפטר; פסת לאחר הפטר, או נלד בה שער לבן יחליט.

הג השחין והמבוה, אין מצטרפין זה עם זה; לפיכך חלקן הכתוב לומר שאין מצטרפין זה עם זה, ואין פוסין זה לזה, ואין פוסין לעור הפשר, ולא בהרת עור הפשר פוסה לתוכו.

הג כיצד: היה שחין בצד המבוה, ובהרת בגרים בשתייהן הרי זה טהור; היתה באחת מהן, ופסת לשניה, או שפסת לעור הפשר טהור. היתה בהרת בעור הפשר, ופסת לאחת מהן אינו פסיון.

הג היה בתוך פפו צרכת שחין בגרים, ובה בהרת בגרים יסגיר: שאף על פי שאינה ראויה לשער לבן, ולא לפסיון שמוא יולד לו שחין אחר בצדדה, ותפסה לתוכו.

הג שחין שנעשה מבוה, בטלה מבוה את השחין; ומבוה שנעשת שחין, בטל שחין את המבוה. אם אין ידוע אם שחין היו, או מבוה אין בכך פלום: ששניהם

סימן אחד, וטמאה אחת; ולא חלקן הכתוב, אלא לומר שאינן מצטרפין.

הג הסגירו בבהרת שבשחין, ובסוף השבוע נעשה עור הפשר, או שהסגירו בעור הפשר, ובסוף השבוע נעשה שחין יראה פתחלה.

הג מי שנשר כל שער ראשו בין מחמת חלו, בין מחמת מכה שאינה ראויה לגדל שער, בין שאכל דברים המשורין את השער, או סך דברים שהשורין שעריו אף על פי שראוי לגדל לאחר זמן, הואיל ואבד כל שער ראשו עתה, הרי זה נקרא קרה, או גבה: אם נשר שעריו מן הקרקד ולמטה שופע לאחריו, עד פיקה שלצואר נקרא קרה; ואם נשר מן הקרקד ולמטה שופע לפניו, עד בנגד פדחתו נקרא גבה.

הג הקרחת והגפחת מטמאות בשני סימניו, במחיה ובפסיון, ויש בהן הסגר שני שבועות: שנאמר בהן "במראה צרעת, עור הפשר". ולפי שאין בהן שער, אין השער חלבן סימן טמאה בהן.

הג וכיצד מטמאין בשני סימניו, ובשני שבועות: שאם היתה בהרת בקרחתו או בגפחתו אם היתה בה מחיה, יחליט. לא היתה בה מחיה, יסגיר ויראה בסוף השבוע: אם נלדה בה מחיה, או פסיון יחליט. לא נלד בה פלום, יסגיר שבוע שני; פסת או שנלד בה מחיה, יחליט. לא נלד בה פלום, יפטר; ואם פסת או נלד בה מחיה לאחר הפטר, יחליט.

הג הקרחת והגפחת, אין מצטרפות זו עם זו: שנאמר "בקרחתו או בגפחתו" מלמד שהן שתיים, ואין פוסות מזה לזה, ולא לשאר עור הפשר, ולא בהרת עור הפשר פוסה לתוכו.

הג הקרחת או הגפחת או חזקן שנקרחה, ונעשה בהן שחין או מבוה מטמאין בשחין ובמבוה שבעור הפשר: שהראש או חזקן שנקרחו בעור הפשר לכל דבר, אלא שאין מטמאין בשער לבן.

הג הראש וחזקן, קדם שיצמח בהן השער ועדין לא העלו שער מעולם, וכן הדלדולין שבראש ושפזקן הרי הן בעור הפשר, ומטמאין בשלושה סימניו ובשני שבועות. וכן זמן האשה והפרים עד שלא העלו שער, הרי הן בעור הפשר; ואם העלו שער, הרי הן כזקן האיש

שֶׁמִטְמֵא בְּתִקּוּן כְּמוֹ שִׁית־פֶּאֶר, וְאֵינוֹ מִטְמֵא בַּבְּהֵרָת:

הַלְבוֹת טְמֵאת צִרְעַת פֶּרֶק ו

וְאֵלּוּ מְקוֹמוֹת בְּאֶדָם שְׂאִין מִטְמֵאִין בַּבְּהֵרָת תּוֹךְ הָעוֹר, וְתוֹךְ הָאֵזָן, וְתוֹךְ הַחֹטֶם, וְתוֹךְ הַפֶּה, וְהַקְּמָטִים שֶׁבַּבֶּטֶן, וְהַקְּמָטִים שֶׁבַצְוֹאֵר, וְתַחַת הַדָּד, וּבֵית הַשָּׁחַי, וְכַף הַרְגֵל, וְהַצְפָּרִי, וְהָרֹאשׁ וְהַזָּקָן שִׁישׁ כֶּהֵן שְׂעִר, וְהַשָּׁחִין וְהַמְכוּחַ הַמּוֹרְדִין.

וְכִּי כָּל אֵלּוּ הַמְקוֹמוֹת אֵין מִטְמֵאִין בַּנְּגָעִים, וְאֵין מִצְטַרְפִּין בַּנְּגָעִים, וְלֹא הִנֵּג פּוֹסֵה לְתוֹכָן, וְאֵין מִטְמֵאִין מִשׁוֹם מַחִיה, וְאֵין מְעַכְבִּין אֶת הַחֹפֶף כִּלּוֹ לִבָּן: שְׂנֵאמַר "בְּעוֹר—בְּשָׂרוֹ"; וְכִּי אֵלּוּ, אֵינָן עוֹר גָּלוּי אֶלֶּא מִהֵן שְׂאֵינוֹ עוֹר, וּמִהֵן שְׂחוּא עוֹר וְהוּא מְכַסֵּה וְאֵינוֹ גָּלוּי. וְאֶדָם הַשְּׂפָתִים נִדוּן כְּבֵית הַסְּתָרִים, וְאֵינוֹ מִטְמֵא בַּנְּגָעִים.

וְגַם הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן שֶׁנֶּשֶׂר כָּל שְׂעָרָן, וְהַשָּׁחִין וְהַמְכוּחַ שֶׁהֵעִלוּ צִרְבַת מִטְמֵאִין בַּבְּהֵרָת כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנֹנוּ, וְאֵינָן מִצְטַרְפִּין זֶה עִם זֶה, וְאֵין נִגַע עוֹר הַבָּשָׂר פּוֹסֵה לְתוֹכָן, וְאֵין מִטְמֵאִין מִשׁוֹם מַחִיה; אֲבָל מְעַכְבִּין אֶת הַחֹפֶף כִּלּוֹ לִבָּן.

וְדַ בַּבְּהֵרָת הַסְּמוּכָה לְרֹאשׁ אִו לְעוֹן וְלֵאזָן וּכְיִצְאָה בְּהוּ, אִו לְשָׁחִין אִו לְמְכוּחַ טְהוֹרָה: שְׂנֵאמַר "וְרָאָה חִבְהֵן אֶת—הַנֵּגַע בְּעוֹר—הַבָּשָׂר" שִׁיחִיה כָּל שְׂחוּצָה לִנְגַע בְּעוֹר הַבָּשָׂר, וְרֵאזוּ לְפִסְיוֹן.

וְהָ אֵלּוּ בַּהֲרוֹת טְהוֹרוֹת: גּוֹי שֶׁחִיתָה בּוֹ בַּהֲרָת, וְנִתְגַּיֵר, חִיתָה בְּעֶבֶר, וְנִלְדָה, בְּקִמְט, וְנִגְלָה, בְּרֹאשׁ וּבְזָקָן בְּשִׁחִיה בְּהֵן שְׂעִר, וְנִקְרָחוּ וְנֶשֶׂר כָּל הַשְּׂעִר וְנִתְגַּלְתָּה הַבְּהֵרָת, חִיתָה בְּשָׁחִין וּבַמְכוּחַ בְּשָׁחִין מּוֹרְדִין, וְהֵעִלוּ צִרְבַת חֲרִי כָּל אֵלּוּ טְהוֹרוֹת.

וְכִי וְכֵן אִם חִיתָה הַבְּהֵרָת בְּרֹאשׁ אִו בְּזָקָן קֶדֶם שִׁיַּעֲלוּ שְׂעִר מֵעוֹלָם, וְהֵעִלוּ שְׂעִר וְחִלְדָה הַשְּׂעִר, אִו שִׁחִיתָה הַבְּהֵרָת בְּעוֹר, וְנִעֲשֶׂה מְקוֹמָה שָׁחִין אִו מְכוּחַ וְחִיו וְחֲרִי חֵן בְּעוֹר הַבָּשָׂר אִף עַל פִּי שֶׁתְּחַלְתָּה וְסוּפָה טְמֵא הוֹאִיל וְחִיתָה טְהוֹרָה בְּנִתְיָם, חֲרִי זֶה טְהוֹרָה.

וְזֶה נִשְׁתַּנּוּ מִרְאִיהֵן בֵּין שֶׁחֵעִזוּ בֵּין שֶׁבְּהוּ, יִרְאוּ בַּתְּחִלָּה. כִּי־צָד: גּוֹי שֶׁחִיתָה בּוֹ בַּהֲרָת בְּקֶרֶם כִּי־צָד, וְלֹא־חֲרַ שְׂנִתְגַּיֵר נִעֲשֶׂת כְּשִׁלְגָה, אִו שֶׁחִיתָה כְּשִׁלְגָה, וְלֹא־חֲרַ שְׂנִתְגַּיֵר נִעֲשֶׂת בְּקֶרֶם כִּי־צָד תְּרָאָה בַּתְּחִלָּה. וְכֵן בְּקֶטֶן שְׂנִלְדָה, וּבְקִמְט שְׂנִגְלָה, וּבְרֹאשׁ וּבְזָקָן שְׂנִקְרָחוּ, וּבְשָׁחִין

וּבַמְכוּחַ שְׁחִיו אִם נִשְׁתַּנּוּ מִרְאֵי אוֹתָן הַבְּהֵרָת, יִרְאוּ בַּתְּחִלָּה; וְאִם לֹא נִשְׁתַּנּוּ, חֲרִי חֵן טְהוֹרוֹת.

וְהָ כָּל סִפְק נְגָעִים, חוּץ מִשְׁנֵי הַסְּפָקוֹת שֶׁמִּנְיָנוּ כְּבָר טְהוֹר, עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לְטְמֵאָה; אֲבָל מִשְׁנִזְקַק לְטְמֵאָה, סִפְקוֹ טְמֵא. כִּי־צָד: שְׁנַיִם שֶׁבְּאוּ אֶצֶל בּוֹחֵן, בְּזֶה בַּהֲרָת בְּגָרִים וּבְזֶה כְּסֻלֵּעַ, וְהַסְּגִירָן, וּבְסוּף הַשְּׂבוּעַ וְחֲרִי בְּזֶה כְּסֻלֵּעַ וּבְזֶה כְּסֻלֵּעַ, וְאֵין יוֹדֵעַ בְּאִיזָה מִהֵן פְּסָתָה בֵּין בְּשֵׁנֵי אֲנָשִׁים, בֵּין בְּאִישׁ אֶחָד חֲרִי זֶה טְהוֹר: שְׂאִף עַל פִּי שְׂוִדָּאי פְּסָה הִנֵּגַע בְּזֶה הוֹאִיל וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִיזוֹ הוּא הַבְּהֵרָת שֶׁפְּסָתָה חֲרִי זֶה טְהוֹר, עַד שִׁידֵעַ בְּאִיזָה נִגַע טְמֵאִו.

וְגַם מִשְׁנִזְקַק לְטְמֵאָה, סִפְקוֹ טְמֵא. כִּי־צָד: שְׁנַיִם שֶׁבְּאוּ אֶצֶל בּוֹחֵן, וּבְזֶה בַּהֲרָת בְּגָרִים וּבְזֶה כְּסֻלֵּעַ, וְהַסְּגִירָן, וּבְסוּף הַשְּׂבוּעַ וְחֲרִי בְּזֶה כְּסֻלֵּעַ וְעוֹד וּבְזֶה כְּסֻלֵּעַ וְעוֹד שְׁנִיחָן טְמֵאִין; חֲזָרוּ שְׁנִיחָן לְחִיוֹת כְּסֻלֵּעַ, שְׂחֲרִי חִלְדָה הַפְּסִיוֹן מֵאֶחָד מִהֵן הוֹאִיל וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִיזָה הוּא שְׁנִיחָן בְּטְמֵאָתָן, עַד שִׁיחֲזָרוּ שְׁנִיחָן לְחִיוֹת בְּגָרִים. וְזֶה הוּא שְׂנֵאמַר מִשְׁנִזְקַק לְטְמֵאָה, סִפְקוֹ טְמֵא.

וְכִי וְכֵן מִי שֶׁחִיתָה בּוֹ בַּהֲרָת, וּבְזֶה שְׂעִר לִבָּן שֶׁקֶדֶם אֶת הַבְּהֵרָת, וְשְׂעִר לִבָּן שֶׁחִפְכָתוֹ הַבְּהֵרָת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ זֶה שֶׁקֶדֶם מִזֶּה שֶׁחִפְכָתוֹ אִם מִתּוֹךְ הַסְּגִיר נִסְתַּפֵּק לוֹ, חֲרִי זֶה טְהוֹר. וְאִם אַחַר הַחִלְטָה, חֲרִי זֶה טְמֵא: אִף עַל פִּי שֶׁחִלְדָה שְׂעִר אֶחָד מִהֵן, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִיזָה חִלְדָה אִם הַשְּׂעִר שֶׁחִיה סִימָן טְמֵאָה, אִו הַשְּׂעִר הָאֲחֵר.

וְכִי מִי שֶׁבְּאֶ אֶצֶל בּוֹחֵן, וְרֵאזוּ שֶׁהוּא צְרִיךְ הַסְּגִיר אִו שְׂחוּא פְּטוֹר, וְעַד שֶׁלֹּא הַסְּגִירוֹ אִו עַד שֶׁלֹּא פְּטוֹר, נִלְדוּ לוֹ סִימָנֵי טְמֵאָה חֲרִי זֶה יַחֲלִיט; וְכֵן אִם רֵאזוּ שִׁישׁ בּוֹ סִימָנֵי טְמֵאָה, וְקֶדֶם שִׁיחֲלִיטוּ וַיֹּאמֶר לוֹ טְמֵא אַתָּה, חִלְכוּ לְחֵן סִימָנֵי טְמֵאָה אִם חִיה בַּתְּחִלָּה אִו בְּסוּף שְׂבוּעַ רֵאזוּן, יִסְגִיר; וְאִם חִיה בְּסוּף שְׂבוּעַ שִׁנִּי אִו לְאַחַר הַפְּטָר, יִפְטָר אוֹתוֹ.

הַלְבוֹת טְמֵאת צִרְעַת פֶּרֶק ז

זֶה מִי שֶׁחִיתָה בּוֹ בַּהֲרָת וְהַחֲלִט בְּאֶחָד מִסִּימָנֵי טְמֵאָה בֵּין בַּתְּחִלָּה בֵּין אַחַר הַסְּגִיר, אִו שֶׁחִסְגִיר, וְאַחַר כִּי פָּרְחָה הַצִּרְעַת כִּכְלוֹ וְנִחְפָּף לִבָּן, בֵּין שֶׁחִפְכָתוֹ מִתּוֹךְ הַסְּגִיר בֵּין מִתּוֹךְ הַחֲלִט חֲרִי זֶה טְהוֹר; אֲבָל אִם הַסְּגִיר, וְלֹא נִלְדָה לוֹ סִימָן טְמֵאָה, וְנִפְטָר, וְלֹא־חֲרַ הַפְּטָר פָּרְחָה הַצִּרְעַת כִּכְלוֹ

הרי זה טמא מחלט.

ז, כ הבא בתחלה, והוא בלוי הפך לבן אם היתה בו מחיה או שתי שערות לבנות, מחליטין אותו. ואם אין שם סימן טמאה, מסגירין אותו שביע ראשון: גלד בו שער לבן, או מחיה מחליטו. לא גלד בו פלוס, מסגירו שביע שני: לא גלד לו סימן טמאה, הרי זה טהור שדין בהרת זו הגדולה, בדין בהרת קטנה.

זג החליטו בשער לבן שגלד בו, והשחירו שתיקו או אחת מהן, והקצירו שתיקו או אחת מהן, נסמך השחין לשתיקו או לאחת מהן, הקוף השחין את שתיקו או את אחת מהן, או שחלקו השחין ומחית השחין והמכה ומחית המכה והבחק הרי זה טהור. גלד לו שער לבן אחר, או מחיה הרי זה טמא, מפני שבא פלו לבן בתחלה.

זד אחד שפרחה הצרעת בכלו באחת, ואחד שפסתה ופרחה מעט מעט עד שהלבין פלו אם מתוך הסגר או מתוך החלט, טהור; ואם אחר הפטר, טמא; ואם בתחלה, יסגיר.

זח אחד שחיה פלו מראה אחד, או שחיה פלו לבן בארבעה מראות שבלבן ובארבעה שפפתוך הפל מצטרפין, בין לטהור בין לטמא כמו שבארנו.

זו היתה בו בהרת פגרים, ובה מחיה פעדשה, והחלט במחיה, ופרחה הצרעת בכלו, ואחר כך הלכה המחיה, או שהלכה המחיה תחלה, ואחר כך פרחה בכלו הרי זה טהור, ואפלו גלד לו שער לבן. גלדה בו מחיה טמא, שנאמר "וביום הראות בו בשר חי, יטמא": והוא שתחיה פעדשה מרבעת או יתר.

זז היתה בו בהרת, ובה שער לבן, והחלט בשער, ואחר כך פרחה בכלו אף על פי ששער לבן במקומו עומד, טהור: שנאמר "וביום הראות בו בשר חי, יטמא" במחיה מטמא זה שנהפך פלו לבן אחר החלט או אחר הסגר, ואינו מטמא בשער לבן.

זח החליטו בפסיון, ואחר כך פסתה ופרחה בכלו טהור; ואם נראית בו מחיה, טמא. אף ראשי אברים שאינן מטמאין משום מחיה שבתוך הבהרת, מטמאין ומעבבין את הנהפך פלו לבן.

זט פיצד: מחלט או מסגר שהלבין פלו בצרעת, חוץ

מפעדשה בשר חי אפלו בראש אצבעו, או בראש חטמו, וכיוצא בהן הרי הוא בטמאתו. וכן זה שנהפך פלו לבן, וטחר אם חזר בו פעדשה בשר חי, אפלו בראש אחד מן האברים הרי זה מחלט.

זי נהפך פלו למראה צרעת חוץ מפעדשה, אפלו בראש אחד מן האברים שנהפך לבחק הרי זה טמא מחלט: שנאמר "והנה כסתה הצרעת", לא הבחק. אפלו היה מקצת העדשה בשר חי, ומקצתה בחק הרי זה סימן טמאה.

זיא נהפך פלו למראה צרעת וטחר, ואחר כך חזר בו בשר כמראה הבחק הרי זה טהור, עד שיראה בו פעדשה בשר חי: שנאמר "וביום הראות בו בשר חי", לא בחק. חזר בו פעדשה, מקצתה בשר חי ומקצתה בחק אינו סימן טמאה, והרי הוא בטהרתו.

זיב פל טמא שפרחה הצרעת בכלו, טהר; נתגלה ממנו פעדשה בשר חי, נטמא; חזר ונתפסה בצרעת, טהר; חזר ונתגלה, נטמא: אפלו מאה פעם. התחיל הבשר החי להתגלות, והרי הוא מוסף והולך, והצרעת מתמעטת הרי זה בטמאתו, עד שתתמעט הבהרת מפגרים.

זיג פל הראוי לטמא פנגע הבהרת, מעבב את החופך פלו לבן; וכל שאינו ראוי לטמא פנגע הבהרת, אינו מעבב. פיצד: פרחה בכלו, אבל לא בראש ובזקן, בשחין ובמכה המורדין, או שנשאר פחות מפעדשה בשר חי סמוך לשחין ולמכה המורדין, ולראש ולזקן הרי זה טהור. חזר הראש והזקן ונקרחו, וכן אם היו השחין והמכה והעלו צרבת הרי זה טמא, עד שתפרח הצרעת בהן: שהרי הן ראויין לבהרת.

זיד היו בו שתי בהרות, אחת יש בה סימן טמאה ואחת טהורה, ופרחה השחורה לטמאה, ואחר כך פרחה בכלו הרי זה טהור: מפני שהיה מחלט בטמאה, אף על פי שהשחורה היא שפרחה. ולא עוד, אלא אפלו היו אחת בשפתו העליונה ואחת בשפתו התחתונה, או בשתי אצבעותיו, או בשני ריסי עיניו, וכשהן נדבקין זה לזה נראין שתי הבהרות כבהרת אחת הואיל ופרחה בכלו, טהור.

זיז יש מראה נגעו לפוחו, ונשפר מפני שהקדים לתראותו ולא נתאחר; ויש מראה, ומפסיד. פיצד: מו שהיה מחלט, והלכו להן סימני טמאה לא הספיק

להראותו לפוחן, עד שפָּרַחַח בְּכֹלוֹ טָהוֹר; וְאֵלּוּ קָדָם
וְהָרָאָה לְפּוּחָן, וּפְטוּרוֹ קָדָם שְׂיַחֲפֵד, וְנִחְפְּד אַחֵר הַפְטוּר
הָיָה מִחֻלַּט כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

זִמְזוּ הִיתָה בּוֹ בְּהֵרֵת, וְאִין כְּהָ כְּלוּם לֹא הִסְפִּיק לְהִרְאוֹתוֹ
לְפּוּחָן, עַד שֶׁפָּרַחַח בְּכֹלוֹ חָרִי זֶה טָמֵא, וְצָרִיף הַסְגֵּר;
וְאֵלּוּ קָדָם וְהָרָאָה לְפּוּחָן, וְהַסְגִּירוֹ קָדָם שְׂיַחֲפֵד, וְנִחְפְּד
מִתּוֹדַף הַסְגֵּר הָיָה טָהוֹר כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

הַלְבוֹת טָמֵאת צָרַעַת פָּרַק ח

הֵא נִגְעֵי הָרֹאשׁ וְחֻקָּן הוּא שִׁיפֵל הַשֶּׁעַר שֶׁבֶּהן מְעִיקְרוֹ,
וְיִשְׁאָר מְקוֹם הַשֶּׁעַר פְּנִינִי; וְזֶה הוּא הַנְּקֵרָא נִתְקָ. וְאִין
נִתְקָ פְּחוּת מִפְּגָרִים הַמְרַבֵּעַ בֵּין שְׂחִיחַ מִרְאֵהוּ עֵמֶק, בֵּין
שְׁלֹא הָיָה עֵמֶק; וְלֹא נֶאֱמַר "עֵמֶק" בְּנִתְקִים אֵלּא לֵאמֹר
לְךָ מִזֶּה מִרְאֵה "עֵמֶק" בִּידֵי שְׂמִימִם, אִם נִתְקָ הַמְטַמֵּא בִּידֵי
שְׂמִימִם, לְחֻצִּיא שֶׁנִּתְקָן אָדָם, שֶׁהוּא טָהוֹר. וְהִיאֲשֵׁה
וְהַפְּרִים שֶׁהֶעֱלָה זְקָנָם שֶׁעַר, חָרִי זֶה מְטַמֵּא בְּנִתְקִים.

הֵב הַנְּתִיקִים מִטָּמֵאִין בְּשֵׁנֵי סִימְנִים בְּשֶׁעַר צָהָב דִּקָּ,
וּבְפִסְיוֹן; וְיֵשׁ בְּהֵן הַסְגֵּר שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת. וְכֵל זֶה, מִפְּרִשׁ
בְּתוֹרָה.

הֵג פִּיצֵד: מִי שֶׁנִּלְד לוֹ נִתְקָ בְּרֹאשׁוֹ אוֹ בְּזָקְנוֹ אִם הָיָה
בּוֹ שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת צָהָבִין דִּקָּן אוֹ יֵתֵר, וְאִין שָׁם בְּנִתְקָ
שֶׁעַר שְׂחוֹר כִּלְלִי יַחְלִיט. לֹא הָיָה בּוֹ שֶׁעַר, לֹא שְׂחוֹר וְלֹא
צָהָב יוֹסֵגִיר שְׁבוּעַ אַחֵר, וּבְשִׁבְעֵי רֹאשׁוֹ: אִם נִלְד בּוֹ
שֶׁעַר צָהָב דִּקָּ, אוֹ שֶׁפָּסַח הַנִּתְקָ יַחְלִיט; נִלְד בּוֹ שְׁתֵּי
שְׁעֵרוֹת שְׂחוֹרוֹת, יִפְטוּר אוֹתוֹ. לֹא פָּסַח, וְלֹא נִלְד בּוֹ
שֶׁעַר שְׂחוֹר וְלֹא שֶׁעַר צָהָב יִגְלַח סְבִיבוֹת הַנִּתְקָ, וְלֹא
יִגְלַח הַנִּתְקָ; וְיִסְגִּיר שְׁבוּעַ שְׁנֵי.

הֵד וְחֻזֵּר וְרֹאשׁוֹ בְּסוֹף שְׁבוּעַ שְׁנֵי: אִם פָּסַח הַנִּתְקָ, אוֹ
נִלְד בּוֹ שֶׁעַר צָהָב דִּקָּ יַחְלִיט; לֹא נִלְד בּוֹ כְּלוּם, יִפְטוּר
שְׂאִין בְּנִתְקִים הַסְגֵּר יֵתֵר עַל שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת. וְאִם לֹאֲחֵר
שֶׁפְטוּרוֹ נִלְד בּוֹ שֶׁעַר צָהָב, אוֹ פָּסַח יַחְלִיט.

הֵה פִּיצֵד מְגַלְחִין אֶת הַנִּתְקָ; מְגַלַּח חוּצָה לוֹ וּמְנִיחַ שְׁתֵּי
שְׁעֵרוֹת סְמוּךְ לוֹ, כְּדִי שְׂיַחֲיָה נֶכֶר הַפִּסְיוֹן. וְתִגְלַחְתּוּ
בְּשֵׁרָה בְּכָל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר "וְחִתְגַּלְחוּ"; וְכֵן בְּשֵׁרָה בְּכָל
דָּבָר. וְאֵפֶלּוּ הָיָה נְזִיר, חָרִי זֶה מְגַלַּח. הַסְגִּירוֹ, וְלֹא גִלְחוֹ
חָרִי זֶה מְסֻגֵּר.

הֵו "שֶׁעַר צָהָב" הָאֲמוּר בְּתוֹרָה, הוּא שְׂיַחֲיָה כְּתִבְנִית
הַזָּהָב. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "דִּקָּ", הוּא שְׂיַחֲיָה קָצֵר; אֲבָל אִם הָיָה

אֲרֻךְ אִם עַל פִּי שֶׁהוּא צָהָב כְּתִבְנִית הַזָּהָב, אֵינּוּ סִימָן
טָמֵאָה.

הֵז שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת הַצָּהָבוֹת הַדְּקוֹת, סִימָן טָמֵאָה. בֵּין
שְׂחִיחַ זֶה בְּצֵד זֶה, בֵּין שְׂחִיחַ מִרְחֻקוֹת זֶה מִזֶּה, בֵּין שְׂחִיחַ
בְּאֲמֻצֵּעַ הַנִּתְקָ, בֵּין שְׂחִיחַ בְּסוֹף הַנִּתְקָ, בֵּין שֶׁקָדָם הַנִּתְקָ
אֶת הַשֶּׁעַר הַצָּהָב, בֵּין שֶׁקָדָם הַשֶּׁעַר הַצָּהָב אֶת הַנִּתְקָ
חָרִי זֶה סִימָן טָמֵאָה: וְהוּא, שְׂיַחֲיָה נְטִילוֹת בְּזוּג כְּמוֹ
שֶׁבְּאַרְנוֹ בַּשֶּׁעַר הַלְבָן.

הֵה הַשֶּׁעַר הַשְּׂחוֹר הַמְצִיל בְּנִתְקִים, אִין פְּחוּת מִשְׁתֵּי
שְׁעֵרוֹת. וְאִין מְצִילוֹת, עַד שְׂיַחֲיָה אֲרָפָן כְּדִי לְכַפּ רֹאשׁוֹ
לְעִיקְרוֹן בֵּין שְׂחִיחַ זֶה בְּצֵד זֶה, בֵּין שְׂחִיחַ מִפְּחוּתוֹ; וְהוּא,
שְׂיַחֲיָה בְּאֲמֻצֵּעַ הַנִּתְקָ; וְיִשְׁאָר מִן הַנִּתְקָ פְּנִי בֵּין הַשֶּׁעַר
הַשְּׂחוֹר שֶׁבְּתוֹכּוֹ וּבֵין הַשֶּׁעַר שֶׁחוּצָה לוֹ, כְּדִי צְמִיחַת
שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת. אֲבָל אִם נִשְׂאָרוּ שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת הַשְּׂחוֹרוֹת
בְּצֵד הַנִּתְקָ, בְּסוֹפּוֹ אִין מְצִילוֹת.

הֵט פִּיצֵד מְצִילוֹת: שְׂאָם נִשְׂאָר בְּתוֹדַף הַנִּתְקָ שְׁתֵּי
שְׁעֵרוֹת שְׂחוֹרוֹת אִם עַל פִּי שֶׁנִּלְד בְּנִתְקָ שֶׁעַר צָהָב דִּקָּ
אוֹ שֶׁפָּסַח, חָרִי זֶה טָהוֹר. הַחֲלִיטוֹ בְּשֶׁעַר צָהָב אוֹ
בְּפִסְיוֹן, וְצִמַּח בְּנִתְקָ שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת שְׂחוֹרוֹת טָהֵר הַנִּתְקָ.
וּמְצִילוֹת מִיַּד הַפִּסְיוֹן, וּמִיַּד הַשֶּׁעַר הַצָּהָב בֵּין שְׂעֻמְחוֹ
בְּאֲמֻצֵּעַ הַנִּתְקָ, בֵּין שְׂעֻמְחוֹ בְּסוֹפּוֹ: שֶׁחֻצְמַח, מְצִיל
בְּכָל מְקוֹם; וְהַנִּשְׂאָר, אֵינּוּ מְצִיל עַד שְׂיַחֲיָה רְחוֹק מִן
הַקְּמַח שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת.

הֵי שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת שְׂעֻמְחוֹ אַחַת שְׂחוֹרָה וְאַחַת לְבָנָה אוֹ
צָהָבָה, אַחַת אֲרוּכָה וְאַחַת קָצֵרָה אֵינּוּ מְצִילוֹת. נִתְקָ
שֶׁחֻלַּט בְּשֶׁעַר צָהָב אוֹ בְּפִסְיוֹן, וְנִלְד בּוֹ שֶׁעַר שְׂחוֹר
וְטָהֵר אִם עַל פִּי שֶׁחֻלַּף הַשֶּׁעַר הַשְּׂחוֹר חָרִי זֶה טָהוֹר, עַד
שִׁינְלֵד בּוֹ שֶׁעַר צָהָב אַחֵר אוֹ יִפְסַח פִּסְיוֹן אַחֵר מֵאַחֵר
שֶׁחֻלַּף הַשֶּׁעַר הַשְּׂחוֹר: שֶׁנֶּאֱמַר "נִרְפָּא הַנִּתְקָ טָהוֹר הוּא"
בֵּינָן שֶׁנִּרְפָּא טָהֵר, אִם עַל פִּי שֶׁסִּימְנֵי טָמֵאָה בְּמִקְוָמָן.

הֵיֵא הַחֲלִיטוֹ בְּשֶׁעַר צָהָב, בֵּין שֶׁחֻלַּטוֹ בְּתַחֲלָה, בֵּין
שֶׁחֻלַּטוֹ בְּסוֹף שְׁבוּעַ רִאשׁוֹן, אוֹ בְּסוֹף שְׁבוּעַ שְׁנֵי, אוֹ
שֶׁחֻלַּטוֹ אַחֵר הַפְטוּר, וְחֻלַּף הַשֶּׁעַר הַצָּהָב, וְנִלְד בּוֹ שֶׁעַר
צָהָב אַחֵר, אוֹ שֶׁנִּלְד לוֹ פִּסְיוֹן חָרִי זֶה מִחֻלַּט בְּשִׂחִיָּה.

הֵיֵב וְכֵן אִם חֻלַּטוֹ בְּפִסְיוֹן, בֵּין בְּסוֹף שְׁבוּעַ רִאשׁוֹן,
בֵּין בְּסוֹף שְׁבוּעַ שְׁנֵי, אוֹ אַחֵר הַפְטוּר, וְחֻלַּף הַפִּסְיוֹן, וְחֻזֵּר
פִּסְיוֹן אַחֵר, אוֹ שֶׁנִּלְד לוֹ שֶׁעַר צָהָב חָרִי זֶה מִחֻלַּט
בְּשִׂחִיָּה: עַד שֶׁלֹּא יִשְׂאָר סִימָן טָמֵאָה, אוֹ עַד שֶׁיִּצְמַח בּוֹ

שתי שערות שחורות.

היג שני נתקים זה בצד זה, ושטה שלשער שחור
מפסקת ביניהן, ונפרץ השער השחור, ונתק במקום
אחד חרי הוא פמות שהיה: שהשער השחור הנשאר
ביניהן, חרי הוא בצד הנתק. נפרצה השטה משני
מקומות שחור, שחרי הנשאר מן השטה באמצע הנתק.
ובמה יהיה בכל פרצה מוקן, אין פחות במקום צמיחת
שתי שערות; ואם היתה פרצה במקום אחד פגרים חרי
זה טמא, שהפרצה עצמה נתק אחר, וחרי שער שחור
בצדו, ואינו פגום לתוכו.

היג נתק שהשער השחור מקיפו, ונתק אחר מקיף את
השער השחור נפרץ השער שביניהן במקום אחד,
טמא: שהנתק הפנימי לא נצול שחרי השער השחור
בצדו, לא בתוכו. נפרץ השער משני מקומות שחור,
ואכלו היתה פרצה פגרים: שחרי הנתק הפנימי והחיצון
נעשו נתק אחד, ושער שחור באמצע והוא, שתחת
הפרצה פרי צמיחת שתי שערות או יתר.

הטו נתק שהיה חוט יוצא ממנו, וכן שני נתקים שהיה
חוט יוצא מזה לזה אם יש ברחב החוט הנתוק פרי
צמיחת שתי שערות זקקן לטמא בשער צהב דק
ובפסיון, ומצילן בצומת בו; אבל שער שחור הנשאר
באותו החוט אינו מציל, עד שיהיה רחב החוט פגרים.

הטז מי שהיה בראשו נתק פגרים, ופסה ונתק כל
ראשו, ולא נשאר שם שער כלל, אלא פחות משתי
שערות חרי זה שחור, בין שנתק כלו מתוך הסגר או
מתוך החלט או אחר הפטר: שנאמר "קרח הוא, שחור
הוא".

היז וכן אם היה הנתק בזקנו, ונתק כל זקנו חרי זה
שחור. ואף על פי שאין זה מפרש בתורה שבכתב,
קבלה היא שאם הלך כל שער הזקן, שחור; ויטמא עור
הזקן שנקרח בנגעי עור הפשר, כמו שבארנו.

היח הפא בתחלה וכל ראשו נתוק, או כל זקנו נתוק
וסגר שבוע אחד: אם נלד בו שער צהב, וחליט. אם
לא נלד לו שער צהב, וסגר שבוע שני: אם נלד לו
שער צהב דק, טמא. לא נלד לו, ופטר; נלד לו אחר
הפטר שער צהב, חרי זה מחלט. נלד לו שער שחור,
חרי זה שחור.

היט הפא כלו נתוק ראש או זקן, ונלד לו שער שחור
שחור, כמו שבארנו; הלך השער השחור טמא, משום
פסיון.

הכ הראש והזקן אין מעכבין זה את זה, ואין מצטרפין
זה עם זה, ואין פוסין מזה לזה: שנאמר "צרעת הראש
או הזקן", מלמד שהן חשובין שנים. ואיזה הוא זקן, מן
הפרק שללחי העליון עד פיקה שלגרגרת. מותר את
החוט מאזן לאזן כל שמן החוט ולמעלה, חרי הוא מפלל
הראש; ובין החוט ולמטה, מפלל הזקן.

הלכות טמאת צרעת פרק ט

טא הכל מטמאין בנגעים, אפלו קטן כן יזמו והעבדים;
אבל לא גויים, ולא גר תושב. והכל בשרים לראות את
הנגעים; וכל הנגעים, אדם רוצה חוץ מנגעי עצמו.

טב אף על פי שהכל בשרים לראות נגעים, הטמאה
והטהרה תלויה בפוחן. פיחד: פוחן שאינו יודע לראות
החכם רוצהו ואומר לו אמר טמא, והפוחן אומר טמא;
אמר שחור, והפוחן אומר שחור; הסגיר, והוא מסגיר:
שנאמר "ועל-פיהם יהיה, כל-ריב וכל-נגע". אפלו היה
הפוחן קטן או שוטף החכם אומר לו, והוא מחליט או
מסגיר או פוטר.

טג כמה דברים אמורים, בשחיה הפוחן סומך על דברי
החכם; אבל אם היה הפוחן רוצה, וסומך על עצמו אסור
לו לראות נגע מפל הנגעים, עד שיורנו רבו, ויהיה פקי
בכל הנגעים ובשמותיהן, בנגעי אדם כלו ובנגעי
בגדים ובנגעי בתיים.

טד פוחן שטמא את השחור, או טהר את הטמא לא
עשה כלום: שנאמר "טמא הוא; וטמאו הפוחן", "שחור
הוא; וטהרו, הפוחן". ומצדע שגרפא בין מתוך הסגר
בין מתוך החלט, אפלו אחר כמה שנים חרי זה
בטמאתו, עד שיאמר לו הפוחן שחור אפתה.

טה אין הפוחן רשאי לטמא את הטמא, עד שיהיו עיניו
בנגע ובעור הפשר שהוצה לו; ואינו רשאי לטהרו, עד
שיהיו עיניו במקום הנגע ובעור הפשר שהוצה לו.
ובוחן שראה הנגע בתחלה הוא שרואהו בסוף שבוע
ראשון, ובסוף שבוע שני; והוא שפוסגרו, או מחליטו,
או פוטרו.

טו מת הפוחן שראהו תחלה, או שחלה רוצהו פוחן

אחר; ואין השני יכול לטמא אותו בפסיון שאין יודע
אם פסה אם לא פסה, אלא ראשון. ונאמן פוחן לומר
נגע זה פסה, ונגע זה לא פסה, ושער לבן זה קדם את
הבהרת, או בהרת זו קדמה את שער לבן.

טז, חלל פסול לראית נגעים שנאמר "אחד מבניו
הכהנים, בכהונם. אבל פעלי מומין פשרים לראית
נגעים ובלבד שלא יהיה סומה, ואפלו באחת מעיניו;
ואפלו פוחן שפחה מאור עיניו לא יראה את הנגעים,
שנאמר "לכל-מראה, עיני הפוחן".

טז, ח אין רואין את הנגעים אלא ביום בין להסגיר, בין
להחליט, בין לפטר: שהרי בכל הענין הוא אומר ביום,
וביום. ואין רואין לא בשחרית, ולא בין הערבים, ולא
בתוך הבית, ולא ביום המעטן לפי שפחה נראית עזה;
ולא בצחרים לפי שעזה נראית פחה. ואימתי רואין
בשעה רביעית ובחמישית ובשמינית ובתשיעית, בין
בנגעי אדם בין בנגעי בהדים ובתים.

טז, בכל יום רואין את הנגעים, חוץ משבת ויום טוב.
חל יום שביעי להיות בשבת או ביום טוב, מעבירין
לאחריו; ויש בדבר להקל ולהחמיר: שאפשר שיהיה
ביום שבת זה, שהוא יום הראוי לראותו, טמא, ולמחר
ילכו לחן סימני טמאה; ואפשר שיהיה טהור, ולמחר
יולדו לו סימני טמאה. ואין דנין אותו, אלא בשעת
ראיתו לאחר השבת.

טז, חתן שנראה בו נגע, נותנין לו שבעת ימי המשתה;
וכן אם נראה בבגדיו או בביתו, אין רואין אותו עד
אחר המשתה. וכן פרנל, נותנין לו כל ימות הרגל
שנאמר "עזה חכהו ופנו את-הבית...": אם המתינה
תורה לדברי הרשות, שלא יטמאו פליו קל וחמר לדבר
מזוה.

טז, ח אין מסגירין ולא מחליטין ולא פוטרין אלא ביום
שיראה בו בתחלה, או בשביעי; או ביום שלושה עשר,
בנגעים שמסגירין בהן שני שבועות מפני שיום שביעי
עולה למנין שבוע ראשון, ולמנין שבוע שני בכל
הנגעים, בין נגעי אדם, בין נגעי בהדים ובתים.

טז, ח אין מסגירין בתוך ימי הסגר, ולא מחליטין בתוך
ימי הסגר אם נלד לו סימן החלט, ולא מחליטין המחלט
אם נלד לו נגע אחר, ולא מסגירין אותו בתוך ימי
חלוטו אם נלד לו נגע אחר שראוי להסגר.

טז, ח אבל אם היו בו שני נגעים, וראה זה וחזר וראה
זה הרי זה מתר לומר לו הרי אתה מסגר בזה ומחלט
בזה, או מחלט בזה ומסגר בזה, בין בתחלה, בין בסוף
שבוע ראשון, בין בסוף שבוע שני; ואין רואין שני
נגעים כאחת, בין בשני אנשים בין באיש אחד שנאמר
"וראה הפוחן את-הנגע".

טז, ח נגע שפא לפוחן לראותו לא יאמר לו לך ושוב,
אלא נזקק לו מיד. פאו לפניו שנים רואה את הראשון,
ומסגירו או פוטרו או מחליטו; וחזר ורואה את השני.

טז, ח אין הפוחן זקוק לבקש תחת אצילי ידיו שלנגוע,
או בין פחדיו, או בתוך הקמטים שמא יש שם נגע;
שנאמר "לכל-מראה, עיני הפוחן". וכן בחופף פלו לבן.

טז, ח וכיצד יעמד לפני הפוחן: אם איש הוא נראה ערם,
ועומד פעודר ובמוסק זיתים; ואם אשה היא נראית
ערמה, ויושבת פעורכת ובמניקה את בנה, ובאורגת
פעומדים שמגפחת את ידה הימנית, עד שיגלה בית
השחי. אם היה הנגע נראה פוחן בזמן שהן ערמים כה,
הרי זה טמא; ואם אינו נראה פוחן בשחן ערמים כה,
אין נזקקין לו.

טז, ח וכשם שהאדם נראה לנגוע, כך הוא נראה
לתגלחתו: שאם לא יראה שער בכל פשרו פשיעמד
ערם פעודר ובמוסק, או פשתשכ האשה כמו שפארנו
הרי זו תגלחת פשרה; ואין הפוחן זקוק לחפש בשאר
מקומות, שמא נשאר פוחן שער אף על פי שהוא צריך
לגלה הכל, כמו שיתבאר.

הלכות טמאת צרעת פרק י

יא, חתולש סימני טמאה בין פלן בין מקצתו, או הכוה
את המחיה פלה או מקצתה, או הקוצין את הנגע פלו
מפשרו או מן הפגר או מן הבית בין קדם שיבוא
לפוחו, בין בתוך הסגר בין בתוך החלט או אחר הפטר
הרי זה עובר פלא תעשה: שנאמר "השמר בנגע-
הצרעת לשמר מאד, ולעשות: ככל אשר-יורה אתכם
הכהנים הלויים, באשר צויתם תשמרו", לא שיתלש או
יקין.

יב, אבל אינו לזקה, עד שיועילו מעשיו; ואם לא הועילו,
אינו לזקה. פיצה: היתה בו בהרת ובה שלוש שערות
לבנות, ותלש אחת, פרה מקצת המחיה, ונשאר ממונה

בעדשה אינו לוקח, שהרי הוא טמא בשחיה. וכן כל פיוצא בזה. ומבין אותו, מפת מרדות.

יג וכן המגלה את הנתק לוקח, שנאמר "ואת-הנתק, לא יגלה"; ואינו חיב עד שיגלה כל הנתק, בתער. ומתיר למצרע לשא במזוט על כתפו שיש בה הצרעת, ולקשר הסיב על רגלו; ואם הלכו סימני טמאה, ילכו; והוא, שלא יתבון לכה.

יד התולש סימני טמאה, או שפוח את המחיה, עד שלא בא אצל כותן הרי זה טהור; וכן אם עשה כן בימי הסגר, הרי זה טהור לאחר ימי הסגר. ואם תלשן אחר שהחלט כהן, הרי זה מחלט בשחיה; ואין לו טהרה עד שתפרח הצרעת בכלו, או עד שתתמעט בחרתו מבגדים.

יה מי שנקצצה בחרתו בלה שלא בכונה, טהור; קצצה בכונה אם קצין כל הבשר החי המקיף אותה, אפלו בחוט השערה אין לו טהרה עולמית; קצצה בצמצום אין לו טהרה, עד שתפרח בכלו.

יז התולש שערה לבנה אחת, ונשרה השניה הרי זה טהור; היו שלוש, תלש שתים ונשרה אחת הרי זה בטמאתו. היתה בו מחיה בעדשה כוח הציה והלך הציה, הרי זה טהור. היתה יתרה מבעדשה כוח המותר והלך בעדשה, הרי זה טהור; כוח בעדשה והלך המותר, הרי זה טמא.

יח מי שחיתה בחרת בערלתו ימול, ואף על פי שהוא מילה שלא בזמנה; שמוצות עשה דוחה את לא תעשה, בכל מקום. ואם מל, והלך בעור הערלה סימן שחיה מחלט בו הרי זה חיב בקרבן מצרע.

יח מצות עשה שיהיה המצרע המחלט מכסה ראש כל ימי חלוטו, ועוטה על שפם באבל, ופורם בגדיו, ומודיע העוברים עליו שהוא טמא שנאמר "והצרוע אשר-בו הנגע...": אפלו כוח גדול שנגצטרע פורע ופורם, שעשה דוחה את לא תעשה.

יט ואסור בשאלת שלום כל ימי חלוטו כאבל שנאמר "ועל-שפם, יעטה", שיהיו שפתיו דבוקות; אבל קורא ושונה ודורש. ואסור לספר ולכבס, כל ימי חלוטו. ונזהג בכל הדברים האלו, אפלו בשבתות וימים טובים. יי וחרי הוא מתיר ברחיצה, ובסיכה, ובנעילת הסנדל,

ובתשמיש המטה; וזקף את מפתו, בשאר העם. ייא דין המצרע שיהיה לו מושב לבדו, חוץ לעיר שנאמר "מחוץ למחנה מושבו"; ודבר זה בעירות המקפות חומה, בארץ ישראל בלבד.

יב המצרעת אינה פורעת, ואינה פורמת, ולא עוטה על שפם; אבל יושבת היא חוץ לעיר, ומודיעה לאחרים שהיא טמאה. ולא המצרעים בלבד, אלא כל המטמאים את האדם חיבין להודיע לכל, שחן טמאים, כדי שיפרישו מכן שנאמר "וטמא טמא, יקרא", הטמא מודיע שהוא טמא. וטמטום ואנדרגניום פורע ופורם ועוטה על שפם, מפני שהוא ספק.

יג אחד מצרע מסגר, ואחד מצרע מחלט; ואין בין מצרע מסגר למצרע מחלט, אלא פריעה ופרימה ותגלחת וצפרים שהטהור מתוך הסגר, פטור מן התגלחת ומן הצפרים; והטהור מתוך החלט, חיב בתגלחת וצפרים. אבל טמאת שניהן, שווה לכל דבר.

יד המצרע איב מאבות הטמאות, מטמא אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר, ומטמא אדם במשא. ומטמא משכב ומושב, אפלו תחת האבן, כזב וכזבה שנאמר "וכבס בגדיו וטהר", מפני השמועה למדו שטהר מלטמא משכב ומושב. ואחד המחלט ואחד המסגר, בכל אלו.

יטו חמרה יתרה יש במצרע שהוא מטמא בכיאתו לבית, בין בימי החלט בין בימי הסגר. פיצה: נכנס לבית, נטמא כל אשר בבית, בין אדם בין כלים, אף על פי שלא נגע בהן; ונעשו ראשון לטמאה: שנאמר "מחוץ למחנה מושבו" מה הוא טמא, אף מושבו טמא.

יטז היה עומד תחת האילן, ועבר אדם טהור תחת האילן נטמא. היה הטהור עומד תחת האילן, ועבר המצרע תחתיו לא טמאהו; ואם עמד, נטמא שהרי נעשה לו מושב; ספק עמד, ספק לא עמד טהור. הכנים המצרע ראשו ורפו לבית, נטמא כל שיש בתוכו.

יזו נכנס לבית הפנסת עושין לו מחצה גבוהה עשרה טפחים, ורחבה ארבע אמות על ארבע אמות; ונכנס ראשון, ויוצא אחרון; כדי שיהיה מושבו לבדו; ולא יעמד עם העם בערבוב, ויטמא אותם.

<p>5 Jan</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>ה 5</p>	<p>בבלי: סנהדרין יט ירושלמי: שקלים כא תוספתא: תרומות י נ"ך: דברי הימים ב כא-כב רמב"ם: טומאת צרע ד</p>	<p>נץ החמה..... 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:40 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:27 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:56</p>	<p>עלות השחר..... 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:04 סו"ז תפלה - מג"א . 10:03 שקיעה..... 4:43</p>
<p>6 Jan</p>	<p>שני Monday</p>	<p>ו 6</p>	<p>בבלי: סנהדרין כ ירושלמי: שקלים כב תוספתא: מעשרות א נ"ך: דברי הימים ב כג-כד רמב"ם: טומאת צרע ה</p>	<p>נץ החמה..... 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:40 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:27 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:57</p>	<p>עלות השחר..... 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:04 סו"ז תפלה - מג"א . 10:03 שקיעה..... 4:44</p>
<p>7 Jan</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>ז 7</p>	<p>בבלי: סנהדרין כא ירושלמי: שקלים כג תוספתא: מעשרות ב נ"ך: דברי הימים ב כה-כו רמב"ם: טומאת צרע ו</p>	<p>נץ החמה..... 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:58</p>	<p>עלות השחר..... 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א . 10:04 שקיעה..... 4:45</p>
<p>8 Jan</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>ח 8</p>	<p>בבלי: סנהדרין כב ירושלמי: שקלים כד תוספתא: מעשרות ג נ"ך: דברי הימים ב כז-כח רמב"ם: טומאת צרע ז</p>	<p>נץ החמה..... 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:59</p>	<p>עלות השחר..... 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א . 10:04 שקיעה..... 4:46</p>
<p>9 Jan</p>	<p>המישי Thursday</p>	<p>ט 9</p>	<p>בבלי: סנהדרין כג ירושלמי: שקלים כה תוספתא: מעשר שני א נ"ך: דברי הימים ב כט-ל רמב"ם: טומאת צרע ח</p>	<p>נץ החמה..... 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת..... 6:00</p>	<p>עלות השחר..... 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א . 10:04 שקיעה..... 4:47</p>
<p>10 Jan</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>י 10</p>	<p>בבלי: סנהדרין כד ירושלמי: שקלים כו תוספתא: מעשר שני ב נ"ך: דברי הימים ב לא-לב רמב"ם: טומאת צרע ט</p>	<p>Fast of 10th of Teves</p> <p>נץ החמה..... 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת..... 6:01</p>	<p>עשרה בטבת</p> <p>עלות השחר..... 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א . 10:04 שקיעה..... 4:48</p>
<p>11 Jan</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>יא 11</p>	<p>בבלי: סנהדרין כה ירושלמי: שקלים כז תוספתא: מעשר שני ג נ"ך: דברי הימים ב לג-לד רמב"ם: טומאת צרע י</p>	<p>נץ החמה..... 7:19 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:41 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת..... 6:02</p>	<p>ויחי</p> <p>עלות השחר..... 6:06 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:05 סו"ז תפלה - מג"א . 10:05 שקיעה..... 4:49</p>

וְעוֹן אֶמְעַנְטֶךָ וְעֵרֶט פְּאַרְשְׁעִמְטוּ, זָאל עַר זײַ רַעְכָּטָן אויף אַ יִשׁוּעָה.
(סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת בּוֹשָׁה סִמְן י"א)